પ્રસ્તાવના.

યથાર્થ રાજ્યધર્મ જાણનાર વિવેકી રાજ્યકર્ત્તા પોતાની પ્રજાનુ અનેક પ્રકારે કલ્યાણ કરવુ એજ ઇશ્વરકૃપાથી પોતાને પ્રાપ્ત થયેના સર્વોપરિ પદનું સાર્થક થતુ માને છે તે કલ્યાણ કરવાના વિવિધ પ્રકાર છે વસુધરા (પૃથિવી) નો જે પ્રદેશ પોતાનો છે તેમા અન્નફળાદિ ઉત્પન્ન કરવાની શક્તિ છે તેનો, તથા તેમા ધારણ થયેન વસુ (ખનિજ ધન રત્નાદિ) ને બહિર્ લ્હાવી તેનો, પોતાની પ્રજાની સુખવૃદ્ધિને અર્થે, ઉપયોગ કરે છે પ્રજાની સુખશાન્તિમા ભગ ન થતા તેનો વધારો થવા અનેક પ્રકારની યોજના કરે છે, નિર્મળ જળાશય, સુગમ માર્ગ, ઔષધાલય આદિથી શરીરની સુખાકારીના સાધન નિર્માણ કરેછે, તથા વિદ્યાલય, પુસ્તકાલય, ગ્રથવૃદ્ધિ, આદિ મનની સુખશાન્તિના સાધન આપે છે ન્યાયથી, નીતિથી, પ્રીતિથી સમભાવથી, ઉદારતાથી, પ્રજાને સ્વપ્રજા તુલ્ય ગણી પિતાવત્ સર્વનુ પાલન તથા હિત કરવુ એજ ધર્મ તથા સ્વાર્થ માની અન્વર્થ જે રાજા પ્રજાનુ રજન કરવા પ્રવર્ત્તે છે, તેની પ્રજા સુખી થાય છે, તથા તેના મનોરથ સફળ થઇ, તે અક્ષય કીર્ત્તિને પામે છે એ આદિ અનુભવસિદ્ધ થયેના પ્રમાણિક સિદ્ધાતો છે

શ્રીવડોદરા રાજ્યના વિદ્વાન્, શક્તિમાન્ અને પરમ પવિત્ર મહારાજાધિરાજ શ્રીમન્ત સયાજીરાવ ગાયકવાડ સેનાખાસખેલ સમશેર બાહાદુર એમના પૂર્વોક્ત ઉદાર વિચારો અને સિદ્ધાન્તો પર બહુ ભાવ, તથા તેવા ઉત્તમ વિચારોને આચારમા આણી પ્રજાનુ કલ્યાણ કરવાનો તેમનો મહાન્ પ્રયત્ન, એ સાપ્રતમળમા સર્વ સ્થળે પ્રશંસનીય ગણતા દૃષ્ટાતરૂપ થઈ પડ્યા છે

શ્રીમત મહારાજાધિરાજના એ ઉદાર ભાવથી ઉત્તેજાઇ તા૦ ૮ મે સન ૧૮૮૮ ની એક સ્મરણી તેઓ નામદારની સેવામા રજુ કરવામા આવી હતી તેનો આશય એ હતો કે વડોદરા રાજ્યમા થઈ ગયેના ગુર્જર કવિઓના અપ્રસિદ્ધ ગ્રથો પ્રસિદ્ધિમા આવે તેવી યોજના રાજ્ય આશ્રયથી થાય તો સારૂ

પ્રાચીનકાવ્યસંગ્રહ એ નામનાં ગુજરાતી કવિતાનાં પુસ્તક વડોદરા રાજ્યના ડાઇરેક્ટર ઑફ્ વર્નાક્યૂલર ઇન્સ્ટ્રક્શન રાવબાહેબ હરગોવિંદદાસ દ્વારકાદાસ તથા વડોદરાનિવાસી શાસ્ત્રી નાથાશંકર પૂજાશંકર એમની તરફથી પ્રસિદ્ધ થવાનો આરંભ થઇ ચૂકેલો હતો, અને તે સારૂ ઘણાં સ્તુતિપાત્ર પ્રયત્નથી હસ્તલિખિત ગ્રંથનો સારો સંગ્રહ તેમણે કર્યો હતો. વડોદરા રાજ્યનું દેશી કેળવણીખાતું મારી દેખરેખ નીચે સુપરત થયા પછી આ સંગ્રહ બાબતમાં મેં તપાસ કરી. તે ઉપરથી જોવામાં આવ્યું કે રત્નાદિ ધનના ભંડાર દટાઇ રહ્યા હોય છે તેમ અનેક વિષયો પર રચેલી કવિતાના ભંડાર દટાઈ પડી રહ્યા હતા, અને તે ભંડારને પ્રજાના ઉપયોગમાટે બાહેર લાવી તે દ્વારા સદ્વિચારને પુષ્ટિ આપવી એ લાભકારક થશે એમ લાગ્યું. આ કવિઓમાં પ્રેમાનંદ, રત્નેશ્વર, વલ્લભ, ભાલણ, દયારામ, હરિભટ્ટ, બોન્તેભક્ત, ધીરોભક્ત, ગિરિધર આદિ બહુ પ્રસિદ્ધ અને લોકપ્રિય કવિઓ આવી જાય છે. રાધાબાઇ તથા દીવાળીબાઇ નામની બે સ્ત્રી કવિઓની કવિતા પણ મળી આવી છે. અને બાપુસાહેબ ગાયકવાડ એ નામના પ્રસિદ્ધ થયેલા ઇશ્વરભક્તની કવિતાનો પણ સારો સંગ્રહ છે. આ સર્વ કવિતા શોધી અને ટીકા સાથે છપાવતાં ત્રણ વર્ષ લાગશે એમ અટકળાય છે. એ કામ પૂર્ણ કરવા

કવિતા સ્વતઃ ઇશ્વરની એક વસ્તુ છે. ઇશ્વરે કવિઓનેજ પોતાના ભવિષ્યદ્વાદી કર્યા છે. અને કવિતાને જેમ આપણે અધિક અનુભવીએ છીએ તેમ આપણે સ્નેહમાં અને શક્તિમાં ઇશ્વર પેઠે થઇએ છીએ.

કવિ વિષે વર્ડ્ઝવર્થ કહે છે કેઃ—

Blessings be with them, and eternal praise,
who gave us nobler loves, and nobler cares,
The Poets, who on earth have made us heirs,
Of truth and pure delight by heavenly lays.

WORDSWORTH.

જેઓએ આપણને શ્રેષ્ઠતર પ્રેમ તથા શ્રેષ્ઠતર ઉત્કંઠા આપ્યાં છે તે કવિઓ ઉપર આશિર્વાદ તથા અનંત પ્રશંસા હો; જેમણે દિવ્ય કાવ્યવડે આ જગત્ ઉપર આપણને સત્યના અને સ્વચ્છ આનંદના ઉત્તરાધિકારી કર્યા છે.

આપણા દેશમાં તો કવિને રવિ સમ ગણી તેની બહુ પ્રકારે પ્રશંસા કરવામાં આવે છે.

સ્વદેશમાંના કોટ, રાજ્યમહાલય, ધર્મશાળાઓ, દેવાલય, જળાશય, વિશ્રામસ્થાન, આદિ કીર્તસ્તંભ પૂર્વના રાજા કે ધર્માત્મા ગૃહસ્થો કરાવી ગયા હોય છે, તેનો જીર્ણોદ્ધાર કરવો એ મહાપુણ્યનું કાર્ય છે, એમ ધર્મશાસ્ત્રોમાં કહ્યું છે, અને સારા રાજાઓ તેમ કરાવે છે પણ ખરા. અને તેથી સર્વ પ્રજાના સુખભોગમાં વૃદ્ધિ થઇ તેમનો આશિર્વાદ મેળવે છે.

સાધનનો જીર્ણોદ્ધાર પ્રજાના કલ્યાણસારૂ શ્રીમંત મહારાજાધિરાજ કરાવે છે એ તેમના પ્રજારંજન કરવાના ઉચ્ચ ભાવમાંનું એક સુચિન્હ છે.

વડોદરા રાજ્યમાં થઇ ગયેલા કવિઓની અપ્રસિદ્ધ પ્રાચીન કવિતા સંભાળથી પ્રસિદ્ધિમાં લાવવાના હેતુથી નીચે પ્રમાણે કમિટિ નીમવામાં આવી છે.

પ્રમુખ.

દિવાન બાહાદુર મણિભાઈ જશભાઈ.

મેમ્બરો.

રાવબાહાદુર અંબાલાલ સાકરલાલ. એમ. એ. એલ. એલ. બી.
ખાનબાહાદુર જમશેદજી અરદેશર દલાલ. એમ. એ. એલ. એલ. બી.
રાવસાહેબ પીતાંબરભાઇ જેઠાભાઇ.
રાવસાહેબ હરગોવિંદદાસ દ્વારકાદાસ.

દરેક ગ્રંથની બનતા સુધી અનેક પ્રતો મેળવી તેને શોધી અને ટીકા શબ્દાર્થ આપી વિશેષ ઉપયોગી કરવી વગેરે સર્વ કામ રાવસાહેબ હરગોવિંદદાસની સંભાળ નીચે શાસ્ત્રી નાથાશંકર પૂજાશંકર તથા કવિ છોટાલાલ નરભેરામ આદિ લાયક માણસનાથી ચલાવવામાં આવ્યું છે. પુસ્તકો સંબંધી સર્વ વ્યવસ્થા અને જવાબદારી આ કમિટિ તરફ છે. કમિટિમાંથી કોઇનું ખાનગી હિત કે સ્વાર્થ આ સંબંધમાં ન છતાં માત્ર લોકહિતાર્થ કામ જાણી કમિટિએ આ કામ માથે લીધું છે.

વડોદરા રાજ્ય નિવાસી કવિઓની કવિતા ઉપરાંત ગુજરાતના બીજા પ્રસિદ્ધ કવિઓની અપ્રસિદ્ધ કવિતાનો ઘણો જથ્થો રાવસાહેબ હરગોવિંદદાસ તથા શાસ્ત્રી નાથાશંકરની પ્રશંસનીય શોધથી એકઠો થયેલો છે, અને વધારે જથ્થો એકઠો કરવા પ્રયત્ન કમિટિ તરફથી જારી રાખવો એમ ધારણા છે. આ સર્વ કવિતા પણ પ્રસિદ્ધિમાં લાવવા યોજના તૈયાર થાય છે, અને તે ઉદ્યમ સફળ થવા ઇશ્વર પાસે પ્રાર્થના છે.

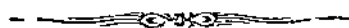
આશા છે કે આ પ્રાચીન ગુર્જર કવિઓની સુંદર તથા બોધક કવિતાથી વાંચનારનું જ્ઞાન તથા સદ્ગુણ, રસજ્ઞતા, રૂચિ, રસિકતા, સહૃદયતાદિ ઉચ્ચ પ્રકારનાં થઈ વૃદ્ધિ પામશે, અને ગુર્જરવાસી અન્ય સમર્થ કવિઓની કવિતાની પણ તીવ્ર યાચના થઈ પ્રકટ થશે.

આ પ્રાચીન કાવ્યમાળાને, કચ્છ, કાઠિયાવાડ અને ગૂજરાતના રાજ્યકર્ત્તાઓ તરફથી તથા બીજા ઘણા સદ્ગૃહસ્થો તરફથી ઉદાર આશ્રય મળ્યો છે, તેમાટે તેમનો અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માનવામાં આવે છે.

વડોદરા.
સંવત્ ૧૯૪૬ ના વૈશાખ
સુદી ૧, તા૦ ૨૦ એપ્રિલ સન
૧૮૯૦, રવિવાર.

મણિભાઈ જશભાઈ.

બાપુસાહેબ ગાયકવાડનું
જન્મચરિત્ર.

વડોદરામાં યશવંતરાવ ગાયકવાડ નામે મરાઠા સરદાર શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકારની અસામી હતા. તેમને બે સ્ત્રીઓ હતી. એક સ્ત્રી મરાઠા જાતની અને બીજી રજપૂતાણી હતી. આ રજપૂતાણીને પેટે સંવત્ ૧૮૩૩માં (કદાચ સંવત્ ૧૮૩૫ પણ હોય) બાપુસાહેબનો જન્મ થયો હતો. બાપુસાહેબના બાળચરિત્ર વિષે ઝાઝું જાણવામાં આવ્યું નથી; માત્ર તે સરદારોના છોકરાઓને લાયકની ઘોડે બેસવા વગેરેની કસરતોમા ચાલાક હતા તથા તેમણે ગુજરાતી અને મરાઠી લિપિમા લખવાનું જ્ઞાન મેળવ્યુ હતુ. તે નાનપણમાંજ દેવ દેવસ્થાનમાં ફરતા હતા તથા કોઈ ભગત સાધુ વગેરે જુએ તેમને ધર્મસંબંધી પ્રશ્ન પૂછતા હતા. પણ કહેછે કે જ્યારે તેમની પાસેથી તેમને મનપસંદ ખુલાસા મળતા નહિ ત્યારે તે તેમનો ઘણો તિરસ્કાર કરતા. વીશેક વરસની ઉમ્મરમાં તે ઘણા સ્વતંત્ર મિજાજના અને દરકાર વગરના હોય એમ તેમના પરિચયમાં આવનારને માલમ પડતું. હરેક વાતનો તત્વ નિર્ણય કરવા માટે તે ઘણી બારીકીથી તકરારો કરતા, પણ સત્યની બાબતમાં પૂર્ણ ખાત્રી થયા વગર ઝટ કોઈને મત બાંધી દેતા નહિ.

યશવંતરાવગાયકવાડને ગોઠડા ગામમા જમીન મળેલી હતી. બાપુસાહેબની ઉમ્મર આશરે વરસ ૨૫ ની થઇ ત્યારે તેમના બાપે તેમને તે ગામની જમીનનો વહિવટ કરવાને મોકલ્યા. ધીરો કરીને જે પ્રસિદ્ધ બ્રહ્મભાટ કવિ થઈ ગયો છે તે, એ ગોઠડાનો હતો. બાપુસાહેબગાયકવાડ ગોઠડે ગયા ત્યારે ધીરોભક્ત હયાત હતા. ધીરાભકતના બ્રહ્મજ્ઞાન વિષે બાપુસાહેબને કોઈએ વાત કરી ને ઉપરથી બાપુસાહેબ તેને મળવા ગયા અને તેની સાથે ધર્મ સંબંધી વાતચિત કરી. જે જે પ્રશ્નો બાપુસાહેબે ધીરાભકતને કર્યા તે તે ગર્તના ધીરાએ એવી સારી છટાથી ખુલાસા કર્યા કે તે વખતથી ધીરાના શિ-

પ્ય થવું એમ બાપુસાહેબના મનમા આવ્યું. અને તે પ્રમાણે કેટલેક દહાડે તે ધીરાના શિષ્ય થયા. શિષ્ય થયા પછી કેટલાક રોજ બાપુસાહેબ ગોઠડામાં રહ્યા અને બ્રહ્મજ્ઞાનનું રહસ્ય ધીરા પાસેથી સમજી લીધું. તે વડોદરે આવ્યા ત્યારે ધીરાભક્તના પદોનો કેટલોક સગ્રહ પોતાની સાથે લાવ્યા હતા અને તે વાર વાર વાચતા તથા વખાણતા હતા જો કોઈ હરિભક્ત તેમને મળતો તો તેમની સાથે પછી બ્રહ્મજ્ઞાનનો વાદ કરતા તથા બીજા ધર્મમાં શી શી ખામીઓ છે તે બતાવતા. બાપુસાહેબ હવે ગૃહસ્થ મટીને ભક્ત થયા. ભક્તોનો મેળાપ કરવો, અને તેમની સાથે ભજન કીર્તન કરવું, એ બાપુસાહેબને બહુ પ્રિય લાગવા માડ્યુ. તેમની બુદ્ધિ બહુ સૂક્ષ્મ હતી તથા મનશક્તિ સારી હતી તેથી પોતાના ગુરૂનુ જોઈ પોતાને જે જે અનુભવ થતા ગયા તે તે બાબતના પદ કીર્તન પોતે જોડવા લાગ્યા અને શ્રોતાઓને સંભળાવવા લાગ્યા.

વડોદરે આવ્યા પછી બાપુસાહેબને એક પાગાના જમાદારની નોકરી મળી તે તેમણે સ્વીકારી, પણ તેમની મનોવૃત્તિ ભજનમાં લાગેલી અને જગતના વ્યવહાર તેમણે મૃગતૃષ્ણાવત્ મિથ્યા જાણેલા તેથી નોકરીમાં તેમનું મન બરાબર લાગતુ નહિ;તેમનાથી વારંવાર કસુરો થઈ જતી અને તેમાટે તેમનો ઉપરી તેમનો દંડ કરતો, પણ બાપુસાહેબ ખુદ મહારાજાસાહેબની હજુરમા જઈ દંડ માફ કરાવી આવતા તેમના વખતમાં શ્રીમંત મહારાજા સીયાજીરાવ ગાદી પર હતા તે બાપુસાહેબની પાસે તેમના રચેલા પદ ગવાવતા અને તે સાભળીને ઘણા ખુશ થતા. અને તેથી આવા ભક્ત કવિની કસુર પોતે માફ કરે એ સ્વભાવિક હતું. પણ, મૂળ તો સ્વતંત્ર મિજાજના અને તેમાં બ્રહ્મજ્ઞાન થયું એટલે જીવન્મુક્ત થયેલા મહાત્મા બાપુસાહેબને આવી નોકરી કરવી ઘણા દહાડા પાલવી નહિ તેથી તે તેમણે છોડી દીધી અને ભજન કીર્તનમાં તથા ધર્મની તકરારોમા કાળ કાઢવા માંડ્યો

વાડીમા રહેનારા દાળિયા કણબીઓના ગુરૂ દેયાણના નીરાતભક્ત કૂરીને હતા તે વારવાર પોતાના સેવકોને ઘેર આવતા અને દશ પંદર દહાડા રહીને ભજનકીર્તન કરતા. બાપુસાહેબના પિતાનુ મકાન પણ મહમદવાડીમાની મોટી વોહોરવાડમાં હતુ તેથી એક પ્રસગે બાપુસાહેબને ખબર થઇ કે નીરાંતભક્ત આવ્યા છે તે ઘણા જ્ઞાની મહાત્મા છે. બાપુસાહેબને તો એવા

ભક્તોને મળવાનો શોખજ હતો તેથી તે તરત તેમને મળવાને ગયા અને નીરાંતભક્ત પોતાનાં રચેલાં પદ ગાતા હતા તે તેમણે સાંભળ્યાં. સાંભળીને તેમાથી એક બે સંશય કાઢી તેના ખુલાસા નીરાતભક્ત પાસે માગ્યા જે તેમણે,ધીરાની પેઠેજ સારી રીતે કહી બતાવ્યા બાપુસાહેબને જણાયુ કે ધીરાનો તથા નીરાંતનો મત એકજ છે ત્યારે તેમણે તે ભક્તને ઘણુ માન આપ્યું અને કહ્યું કે મહારાજ આજથી મને પણ આપનો શિષ્ય ગણજો. બાપુસાહેબે પોતાનાં પદોમાં ઠામ ઠામ નીરાંત તથા ધીરાને ગુરૂ તરિકે ગાયા છે તેનું કારણ આજ છે. તેમ નીરાંતે પણ પોતાનાં પદોમા બાપુસાહેબને શિષ્ય તરિકે ઘણી જગોએ સંબોધન કર્યું છે.

બાપુસાહેબને ધીરાભક્તે એક વખત હુકો ભરી લાવવાનું કહ્યું. ગુરૂ પોતાના શિષ્યને ગમે તેવી હલકી સેવા ફરમાવે તથાપિ શિષ્ય તે આનંદથી બજાવે છે તે સહુ જાણેછે. બાપુએ તરતજ એક કાગલ પર હુક્કા વિષે પદ જે આ કાવ્યમાં દાખલ કર્યું છે તે લખીને આપ્યું. ધીરોભક્ત એ પદ જોઇને બહુ આનંદ પામ્યા તથા તેમણે બાપુસાહેબના જ્ઞાનનાં બહુ વખાણ કર્યા.

બાપુ સાહેબ એક વખત નીરાંતભક્તને મળવા જતા હતા તેવામાં રસ્તામાં બાઈડીઓ કોઇના મરણ પછવાડે રાજીઓ ગાતી હતી બાપુએ લગાર ઊભા રહી તે સાંભળ્યુ, પણ તે ગાનારાંના અજ્ઞાન તથા મોહ ઉપર તેમને બહુ તિરસ્કાર ઉપજ્યો. તેમણે ઘેર જઇને તરતજ એક રામરાજીઓ બનાવ્યો તથા નીરાંતને તથા તેના સેવકોને બતાવ્યો. એ રાજીઓ સહુને એવો પસંદ પડી ગયો કે નીરાંતના ભકતોએ સામાન્ય રાજીઆને ઠામે મરનારની પાછળ આ રાજીઓ ગાવાનો પ્રચાર પાડ્યો. તેને રામરાજીઓ કહેછે અને હજી તે ઘણી જગોએ ગવાયછે. એ રાજીઓ બનાવ્યા પછી બાપુએ બીજા પણ ઘણા રાજીઆ લખ્યા છે પણ તે સર્વમાં ષડ્રિપુના રાજીઆ ઉત્તમ છે.

બાપુસાહેબને ભજનકીર્તનનો બહુ શોખ હતો તેથી જે કોઇ તેમનો પોતાને ત્યાં ભજન કરવા બોલાવે ત્યાં જતા હતા. એક વખત વાંદરાગુરૂજના દરવાજા આગળ જે ઢેડ ભગીઆ વગેરે લોક રહેછે તેમાંના કોઈએ બાપુસાહેબને આવીને વિનતિ કરી કે મહારાજ! અમારે ત્યાં ભજન કરવા આવો તો અમો પાવન થઇએ! બાપુસાહેબે હા કહી અને કહ્યા પ્રમાણે તેમને ત્યાં ભજન કરવા

ગયા. એ વાત તેમના પિતા યશવંતરાવ ગાયકવાડે જાણી તેથી તે પોતાના પુત્રની આવી રીતભાત જોઈને ઘણા નાખુશ થયા. બાપુસાહેબ ભજન કરીને ઘેર આવ્યા ત્યારે તેમને યશવંતરાવે ઘણો ઠપકો દીધો અને કહ્યું કે, અલ્યા ! તે મારૂં નામ બોળ્યું, જા ,આજથી તારૂં મો મને બતાવીશ નહિ, તથા મારા ઘરમાં તારે પેસવું પણ નહિ. બાપુસાહેબ તેજ વખતે પાછા ફર્યા અને ફતેપુરામાં તેમનું એક ઘર હતું તેમાં જઇને મુકામ કર્યો. આ વાત તેમની સાસુએ જાણી ત્યારે તે પણ ઘણી દલગીર થઈ અને બોલી કે, બાપુસાહેબ તો છેકજ બગડી ગયા. બાપુસાહેબને કાને પોતાની સાસુના આ બોલ આવતાજ તેમણે એક પદ લખ્યું, જેમાં તેમણે લખ્યુ કે "અમે બગડયા, અમે બગડયા, લેજો જાણી." ઇ૦. એ ઘરમાં બાપુસાહેબ બે ત્રણ વરસ રહ્યા પણ પોતાનો ભક્તિનો ટેક છોડયો નહિ. ત્રણ વરસ પછી તેમના ઓરમાઈ મોટા ભાઇએ તેમને મનાવી મોટે ઘેર બોલાવી આણ્યા.

બાપુસાહેબના ઓરમાઇ ભાઇના દીકરા માધવરાવ ગાયકવાડ હાલ હયાત છે અને તે સરકારી પાગામાં પાગેદારની નોકરી પર છે. બાપુસાહેબને દોલતરાય. પ્રતાપરાય, અને શિવરાય એવા ત્રણ દીકરા હતા જે સઘળા હાલ હયાત છે અને તેમનો ગિરાસવાસ ગોઠડામાં હોવાથી તેઓ ત્યાંજ રહે છે. પાગેદાર માધવરાવગાયકવાડને હજી પણ સરકારથી અસામી તરિકેના રૂપિયા મળે છે તેમાંથી દરવરસે અસામી પેટે પ્રતાપરાયને તે કાંઈ રકમ મોકલાવ્યે જાય છે. બાપુસાહેબ કદમાં બહુ ઊંચા નહિ તેમ નીચા પણ નહિ હતા. તેમનો બાંધો મજબુત અને તે શરીરે બળવાન્ હતા. રંગે ઘઉંવર્ણા હતા અને તે જ્યારે બોલતા ત્યારે તેમનું જુસ્સાદાર બાપણુ સામાને દબાવી દેતું હતું. બાપુસાહેબ ભક્ત હતા છતાં તેમનું વ્યવહારી જ્ઞાન સારૂં હશે એમ તેમની કવિતા પરથી જણાય છે. સારી માઠી સ્થિતિના અને લોકરિવાજના તે માહિતગાર હતા તે તેમનાં પદો ઉપરથીજ જાણવામાં આવે છે. તેમનાં પદો વાંચતાં તે જાતે ક્ષત્રિય ગુણના એટલે ટેકી, હઠીલા અને લઢવાડીઆ હશે એમ જણાય છે તથાપિ તેમને જેણે જોએલા તે લોકો કહે છે કે તે સ્વભાવે શાંત, મગરૂરી વિનાના, ડોળડમાક રહિત અને જે પોતાની પાસે આવે તેની સાથે નરમાશથી વાત કરનારા હતા. અદ્વૈતબ્રહ્મસિદ્ધાંતમાં તેમની એક પાકી નિષ્ઠા હતી તથા

બીજાને તે એવી સરસ રીતે બ્રહ્મવાર્તા દઢાવતા કે જે એક વાર તેમનો શિષ્ય થયો તે ફરી ચલાયમાન થતો નહિ. તેમના શિષ્યો હજી ઘણા છે અને તેઓ-માં તે બાપુ મહારાજના નામથી ઓળખાય છે. કવિ તરિકે બાપુસાહેબ અમને બીજા સામાન્ય ભક્ત કવિઓ કરતા ચઢિયાતા લાગે છે, પણ તે વિષે તેના ગ્રંથ વિવેચનમાંજ બોલીશું. બાપુસાહેબે કોઈ આખ્યાન કે વાર્તારૂપ ગ્રંથ રચેલો હોય એમ જાણવામાં આવ્યું નથી. તેમનાં છૂટક પદ, ચાબખા રૂપ પદ, ગરબીઓ, વગેરે "અંગ" ભાગમા વેંહેચીને લખ્યાં છે. એ સિવાય જૂદા ગ્રંથો અમારે હાથ લાગ્યા નથી.

बापुसाहेबनी कवितानुं विवेचन.

જે કવિ હોય છે તે સ્વાભાવિક રીતેજ કવિતા કરવાને પ્રેરાય છે. તેના વિચારોમાં અને સામાન્ય મનુષ્યના વિચારોમાં મુખ્ય તફાવત એ જોવામાં આવે છે કે જ્યારે સામાન્ય મનુષ્યના વિચારો કેવળ સાદા હોયછે ત્યારે કવિના વિચારો કાંઈ રસભાવથી રંજિત અને વિલક્ષણ હોય છે. એકજ વિષય ઉપર જ્યારે સામાન્ય મનુષ્ય કાર્ય પૂરતુંજ કહી શકે છે. ત્યારે કવિ જોઇએ તેટલું ઓહોળું વિવેચન કરી શકે છે. સામાન્ય મનુષ્યના વિચારો તેના લાગતા વળગતાનેજ તે જાણવામાટે આકર્ષે છે ત્યારે કવિના વિચારો હર કોઈ સહૃદય મનુષ્યને આકર્ષે છે. કોઇ રસજ્ઞ પુરૂષ જ્યારે સામાન્ય મનુષ્યના બોલવા તરફ આદર પણ સામાન્ય કરે છે ત્યારે કવિના વચનને ચમત્કાર જોઈ તેમાં તે લીન થઇ ડોકું હલાવે છે। વચન માત્ર બોલીને વાહ વાહ તો કવિજ મેળવી શકે છે। બાપુસાહેબને ગ્રંથ ઉકેલી જોનાર હર કોઇ રસજ્ઞ તેને ધન્યવાદ આપ્યા વિના રહેશે નહિ એમ અમે માનીએ છીએ. બાપુસાહેબની કવિ તરિકે વિશેષ પ્રશંસા કરવાનું સાધન આ તેનાં પદો સિવાય બીજું કાંઇ અમારે હાથ લાગ્યું નથી તથાપિ પદો તે પદોજ છે! એ પદો જૂદાં જૂદાં પુસ્તકોમાં છૂટાં છૂટાં ગળી આવ્યાં હતાં તેનો અમે સંગ્રહ કર્યો છે, અને જ્ઞાનોપદેશનાં પદ, ધર્મવેશ અંગનાં પદ, બ્રહ્મજ્ઞાનનાં પદ, ષડ્રિપુના રાજિયા, ગરબીઓ, અને કાફીઓ, એવા વિભાગ પાડીને તેને ક્રમવાર ગોઠવ્યાં છે.

બાપુની કવિતામાં રસ તો માત્ર શાંતરસ સિવાય બીજો વર્ણ્યો નથી. પણ તેનાં વખાણ તેના રસવર્ણનની છટા માટે નહિ પણ તેના પદમાં જે અસાધારણ માધુર્ય રહેલું છે તેમાટે કરવાં ઘટે છે. જ્ઞાનોપદેશનાં પદના આરંભમાંજ તે વિષયનો તિરસ્કાર કરીને ગુરૂની જરૂર બતાવે છે, પછી બ્રહ્મજ્ઞાનની મહત્તા વર્ણે છે તથા ગુરૂ ઉપદેશમાં એકાગ્રતા રાખવાની જરૂર બતાવે છે, તે પછી મૂર્ખ તથા ઢોંગી ગુરૂઓ પાસેથી કાંઇ તત્વ મળવાનું નથી એમ ક-

હેછે, કર્મકાંડ મિથ્યા છે એમ કહેછે અને ધન, જુવાની આદિના અહંકારનું મિથ્યાત્વ બતાવે છે. એવા એવા ઉપદેશના પરચુરણ ત્રીશ પદોમાં જ્ઞાનોપદેશ પૂરો થાય છે. ધર્મવેશનાં પદોમાં ધર્મને નામે દંભ કરીને લોકોને ઠગનારા ગુરૂઓ અને સાધુઓ વગેરેથી દૂર રહેવાનો ઉપદેશ કર્યો છે. બ્રાહ્મણશૂદ્રભેદ વર્ણનમાં ભિક્ષુક બ્રાહ્મણોને મિથ્યાભિમાન તજવાનો ઉપદેશ કર્યો છે. અને બ્રહ્મજ્ઞાનનાં પદોમાં નિર્ગુણ ઉપાસનાનો માર્ગ બતાવ્યો છે.

કામાદિક ષડ્રિપુના છ રાજીઆનો એ પછી આરંભ થાય છે. રાજીઆ તે ખરેખરા રાજીઆજ છે! કામદેવનો રાજીઓ જાણે પુરૂષના મરણથી શોકાકુળ થયેલી સ્ત્રી બોલતી હોય તેના રૂપનો છે. એની દરેક કડીનું પૂર્વાર્દ્ધ મરનારની સ્ત્રી બોલે છે જેમાં કામ સબંધી વિલાસોનું વર્ણન છે અને દરેક કડીનુ ઉત્તરાર્દ્ધ બીજી કૂટનારી સ્ત્રીઓ બોલે છે જેમાં સંસારના વિષયોની ક્ષણિકતા અને જ્ઞાનભક્તિ વગેરેની આવશ્યકતા બતાવી આપનારૂં વૈરાગ્યોદ્બોધક વર્ણન છે. બીજા રાજીઆઓમાં પણ કૂટનારી સ્ત્રીઓનાં એવાંજ બોધરૂપ વચન ઉત્તરાર્દ્ધમાં રાખ્યાં છે. બીજો રાજીઓ ક્રોધનો છે તે મરનારની મા બોલે છે. એમાં પણ પૂર્વાર્દ્ધમાં ક્રોધનું સ્વરૂપ બતાવ્યું છે તથા ઉત્તરાર્દ્ધમાં વૈરાગ્યોદ્બોધક ઉપદેશ છે. ત્રીજો રાજીઓ લોભનો છે તે મરનારની દીકરી બોલે છે; કડીના પૂર્વાર્દ્ધમાં લોભનું સ્વરૂપ અને ઉત્તરાર્દ્ધમા ઉપદેશ છે. ચોથો રાજીઓ મોહનો છે તે મરનારની બેન બોલે છે; એમાં કડીના પૂર્વાર્દ્ધમાં મોહનું સ્વરૂપ અને ઉત્તરાર્દ્ધમાં બોધ છે. પાંચમો રાજીઓ મદનો છે તે મરનારની રાખેલી સ્ત્રી બોલતી હોય તેવા રૂપે વર્ણ્યો છે અને છઠ્ઠો મત્સરનો છે તે મરનારની સાસુ બોલતી હોય તેવે રૂપે લખ્યો છે. દરેક રાજીઆમાં ત્રીસ ત્રીસ કડીઓ છે.

એની પછી મન, સ્ત્રી, વિશ્વાસ, વગેરે જૂદાં જૂદાં દશ અંગની ગરબીઓ છે. દરેક અંગમાં ચાર ચાર ગરબીઓ છે. છેલ્લા વચનઅંગમાં ઉપસંહારની પાંચમી ગરબી મૂકી છે. ગરબીઓ થઈ રહ્યા પછી જ્ઞાનોપદેશની કાફીઓ દાખલ કરી છે. અને તે પછી અરાઢ સિદ્ધિઓના ખંડનની અરાઢ કાફીઓ છે. અણિમા વગેરે આઠ સિદ્ધિઓ પ્રખ્યાત છે, પણ યોગશાસ્ત્રના કેટલાક ગ્રંથોમાં અણિમા, મહિમા, લધિમા, પ્રાપ્તિ, પ્રાકામ્ય, ઈશિત્વ, વશિત્વ, પ્રાકામ્ય, અનૂર્મિમત્વ, દૂરશ્રવણ, દૂરદર્શન, મનોજવ, પરકાયાપ્રવેશન, સ્વેચ્છામરણ, દેવક્રીડાદર્શન, સંકલ્પસિદ્ધિ, અપ્રતિહ-

તાણા, અને કામરૂપા, એવી અરાઢ સિદ્ધિઓ કહેલી છે તે સર્વ સિદ્ધિઓ પ્રાપ્ત થયા છતાં પણ મોક્ષ મળતો નથી એટલુંજ નહિ પણ તે સિદ્ધિઓ એજ યોગીને બંધનનું કારણ થઇ પડે છે માટે તે હેય છે એમ ઉપદેશ કર્યો છે.

છેવટ બ્રહ્મબોધ અને જ્ઞાનીનાં લક્ષણની કાફીઓ કહીને ગ્રંથ પૂરો કર્યો છે. બ્રહ્મબોધમાં સાંખ્યજ્ઞાન ક્રમવાર બતાવ્યું છે. બ્રહ્મબોધની ત્રીજી કાફીમાં સાંખ્યને મતે જગતની ઉત્પત્તિ આદિક ટૂંકામાં પણ સ્પષ્ટ રીતે વર્ણવી બતાવ્યું છે. તેનો સિદ્ધાંત એવો જણાય છે કે અનાદિ અનંત સતરૂપ બ્રહ્મ સર્વત્ર ભરેલું છે અને પ્રકૃતિ તેના એક દેશમાં છે. એ પ્રકૃતિ કે માયા અનિર્વચનીય છે એટલે તેને સત્ય કે અસત્ય કહી શકાતી નથી. એ પ્રકૃતિ સઘળા દૃશ્યપદાર્થોનું મૂળ છે. પાંચમી કાફીમાં તે લખે છે કે,

"ચૈતન્યમાં દૃશ્ય કલ્પવું જાણો, બંધતણું એ મૂળ;
ચૈતન્યમાંથી કલ્પના છૂટવી, મુક્તિ જાણો સમૂળ;
દૃશ્ય વગરનું ચૈતન્ય રે, આત્મારામ રૂપ એવો;
જ્ઞાનીઓ બતાવું રે, બંધ, મુક્તિ, આત્મા કેવો. ૩

ત્રણ લીટીમાં ત્રિભુવન સમાયું, બ્રહ્મવિદ્યાનો ભોર;
આહા ઓહો કરી અફાળો, એવો નથી એ સોર;
ખરી છે એ વિદ્યા રે, ચિત્તમાં રૂડી ચેવો;
જ્ઞાનીઓ બતાવું રે, બંધ, મુક્તિ, આત્મા કેવો." ૪

એવી રીતે બ્રહ્મવિદ્યાનો સ્પષ્ટતર સાર બાપુએ બતાવ્યો છે. એટલાથી પણ જેને સમાધાન ન થાય તેને માટે તેણે બીજી કેટલીક કાફીઓ વધારે લખી છે અને સંશયોનું સમાધાન કર્યું છે. છેવટની કાફીઓમાં જ્ઞાનીનાં લક્ષણદ્વારા તે, ઢોંગી અને વિષય સુખના લોભી મનુષ્યો બીજાઓને શિષ્યો કરીને તેમને કલ્યાણનો માર્ગ ન આપતાં મિથ્યા ભ્રમિત અને ભ્રમિત કરે છે તેમનાથી સાવધ રહેવાનો ઉપદેશ કરે છે. જેમ આઠમી કાફીમાં જ્ઞાની ગુરૂના આશ્રમ અને ઉપસ્કર વિષે બોલતાં તે લખે છે કે,—

"મઢી જુઓ તેની રે, જોશો નહિ માંહી બીજું;
(એક) આપ ને પુસ્તક પડિયું રે, ટાળું સંતનું ત્રીજું.

વસ્તીમાં વાસ કરે નવ વિકલ, જે જેના નવ શબ્દ;
પૂજા કરાવે નહિ પરમેશ્વર, કશામાં મન નહિ લુબ્ધ;
ગુરૂ એવા કોઇ રે, જોઇ હૃદયે ભીજું. મઢી૦ ૨

તમે પાત્ર ન બાળો ગુરૂજી પાસે, એક પાત્ર ધરે ગુરૂદેવ;
પેટ પાત્ર તો રચ્યું પહેલેથી, તેની જેવી તેવી કરે સેવ;
ધન્ય ગુરૂ દેવા રે, તન મનથી રીઝું. મઢી૦ ૩

પુસ્તક સંત વસે ગુરૂ નિકટ, તેમાં નહિ સંતાપ;
આવી મળ્યું તો પુસ્તક વાંચે, શિષ્ય પૂછે તો ફેડે તાપ;
જપું જાપ તેનો રે, બીજા પર હું ખીજું. મઢી૦ ૪

ધન જોઇએ નહિ સેવાકાજે. મન જોઇએ નિશ્ચિંત;
પ્રશ્ન પૂછે તેની કથા ચલાવે, નિર્મળ થાય જેમ ચંત;
બાપુ સંત એવા રે, ઢોંગીને જોઇ સીજું. મઢી૦ ૫

આ ઉપરથી જણાય છે કે બાપુસાહેબને ગુરૂ તરિકેનો ઢોંગ કે મિથ્યા આડંબર પસંદ નહોતો, તે છતાં તેણે ઉત્તમ બ્રહ્મજ્ઞાન બતાવ્યું છે.

બાપુસાહેમની કવિતામા બીજુ આપણને મ સાર વ્યવહારનુ અવલોકન કરવાનુ મળી આવે છે સાસારિક સ્થિતિમાથી જીવને મોક્ષને માગ વાળવાને તેમને જાદી જાદી સ્થિતિના વરસ સાર વર્ણવવાની અગસ પડી છે, પણ તે અગત્ય તેમણે એવી રીતે પૂરી પાડી છે કે તેથી આપણે તેમને ધન્યવાદ આપીએ છીએ પડિતો કહે છે કે જે સાસારિક વ્યવહારમા અતિ પ્રવીણ હોય તે પરમાર્થમા પણ અતિપ્રવીણ હોઈ શકે તથા જે મસારમા દૃઢ હોય તે પરમાર્થમા પણ દૃઢ હોઈ શકે એ વાત આપણને બાપુસાહેબ તેના ગ્રથદ્વારા બતાવી આપે છે સસારના જે ચિત્ર તેણે ચિત્ર્યા છે તે તેની સસારની માહિતી બતાવી આપે છે અને પરમાર્થનો જે બોધ કર્યો છે તે તેનુ તે સબધી વિશદ જ્ઞાન બતાવી આપે છે કેટલાક લેભાગુ જ્ઞાનીઓએ બીજાનુ હિત કરવાનો ડોળ કરી બ્રહ્મજ્ઞાનના પુસ્તકો ઘણાય લખેલા આપણે જોઇએ છીએ પણ "જ્યા મેરેકુ સશય પરતા હે વહા થીવર સ્વામીકો ભી મશન પરતા હે" એ વાળી વાત તેમા જોઈ તેમના જ્ઞાનની તુલના વાચનાર તરત કરી શકે છે। બાપુનો આ ગ્રથ તેને એવા દોષમાથી નિર્મુક્ત કરી તે જે સમજ્યો છે તે ચોખ્ખુ અને દૃઢ સમજ્યો છે એમ કહેવરાવે છે

રાધાબાઇ દક્ષિણી બ્રાહ્મણી હતી તેનુ પુસ્ત આપણે જોયુ છે અને તેની ભાષા પણ જોઇ છે તે ઉપરથી 'બાપુસાહેબ ગાયકવાડ' નામ સાભળીને તથા મરાઠાના કુળમા તેમનો જન્મ જાણીને અમને તેમની ભાષા વિષે બહુ સશય હતો, પણ જ્યારે આ પુસ્તકમા આપણે જોઇએ છીએ તેમ ખાસ ગૂજરાતના મર્મસ્થાનની તેમની ભાષા અમારા જોવામા આવી ત્યારે અમને આનદાશ્ચર્ય ઉત્પન્ન થયુ! ખુદ ગૂજરાતમા રહેનારી ગૂજરાતી કવિઓ કદાચ ભાષાની બાબતમા સ્ખલિત થઈ ગયા હશે પણ બાપુસાહેબ ગાયકવાડનો આ ગ્રથ તો એમજ કહેવરાવે છે કે તેનો લખનાર જાણે મહા શુદ્ધ ગુજરાતીનો અભિમાની હોય! તેમના લખાણમા જે ગૂજરાતી ભાષાના રૂઢ અને લાક્ષણિક શબ્દો વપરાયા છે તે વાચનારને વિસ્મિત કરે એવા છે! જુઓ,—

"અટયા જે નાતરાનો ચાલ તાગી નાતે રે,
તો તો બાબા ઘડજે પછી બેઠા હાથે રે"
"ઓગાળ નીધે તમે હરિ ઝટ પામો."

॥ श्रीजगदीश्वरायनमः ॥

बापुसाहेबकृत कविता.

જ્ઞાનોપદેશનાં પદ.

પદ ૧ લું.

ગુરૂ મળિયા તે તો હરિગુણ ગાતો રે,
ભાઈરે ગુરૂ મળિયા તે તો હરિગુણ ગાતો;
મૂરખ સમજણ વિના ફરે છે ધાતો રે,
ભાઈરે ગુરૂ મળિયા તે તો હરિગુણ ગાતો. ટેક. ૧

દૂધ મોટા પૈસાનુ શેર મળે છે,
તેને મૂરખ નથી ખાતો;
દારૂ પીધાથકી બદ્ધો લાગે છે,
પડે મોરીઓમાં નિત્ય ઊડી ધાતો રે. ભાઈરે૦ ૨

સાકર રૂપિયાની ચાર શેર મળે છે,
તે ખાધે મરદ થાય માતો;
અફીણ રૂપિયાનું ચાર ભાર વેચાય છે,
એ કસુંબો પીએ બીજાને પાતો રે. ભાઈરે૦ ૩

ભાંડ ભવાઇઆ નાચે ત્યાં બહુ કરીને જાગે,
એને જૂઠી ભાવે છે ઘણી વાતો;
હરિનામ લેતાં ભાઇઓ ઉંઘ આવે છે,

પછે જમની ખાશે ઘણી લાતો રે. ભાઈ રે૦ ૪
સદ્ગુરૂ મળશે ત્યારે મેલ તારો જાશે,
નિત્ય ઊઠીને શું ના'તો;
બાપુ કહે હરિનામને ભજી લ્યો,
સાધે સાધો મળી જાશે તાતે તાતો રે. ભાઈ રે૦ ૫

પદ ૨ જું.

ભૂલ પડ્યુ છતે દહાડે,
જગત જુઓ ભૂલ પડ્યુ છતે દહાડે. ટેક. ૧
આંધળાની પૂઠે દશ વીસ દોડયા,
જોને પડ્યા તે તો મોટા ખાડે;
અહંકાર આંધળો સાનમાં ના સમજે,
જેમ પાણી બગાડ્યુ પેલે પાડે જગત૦ ૨
હરિ સચરાચરમાં કહે છે,
જૂઠું કહે છે લબાડે;
સ્વામી સર્વે રે દ્વૈતભાવ બારે,
હા કહીને ના કે' તે ગુરૂ પાડે. જગત૦ ૩
તાન ટપ્પા તાલબંધ ગાય છે,
ચડીને બેઠો મોટે તાડે;
આપ તો છપ્પન દોઢામાં મા'લે,
સામાનો સંશય શું કાઢે? જગત૦ ૪
વાણુશે નામી ના વાણુશે એ તો સ્વામી,
એમ સાનમાં સદ્ગુરૂજી દેખાડે;

૫ તાતે તાતો—ગરમે ગરમ—તાજે તાજે ૨ આંધળો—અજ્ઞાની (લોભી) ગુરૂ. દ્વૈતભાવ-જુદાપણુ. હા કહીને ના કહે-અદ્વૈત કબુલ કરીને પાછો દ્વૈતભાવ રાખે. ૪ છપ્પન દોઢામાં-ચોરાશીમાં.

સતનામ બાપુ એમ કરી કહે છે,
કોણ વઢે જૂઠી રાડે. જગત૦ ૫

પદ ૩ જું.

નિમાજ પઢતાં તો બોલે બિસમિલ્લા રે;
ભાઈ રે નિમાજ પઢતાં તો બોલે બિસમિલ્લા. ટેક. ૧
તીસ રોજ રખતા ઓર મચ્છીઆકુ ચખતા,
ઓર બકરેકા કાટતા હે ગલ્લા;
સાહેબકા જીવ બદે માર કર્યા તે ડારા,
એ બદી ખાવે દોજખમે ટલ્લા રે ભાઇ રે૦ ૨
ખડેકુ ન આવે ને પડેકુ ન દેખે,
નેકીકી રાહસે ચલા;
બીસ્તકે ઝરૂખેમે ઓહી મર્દ બેઠા,
જીને નામસે પિછાના અલ્લા રે. ભાઇ રે૦ ૩
દગા કરકે તુને બહોત જીવ મારે,
ઈમાન ચોરકે બનાયા તુને ડલ્લા;
ઊંટ ઓર બકરેકુ બરાબર જાને,
તો સાઈ કરેગા તેરા ભલ્લા રે. ભાઇ રે૦ ૪
આખરી જવાનીકા બહોત ડર હેગા,

---

૫ ચણુગે ઇ૦—જે નાશ પામે તે નામી—નામવાળો-(નામ રૂપ મિથ્યા છે માટે) ૨ તીસ ઇ૦—ત્રીસ દિવસ તો તુ રોજો રાખે છે અને પછી માછલા ચાખે છે। ગલ્લા-ગળું. એ ઈ૦—એ બદી(દુષ્કર્મ)થી તુ દોજખ (નરક)મા ટલ્લા ખાઇશ ૩ ખડેકુ ઇ૦—હિંદુઓની મૂતિઓ ખડી છે અને મૂસલમાનની કબરો પડી છે, એ બેમાથી એકેની તરફ ધ્યાન આપતા જે નેકીને રસ્તે ચાલેછે. ૪ ડલ્લા—દોલત

ઓર સાહેબકી સંગ કરો સલ્લા;
બાપુ કહે નામ એક અલ્લાકા સચ્ચ હે,
ઓર રફેદફે હોયગી તેરી બલ્લા રે. ભાઇ રે૦ ૫

પદ ૪ થુ.

કથા સાભળે ને મન રહ્યુ ઘરમે રે,
ભાઇ રે કથા સાભળે ને મન રહ્યુ ઘરમે. ટેક ૧
તે મનસુબા કરેછે ને મણકા ગણે છે,
જુઓ માળા ફેરવે છે એના કરમે;
એ મન રહ્યુ મેલુ ને તનને ધૂએ છે,
રાફડો કૂટી નાખ્યો ને સાપ દરમે રે. ભાઇ રે કથા૦ ૨
આત્મતત્વ ચેત્યા વિના કામ થયુ ખોટૂ,
એ ચૂક પડીછે નારી નરમે;
મણિ નામ મેલીને કુશકાને બાઝે,
મૂરખ સમજ્યા વિના નીશો તરમે રે ભાઇ રે કથા૦ ૩
ઝાડ ઉપર પક્ષી બેઠો એવો તારો આતમા,
તારૂ મન પેશી ગયુછે જગમે;
એ કુટુબ કબીલો તારે કામ નહિ આવે,
તે તો માર ખાધો છે ઉંધા કરમે રે. ભાઇ રે કથા૦ ૪

પદ ૫ મુ.

જુઓ સમજ્યા વિના સાહેબને ખોશો રે;
ભાઇ રે જુઓ સમજ્યા વિના સાહેબને ખોશો. ટેક ૧
કરવાનાં કર્મ તમે મન નથી ધારતા,

---

૫ સલ્લા—મનાદ ૩ નીશો તરમા-નીશામા તર થઇ ગ્હીને

ન કરવાનાં બીજ તમે બોશો;
ગુમાનરૂપી ગધેડે ચઢીને,
ભેંસ મૂકી પાડાને દો'શો રે. ભાઈ રે [illegible] ૨

ખાજ કરીને આપણ બાંધીને [illegible]
ત્યાં નિરભે જવાબ શો દેશો;
ખાતાંની ખોટ જુઓ ખપ કરીને [illegible]
ત્યારે નયણાં ભરી ભરીને રોશો રે. ભાઈ રે [illegible] ૩

રે'ણી કે'ણી સત સાહેબને [illegible]
જૂઠો જનમ ના ખોશો;
સદ્દગુરૂના સંગથકી આપ ચેન કરેછે,
ત્યારે ભવના ભરને ધોશો રે. ભાઈ રે [illegible]

કબીર કમાલને કોણ ગણેછે,
મોટા ગોસાંઇજી નાખ્યા ઘસરડી રે;
રાણા ને રંક કાળે કોઈને ના છોડયા,
ઘેલા મેલાને નાખ્યા ઉતરડી રે. ભાઈ રે કાળે૦ ૪
*જ્ઞાની અજ્ઞાની બાપુ બોલતા બથાવ્યા,
વૈદ્ય વિવેકીને નાખ્યા છે કચરડી રે. ભાઈ રે કાળે૦ ૫

પદ ૭ મું.

ન જાણશો તે અમો મોટા,
વિચારી જુઓ ન જાણશો તે અમો મોટા. ટેક. ૧
કાચી કાયા તારી ધૂળ મળી જાશે,
જેમ ઊડે દારૂતણા ટોટા;
એક માટીના સંઈ બનાવ્યા,
એમ ઘડા ગાગેર ને લોટા. વિચારી જુઓ૦ ૨
ગજીઆણી સુમની ને દાટિયા પેહેરો,
ઝીણા ઓઢો ને શાલજોટા,
ટકા તે ગજની ખાધી તે પેહેરો,
અતે શ્રૂમાડાના ગોટા વિચારી જુઓ૦ ૩
તે હરિની ભક્તિ વિના કાળની છે ફાંસી,
જમ મારશે ઘણા સોટા,
ઉચ ને નીચ એ તો માયાના ખેલ છે,
એ તો પાણીતણા પરપોટા. વિચારી જુઓ૦ ૪
ગજા ને રંક સહુ ભૂમિમાં જાશે,
પછી ઉપર ચણાશે ઓટા;
અતનામ બાપુ તે તો સહુથી મોટા,
હરિની ભક્તિ વિના સહુ ખોટા વિચારી જુઓ૦ ૫

---

૫ બથાવ્યા—બાથ પડયા—લેઈ નાખ્યા
*આ પદની બે લીટીઓ ખટતી હોય એમ લાગે છે

પદ ૮ મુ

સમજણની વાત છે ન્યારી રે,
વીરા મારા સમજણની વાત છે ન્યારી ટેક ૧
સાકર ને મીઠાની પૂતળી બનાવી,
એ તો બન્ને રૂપાળી છે નારી;
સમજુ અણસમજુમા ફેર ઘણો છે,
એક ગળી લાગે ને એક ખારી રે વીરા મારા૦ ૨
રોગી માણસને પથ્ય ઘણી પાળવી,
વણ રોગી તો વસ્તુ ખાય સારી,
કર્મકાડવાળા એ તો રોગી સર્વે જાણવા,
અનુભવી વૈદ્યથી તો રોગ રહ્યો હારી રે વીરા મારા૦ ૩
જ્ઞાની સઘાતે વિવાદ ઘણો કરીએ,
અજ્ઞાનીથી બેશીએ હારી,
ચૈતન્ય મૂકીને જડને શુ પૂજે,
ભેદ ભૂલ્યો તે તો શાનો ભેખધારી રે વીરા મારા૦ ૪
સત્‌નામ એક છે ને બીજુ અવિવેક છે,
સદ્ગુરૂ પર જાઉં હુ વારી,
નામ નીરાત બાપુ દઢ કરીને ધારજો,
દૃ પળમા તો પાર ઉતારી રે વીરા મારા૦ ૫

પદ ૯ મુ.

વેપાર નામનો કરે તે સાચુ બાનુ રે,
ભાઇ રે વેપાર નામનો કરે તે સાચુ બાનુ,

ઉતારી દે ઉતારી દેશે

ટીલું કરો ન કરો રહે ન છાનું રે,
ભાઇ રે વે'પાર નામનો કરે તે સાચુ ખાતું. ટેક. ૧
બ્રહ્મજળમાં જેણે સ્નાન ઘણું કીધું,
ધર્મ ખોળી ના શકે તેનું પાનું;
અલખની માંહ્ય લખ રાખે સત્ નામની,
એવા સાધુને અમે માનું રે. ભાઈ રે વે'પાર૰ ૨.
(માટે) કંઠ માંહિ કંઠી હરિનામ નવ વિસરે,
એ નામ છે ગુરૂજીના ત્યાંનું;
ભેખ મેં લાધો તે બીક કાઢી નાખી છે,
રાત મટી ગઇ ને રંગમાં ઉગ્યો ભાનુ રે. ભાઈ રે વે'પાર૰ ૩
ચોકશી હોય તે કીમત જાણે,
જેમ કસોટીમાં કશી લેછે સોનું;
સૂતર ચ્યાર શેર એક પાંચ રૂપીએ શેર છે,
એ તો મૂલ કાંતનારીનું કે રૂનું રે. ભાઇ રે વે'પાર૰ ૪
મોટો ધર્મ એજ જીવની દયા પાળવી,
હરિ વિના અણુમાત્ર નથી સૂનું;
પણ નાના ને મોટાનું કામ નથી બાપુ,
ભેદ હરિનો બતાવે એજ જૂનું રે. ભાઇ રે વે'પાર૰ ૫

પદ ૧૦ મું.

સાંઇકા મીલનેકા તો સબકુ લગે પ્યારા રે,
ભાઇ રે સાંઇકા મીલનેકા તો સબકુ લગે પ્યારા;

---

૨ અલખ ઇ૰-અલખ બ્રહ્મમાં સતનામની લખ(લેહે)રાખે. ૫ જૂનું
૧ સાંઇ-સ્વામી-હરિ.

એ તો ભેદ રખ્યા હેગા પ્યારે ન્યારા રે,
ભાઇ રે સાઇકા મીલનેકા તો સબકુ લગે પ્યારા ટેક ૧

માલ જો હુતા સો ઘરકા ધણી સબ લે ગયા,
મૂરખ ખેત હુઠ મુઆ સારા,
એમ હિંદુ મુસલમાન મકે ઓર દ્વારકા,
દોર દોરકે પીછે હારા રે ભાઇ રે સાઇકા૦ ૨

વજ્જુ તવજ્જુ કરકે જો નિવાજ પઢતા,
હિંદુ નાહા ધોકે મન નારા,
પણ મન નહિ મુઆ સેતાન સસે હેગા,
સચ્ચી બૂટી બિને જબડી મરે પારા રે ભાઇ રે સાઇકા૦ ૩

માયા નદીકુ કોઇક પાર જાવે,
એસી જબરી જો હેગી ધારા,
બાપુ નામ નાવ બેઠા સોઇ પાર જાવે,
આખર ડૂમ મુઆ હેગા જો તારા રે ભાઇ રે સાઇકા૦ ૪

પદ ૧૧ મુ.

નામ સમજીને બેશી રહિયે રે,
ભાઈ રે નામ સમજીને બેશી રહિયે,
આત્મા ચીનીને મનમા મગન થઇએ રે,
ભાઈ રે નામ સમજીને બેશી રહિયે ટેક. ૧

રામ ને રહેમાન તમે એક ભાઈઓ જાણજો,

---

૧ રખ્યા હેગા–રાખ્યો છે ૨ સારા–બધુ દોર દોર–દોડી દોડીને ૩ વજ્જુ તવજ્જુ–હાથ મો વગેરે ધોવાની એ મુસલમાનની ધર્મક્રિયા ૩ સેતાન–સેતાન–દુષ્ટ વિકાર સસે–મરાયનો હેગા–છે ૪ ધારા પ્રવાહ

કૃષ્ણ ને કરીમ એક કહિયે;
વિષ્ણુ બિસમિલ્લામા ભેદ નથી ભાળ્યો,
અને અલ્લા અલખ એક લહિયે રે. ભાઈ રે નામ૦ ૨
ગફુર ગોવિંદ રહીમ એક તમે જાણજો,
મૌલા માધવ ગુણ ગાઇએ;
હરિ હક્કતાલાનો ભેદ મે તો જાણ્યો,
હવે ચોરાશી માર નવ સહિયે રે. ભાઈ રે નામ૦ ૩
પરવરદીગાર પરમેશ્વર એક તમે જાણજો,
નબી નારાયણ ચોટયા હૈયે,
ચોખા ને ચાવલ-પણ ડાંગર એક છે,
એવુ સમજે તેના ચેલા થઈએ રે. ભાઈ રે નામ૦ ૪
બાપુ સાહેબ નામ પાક છે, ને બીજુ નાપાક છે,
એવુ સમજ્યા કહોને ક્યાં જઇએ,
જે સાધન કરે તેમા પડે સાસો,
અમો બ્રહ્મજળમા તો નિત્ય નહિયે રે. ભાઈ રે નામ૦ ૫

પદ ૧૨ મુ.

આતમારામની સધાતે મન મોહોજો;
વીરા મારા મૂળ તપાસીને જોજો રે. ટેક. ૧
બેગમપણુ ભાઈઓ મેલ સર્વ જાણજો,
એમ સમજીને સરાયને ખોજો રે. આતમા૦ ૨
હિંદુઓ તો તીરથ વ્રત કરે છે;
મુસલમાન તો ધરે છે રોજો રે. આતમા૦ ૩

---

૫ સાસો-સંશય ૨ બેગમપણુ—ગમ ન પડવાપણુ

વાઝણી તે ગાય અલ્યા દૂધ ક્યાથી દેશે,
અનુભવી પુરૂષ દૂઝણી ગાય દોજો રે આતમા૦ ૪
માટીના ઘાટને શુ મોહી રહ્યો છુ;
ઘાટ મોટો કે છોટો હોજો રે આતમા૦ ૫
અલ્યા તીરથ વ્રત સહુ તારા કરેલા,
સમજ્યા વિના દોડયો તે ચઢ્યો સોજો રે આતમા૦ ૬
હુ પ્રગટ દેવ ભાઈ તમને બતલાવુ;
સદ્‌ગુરૂ દેવને જઈ જઈ પૂજો રે આતમા૦ ૭
સતનામ સાચુ બાપુ સશય સહુ ભાગ્યા,
હવે તો મનડુ માણે છે મોજો રે આતમા૦ ૮

પદ ૧૩ મું.

જેની સુરના તેમા જઇને જન્મ ધરતો,
એ તો અજ્ઞાને હીડે આથડતો રે. ભાઇ રે જેની૦ ટેક ૧
દારૂ પીએ તે તો અવગતિ પામે,
ભૂત જેનમા જઇને ભળતો રે ભાઇ રે જેની૦ ૨
માસ માટી ખાય એ તો વાઘ શે ન સરજે,
પછી છવનેમારીને ઉદર ભરતો રે ભાઇ રે જેની૦ ૩
અફીણ ખાય તે તો નિશ્ચય સર્પ અવતરે;
તે તો દેડકાની પૂઠે હીંડે ફરતો રે ભાઇ રે જેની૦ ૪
ભાગ માઝમ ખાય તે તો બોકડો શે ન સરજે,
પછે આકડા ધતૂરા હીંડે ચરતો રે ભાઇ રે જેની૦ ૫
પરનારી ભોગને તે નિશ્ચે નારી અવતરે;
તે રાડોના દવાવા હીંડે કરતો રે ભાઇ રે જેની૦ ૬

---

૪ વાઝણી ઈ૦—મતલબ કે, જડ પદાર્થો મેળવાથી ચેતન આત્માનુ જ્ઞાન ક્યાથી થશે ? ૬ તારા કરેલા—તેં કરેલી ગાડેલા—ઉત્પન્ન

ચોરી ચાડી એને કંઠ બાંધી છે;
પછે લખચોરાશીમાં ફરતો રે ભાઈ રે જેની૦ ૭
બાપુ કહે સત નામને ભજી લે,
સીધું સમજ્યો તે તો ભજન કરતો રે ભાઈ રે જેની૦ ૮
કદી ભજનમાં ભૂલ પડે તો;
જેમ તારો ગગનમાંથી ખરતો રે ભાઈ રે જેની૦ ૯

પદ ૧૪ મું.

કાણાને કાણું કહિયે તો લાગે કડવું,
એને સાચું કહિયે તો સૂઝે વઢવું રે કાણાને૦ ટેક ૧
મૂળ મર્મ માટીનો એક કરી જાણો,
મુસલમાન બદનુ કહે હિંદુ ચડવું રે. કાણાને૦ ૨
માટોડીના ગણપતિ ને કામડાનુ તાબૂત;
બારે મહિને એને ફરી ઘડવુ રે. કાણાને૦ ૩
નાહિ ધોઈ એની સેવા કરે;
એને કાગળથકી એને મઢવુ રે. કાણાને૦ ૪
ઢીંગલાની રમત પેલાં છોકરાંને વા'લી;
ભાગી નાખે તો તરત આવે રડવુ રે કાણાને૦ ૫
નાદ બુંદ એક છે જમનો હાથ એક છે,
એક છે મરવુ ને અવતરવુ રે. કાણાને૦ ૬

હિંદુને ચોરાશીમા ફરવુ રે કાણુનેં૦ ૭
સતનામ સમજે બાપુ ધ્ય એની મછને,
મછ વિના મોઢુ લાગે આડવુ રે કાણુને૦ ૮
બાપુ કહે સતનામને ભજી ચો,
જેને છૂટે દુષ્પટેથી ફરવુ રે કાણુને૦ ૯

પદ ૧૫ મુ

રાડે કર્યાં છે જીવ ગાડો,
જુઓની ભાઈઓ રાડે કર્યાં છે જીવ ગાડો ટેક ૧
કૌરવ પાડવની ફોજો ચાલી,
રામ રાવણ વઢયા તે એ રાડો જુઓની૦ ૨
હાશ્ચ હુસનના માથા કપાયા,
ચદ્રમા થયો અગ ખાડો જુઓની૦ ૩
નારીને કાજ કૃષ્ણ નારી થયા છે,
રૂકમૈયો થયો મૂછે બાડો જુઓની૦ ૪
નારીને કાજ શિવ નગ્ન થઇને નાચ્યા,
એવી વાતો તે સૌ ધાડો જુઓની૦ ૫
નારદ નામ મૂકીને નારી માગી છે,
પેડેરે હનો એ તો વાઢો જુઓની૦ ૬
નારદ નારી એ તો ખારી બની છે,
પછે છોકરા જણ્યા એક ટાડો જુઓની૦ ૭
નારીને કાજે ઇન્દ્રિ સિગાળો થયોછે,
ગૌતમ ઋષિને પેગ પગાળા માડો જુઓની૦ ૮

---

૭ ટાડો—ઊાક મન ભાકે ધગ

અલખ નામ ભજે બાપુ નાર તેની લૂડી;
પછે નારનો થયો છે નર લોંડો. જુઓની૦ ૯

પદ ૧૬ મું.

શાન્તિ પમાડે તેને તો સંત કહિયે;
એના દાસના તે દાસ થઇને રહિયે રે. ભાઇ રે શાન્તિ૦ટેક. ૧
કલ્પવૃક્ષ સેવ્યે દાળિદ્ર રહ્યું ઊભું;
ત્યારે તેના તો ગુણ શીદ ગાઇએ રે. ભાઇ રે શાન્તિ૦ ૨
રાજાની ચાકરી નિત્ય રહી ઉભી;
ત્યારે પારકી તો વેઠ શીદ વહિયે રે. ભાઇ રે શાન્તિ૦ ૩
વિદ્યાનું મૂળ જ્યારે પૂરૂં ના ભણાવ્યું;
ત્યારે પંડ્યાનો માર શીદ ખાઇએ રે. ભાઇ રે શાન્તિ૦ ૪.
લીધો વળાવો ને લૂંટવા રે લાગ્યો;
ત્યારે તેની સધાતે શીદ જઈએ રે. ભાઇ રે શાન્તિ૦ ૫
વૈદ્યનો સંગ કરે રોગ રહ્યો ઊભો;
ત્યારે વૈદ્યની તે ગોળી શીદ ખાઇએ રે. ભાઇ રે શાન્તિ૦ ૬
કીધી બાંધણી ને માથું વઢાવે;
ત્યારે તેને તે ઘેર શીદ જઇએ રે. ભાઇ રે શાન્તિ૦ ૭
નામ અનામ સદ્ગુરૂ બતાવ્યું;
તે નામ ચોંટ્યું છે મારે હઇએ રે. ભાઇ રે શાન્તિ૦ ૮
બાપુ તેની કાયા તો નરવો સ્નેહ છે;
અમે એવા સ્વામીને લેઇને રહિયે રે. ભાઇ રે શાન્તિ૦ ૯

---

૯ અલખ-અલક્ષ-બ્રહ્મ. ૮ અનામ-સારૂ. ૯ નરવો-કેવળ.

પદ ૧૭ મું.

પડિતે ખલ બગાડયો;
આ જીવનો તો પડિતે ખેલ બગાડયો. ટેક ૧
તે કરમા ધરમી તો બે મારગ કીધા;
પાપ પુણ્યરૂપી ભ્રમને જગાડયો. આ જીવનો૦ ૨
તે મરવા અવતરવાની દોરી ગળે બાંધી,
પછી લખ ચોરાશી ઢોલ વગાડયો. આ જીવનો૦ ૩
અંધારામાં લૂંટવાની બીક લગાડી;
અને મધરાતે જઇને જગાડયો. આ જીવનો૦ ૪
તે જાગતો હોય તો કોઇને પૂછી જુએ;
જાણી જોઇને કૂવામાં ઠેલી પાડયો. આ જીવનો૦ ૫
તે રાજ પામવાને કાજ તપ કરે;
તેં તો પચ્ચાગ્નિ ધૂણી તપાડયો. આ જીવનો૦ ૬
સંશયરૂપી મરકટને ગધેડે બેસાડી;
પેલા દાદુરને ઘેરઘેર નચાડયો. આ જીવનો૦ ૭
તે સુરજ પ્રતિબિંબ બિંબ નહિ દીસે;
ઘડ મૂકીને ડાળે વળગાડયો. આ જીવનો૦ ૮
બાપુ સાહેબ કહે સતનામ સમજ્યો તેને;
પક્ષમાંન આવે આડો વાડયો. આ જીવનો૦ ૯

મૂરખ સમજ્યા વિના મત તાણે રે;
ભાઈ ભેદ નામનો તો ગુરૂદેવ જાણે રે. ટેક. ૧
મનખા દેહ અમૂલ્ય તારે હાથ આવી છે;
તુ તો સમજી લેને આ ટાણે રે ભાઈ ભેદ૦ ૨
આધળા લુલાને ગુરૂ પાર ઉતારે,
તે તો બેસાડે નામને વા'ણે રે ભાઈ ભેદ૦ ૩
તીરથ વ્રતમાં સાસો પડે છે,
તુ તો મરી ગયો વૃદ્ધિને હાણે રે. ભાઈ ભેદ૦ ૪
ખટ કરમમા ઝાઝો ધૂચવાયો;
ફરી વીછી ચઢાવ્યો છે છાણે રે. ભાઈ ભેદ૦ ૫
સીધુ સમજે તો ભાઈ વન શીદ સેવે;
રાજ મૂકી દીધાં મોટે મોટે રાણે રે. ભાઈ ભેદ૦ ૬
નામીને નામનો ભેદ જેણે જાણ્યો;
તે તો બેઠા હીરાની ખાણે રે. ભાઈ ભેદ૦ ૭
સચરાચરમા એક દીઠો આતમા;
બીજો દષ્ટે એ તો નવ આણે રે. ભાઈ ભેદ૦ ૮
હુ તો ગુરૂ કૃપાથી સીધુ સમજાવુ;
બાપુ કૈવલ્ય પદને માણે રે. ભાઈ ભેદ૦ ૯

પદ ૧૯ મું.

નામ સાહેબનુ છે સાચુ,
બીજુ જે જે કરે તે કાચુ રે. ટેક ૧
મુસલમાન રોજા કરે ને તસબી;

---

૪ સાંસો-સંશય કે વેના વૃદ્ધિ ને હાણે-નફા નુકસાનમા ૨ તસબી-મા

હિંદુ છે મત માળાના કસબી રે નામ૦ ૨
મુસનમાન સરોદા કરે છે પાણે,
હિંદુ તો નાક લીટીઓ તાણે રે નામ૦ ૩
મુસનમાન મક્કે મદીને ફરતા,
હિંદુ પણ ચારે ધામ આથડતા રે. નામ૦ ૪
મુસનમાન શુબરાતનુ ભરે પાણી,
હિંદુ તો કાગવાસ નાખે તાણી રે નામ૦ ૫
મુસવમાન બકરી મારે ઇદિ એવી,
હિંદુને દશરા આવી છે તેવી રે નામ૦ ૬
મુસવમાન માથુ મુડી નાખે,
હિંદુ તો મૂછો ચોટલી રાખે રે નામ૦ ૭
મુસવમાન તાબુત કરવા ચાલે,
હિંદુ હોળીની ધૂળ માથે ઘાને રે નામ૦ ૮
મુસનમાન બ્રાહ્મણ મુઆ મત તાણી,
બનેના ઘરમા છે સુ વાણી રે નામ૦ ૯
જનોઇ ને સુનતા બની છે ન્યાગી,
ચતુર તમે મનમા જુઓને વિચારી રે નામ૦ ૧૦
મરણ અને જનમ નહિ તે સહી,
એવુ તમે સમજો મનડા માહી રે નામ૦ ૧૧
દશ અવતાર તો ગયા જે ઘરમા,
સમજે તેની વાન્છા તં નરમા રે નામ૦ ૧૨
• નામ ને ગુણ રૂપથી છે ન્યારો,
બાપુ કહે તે છે અમાગે પ્યારો રે નામ૦ ૧૩

---

૨ તસબી-માળા ૫ શુબરાત-આ રાતને દિવસે ફાતિયો પાડે છે તે
૮ સુલાગી-અલા (?)

પદ ૨૦ મું.

અમે બગડયા અમે બગડયા લેજો જાણી રે;
ભાઈ અમે બગડયા અમે બગડયા લેજો જાણી. ૯
આ જડ જીવને તો ગમે નહિ રૂડી વાણી રે;
ભાઈ અમે બગડયા અમે બગડયા લેજો જાણી. ટેક ૧
ક્રોડાના સગથકી જાર જોને બગડી;
પડી ધૂળમા અને તે થઇ ધાણી રે. અમે૦ ૨
ઉગ્યાતણો અભ્યાસ મટી ગયો;
એવી મટી કરમની તો કા'ણી રે. અમે૦ ૩
લવારના સગથકી લોહુ જોને બગડયુ;
થઈ તરવાર અમૂલ્ય ચઢયુ પાણી રે. અમે૦ ૪
અગ્નિના સગથકી કાષ્ટ જોને બગડયુ,
એના નામની તે ના રહી એંધાણી રે. અમે૦ ૫
પારસના સગથકી પથ્થર જોને બગડયો;
થયો પારસ તે જાણે કોક જ્ઞાની રે. અમે૦ ૬
તમે બગડો તો ભાઈ એવા બગડજો,
ત્યારે તો મટે ચોરાશીની જે ઘાણી રે. અમે૦ ૭
સદ્‌ગુરૂના સગથકી સેવક જુઓ બગડયા,
જેણે સતનામ લીધુ છે છાણી રે. અમે૦ ૮
નીગતના સગથકી આપુ જુઓ બગડયા;
જેણે આત્મા લીધો છે માણી રે. અમે૦ ૯

પદ ૨૧ મુ.

ભાઈ રે જુઓ વિચારીને ગમ્દ તને આવો;

---

૮ છાણી–ટીજીને–છાણીને–અસતને દૂર કરીને. ૯ માણી–અનુભવી

તે સમજે તેને તો વાગે ધોલો રે. ટેક. ૧
મનષા દેહ હીરો તારે હાથે આવ્યો છે;
તેને શીદ ધૂળમાં રોળો રે. ભાઇ રે૦ ૨
આત્મા પરમાત્માનો ભેદ નથી જાણ્યો;
પ્રાણી તું તો રહ્યો છેક ઢોલો રે. ભાઇ રે૦ ૩
દેખા દેખી કરે તેને તો કહીએ આંધળો;
મેલી શેલડી શરેડાં શીદ છોલો રે. ભાઇ રે૦ ૪
પોતે ન સમજે કોઈનું કહ્યું નવ માને;
ફૂંક પાર પડી ગઈને વાંસ પોલો રે. ભાઇ રે૦ ૫
એક સોનું તો દશ બારે વેચાય છે;
કુંદન તો બાવીશનો તોલો રે. ભાઈ રે૦ ૬
એમ સરસ નરસની કીમત નં કીધી;
એ તો માનવી નહિ નિશ્ચે ગોલો રે. ભાઈ રે૦ ૭
તેછ તો એક ચાબખો કેમ વેઠે;
અજ્ઞાની તો શબ્દમાં ડોલ્યો રે. ભાઈ રે૦ ૮
બાપુ સતનામ સમજ્યા તેને તો શું કહીએ;
પણ ટટ્ટુને વાગ્યો છે ટોલો રે. ભાઇ રે૦ ૯

પદ ૨૨ મું.

જોર જવાનીમાં ભૂલી ગઈ છે બાળા;
સારી ભુંડી કાયાના થશે લાળા રે. ટેક. ૧
ગોરી જેની ચામડી તે મોઢું મરડે છે;

---

૫ ફુંક ઈ૦—પોલા વાંસમાંથી જેમ ફૂંક પાર પડી જાય છે તેમ મૂર્ખ પણ આ કાને સાંભળી પેલે કાને કાઢી નાખે છે.
૯ ટોલો–ટોલ્લો–ટકોરો.

પથ્થરની હોડી પર ચઢીને તું બેઠો;
એ તો બમણાં ગોથા ભાઈ ખાશે રે. કાચા૦ ૫
માટે કાશી દ્વારકા ક્યાં સુધી જાવું;
જ્યા સુધી હરિ નથી ઓળખ્યા પાસે રે. કાચા૦ ૬
આતમા ચીન્યો તેને સર્વે સમાન છે;
તે બાપુ નિજનામના ગુણ ગાશે રે. કાચા૦ ૭

પદ ૨૪ મું.

ચળેલી નારી તે નવ રહે ઢાકી;
તેની ચાલ, બોલી, ને આંખ પાકી રે. ટેક ૧
ચળેલા પુરૂષનો ભેદ બતાવું;
ભાઈઓ અકડો ચાવે ને બોલી વાકી રે. ચળેલી. ૨
અહંકારરૂપી એને વૈદ્ય મળ્યા જૂઠા;
એને કદીએ ન લાગે ટાકી રે. ચળેલી૦ ૩
દારૂ પીધેલો કદી નવ રહે ઢાંક્યો;
જો મારે ઇલાયચીની ફાકી રે. ચળેલી૦ ૪
લથડિયાં ખાયછે ને બોલે ગટલાતલ્લા,
ઝાઝો પીએ તો મરે ઓકી રે. ચળેલી૦ ૫
કેસ્તુરીનો અટ્યા વિવેક બતાવું,
વીશ રૂપિયાની તોલો આકી રે. ચળેલી૦ ૬
પેટીમાં ઘાલીને તાળું મારે કદી;
તોય ચોદશ રહેછે બહેકી રે. ચળેલી ૭
બાપુ હરિનામ જાણે તે તો સત્ય વેણ બોલે,
કદીએ ન જાય એ તો બહેકી રે. ચળેલી૦ ૮

---

૧ પાકી-પક્ષાઇવાળી ૮ બેહેકી-વઘી.

ઓછી જેની બુદ્ધિ તે તો ઓછુ વેણ બોલે,
દાન આપે તો વાવે શેકી રે ચળેવી૦ ૯

પદ ૨૫ મુ.

ભાઇ રે હરિનામની ટેક તમે ઝાલો,
બીજુ ભૂખ્યાને ભોજન આનો રે ટેક ૧
કોટિ સાધન ના આવે નામના તોલે,
બનેને કાટામા ઘાલો રે ભાઇ રે૦ ૨
નામ વધે તેની શાસ્ત્ર શાખ દેછે,
જાણી જોઈ શીદ થયો છે કાલો રે ભાઇ રે૦ ૩
(અતે) આબા ઉપર ચઢવુ ને કેરી ઉતારવી,
શીદને તે ફ્રાસો પાલો રે ભાઇ રે૦ ૪
બીજા સહુ સાધન પાલા જેવા જાણજો,
હરિનામ સમજે તે મારો વા'લો રે ભાઇ રે૦ ૫
આખોને ખુંદો ને દમને રૂધો,
કાનમા તે પુમડા ઘાનો રે ભાઇ રે૦ ૬
જ્યા જઓ ત્યા પથ્થર ને પાણી,
ગમે તો લાખો ગાઉ ધરતી ચાનો રે ભાઇ રે૦ ૭
આતમા ચીન્યો તે તો ટેક સાચી,
હરિ સભર ભર્યો છે નથી નાનો રે ભાઇ રે૦ ૮

---

૯ વાવે શેળ ઈ૦—શેળાને વાવે તે ધાન્ય ઊગે નહિ, તે જે દાન આપે પણ એવી રીતે આપે કે તેનું ફળ થાય નહીં
૪ પાલો—પાદડા પાદડા શુકરના કામો છો ? ૬ ખુંદો—અર્થાત્ મીચો

સતનામ બાપુ સદ્ગુરૂએ ઓળખાવ્યું;
તમો સત સંગતમાં મા'લો રે. ભાઇ રે૦ ૯

પદ ૨૬ મું.

ના સમજે તે બરાબર કરે છે;
ભાઇ રે ના સમજે તે બરાબર કરે છે. ટેક. ૧
છાશ ને દૂધ બંને છે ધોળાં;
તે દૂધને તો સહુ જગત લે છે રે. ભાઇ રે ના૦ ૨
દહીં વલોવી માખણ ઘરમાં મેલે છે;
પછી છાશને તે વેચી દછે રે. ભાઇ રે ના૦ ૩
કેસર ને હળદર બંને છે પીળાં;
હળદર કેસર બરાબર કહે છે રે. ભાઈ રે ના૦ ૪
હળદર રૂપીઆની આઠ શેર મળે છે;
કેસર તોલાના બે વસુ લે છે રે. ભાઇ રે ના૦ ૫
નિર્ગુણ ને સગુણ એ બંનથી ન્યારો;
જ્યાં મુક્તિજી પાણી ભરે છે રે. ભાઈ રે ના૦ ૬
મૂરખને તો ગુચવણ ઘણી પણ;
જ્ઞાની મન મગ્ન થઈ રહે છે રે. ભાઇ રે ના૦ ૭
સાચુ એ મોતી ને જૂઠું એ મોતી;
જુઓ દરિયામાં છીપ રહે છે રે. ભાઈ રે ના૦ ૮
સાચું મોતી તો બાપુ નામ આવ્યુ હાથમાં;
સદ્ગુરૂની સાન વિના મોણિયાં તે છે રે. ભાઈ રે ના૦ ૯

પદ ૨૭ મું.

નકટાંની વાત છે ન્યારી;
જુઓની ભાઈ નકટાંની વાત છે ન્યારી. ટેક. ૧

---

૯ મોણિયાં—(મોતી).

કર્તા પરમેશ્વર તેને નથી માનતો;
માતા છે રે મારી માડી રે. જુઓની ભાઈ० ૨
હરિવર મેલીને એ તો માયાને મોહ્યો;
એનુ નાક નાખોની વાઢી રે. જુઓની ભાઈ० ૩
સાધુને મારે ને સગાં જીવાડે;
મારે પાડો ને ઉછેરે પાડી રે. જુઓની ભાઇ० ૪
સ્વારથમાં એણે આત્મા ન ચીન્યો;
એણે ભવની બેલાડી વાડી રે જુઓની ભાઈ० ૫
માત પિતાની સેવા નથી કરતો,
મોહ પામ્યો આણેલી લાડી રે. જુઓની ભાઈ० ૬
મતર શિખ્યો ને એ તો મૂઠો મારે છે;
નથી જાણતો મૂર્ખ સાહેબની વાડી રે જુઓની ભાઇ० ૭
નકટા હોય તેને નકટા રે કહીએ;
એણે પાપની ધજા ગાડી રે. જુઓની ભાઈ० ૮
બાપુ કહે રે હરિ નામનુ પારખુ,
એની બળી મૂછો ને ધિક દાઢી રે જુઓની ભાઈ० ૯

પદ ૨૮ મુ.

ટેક રાખે તેહને પદ પેલુ,
સેહેજે થાય તે ભજન સેલુ રે. ટેક. ૧
કાશી દ્વારકા હુ જઈ આવ્યો;
એવુ લોક કહે છે ઘેલુ રે ટેક રાખે० ૨
મેલુ હતુ લૂગડુ ને મેલ ઘણી ચોળી,
એ તો બમણુ થયુ છે મેલુ રે ટેક રાખે० ૩

---

૮ ગાડી—દાટી—રોપી

માગા ફેરવુ ને નાહ્યાનો નીમ છે;
દરશનની ટેક ના મેલુ રે ટેક રાખે૦ ૪
બોલતાને તુ બુખે મારે છે,
તારૂ કામ કેમ થાશે વેલુ રે. ટેક રાખે૦ ૫
એવી આ છે દુનિયા ને અથી ગાય છે,
ચાટે છે વાછરડુ પેલુ રે. ટેક રાખે૦ ૬
તાબા રૂપા ને પીતળની મુરતી,
ભાન ભૂલી ગયો પોતાનુ કરેલુ રે ટેક રાખે૦ ૭
જેની તપાગી છે રતુ મનમા,
આ સર્વ આત્માનુ કરેલુ રે. ટેક રાખે૦ ૮
બાપુ કહે વિચાગી એજ નિજ નામ છે,
સદ્ગુરૂની સાખે જડેલુ રે ટેક રાખે૦ ૯

દાસના દાસ બાપુ ભક્ત ગુરૂ ધીરા;
શબ્દ ભેદ ઘાવ કારી રે સતો રે૦ ૫
સુરત ક્ષણ ભર દેખ વિશ્વભર;
અમર નર રહી ધારી રે. સતો રે૦ ૬

પદ ૩૦ મું.

રાગ ગોડી.

રામનામ લેહે લાગી રે,
સતો રે ભાઈ રામનામ લેહે લાગી,
ભાખે ભેદ ભ્રમણા ભાગી રે. ટેક. ૧
અજપા નિશ દિન જાપ થાય છે,
ઘટ ઘુઘટ જોઈ જાગી રે. સતો રે૦ ૨
વૃંદાવનમાં રાસ રચ્યો છે;
શરણાઈઓ બૂગળ વાગી રે. સતો રે૦ ૩
ઉન્મુનિ મંદિરમેં જન નિધિ;
પ્રવૃત્તિ નારી ભાગી રે. સતો રે૦ ૪
ભમર ગુફામાં પોતે બિરાજે;
દીઠા શ્યામ સોહાગી રે સતો રે૦ ૫
દાસના દાસ બાપુ ભક્ત ધીરા;
સુધારસ લીધો માગી રે. સતો રે૦ ૬
સચરાચરમાં મે જોયા વિશ્વભર,
લક્ષ ચોરાશી ત્યાગી રે. સતો રે૦ ૭

---

૫ શબ્દ ઈ૦—શબ્દના ભેદરૂપી ઘા કરનાર ગુરૂ છે.
૨ અજપા—શ્વાસોચ્છ્વાસ રૂપી ૪ ઉન્મુનિ-પાંચમી અવસ્થા. ૬ સુધારસ—અમૃત ૪ જનનિધિ—(?)

ધર્મવેશઅંગનાં પદ.

પદ ૧ લુ.

સતો જુઓ ધરમના ઢોંગીનુ તરવુ,
ધ્યાને ધારે પરાવુ ધન તો હરવુ રે ટેક ૧
ફેંટો ભાઇ બાંધે એ નેનબાણ સાંધે,
જાણે લાગે ન વાન મારૂ વરવુ રે સતો જુઓ૦ ૨
ભેટ આપો મોટો ભક્ત ધારે મુક્તિ ઓટો મેતો,
ધીંગા વાણીને ધ્યાન ધરી ધરવુ રે સતો જુઓ૦ ૩
સતો સમજે રે તમે શીખામણ માગી,
આવે તાણઆમા કાચડાને મરવુ રે સતો જુઓ૦ ૪
ગુરૂ નારી ભોળા રે ગોથા તો ખાય છે,
પણ હુ તો નકટને ફટ ફટ ફરવુ રે સતો જુઓ૦ ૫
તન મન ધન અર્પણ તજીગ ત્યાગે,
લાગે તને નામનુ તે નુરકુ નરવુ રે સતો જુઓ૦ ૬
બાઇ આવી બેસો ને ભાઇ માંહી પેસો,
એ તો જોઇ કાળ મકો તમે કરવુ રે સતો જુઓ૦ ૭
ધ્યાન અ યા ચુકયો ને મમતા ના મુકયો,
લાગ્યુ ગોથુ ખાવાનુ તને ગરવુ રે સતો જુઓ૦ ૮
ગાડીમા ગુરૂ બેસ વાડીમા વેર લાગી,

સત નામ બાપુ, લે છે દાણી બની દાપુ એ તો;
રહ્યુ ચોરાશીના ચારડામાં ચરવુ રે. સતો જુઓ૦ ૧૦

પદ ૨ જું.

અલ્યા તુ તો વિશવાસે નવ રે'શ;
એવા ઢોગીને ગુરૂ શીદ કે'શ રે. ટેક. ૧
અલ્યા કેસર લગાડે ને છાપા લગાડે,
વળી લગાડે પિયારી મેશ રે. અલ્યા૦ ૨
તેલ લગાડે અગ ફુલેલ લગાડે એ તો;
હોળે જુલફા ને હોળે કેશ રે અલ્યા૦ ૩
કેમ કરી હુ તો સારો દેખાઉ;
બાણી ઠાણી બેશા બેશ રે. અલ્યા૦ ૪
ભાઇ મુગત થાવા મારગ ખોળે;
એ તો ભાગવત સુણે બેશ રે. અલ્યા૦ ૫
સુખડીએ સદગુરૂ શોધો તમે ભાઈ,
ના કરો રાધી રાધીને તમે ઘેંશ રે. અલ્યા૦ ૬
નામ નિરતર રટો મન માંહી;
જો પોરો વરતીને જાવુ પેશ રે. અલ્યા૦ ૭
ઉપર્યો ન તારે અલ્યા પટકો તો મારે ભાઈ,
ખુસામત મૂકો ઉપાડવા ખેસ રે અલ્યા૦ ૮
ઢોંગી ગુરૂ જોઈ ચરચર બળે ચિત્ત મારૂં;
તમે વધેરો ભૂરૂ એ નેશ રે. અલ્યા૦ ૯
સત નામ બાપુ હુ તો સમાધિને રાખુ અલ્યા,
એ તો બક્ષવે પિયારો દેશ રે. અલ્યા૦ ૧૦

---

૧૦ ચારડા—ક્યારડા ચરવું–જવું ૨ પિયારી–પ્યારી ૫ મગત–મુક્ત. બેશ–મસ્ત. પેસ–દેશ–પરિણામે ૯ ભૂરૂ ઠ૦ એ નેશરૂપી ભૂરૂ કોળું. [illegible]–કાપી નાખો.

પદ ૩ જુ.

ઓગાળ લીધે તમે હરિ ગુરુ પાગો,
અગ્યા એ તો ગુંહો છે દાવ દદામો રે — ટેક ૧

ઓગાળ્યા વિના અલ્યા ઓગાળ શું કરશે,
એ તો તમે એકું ખાઇ ધર્મ ધાગો રે — ઓગાળ૦ ૨

અર્પણ કર્યાની અગ્યા વાતો અનાડી,
એ તો ખાડી ખોવરી ગણી છે ખામો રે — ઓગાળ૦ ૩

ટેક ગયો અગ્યા દાખું તેવી ભગતો,
જેમ પેરો તની ગયો દરજી નાગો રે — ઓગાળ૦ ૪

દોડવું ને પડવું મૂન્જે આથડવું,
વિણુ સમજ્યે જેજેતાણા કામો રે — ઓગાળ૦ ૫

માનો જો માર તો નવ જાય કાઇ,
ચમડી તોડી તોડાને મેલ્યા દાગો રે. — ઓગાળ૦ ૬

અગ્યા પૂમડા ઘાલી ઘાલી બંરાજ થાયે,
તોયે મગનો નથી તેને શામો રે — ઓગાળ૦ ૭

વખત ખેરે અને ચેનીઓમા રેને,
એ તો મૂકો ફનેતો નકાગો રે — ઓગાળ૦ ૮

સાચ્યુ સચ્ચુ કાઇ નિષ્ઠા ધરીને,
એ તો ઢોગી ગુરુની વાણીએ વાગો રે — ઓગાળ૦ ૯

બાપુ નામ થાચ્યુ એક નીચતને જાચ્યુ હુ તો,
ડાચ્યુ બાળો ઢેગી (ગુરુ) ઘા ચો જેણે ભામો રે ઓગાળ૦ ૧૦

---

૨ ધામો-ધમી માગ છો ૩ ખામો-ખામોશરી ૭ પૂમડા ઘાલી કર યોગનો એક પ્રકાર ગાથવામા ૧૦ ભામો—ભટભારૂપ

પદ ૪ થુ.

થાઓ અલ્યા કદીજ ભાઇ તમે ભગી,
તો તો થાય દેહડી તમારી જગી રે ટેક ૧
મસ્ત બની રે'વુ કોઇને નવ કે'વુ;
રાખવી દેહ અહોનિશ નગી રે. થાઓ૦ ૨
મશાણમા વસવુ ને ચોટેલા ન ચસવુ;
તો તો થાય દેહડી તમારી અભગી રે. થાઓ૦ ૩
ભેદા ભેદ ભૂલવો ને મારૂં તારૂ દલનો ત્યજ,
વળી નવ ગણવાજ બ્રાહ્મણ ભગી રે થાઓ૦ ૪
ભજો ભાઇ શકરા જે નદીતણા કકરા છે,
વળી તમે બજાવો શીંગતણી શૃગી રે. થાઓ૦ ૫
જટા વધારવી ને ખાખ અગ ચોળવી;
થવુ એવા તે રગ બેરગી રે થાઓ૦ ૬
ત્રિશૂળ ઝાલવુ ને ત્રિપુણ્ડ્ર તાણવુ;
ભજો હર હર હર હર તમે ગગી રે. થાઓ૦ ૭
પોઠિયાને પાળવા ને સાપ ગળે ઘાલવા,
ભાઈ તારે રાખવી દેહડી તોરગી રે. થાઓ૦ ૮
જો કે રાડોના રસિયાથી મારગ ઠીક છે,
પણ સૂકા ઘાસની ગઝીમા નથી ચગી રે થાઓ૦ ૯
બાપુ એહ સહુ કાચુ એક સત્ય નામ સાચુ;
પડે તરવાતણી ને માહી તગી રે થાઓ૦ ૧૦

---

૨ નગી–નાગી ૪ ભગી—ભગિયો–ભગિયામા અને બ્રાહ્મણમા ભેદ ન ગણવો ૭ ગગી–ગગાને ધારણ કરનાર મહાદેવને ૮ તોરગી—તરગવાળી ૯ ચગી–ચણગારી

પદ ૫ મું.

દે'રૂ દેખી દેખીને ભાઇ નમવુ;
દેવી પૂજ્યાથી નવ ભાઈ ભમવુ રે ટેક. ૧
દારૂ પીવા દાવમાં ને બેસવુ ન નાવમા,
માસ ને માટી ખાતાં નવ શમવું રે. દે'રૂ દેખી૦ ૨
લાલ ફૂલ લેવા ને દેવી દેવી ફે'વા;
રક્તાબરીમાં મન ગમવુ રે. દે'રૂ દેખી૦ ૩
મંત્રશાસ્ત્રી થાવુ ને ચંડીપાઠ ગાવુ;
એક દેવીદરબારમાં રમવુ રે. દે'રૂ દેખી૦ ૪
પવાઇને પૂજવા ને ભવાઇ તો કરવી;
એવા એવાનુ ખુદણુ ખમવુ રે. દે'રૂ દેખી૦ ૫
રાગી ઘણા થાવું ન વેરાગી માહિં જાવુ,
વાઘ મૂકીને બકરૂ ધમવુ રે. દે'રૂ દેખી૦ ૬
વઘાર તો દારૂના ને દારૂની પુરીઓ;
તે તો છાનામાના રહી જમવુ રે. દે'રૂ દેખી૦ ૭
એવા એવા ભાઇ એ ઉપદેશ દેશે;
કોરૂ કટ માટલુ તે જાણે ઝમવુ રે. દે'રૂ દેખી૦ ૮
મુક્તિ નથી એમાં ભાઇ જાણો તમે જુક્તિ એ તો,
બિચારા બકરાને મૂકો તમે દમવુ રે. દે'રૂ દેખી૦ ૯
સતગુરૂ સાયબો બાપુ નામ પાયબો,
નથી ધમાણુ કાંઈ ધમવુ રે દે'રૂ દેખી૦ ૧૦

---

૩ રક્તાંબરી—લાલ લૂગડાંવાળી. ૧૦ સાયબો—સાહેબ પાયબો—પામવું.

પદ ૬ ઠું.

તમે જુઓ જુઓની ધરમ સારા;
ઢોંગીડા ગુરૂજીતણા ધારા રે. ટેક. ૧
હનૂમાન મારા ને મહાદેવ મારા;
સહુ બીજા બા'રના દેવ અકારા રે. તમે જુઓ૦ ૨
સિદ્ધિ જડી તેણે શાણા થઇ બેઠા;
પછી ભર્યા પાપતણા ઘણા ભારા રે. તમે જુઓ૦ ૩
પોતે તો ભણેલા શૂન્ય સુધી છે;
મેળવ્યા પંડિત ભણિયા બા'રા રે. તમે જુઓ૦ ૪
લોભ મમતાને ગુરૂ સેજમાં રમાડે છે;
ભમાડે હરિજનને એ તો ન્યારા રે. તમે જુઓ૦ ૫
ટીલાં કરશે તો ભાઈ ત્રેપન તરશે;
શૂન્ય ટપાળે ઘટશે કારા રે. તમે જુઓ૦ ૬
ગીતાજી ખોટી ને એકાદશી ખોટો;
એમાંથી લિયો સિદ્ધાંત હોય જે મારા રે. તમે જુઓ૦ ૭
ઓલ્યો પંથ ખોટો અને પેલો નથી મોટો;
આથી બીજા તો છે સહુ ખારા રે. તમે જુઓ૦ ૮
એમ અલ્યા કે'છે મૂઢ બૂડાડીને રે'છે ગૂઢ;
એવા તારા ગુરૂ ગુંદરના ગારા રે. તમે જુઓ૦ ૯
બાપુ નામ ભૂલ્યા તેથી દેહ સુધાં દૂલ્યા એ તો;
ગુરૂ શિષ્ય થયા નરકના ચારા રે. તમે જુઓ૦ ૧૦

---

૪ બા'રા—બાહારના. ૬ કારા—કાર-આખર. ૯ ગૂઢ—છાના. ચારા—ક્યારા.

પદ ૭ મું.

અલ્યા તુ તો રામ રામ રામ રામ કે'ની;
ગણો પરણી પત્ની વિનાની સહુ બેની રે ટેક ૧
હાથે જોઈ કામઠુ ને ચિત્ત જોડ્ય સામટુ તુ;
એક ખરી નીતિમા અહોનિશ રે'ની રે. અલ્યા૦ ૨
જાનકીનાથ જે છે લક્ષ્મણનો સાથ તે તો,
એવુ જોઇને કરો પૂજા એની રે. અલ્યા૦ ૩
ધોળુ ટીલુ ધારી ને લાલ મહિ લીટડી;
એક દૈવત એ બીજુ છેની રે. અલ્યા૦ ૪
માળા લેની હાથમા કે', લાળા હૃદે ગુરૂતણે;
રમે રમ કાળ લેશે આણ દેશ શેની રે. અલ્યા૦ ૫
ભાખે તેવુ ચાલી દાખે એવા નવ ગુરૂ મઢ !
નહિતો ઠીક મારગ છે નીતિ સુણી તેની રે. અલ્યા૦ ૬
રામગલોલા શા છે રામજીના ભાયા;
તેની ભડવાઈ તે કોણ કોણ વે'ની રે. અલ્યા૦ ૭
એવા ગુરૂએ તો ઘર ઘાલ્યાં ભાઈ,
'નામ નીરાંતનુ મૂળગુ લેની રે. અલ્યા. ૮
ખરૂ મૂકયુ ખાતે ને લોટ વળગ્યો દાતે;
હવે તો શુદ્ધિ પાણી વિના નહિ જેની રે. અલ્યા ૯
બાપુ નથી આધો એને લાગ્યો નથી ડાઘો;
ઓળખે મુક્તિ મળે જ મૃગાનેની રે અલ્યા ૧૦

---

૭ ભાયા—ભાઇઓ–અર્થાત્ સેવકો ૧૦ મુક્તિ ઇ૦—એને ઓળખે તો મુક્તિરૂપી મૃગાનેની મળે.

પદ ૮ મું.

અલ્યા જુઓ જુઓ જતિ ને સંન્યાસી;
જેની ટળી નથી હજી તો ઉદાસી રે.　　　　ટેક.　　૧
અલ્યા નાગડાને જોઈ મને મોટી બીક લાગે;
જાય છે છોકરાં તો નાસી નાસી રે.　　　　અલ્યા૦　　૨
ફકીર તો ફરેછે ઘેર ઘેર ફરતા;
અલ્લા અલ્લાની ખાસિયત ખાસી રે.　　　　અલ્યા૦　　૩
મુસલ્લો બિછાવી એ તો નિમાજ પઢે છે;
પણ ખરૂ નાણુ એનુ ગયું નાસી રે.　　　　અલ્યા૦　　૪
ઉજાણી નાખે ને એ તો જદને નીકાલે;
ફકીર ઓલીઆની લે સાબાશી રે.　　　　અલ્યા૦　　૫
સેવડા જુઓ ને તમે સાધુજી જુઓ;
ગોરજી જુઓ જેને વર્ષ થયાં (છે) છાસી રે.　　અલ્યા૦　　૬
વો'રવા તો જાય એ તો બીજીવાર ખાય નહિ;
રાસીમાંના રાસી એહ પાપકેરા પાસી રે.　　　　અલ્યા૦　　૭
સાધુતણી જાત એવી છોડે દેવ અને દેવી;
રામકી જોઇ જોઇને કરે એ તો દાસી રે.　　　　અલ્યા૦　　૮
એવો જોયો એડવાડો (ત્યારે) પડયો મૂક્યો વાડો મેં તો;
થયો નીરાંતકેરો હું તો વાસી રે.　　　　અલ્યા૦　　૯
બાપુ ધીર પે'લો જઇ ગુરૂ કર્યો વે'લો મેં તો;
નામ ગાયકવાડ તો રાખ્યુ તપાસી રે.　　　　અલ્યા૦　　૧૦

---

૪ મુસલ્લો–નિમાજ પઢતી વખત પાથરવાનું બિછાનું. ૫ જંદ–ભૂત. સેવડા–જૈનોના ત્યાગીનો એક ભેદ. ૭ વો'રવા–ભિક્ષા લેવા. ૮ રામકી સાધુડી.

પદ ૯ મું.

ભાઈ સેવો સેવો રે તમે તો દેવ;
ઢોંગી ગુરૂ બતાવે રૂડો ભેવ રે. ટેક. ૧
છાણના છે દેવ અને કાપુસની આંખો;
તેની કરો કરો જઈ તમે સેવ રે. ભાઈ૦ ૨
પથ્થર છે પા'ડનો ને કકડો છે ઝાડનો;
થયો પ્રતિષ્ઠાએ એ તો મેવ રે. ભાઈ૦ ૩
આરસને ઓપીને મૂરતીમાં રોપીને;
(ઢોંગી) ગુરૂ કે' તમે સેવે તરો તતખેવ રે. ભાઈ૦ ૪
પાણી છે પા'ડનું ને કંઈ વરસાદનું;
ગુરૂ કે' જાત્રા જઈને તરો તમે નેવ રે. ભાઈ૦ ૫
સંધ્યા રે સાધો ને ખટકર્મ બાધો;
એવી રાખો ત્રિકાળની ટેવ રે. ભાઈ૦ ૬
માળા તો ફેરવો ને ચાળા કરી હેળવો;
તો તો તરો ચિંતાજ રૂપિયો ચેન રે. ભાઈ૦ ૭
બાપુ એ છે ભામા એવા ગુરૂ છોડો નામા તમે;
થાય સિદ્ધ કામા એવું અમો કહુ ખેર રે ભાઈ૦ ૮
નીરાતનો નાતો કરો બ્રહ્મ ભાવ હૃદે ભગે;
એક તુહિ ભણી ભણો મોટો દેવ રે. ભાઈ૦ ૯

પદ ૧૦ મું.

મરજીના તું તો મારગ જો એક ગીધો;
બીજાએ જોઇએ યોગનો પંથ તો લીધો રે. ટેક. ૧

---

૧ કાપુસની-કપાસિયાની. ૫ નેવ-નિશ્ચય કે છેડે સુધી. ૭ ચેન-ચેપ. ૮ નામા-નાગના. ખેર-તતખેર. ૯ નાતો-પ્રબંધ.

વિહંગમગતિએ તો ઊડ મારા બંધવા,
છોડી દે તું સમાધિનો સિધ્ધો રે　　મરજીવા૦　૨
સત્‌ગુરુનું તો સમરણ નિશદિન કરવું,
બીજો સહુ માનજો ગીધામાં ગીધો રે　　મરજીવા૦　૩
આંખ મીચી અને જોવું રે તપાસી ભાઈ,
ચઢી શૂન્યશિખરમાં જોયે ડંક દીધો રે　　મરજીવા૦　૪
રૂપ નહિ ન્યાળું આગ્યા રંગ નહિ ભાળું ભાઈ,
ઘણું દિને જાગે એ તો ચિન્યો રે　　મરજીવા૦　૫
અભેદ આ ના એ છે તારો ભેદ જશે ભાંગી પછી,
તું તો ક્ષણુ ક્ષણ ચકીશ પછી છિરો રે　　મરજીવા૦　૬
ચગવ્યો ચગીશ નહિ ભમવ્યો ભમીશ નહિ,
તો તો રસ જાશે એહ પાધો રે　　મરજીવા૦　૭
હઠયોગ કરી કરી તન તારું તૂટશે,
રાજયોગથી જાશે સહુ ચિન્યો રે　　મરજીવા૦　૮
ગુરુએ બતાવી કુંચી મહા સેવા સાધી ત્યારે,
હું તો બતાવું તુને વણ વિંધ્યો રે　　મરજીવા૦　૯
બાપુ નામ સાચું તે તો સાચું સાચું સાચું જાણો,
નાહુંમાર તે તો કદી ચોરે ન જાય વિંધ્યો રે　　મરજીવા૦　૧૦

---

૨ વિહંગમગતિએ-પક્ષીની ગતિએ સિધ્ધો-અર્થાત્ કરો ૩ ગીધો-ગીધ પક્ષી સમો ૪ આંખ મીચીને-ધ્યાન કરીને શૂન્યશિખરમાં-બ્રહ્મરંધ્રમાં ૫ ચિંધ્યો-જણ્યો

૬ [illegible] પછી જે તું ક્ષણે [illegible] તો [illegible] કપાયો [illegible] ૮ ચિન્યો-[illegible]

૧૦ [illegible] આપાણી નહિ વેધાયો [illegible] છે તે તો કદી ચોરે ચડતાં વિંધ્યો જાય ન [illegible] નહિ

બ્રાહ્મણ શૂદ્ર ભેદનાં પદ.

પદ ૧ લું.

સતો સુણો બ્રાહ્મણની તમે ભાટાઇ;
એ તો બીજી વર્ણશુ કરેછે ખાટાઇ રે. ટેક. ૧
દેવ અમે અને ભૂદેવ તો અમે;
સહુનાથી ધારીએ અમે સરસાઇ રે. સતો સુણો૦ ૨
રાજા તો રાજ કરે ખાઇ પીને રહે ખુશી;
અલ્યા અમે ધરીએ તે ધર્મની ધજાઇ રે. સતો સુણો૦ ૩
પૂજા અમારી ને પાતરી અમારી અલ્યા;
બીજી જૂઠી તે જીવને સગાઇ રે. સતો સુણો૦ ૪
મરણમા અમે અલ્યા પરણે નહિ વિપ્ર વિના;
લાડુ ખાઇને કરીએ વડી સાઇ રે. સતો સુણો૦ ૫
(ભાઇ) આડું આવે ત્યાહિ જુઓ આવે ગાડુ નવ કદી;
ભૂને નહિ બ્રાહ્મણને ભાઇ અને બાઇ રે. સતો સુણો૦ ૬
વાણિયા વેચી વેચી ગરીબ રજાડે અલ્યા;
તેવા તેનાનુ જઇએ અમે ખાઇ રે સતો સુણો૦ ૭
તાપ અલ્યા સહેછે અને કણબી નામ કે'છે ભલુ;
(તેનાં) લેઇ પાપ કરીએ સાફ ભાઇ અમે મકલાઇ રે. મતો૦ ૮
અ'પા જાણે નહિ મૂઢ એ તો કાળ ખાશે પળમાહી;
(ત્યાહી) આવે ન મોટાઇ ભાઇ મરો ધાઇ ધાઇ રે. સતો૦ ૯
બાપુ નામ ભૂ'પા એ તો કરેછે ફ્જેતો એનો;
મિથ્યા એ તો ઢોગી બ્રાહ્મણની નાગાઇ રે. સતો સુણો૦ ૧૦

---

૫ સાઇ–સહાય

પદ ૨ જું.

બ્રહ્મ ! પાપ કાઢનાર આવો મારી પાસે;
પૂછું તમને તમારી હું તો આશે રે. ટેક. ૧
કામને જીત્યો છે અલ્યા દામને મૂક્યો છે તે તો;
નાગને જાણ્યું છે ભાઈ પાપ સહુનું નાસે રે. બ્રહ્મ૦ ૨
લોભને લૂંટ્યોછું બ્રહ્મ મત્સર મૂંચ્યોછું અલ્યા;
ક્રોધ કરી કરી મરે શરણ કોણ સાંશે રે. બ્રહ્મ૦ ૩
મોહ તો રહ્યો છે તને મદ તો નડ્યો છે મૂલ;
સ્વાદ તો જડ્યો છે અલ્યા જડ તારી જાશે રે. બ્રહ્મ૦ ૪
ગર્વ માહી ભૂલી બેઠો વર્ણતણું માન ધારી;
અભિમાની આજ ઉઘાડું તો થાશે રે. બ્રહ્મ૦ ૫
હું છું અલ્યા બ્રહ્મ અને શૂદ્ર નામધારી તું તો;
એ શું અહમમતાની ખાંડ તુજ ખાશે રે. બ્રહ્મ૦ ૬
અમે તો વિપ્ર મોટા તમે તો શૂદ્ર જાત;
ભણો તેથી કીર્ત્તિ તે કોણ કોણ ગાશે રે. બ્રહ્મ૦ ૭
આ તો છે મારૂં અને પેલું છે તારૂં અલ્યા;
એવા ભ્રમમાં બ્રહ્મ ! ભરમાશે રે. બ્રહ્મ૦ ૮
હું તું અને મારૂં તારૂં જાશે અલ્યા જ્યારે મૂલ;
ત્યારે તો તને મોટાઈનો વાયરો વાશે રે. બ્રહ્મ૦ ૯
બાપુ બોલે સત્ય તને કુડી તમે મત્ય તો તો;
વાણીપાણાનું કંઈક જળવાશે રે. બ્રહ્મ૦ ૧૦

પદ ૩ જું.

વિપ્ર જઈ જોની તું તો કબીરની (કેવી) જાત,
પૂછ પૂછ-એને જઈ કેઈ (તારી) ન્યાત રે ટેક. ૧

---

૩ મત્સર મૂંચ્યો છું –મત્સરથી મૂંઝવાયો છું ૪ જડ–મૂળ

નાનકનુ નામ તે તો સાંભળ્યુ નાદાન કઇ;
દાદુતણી સુણી કદી શૂન્યકાને વાત રે. વિપ્ર૦ ૨
ગોરખને ગમાર તું પૂછી આવી પાર લેજે;
વ્યાસની તો સુણી કદી કાને તારે ખ્યાત રે. વિપ્ર૦ ૩
નારદનુ મૂળ તને મૂઢ નથી જાણવામાં,
શૃંગી જાતતણી થઇ તારે આડી રાત રે. વિપ્ર૦ ૪
જ્ઞાનેશ્વરતણુ અ'યા મૂળ તો તપાસી જોજે;
અખાતણુ ધોજે અલ્યા ઔઠો બેઠો પાત રે. વિપ્ર૦ ૫
વસિષ્ઠને જઈ પૂછ તમારી તો જાત કેઈ;
બ્રાહ્મણ તો ભણી ભણી મુખે કહે તાત રે વિપ્ર૦ ૬
સસ્કારથી થાયછે બ્રાહ્મણ તો જગત સહુ;
શૂદ્ર હોય સર્વ અલ્યા જણે જ્યારે માત રે. વિપ્ર૦ ૭
એ તો અલ્યા ભૂલી ગયો મોટાઈમા ડૂબી ગયો;
ગર્વથી ગુમાર તારા ભાગશે આ ગાત રે. વિપ્ર૦ ૮
અલ્યા જોને બ્રહ્મ ભાટ ગુરૂ મારો મહા જ્ઞાની,
ધીગો ધીર વીર ધણી ધારી જેની ધાત રે. વિપ્ર૦ ૯
નીગતનુ નામ અ'યા જુગો જુગ વાગી ગયુ;
બાપુ તેની નાત જાત ખોળ જઈ ભાત રે વિપ્ર૦ ૧૦

પદ ૪ થુ.

બ્રાહ્મણ તારો ભાગ્યો ભાગ્યો વરણનો ભેદ,
હવે હું તો ટાળુ તારા હૃદયનો છેદ રે ટેક ૧
અલ્યા ઉંચ નથી કોઇ નથી નીચ મને બ્રહ્મતણે,
રીઝે એ તો કરી જોણે ઇંદ્રિ સર્વ કેદ રે બ્રાહ્મણ૦ ૨
અલ્યા ગોરો નવ જોઇએ એને કાળો નવ જોઇએ કદી,
સુકો નક્કર ન જોઇએ કદી ભર્યું ઝાઝુ મેદ રે બ્રાહ્મણ૦ ૩
ગાંડાથી ન રીઝે એ તો ડાહ્યાથી ન વશ થાય,
ખુશીવાળો ખુશી લહે ખેદવાળો ખેદ રે ,, ૪
બળેતો ન જોઇએ એને ગુંગો તે તો મૂગો થાય,
છેદલાના જુગોજુગ ભાગ્ય માંહી છેદ રે ,, ૫
જુગતી ન જોઈ કદી મુગતી કદાપિ આપે,
એ તો નવ જુવે રશ્યા રગ્યો સારો (સારો) ભેદ રે ,, ૬
અરાઢ પુરાણ ભણ્યો પુરાણી તો ખાસો બન્યો,
એ તો જુવે નહિ ભણ્યા ચારે ઉપવેદ રે ,, ૭
જમનાને ટાણે અ યા ગાજી ગાજી ગાયે જેહ,
તરે નહિ કદી તેહ ભણ્યા ચારે વેદ રે ,, ૮
મિથ્યા જક્ત જાણે જ્યારે મમતને માણે નહિ,
ભેદ ભાગી બ્રમણાનો થાયે જો અભેદ રે ,, ૯
બાપુ નામ સાચુ ઝાને નીરાંતને દાપુ આને,
તો તો ભાળે બ્રહ્મરૂપ જેહ છે અછેદ રે ,, ૧૦

---

૫ બળેતો—અટેખો અથવા પચાઈ તાપનાગે ગુંગો મુનિનત વાગે છેદેલા—સુગન ડગવેના ૧૦ અછેદ—અછેદ્ય

તારા સંશય તો ઝટપટ આજ આવી કાપ રે. ટેક. ૧

વેદ અલ્યા સોપ્યા તને વિધિએ તું મૂઢ થયો;
તારા લેઇ આપે એ તો સારી જેની છાપ રે. અલ્યા૦ ૨

અલ્યા સોપેલું જો ધણી ભૂલે ચોર તેહ ચોરી જાય;
(ત્યારે) ભાઇ માગે તું તો કોની પાસથી જબાપ રે. અલ્યા૦ ૩

ઘરમાં તો વેદ ભણ્યો સુત છે સંસ્કાર હીન;
શૂદ્ર જેવો તેહ અલ્યા શાસ્ત્ર કહે સાફ રે અલ્યા૦ ૪

અલ્યા માછણના છોકરાએ વેદ દોહી સર્વે નાખ્યા;
શીખી શાણા થાવ તેણે નથી થતો તાપ રે. અલ્યા૦ ૫

અલ્યા મુખ હોય હૃદયનું પૂતળું જો બ્રહ્મ છે તો;
પાગ શૂદ્ર ખરા એમાં નથી કંઇ પાપ રે. અલ્યા૦ ૬

પણ પગ વિના પૂતળું તે ઉઠી અલ્યા કેમ શકે;
શૂદ્ર જો કરેછે ઉભું તો તો મોટું તેનું માપ રે. અલ્યા૦ ૭

એમ જોતાં મોટા શૂદ્ર જેથી તારો બ્રહ્મ ભમે;
શૂદ્ર નવ હોય અલ્યા પગ તારો બાપ રે. અલ્યા૦ ૮

એમ થાય ઉત્તર ને પ્રશ્ન તો અનેક ભાઇ;
પણ નામ નિજ જાણે તેને લાગે શો સંતાપ રે અલ્યા૦ ૯

તે તો નીરાંતનો નજો કરે રીતિતણો રેજો કરે,
ફૂડ કડ ઉડાવે બાપુ સત્ય ધરી ચાપ રે. અલ્યા૦ ૧૦

પદ ૭ મું.

ભાઈ ભવે તમે બ્રહ્માણ હો કે ભાટ;
ભને હો સુખસજ્જ કે ટટ્ટો ખાટ રે ટેક. ૧

---

૫ માછણના છોકરાએ-વ્યાસે ૮ પગ-પાતળો.

એક નિરતરનુ નામ નિશદિન જપવુ,
એને મન નથી ભાટ બ્રાહ્મણના ઘાટ રે ભાઈ૦ ૨
શુદ્ધ બ્રહ્મ જે સદગુરૂને દિખાયા,
તેને નથી નથી ભાઈ લાગ્યો કાટ રે ભાઈ૦ ૩
જો જો તમે સુથાર બોલાવીને સમી કરાવશો,
પણ પખીડાંને ખાવાની ચાટ રે ભાઈ૦ ૪
પ્રતિષ્ઠા કરી વિન પરબ્રહ્મ ભણશે,
પાથરશે વિપવિધ્રના ત્યાહી પાટ રે ભાઈ૦ ૫
આ તો ભાઈ બ્રાહ્મણિયા ખેતરમાથી નીકળ્યા,
જેણે દાનવનો વાળ્યો તો દાટ રે ભાઈ૦ ૬
લાકડુ નહિ તો કઇ માકડુ મેળવશે,
તે નહિ તો પથ્થર કે પથ્થરિયા ઘાટ રે ભાઈ૦ ૭
જ્યા ત્યા કરીને એ તો પેટ પાળી લેશે,
બેઠા બેઠા આરોગશે ટાટ રે ભાઈ૦ ૮
બ્રહ્મજ્ઞાનીને એ તો જહીં તહીં નિદશે,
ભૂલાવે એનુ માને તેની ખરી વાટ રે ભાઈ૦ ૯
સત્યનામ આપુ હુ તો ધીર ધણી જાયુ જઈ,
ગાયકવાડ નામ ધરી ભાગ્યુ એવા ?ાટ રે ભાઈ૦ ૧૦

પદ ૮ મુ.

સુણો સુણો તમે બ્રાહ્મણ તૃખા ખાખ,
રખડી રખડી લવો શુ કાખ રે ટે૦

સિદ્ધાંત મારો જો સમજો બ ધવા,
તો તો આવે ગયલી તમારી શાખ રે — સુણો૦ ૨

મનુષ્ય દેહ મળ્યો સારો કે માઠો;
પણ તે તો સમજે છે જ્ઞાનની પાખ રે — સુણો૦ ૩

જ્ઞાનીઓ દેહ એ તો મોટો માને છે,
કરે જેની કીમત કરોડો લાખ રે. — સુણો૦ ૪

એ દેહમા પણ નરપણું અતિ મોટું,
જે જાણે સમજે છે ધર્મની ધાખ રે — સુણો૦ ૫

તે નર દેહમાં કદી બ્રહ્મજ્ઞાન ભાવતુ,
આવી મળ્યુ ચખાયે ચાખ રે. — સુણો૦ ૬

એ સર્વમા ઉત્તમછે એક વળી;
વેદધર્મની ઝાખીની ઝાંખ રે. — સુણો૦ ૭

કદી મળી જાય એ સહુ સંજોગ બળથી;
પણ જીવ શિવની દેખાય નહિ માખ રે. — સુણો૦ ૮

કદી અ'યા હાડિયાનુ બેસવુ ને તાડિયાનુ પડવુ;
એ તો સહુ થઇ ગયુ દાનાની દાખ રે. — સુણો૦ ૯

બાપુ નીરાંત કે'છે ને શંકર કે'છે અનુભવ–
મળવો એ તો ભાગ્યની ભાખ રે — સુણો૦ ૧૦

પદ ૯ મું.

સુણો સુણો તમે પુરાણીનાં કરો કામ,
અથ્યા તમે સમજાવો શ્રોતાને આમ રે — ટેક. ૧

---

૮ માખ ઈ૦—જીવ અને શિવ રૂપી માખ–અર્થાત્ ઝીણો જંતુ દેખાય નહિ. ૯ દાનાની ઇ૦—કોઇ દાનાને એવો દાખલો બની ગયો ૧૦ ભાખ–આશા.

અલ્યા રસીલે શબ્દ ને મન જેમ લબ્ધે;
તેમ તમે પૂછો તે નિત્યનાં કામ રે. સુણો. ૨
બે શના આગળ નવ ભાગવત વાંચશો;
સારા શ્રોતાને કે'જે અનિત્યનાં નામ રે. સુણો. ૩
પછી તમે નિત્ય અનિત્યને ભેળાં રે કે'જો;
એ પછી તેના વિવેકનું દાખો ધામ રે. સુણો. ૪
પછી અલ્યા કે'વું તે તો કહી દાખું તને હુય;
કે'જે વસુ જેહ લોક જાણીને તમામ રે. સુણો. ૫
પરલોક ભાઈ દાખવજે મનમાંહી મગ્ન થઈ;
આ લોક ને પરલોકતણું જેહ ગામ રે. સુણો. ૬
પછે એહ લોકમાં તુ તો વૈરાગ્ય લગાડજે;
કે'જે વૃથા આ છે હાડ અને ચામ રે. સુણો. ૭
એટલું કહ્યા પછી તો રહેશે હજુ કે'વાનુ તે;
દંભી અલ્યા જાત તારી તોય દાખુ ડામ રે. સુણો. ૮
પછી શમના ગુણ તો સમજી ગણાવજે;
જો અટ્યા બાગ નાખીશ તો દેઈશ ડામ રે. સુણો. ૯
બાપુ છે કથા નીરાંતની ને ધીરતણી ધારણ એ;
તારણ છે ત્રણ લોક જાણે આત્મારામ રે. સુણો. ૧૦

પદ ૧૦ મુ.

ખરી ખાતે તુ તો ચ્યારે વેદ ત્યારે ભણ્યો;

• ૨ નિત્યના કામ—નિત્ય વસ્તુ શી છે અને તેના કાર્ય કયા છે તે પૂછો. નિત્ય—અખંડ અવિનાશી. અનિત્ય—નાશવંત.

૫ વસુ ઇ૦—પછી જે લોકમા તું વસે છે તેના નિત્ય અનિત્યપણાનુ જ્ઞાન કરજે. ૬ ગામ—સ્થાન. છેવટનુ લય સ્થાન.

જ્યારે ગુરૂગમ લાધી અને શિષ્ય તું તો સહુનો બણ્યો રે ટેક ૧
ઘટાકાશતણો રૂડો અલ્યા કર્યો તે વિવેક જ્યારે;
માંહી જળતણી ચાનકમાં ચોટી ચણ્યો રે. ખરી ખાતે૦ ૨
પછે તન મન મેળી તું તો નિશ્ચે કરી ગાજી ઉઠયો,
પ્રતિબિંબકેરો લાવો લાવી ત્રણને લણ્યો રે. ખરી ખાતે૦ ૩
ઘટાકાશનો વિવેક થયો મોહ સહુ નાશી ગયો;
ભાશ્યો જ્યારે સૂર્ય તુને ચાર વેદ વાણું વણ્યો રે. ખરી ખાતે૦ ૪
તેમ અલ્યા વળી તારી અન્ય દેહ ગેહ જેહ;
તેનો કર્યો જો વિવેક તો તો ચારે વેદ સાચા શણ્યો રે. ખરી૦ ૫
બુદ્ધિ અલ્યા દેહમાંહી તેહ હશે શું રે ભાઈ,
અને તેની માંહી વસે તેણે પ્રત કયો જણ્યો રે. ખરી ખાતે૦ ૬
જાણી ચૈતન્યનો ભેદ તેનો કરી નાખ્યો છેદ પછી;
દ્રષ્ટા અખંડને ઝૂપી ઝૂપી જોઈશે છણ્યો રે. ખરી ખાતે૦ ૭
અલ્યા કરે જે તું બોધ સહુને માટે કહ્યો બોધરૂપો;
વેદિયો કહું જ ત્યારે ઉઠી હું તો બણ્યો ઠણ્યો રે. ખરી૦ ૮

---

૨ ઘટાકાશ ઇ૦—જ્યારે તે ઘટાકાશ, મહાકાશ અને મહદાકાશનો વિવેક કર્યો છે—ત્રણુ આકાશ વસ્તુત એક છે એમ જાણ્યુ છે જળ ઇ૦—ઘડામાંના જળની ચાનકમા તું દઢ ચણાયોછે અર્થાત્ તે ઘડાના પાણીમા જે આકાશનું પ્રતિબિંબ પડેછે જેને જળાકાશ કહેછે તેને તે ભ્રાંતિથી મહદાકાશ માન્યું છે. તાત્પર્ય કે બુદ્ધિમા પ્રતિબિંબિત આત્માના રૂપને આભાસરૂપે ન માનતાં તે આત્માજ જાણ્યો છે અને તેના સુખ દુઃખાદિ ધર્મ તેં આત્માને લાગુ કર્યા છે. ત્રણુને ઇ૦—પ્રતિબિંબની ત્રણુ અવસ્થાઓ તે બિંબને લાગુ કરી દીધી છે।

૪ ભાશ્યો ઇ૦—જ્યારે તને ચાર વેદરૂપી વાણીમાં વર્ણાયલા આત્મારૂપી સૂર્યનાં દર્શન થયા ત્યારે તને ઘટાકાશનો વિવેક થયો અને મોહરૂપી અધકાર નાશ પામ્યો

વેદિયા સર્વને ઊજળુ કરે, કાર્ય કારણથી જૂદા રહે,
તેડ જાય જ્યારે ખાતે તુથી ખણ્યો રે ખરી ખાતે૦ ૯
અલ્યા નિરાત જો વેદીઆને મારો ધીર ધણી ભેદિયા છે,
બાપુ મમતા મારી ગઈ જડામૂળે હણ્યો રે ખરી ખાતે ૧૦

પદ ૧૧ મુ.

શાસ્ત્રીબુઆ તમે શાસ્ત્ર ધ્યાન ત્યારે ધર્યો,
ખટ શાસ્ત્રતણો કુચો શાને સમજી કર્યો રે ટેક ૧
જાણ્યો બ્રહ્મને તમે તો નિત્ય વાદમા સમજાવ્યો જઈ,
મારૂ તારૂ મૂકી વાદ ખાતે ખર્યો રે શાસ્ત્રીબુઆ૦ ૨
બ્રહ્મ રહ્યો સર્વમા જે સભર સજડ તેહ,
ઝીણા માહી ઝીણો એ તો નથી ધોન મોટો ઝર્યો રે શાસ્ત્રી૦ ૩
નથી બારણો કો બા'રવાને અદર ઉતારવાને,
નથી વસ્તુ કોઇ બીજી એક બ્રહ્મ નર્યો રે શાસ્ત્રી૦ ૪
ભારો સ્વરૂપ તદ્રૂપ જ્યારે ખટશાસ્ત્ર ખોજ્યા ત્યારે,
નહિતો મોટો શાસ્ત્રીબાવો ભૂતે ડર્યો રે શાસ્ત્રી૦ ૫
અમે મહાવિદ્વાન ભાઈ ખટશાસ્ત્ર મુખ પાઠ,
થાવ તમે પાપ વિના તો તો દોષ સર્વ હર્યો રે શાસ્ત્રી૦ ૬
અયા શોકનુ ન નામ લાગે શોક સહુ સીધુ ભારો.
તાર્યો તારા શિષ્યને તે પો'લા જ્યારે જાતે મર્યો રે શાસ્ત્રી૦ ૭
ભાઇ રજ શુ ને તમ શુ તે મુક્તિ અમુક માહી,
ત્યારે તરો શાસ્ત્રવાળા સ્વાર્થ જાય જેથી સર્યો રે શાસ્ત્રી૦ ૮

---

૧ કુચો—ક્યરો ૨ ખર્યો—ખેરવી નાખ્યો ૩ સભર—પૂર્ણ ભગવ્યો
૪ બા'રવાને—બાહાર કાઢવાને ૭ જાતે મર્યો—દેહાભિમાન રહિત

પછી આનંદના ઘન ઉઠે તેહમાં રહે છે મગ્ન;
ફરે નહિ તેહ કદી ધ્યાન માન જ્યારે વર્ષો રે. શાસ્ત્રી૦ ૯

બાપુ નીરાંત છે શાસ્ત્રી એવો ધીર થ્રણી તેહ તેવો;
મૂઢનો નથી એ મેવો જેહ ભાઇ અભરે ભર્યો રે. શાસ્ત્રી૦ ૧૦

પદ ૧૨ મું.

અલ્યા ગોર તમે ગામોટાને જાણો સજો;
તો તો ગોરપદ જાણો તમે ઘૃતમા તળો રે. ટેક. ૧

ભાઈ જજમાનથકી બીહો શુય રોટલાને રડો શુય,
કર્મનો કાટ કાઢી નાખી ગોર નામને કળો રે. અલ્યા૦ ૨

અલ્યા બ્રહ્મ થાવ બ્રાહ્મણ જો ટળે આધિ વ્યાધિ સર્વ;
ધ્યાન માહી સારી વિધિ બંને ગળો રે. અલ્યા૦ ૩

જોજે મરણ જશે ને તારો જન્મ તો મટી જશેજ;
આ તો મારૂં તારૂં કહી તમે ચિત્તથી ચળો રે. અલ્યા૦ ૪

જાણો તમે ઇશ્વર અને શિવ એહ એક જ્યારે;
ગોર અને જજમાન એ મુળે જળો રે. અલ્યા૦ ૫

પણ એ તો જાણવુંજ જોઇએ અલ્યા સારી રીતે;
નહિ તો બળશો તતે ને બીજે જાણે બળ્યો રે. અલ્યા૦ ૬

---

૯ ઘન—મેઘ ફરે ઇ૦—જ્યારે તે બ્રહ્મને વર્યો ત્યારે તેહ કદી ધ્યાનથી ચળે નહિ એમ માન

૧૦ અભરે ઇ૦—કોઇથી ભાગય નહિ એવા બ્રહ્મથી જે ભરેલો છે—સ્વપૂર્ણ બ્રહ્મરૂપ છે.

૩ સારી વિધિ—સારી રીતે બંને—ગોર જજમાન બન્ને ૫ મુળે—મૂળ રૂપ

એક છે જગત માંહી બીજો નથી કોઈ ભાઈ;
માણો એવુ જ્યારે તમે બ્રહ્મ આવી પોતે મળ્યો રે.અલ્યા૦ ૭
આ સંસારથી છૂટવું જો તો તો માનો મારૂ કહ્યુ;
નહિ તો તમે કાળઘટ માંહી દળો રે. અલ્યા૦ ૮
તમે ગોર શુ માનો અમારૂં બ્રહ્મજ્ઞાન નિંદો ભાઇ;
જજમાનને તોડી ફોડી તમે ટળો રે. અલ્યા૦ ૯
એ તો મરછવો નીરાંત અલ્યા ધીર ધણી જાણે સહુ;
તમે ગોર કરો એવો જઇ લાગે ગળ્યો રે. અલ્યા૦ ૧૦

પદ ૧૩ મુ.

અલ્યા જોષી કહો જોષ તમે શાનો જુઓ;
જેહ ભવિષ્યની વાત કહે તેહ જાતે ભુઓ રે. ટેક. ૧
જોષી હુ છુ સર્વવ્યાપ્તમાન એક રૂપે અતિ ઘણો;
તો તમે મારૂં દુઃખ કહો ભાઇ શુ રે ખુઓ રે. અલ્યા૦ ૨
જોને આકાશમાં બેઠા ગ્રહ તે તો મને આવી નડે;
આકાશ ઘટમાં આણ્યું તમારો ધંધો ગયો રૂઓ રે. અલ્યા૦ ૩
એક આશરો છે 'હું છું' તણો તન મન બીય જેને;
તેને જ્યોતિષનો સમુદ્ર તે ભાસે કૂઓ રે. અલ્યા૦ ૪
જોને ત્રણે અવસ્થાનો ધણી સાક્ષી પૂરે એ તો આવી;
વસા ફ્સા કુસ થઇ લાગ્યો ટીપણે ચૂઓ રે. અલ્યા૦ ૫
અખંડ અનાદિ અને સત્યરૂપ બ્રહ્મ ચીન્યો;
જ્યોતિષનો ઘા ન લાગે આવી કોને ટુઓ રે. અલ્યા૦ ૬

---

૮ કાળઘટ–કાળરૂપી ઘટી.
૩ ઘટમાં–હૃદયરૂપી ઘટમા ૪ હું છું તણો–'અહમસ્મિ' નો
૫ ત્રણે અવસ્થા–જાગ્રદાદિ. ચૂઓ–ઊંદર કે ચુઓ. ૬ ટુઓ–ટીપાં મીચો.

જેને જુદા જેહ પાંચ કોશથકી મારો વાલમો છે;
ચિન્યો મે તો તેને મારાં પાપ ધૂઓ રે. અલ્યા૦ ૭
જેને નિરૂપાઇ રાકાતો નથી, ચારે વાણીમાં સમાતો નથી;
અંધ દેખે પે'લી કાંઈ પછે દેખે ધૂઓ રે. અલ્યા૦ ૮
અલ્યા જેને એવા જીવને જાણુ છુ અમે;
તમે જાણો નહી ઘોર નિદ્રા મૂઓ રે. અલ્યા૦ ૯
નારાંત છે જેથી ધીરે જ્ઞાનગોળી ખોરી હુદે;
બાપુ એવો ત્યેથી તમે જોઈ જોઈ છુઓ રે. અલ્યા૦ ૧૦

પદ ૧૪ મું.

કહો ટેલીઆ તે ટેલ ભાઇ નાખો શાની;
તાગે કલ્યાણ હજયો એવી કરતા બાની રે. ટેક. ૧
અલ્યા તમે મનનુ કલ્યાણ કરો અહંકાર દૂર ધરો;
કલ્યાણની વાત મૂકો ભાઈ તમે છાની છાની રે. કહો૦ ૨
જાતે બ્રહ્મરૂપ બ્રહ્મ ભાસો માગી માગી ધાસી જાવ;
કોઈ સારી મળે એની તે તો કે'શે જાની જાની રે. કહો૦ ૩
મન અહંકાર અને વિકાર મળીઓ માંહી;
દેહ અલ્યા જાણ તુ' તો ચિત્ત વિચ ચ'ની ચા'ની રે. કહો૦ ૪
જીવ શું કરે છે તે તો જાણ્ય ભાઇ ટેલિયા તું;
મેલિયા શા ઘેલિયા શું રાખે છે નાદાની રે. કહો૦ ૫

જેને અ'યા લોઢાને વળુધી રહ્યા અગની,
તેમાટે વિચાર કરીને બની ધ્યાની રે કહો૦ ૬
એમ જે વળુધ્યા જીવ તોય છે અલગ અલ્યા,
આપો માઇ આપો ભાઇ એ તે વાત કયાની રે કહો૦ ૭
એને અડે ન વિકાર ભાઈ છે અવિકાર સદા,
ત્યારે શુની જેવી ભટકણી દોડો તમે તાની રે કહો૦ ૮
અલ્યા અવિનાશી આતમા જો, તને આપ્યે શુ થાય,
ટેલ્યા કરો આઠે જામ મન રાખી માની રે કહો૦ ૯
બાપુ જાણો માગતુ જે સાચુ, ભાઇ તો ઘણુ ગનુ અમો.
નહિ તો માનુ કાણી ડોલનુ તમે પાણી રે કહો૦ ૧૦

પદ ૧૫ મુ.

સુણો તમે બ્રાહ્મણ કહુ ગાજી ગાજી,
ધર્મના ઢોગ કરતા તમે સુણજો મહુ કાજી રે ટેક ૧
જાણો તમે પ્રકૃતિથી પર એક આતમા,
તો તો તમે મરો નવ લાજી લાજી રે સુણો૦ ૨
વિકારથી વેગળો એ જાણો તમે ગુરૂ (ગમે) તો તો,
બચો તમે પડતા (તે) ગલી હાથે છાજી રે સુણો૦ ૩
શુદ્ધ સ્વરૂપે મારો વા'લમો બિરાજે,
તમે ખોજો ખોજો જાય તક તાજી રે સુણો૦ ૪
હુ છુ બ્રાહ્મણ ને પેલોજ શૂદ્ર છે,
એથી તમે મરશો અહકારે દાઝી રે સુણો૦ ૫
જાણો તમે જીવને જગતનો જો કર્ત્તા તો,

---

૨ પ્રકૃતિ-માયા ૫- તેની પેલીપાર-ઉપર ૩ વિકાર-વિકૃતિ- ૧૪ ધા
જી-જાની કિનારી

મૂકો તમે રામકૃષ્ણ મહાદેવ માજી રે. સુણો૦
સુષુપ્તિમાં જાણો એ છે જાગ્રતમાં જાણો એને;
ઘોર નિદ્રામાં 'હું હું' કહો હાજી રે. સુણો૦
વેદના ભણેલા તમે શાસ્ત્રના ગણેલા સહુ;
સારી બુદ્ધિએ સાજ જુઓ સાજી રે. સુણો૦
હુંપદને મૂકો તમે કહું અમે વારવાર;
તો તો થાય તન મન અમારૂં ભાઈ રાજી રે. સુણો૦
નીરાંતના અંગ કરો ધીર ઘણી ધ્યાન ધરો;
તો તો બાપુ હારેલી જીતો બાજી રે. સુણો૦

બ્રહ્મજ્ઞાનનાં પદ.

પદ ૧ લું.

સમજે સતનામ તેને તો કહીએ જ્ઞાની;
તેની મટી ગઈ વૃદ્ધિ ને હાનિ, હાનિ કે તેજ જ્ઞાની. ટેક.
પ્રથમ સદ્ગુરૂનો સતસંગ સાચો,
બીજો જે કરો તે કાચો,
હરિનામ ભૂલ્યા એજ પડ્યો ખાંચો,
માટે તમો સદ્ગુરૂને નિશદિન જાચો,
એવું સમજ્યે આવે પાર, મળે સાર,
[1]એકતાર, મટે ખાર, આધાર,
નામ રહિત લેજો માની, માની કે તેજ જ્ઞાની. સમજે૦

---

૧ એકતાર—તેની સાથે એક વૃત્તિ સાંધવાથી. આધાર– જગતનો નામ રૂપનો.

સમજે સતનામ, પ્રથમ સદ્ગુરુ દેવતણા દેવા,
તેની પ્રેમ કરીને કરો સેવા,
મળે મનગમતા તે મીઠા મેવા,
રૂપ રંગ નહિ તેને ઓળખી લેવા,
નહિ જાત, નહિ ભાત,
નહિ માત, નહિ તાત,
નહિ દિન, નહિ રાત,
વાણી રહિત લેવા જાણી, જાણી કે તેજ જ્ઞાની. સમજે૦ ૨

ગુરૂએ જ્ઞાન બતાવ્યુ શ્રીમુખ,
મારૂ મટી ગયુ જન્મમરણનું દુ:ખ,
હવે ફરી આવવુ નથી માતાની કૂખ,
મારી ભાગી મનકેરી ભૂખ,
ઓળખ્યુ આપ, મટયો તાપ,
નહિ પુણ્ય નહિ પાપ, અદ્યાપ, જડયો બાપ,
મહાપ્રલયમાં રહે તેની નિશાની, શાની કે તેજ જ્ઞાની. સમજે૦ ૩

ગુરૂકૃપાથકી(ગઇ)માયાની ફાંશી,
મારી મટી ગઇ લક્ષ ચોરાશી,
ઘેર બેઠાં આવી જમુનાં ને કાશી,
એ તો છે સતલોકના રહેવાશી,
અનાદિ વસ્તુ આપુ, પાપ કાપુ,
છાપ છાપુ, કહે બાપુ, મટશુ દાપુ,

આપ—પોતાના સ્વરૂપને. અદ્યાપ—આજ સુધી. બાપ—ઈશ્વર
મહા ઇ૦—મહાપ્રલયમાં તેની નિશાની પણ શાની રહે? અર્થાત્ ફરીને
તે જન્મ ધરવાનો નહિ.

ના સમજે તે તો અભિમાની, માની કે તેજ જ્ઞાની. સમજે૦ ૪

પદ ૨ જું.

હરિગુણ ગાય તેને હરિ જેવા જાણો,
સમજ્યા વિના તે મત શીદ તાણો, તાણો કે હરિને જાણો. ટેક
જે કરે લાગા તેથી વા'લો ગયા આઘા,
સૂધુ સમજ્યા નહિતો બળ્યા એના વાગા,
આત્મા ચીને નહિતો મૂઆ ઢાંક્યા ને નાગા,
એના મનના સંશય નથી ભાગ્યા,
દૃષ્ટિમાં આવે તેમ રીઝાય, તે હરિના કહેવાય,
તેને સરવે વેદ ગાય, તેને જે જન ધાય,
તે મૂરખ કહેવાય,
હરિનુ નામ મૂકીને જે લે પાણો, પાણો કે તેને જાણો. હરિ૦ ૧
હરિને પાષાણ કહે તેજ ગાંડો,
એ તો સદા છે અખંડ ને ના થાય ખાંડો,
સમજ્યા વિના ગાય તે તો રાંડીરાંડો,
તમે સમજીને પગલાં માંડો,
હરિને જડ કહે તે જડ, ત્યાં તો થઇ છે વઢાવઢ,
ત્યાં થઈ છે ભડાભડ, જેણે શોધ્યુ નહિ થડ,
તેના ખયા કાયા ગઢ,
સમજણ દીવો કર્યો રાણો, રાણો કે હરિને જાણો. હરિ૦ ૨
હરિકે હુકમ બિન પત્ર નહિ હાલે,

હરિ જન તો મગ્ન થઇ માંલે,
એને નેત્ર નહિ કરણ, એને ભુજા નહિ ચરણ,
એને એકુ નહિ વરણ, એને આવે નહિ મરણ,
હરિ વસ્તુ તારણ તરણ,
સાચી વાત કહુ છુ તેને છાણો, છાણો કે તેને જાણો હરિ૦ ૩
એ તો સમજ્યાનુ કામ ને સાધન કરતો,
એ તો સમજ્યાનુ કામ ને ધ્યાન ધરતો,
એ તો સમજ્યાનુ કામ ને બોઇ ભરતો,
એ તો સમજ્યાનુ કામ ને ભૂખે મરતો,
સમજે સદ્ગુરની શાન, તેને ભાવે આત્મજ્ઞાન,
તેનું વબ્યુ વાણીનુ વાન, તે તો તોડે નહિ તાન,
તેનુ અખડ થાય ધ્યાન,
બાપુ સતનામ સમજે તે તો શાણો, શાણો કે તેને જાણો હરિ૦૪

પદ ૩ જુ.

અલખને ખોળી કાઢે તેને તો કહીએ જોગી,
ગમે તો બાવા થાઓ કે રહો ભોગી, ભોગી કે તેહ જોગી ટેક.
પ્રથમ તન ખોળી મન વશ રાખો,
ખોટી ખોટી વસ્તુ માહીથી કાઢી નાખો,
સારા સારા શબ્દ સદ્ગુરના ચાખો,
ત્યારે તુ ભાગુ નહિ સદા રહુ આખો,
એ સત ગાવે, જે જન ધાવે,
હાથ આવે, તેને ફાવે,

---

૪ એ તો ઈ૦—અજ્ઞાનકૃત માયાનો જ્ઞાનથીજ નાશ છે, એ બાર બોઇ ભરતો—તીર્થ યાત્રાએ આથડતો.

નામ સમજ્યા તે તો થયા છે આણરોગી, રોગી કે તેહ જોગી અ૦ ૧

ગુરૂકૃપાથકી અખંડ વર પામી,
સહુથી ન્યારો ગમે તેજ નારો સ્વામી,
કોઈ આવી ના શકે રે તેની દામી,
કોઈ કાઢી ના શકે રે તેમા ખામી,
તે છે ઉન, નથી મેલ,
નથી ફેલ, રંગ રેલ, જડે સેંલ,

નામ જોતા તો વસ્તુ બહુ મોંઘી, મોંઘી કે તેહ જોગી અલખ૦ ૨

હવે સુરતા સખી સ્વામી સંગે ચાલી,
વહાલે મારે પ્રેમ કરીને બાંય ઝાલી,
હવે મુને વસ્તુ અમૂલક આલી,
ત્યારે ચઢી ગઈ ગાલતણી લાલી,
એક ગામ, એક ધામ,
એક નામ, સર્યું કામ,

ગુરૂએ વસ્તુ આપી તે તો ઊગી, ઊગી કે તેહ જોગી અલખ૦ ૩

જન્મમરણ મટે નહિ એજ સંગ ખોટો,
દમ બંધ કરો એજ વાળ્યો ગોટો,
ઉંડે ઉતરે તો જમની ખાય ચોટ્યો,
* * * * *
આત્મદર્શી તેનુ ગજ, તે મહારાજ કરે કાજ,
રાખે લાજ, ચલાવે ઝાઝ,

બાપુ નામ બાણ વાગ્યુ, વાગ્યુ કે ઊડ્યો જાગી અલખ૦ ૪

---

૧ બાધુ નહિ—નાશ ન પામુ અખંડ રહુ

૨ દામી—તોડ—બરાબરી ૩ સુરતા—અંતર્વૃત્તિ—બ્રહ્મજ્ઞાન ૪ ઉંડે ઉતરે ઈ૦—સમાધિ બંધ —જો શ્વાસ જો ઉંડે ઉતરે તો પાછો દાબના બંધમા ફસાય છે

પદ ૪ થું.

ભેદ બ્રહ્મનો બતાવે તેજ ગુરૂ દાતા;
બીજા સમજ્યા વિના બહુ ધાતા, ધાતા કે ગુરૂ દાતા. ટેક.

પ્રથમ અક્ષરાતીતને જાણે,
આત્મા ચીન્યો તે તો મત નવ તાણે,
પછી પુરૂષ પ્રકૃતિને પ્રમાણે,
એવી સમજણ મનમાં આણે,
મહત્તત્વ એજ સાર, અહંકાર,
અહંકાર ત્રણે ગુણ એક તાર,
તેના ચોવીસ થયા પરિવાર,

નામ સમજ્યા તે બ્રહ્મજળ નાહાતા, નાહાતા કે ગુરૂ દાતા ભેદ૦ ૧

તમોગુણથી થયુ છે આકાશ,
આકાશ માંહી પવનકેરો વાસ,
પવનથી તે તેજ પ્રકાશ,
જળ પૃથ્વી તે તેજતણા દાસ,
શબ્દ સ્પર્શ, રૂપ રસ,
અને ગંધ, તેની જૂદી જૂદી વસ્ત,

એવુ સમજ્યા તેના જશ થયા ગાતા, ગાતા કે ગુરૂ દાતા. ભેદ૦ ૨

રજો ગુણથી દશ ઇંદ્રિય લહીએ,

તેનો જુજવો વિચાર ભઈ કહીએ,
એવું સમજીને મનમાં મગન થઈએ,
બટો લાગે ત્યાં તો કણુએ ના જઈએ,
શબ્દથી શ્રવણ ને વાણી વસ્ત, વાયુથી ત્વચા ને હસ્ત,
તેજથી ચક્ષુ ને ચરણ વસ્ત, જળથી જીહ્યા ને ઉપસ્થ,
ધરાથી નાસિકા ને ગુદાએ થયો દસ્ત,
એના દશે ઇંદ્રિયના દેવ તાતા, તાતા કે ગુરૂ દાતા. ભેદ૦ ૩

સતો ગુણથી અંતઃકરણ ચાર,
મન બુદ્ધિ ચિત્ત ને અહંકાર,
તેનો જુજવો કરીને વિચાર,
એવુ સમજે તો તરત આવે પાર,
અઠાવીશ તત્વનું આસ્થૂળ, એવું સમજ્યા વિના સહુ ધુળ,
જેણે ખોળી કાઢ્યું મુળ, તેનુ સુધુ થયુ કૂળ;
વળી ગટ્યું સંશય શૂળ.
આપુ સતનામ સમજ્યા તે નથી ધાતા, ધાતા કે ગુરૂ દાતા. ભેદ૦ ૪

તેથી ગુરૂપ્રતાપે સશોથી હુ છુટ્ટુ, છુટ્ટુ કે કુળ મોટુ　　કુળ૦ ૩

ઘઉની બને શીરિા પૂરી ને સેવો,
ખાડ એક ભળે તો થાય ઘણો મેવો,
અગ્નિ એક મસાલ કંડીલ દીવો,
રંગ રૂપ નહિ તેને ઓળખી લેવો,
જાત જાત મળી જાય, જાત જાત મળી જાય,
તેની વાત નવ થાય,
પોતે પોતાનુ જે ગાય,
તેને ઘણુ સુખ થાય,
તે તો કંઇએ નવ જાય,

બાપુ કહે સતનામ દ્રવ્ય મળ્યુ તેને લુટ્ટુ, લુટ્ટુ કે કુળ મોટુ　કુળ૦ ૪

કીરતારે કીરતાર મેળવો,
એવી કથા નિત્ય નિત્ય વાંચુ એક તારે એક૦ ૩
અખંડ જ્યોત ખોલી નવ જાણી,
ઘીમાં પાણી શુ સીંચુ;
કહે બાપુ નકલક નામ છે,
જાણી જોઇને આંખો શુ મીચું. એક તારે એક૦ ૪

પદ ૭ મું.

આરતી કીજે અતર માંહી, જે તો ઘટ ઘટ દેખા સાંહી;
આરતી કીજે અતર માંહી. (ટેક)
પાચ તત્વકી બની હે આરતી, કપટ કૂડ સબ હે માંહી;
ગર્વકો ઘી ભ્રમકોઅગ્નિ, ચેતા દો તુર્ત હી દેખો સાંહી. આ૦ ૧
અપને બ્રહ્મા વિષ્ણુ શિવ આરતી ઉતારે, ઝળમળ જ્યોત સવાઈ,
સમઝે વાકો તો સબ હોવે, ના સમઝે વાકો નવાઇ. આર૦ ૨
પાંચ પચીશ સખી નાચન લાગી, શૂન્યશિખરકે માંહી;
આપમાં આપ સોહ સમાએ, ગુરૂજીએ સાન બતાઇ. આર૦ ૩
દાસના દાસા બાપુ ભગત મીરા, જાગ જગત હરિ નાહીં;
જો શોધો તો મીલત નહીં, પણ ખેલે સતો માંહી આર૦ ૪

પદ ૮ મુ.

માળાનો મર્મ નવ જાણો, આંખો મીચીને મણકા તાણો,
માળા ફેરવે મન માંહી ઠેકાણો, રામ કહે કો સમજ ટાણો;
દેહમાં દેવ તેને નહિ જાણો, જઈ કાઇ પાષાણને માણો,

---

૪ નકલક—કલંક વગરનુ

૧ સાહી—સાઇ (હરિ) ૩ પાચ—તત્વ પચીસ-પ્રકૃતિ સોહં ('તે હુ છુ') એવી વૃત્તિ.

માળાનો મર્મ નવ જાણ્યો, આંખો મીચી મણકા તાણ્યો ૧

છાપ તિલક ને માળા રાખે કૂડ કપટ ને અસત્ય ઘણું ભાખે,
હાથમા માળા ક્રોધ ભર્યા કાળા, એ તો નિશ્ચે ડૂબાડ્યાના ચાળા,
માળાનો મર્મ નવ જાણ્યો આંખો મીચીને મણકા તાણ્યો ૨

માળા ફેરવી પુત્ર દ્રવ્ય માગે જઇ શિવના દેવળમા લાધે,
જગત સુવે સદ્ગુરૂ જાગે, સમજે તેને એ શબ્દ વાગે,
માળાનો મર્મ નવ જાણ્યો, આંખો મીચીને મણકા તાણ્યો ૩

સત્ય ગુરૂ મળ્યામા સુઝાણુ, છસે એકવીશ હજાર દમ માણુ,
એ તો થાય છે રાત ને વાણુ, ઉન્મુનિ ઘરમા મળે ટાણુ,
માળાનો મર્મ નવ જાણ્યો, આંખો મીચીને મણકા તાણ્યો ૪

માળા જાણે જનક શુક જોગી માળાના વ્યાસ શિવ ભોગી,
બ્રહ્મા ભજ્યા ચોરાશીના રોગી, માળા તો ઘણી મોંઘી,
માળાનો મર્મ નવ જાણ્યો, આંખો મીચીને મણકા તાણ્યો ૫

ધીર ગુરૂની માળા સગે તાળી, ઉન્મુનિ ઘરમા વનમાળી,
દાસ બાપુને માળા તે આની મહાપ્રેમ કરીને આની,
માળાનો મર્મ નવ જાણ્યો, આંખો મીચીને મણકા તાણ્યો ૬

પ્રથમ ચલમ ચતુરાઇ ખાસી કરી જો;
કૂડ કપટ તમાકુ તેના માંહી ભરી જો. હુ૦ ૩
મેળ મેર ગુરૂની પ્રીતે કર્યો જો;
ચિત્ત ચીપીએ તો બ્રહ્મ અગ્નિ ધર્યો જો. હુ૦ ૪
ને' નરળો નારાયણકેરા નામની જો;
શોભે દામણી તે અચળ અખેધામની જો. હુ૦ ૫
ગુરૂ ધીરાને હુંક્રો ભરી આપિયો જો;
દામ બાપુ પોતાનો કરી થાપિયો જો. હુ૦ ૬

પદ ૧૦ મું.

સદ્ગુરૂ સ્વામી, વા'લમજીને સમજાવીને ઘેર આણ્યા છે;
મોહનવરને, મહિયરિયામાં મે ખેની માણ્યા છે. ટેક.
પુરી કીધી સદ્ગુરૂ સ્વામી, દૂધપાક બન્યો છે અંતરજામી;
પ્રેમના પેંડા બડા નામી, સ૦ ૧
લેહ લાડુ સાકર શબ્દતણી, મન મેદાની પુરી વણી;
જ્ઞાન ઘીમાં ઝબકોળી ઘણી, સ૦ ૨
શીરો શાણપણ છે તલધારી, આરતનાં અથાણાં પર વારી;
ભાજી રાજી થઇ વધારી, સ૦ ૩
સત્યને સેવો તો વા'લાને ભાવો, સૂરણ કાપ્યું તો ચોખો કા'વો;
દિલ ડહાપણને રાખો હાવો, સ૦ ૪
નવ તત્વ જલેબી તરત તાવી, સત્સંગ સાકર સારી આવી;
તે તો વાલમજીને મન ભાવી, સ૦ ૫

---

*૪ મેળ ઠ૦-બ્રહ્મ સાથે મેળ (મેળાપ)રૂપી મેર (હુક્કાનો) કર્યો. ૫ ને'-નેહ (હુક્કાની).

૨ લેહ—લત—ધ્યાન. ૪ હાવો—હવે. ૫નવ તત્વ—પૃથ્વી, જળ, તેજ, વાયુ આકાશ, મન, બુદ્ધિ, ચિત્ત, અહંકાર

પાસ ના મળે વાલની વીંટી. માયા ભક્તિને૦ ૩
ભક્તજગનને આધનું વેર,
સાળોજી કરે ઘણું કે'ર;
માયા ભક્તને દુ:ખ ઘણુ છે,
ભક્ત-તો સુખ દુ:ખ એક ગણે છે. માયા ભક્તિને૦ ૪
દુ:ખ સહે છે તે સુખને સારૂ,
ઘડી એક ના ધણીને વિસારૂ;
પ્રેમથકી હરિગુણ ગાશ,
માયા થઈ રહેશે દાસ. માયા ભક્તિને૦ ૫
ધણી મનમાં ગમે ત્યાંથી આલે,
તેમાં માયાનું નવ ચાલે;
ભક્ત ઉપર ધણીની છે માયા,
જગત ભવે શીશ નમાયા. માયા ભક્તિને૦ ૬
જે ધણીની માનીતી છે રાણી,
વેદ ત્યાં ભરતો પાણી;
મન બુદ્ધિ માયાને તોડી,
સુબુદ્ધિ સ્વામી સગેં જોડી. માયા ભક્તિને૦ ૭
ધીર ગુરૂજીનાં ઘર ભણી દોડી,
દાસ બાપુ કહે કર જોડી;
માયા ભક્તિને આધનું વેર.
ભક્ત ઉપર ધણીની મેં'ર. માયા ભક્તિને૦ ૮

પદ ૧૨ મું.

વા'લો મારે ઘેર આવ્યા છે હેલી રે;
સખી મે તો કુળમરજાદા મેલી રે ૧
જગતતણાં વેણ તે ઝેરના પ્યાલા રે;
ગુરૂજીના શબ્દ મને લાગે વા'લા રે. ૨
સગાને તો લેવુ દેવુ તે પડે છેટુ રે;
ગુરૂજીને પ્રેમ કરીને ભેટુ રે. ૩
વા'લો મને લાડ તે બહુ લડાવે રે;
બગલા ને બેડા બેડા ઘાટ ઘડાવે રે. ૪
બગલાની કુંચી વા'લાને હાથ તાળુ રે,
બાપુ કહે સત્ય નામ લાગે મને વા'લુ રે. ૫

પદ ૧૩ મું.

ભણી ભણીને શુ ભણીએ રે,
ભાઇ ભણવાનો પાર નથી,
મૂળ વિદ્યાનુ કોઇ ના જાણે,
ઘણા ભણેલા મૂઆ મથી. ટેક. ૧
ભણી ચાર વેદ ખટશાસ્ત્ર જાણીએ,
વ્યાકરણ વાણી કથા કથી,
સંસ્કૃત સૌ સમજ્યામા આવ્યુ,
મૂળ ના સમજ્યા વિદ્યાથકી. ભણી ભણીને૦ ૨
વાલ્મીકિ વ્યાસ વૈશપાયન ઋષિ,
સનક સનાતન નારદથી;
આદિ અમૂલ્ય તો નવ ઓળખાયુ,

૪ બગલો—દેહરૂપી.

શુક શેષ ને શારદથી. ભણી ભણીને૦ ૩
બ્રહ્મા ભાશ્યા વેદ પ્રકાશી,
હરિ હર હાર્યા હારદથી ;
તેથી ભારે કોણ ભણેલા,
બ્રહ્મદેવ ઉદ્દાલકથી. ભણી ભણીને૦ ૪
પરા પશ્યંતી મધ્યમા વૈખરી,
વિદ્યા આદ્ય ભણી વાણીથી;
વાણીના પ્રેરકને પ્રીછો,
આદ્ય કહો એ વાણીથી. ભણી ભણીને૦ ૫
ઓંકાર આદ્ય ભયી સહુ ઉતપત્ય,
કાર ઉપન્યો માયાથકી;
માયાના પ્રકાર પ્રીછો,
બાપુ આદ્ય ભાઈ અનાદિથી. ભણી ભણીને૦ ૬

મહિના.

અષાડ માસમાં રે, અંતરજામી આવ્યા ઘેર,
સુરત રાજી થઈ રે, વા'લે મારે મુજ પર કીધી મે'ર;
બન્ને ભેળાં થયાં રે, આજ મારે થઇ છે લીલાલે'ર,
ગુરૂ કૃપા કરી રે, કાઢી નાખ્યું મનનું ઝેર;
અખંડ પરમાત્મા રે, કોઇની સાથે ના રાખ્યું વેર,
બાપુ કહે ભજ નામને રે, કોઇને ના કહેવું તે મેર. ૧
શ્રાવણ માસમાં રે, શોધી કાઢ્યું નિજ ભુવન,

---

૪ હારદ—હૃદયનો મર્મ. ઉદ્દાલકથી—એ નામના મુનિથી. ૫ પરા—ચાર પ્રકારની વાણીનાં નામ છે. ૬ ભયી-થઇ. કાર-(સંસાર રૂપી).

જ્યાં દેખું ત્યાં હરિ હરિ રે, જોઇને મગન થયુ છે મન;
નમું ગુરૂદેવને રે, હાવે ફરી નથી ધરવું તન,
મરણ ભે ભાગિયો રે, કૃપા કીધી સાધુ જન;
બાપુ કહે ભજ નામને રે, જીવને વા'લુ છે જીવન.
ભાદરવા માસમાં રે, ભક્તિ આવી છે નિરધાર,
ફેરા હું તો નહિ ફરૂં રે, ઘેર મારે બેડાં આવ્યો પાર;
અખડ ધન લાધિયુ રે, મનને ગમતો મળિયો માલ,
ભજન ભૂલુ નહિ રે, સુરતા થઇ રહી છે એકતાર;
બાપુ કહે ભજ નામને રે, મારે નામતણો આધાર.
આસો માસમાં રે, ચઢ્યો છે અવિનાશીનો રંગ,
બીજું ગમતુ નથી રે, ઝાલ્યો મેં તો સતગુરૂનો સંગ;
વાલમને જોઇને રે, મારૂં મન થયું છે ડંગ,
અખડ પરમાત્મા રે, બીજુ સરવે છે આભંગ;
બાપુ કહે ભજ નામને રે, મટાડ્યું ચોરાશીનુ વગ.
કારતક માસમાં રે, કારજના કર્તા નથી કાંઈ દૂર,
ગુરૂ કૃપા કરી રે, વા'લો મારા દીઠા છે ભરપૂર;
અજ્ઞાન રાત્રી મટી ગઇ રે, જ્ઞાનનો ઉગ્યો ત્યાં સૂર,
જ્યાં દેખુ ત્યાં હરિ હરિ રે, ચોદશ ઝળકી રહ્યુ છે નૂ
બાપુ કહે ભજ નામને રે, હરિનું નામ એક અમુલ્ય.
માગશર માસમાં રે, મારે વા'લા સાથે વાહાલ,
લાગે મીઠડા રે, પ્યારા નામ સ્નેહી લાલ;
ગુરૂ કૃપા કરી રે, મટાડ્યુ સંસારરૂપી આલ,
બાપુ કહે ભજ નામને રે, તેને કદી ન આવે આળ.
પોસ માસમાં રે, પૂરી પ્રાણ ગાયે પ્રીત,

૩ ફેરા—જન્મ મરણના. ૪ ડંગ—દિંગ. વંગ—છાપરૂં.

ભજન ભલું નહિ રે, એ તો પતિવ્રતાની રીત;
ગુરૂ કૃપા કરી રે, ભાગી નાખી ભ્રમની ભીત,
અલખ વર ઓળખ્યા રે, રાજી થઇનું ગાવા ગીત;
બાપુ કહે ભજ નામને રે, તેને નહિ તાપ ને શીત ૭

માહા માસમા રે, મારા મનનો કાઢ્યો મેલ,
ગુરુ કૃપા કરી રે, મૂકી દીધા સઘળા ફેલ,
ખૂબ ખૂબી બની રે, આજ મારે થઇ છે રંગની રેલ,
તત્વ કાઢ્યુ તારવી રે, જ્યમ તલમાંથી કાઢે તેલ,
બાપુ કહે ભજ નામને રે, નામનો ખરે ખરો છે ખેલ ૮

ફાલ્ગુન માસમા રે, મારા મનની કાઢી ફૂલ,
ફૂલ કરમાય છે રે, કાચી કાયા મળશે ધૂળ,
ભજન કરશે નહિ રે, તેનું બે કોડી છે મૂલ,
અખંડ એક આતમા રે, બીજુ બાકી સરવે ધૂળ,
બાપુ કહે ભજ નામને રે, કાચી કાયા આકડાનુ તુલ ૯

ચૈતર માસમા રે, ચતને દેખાડ્યુ છે આપ,
ગુરૂ કૃપા કરી રે, મટાડો ત્રિવિધિના તાપ,
અલખ વર ઓળખ્યા રે, હાવે કોના જપીએ જાપ,
બાપુ કહે ભજ નામને રે, નામની ખરેખરી છે છાપ ૧૦

વૈશાખ માસમા રે, જાણી વિશ્વભરની વાત,
અખંડ પરમાતમા રે, તેને નહિ નાત ને જાત,
મરણ જરણ નહિ રે, તેને નહિ દીન ને રાત,
ગુરૂ ચેલા નહિ રે, તેને નહિ માત ને તાત,
બાપુ કહે ભજ નામને રે, એ તો શોભે છે સાક્ષાત ૧૧

જેઠ માસમાં રે, જાણે જગજીવનનો મરમ,

મેવાશી માંહેલા રે, તે તો સરવે થયા છે નરમ;
લેવાનું હરિનામ છે રે, આલવાનું અંન દાનનું ધર્મ,
બાપુ કહે ભજનામને રે, જોણું દૃષ્ટિ ચીની મર્મ. ૧૨
સંવત અઢારમાં રે, નેવુની સાલે મહિના બાર,
હું ને તું નહિ રે, સખી મેં ત્યાં દીઠા કીરતાર;
ગુરૂ કૃપા કરી રે, રાજી થઈ છે સુરતા નાર,
બાપુ કહે ભજ નામને રે, નામને સમજે આવ્યો પાર. ૧૩

પરજીઓ ૧ લો.

સરજનહાર હાય સાધવી,
લાલચ મેલ[1] ગે'લીને ચાલો વાજવી;
અહો રંગીલા રૂડા રાજવી. ટેક.
એક નારી અસત્ય ભાખતી,
રાજવી તમને મરણ ના હોય રે;
સર્વે નારી સત્ય ભાખિયું,
મરણ હોય હોય હોય રે. સરજન૦
જેનું મુવું તે ઘરમાં રડે,
બીજું બીજી કરે વાત રે;
એક કૂટે છે મહા ક્રોધમાં,
બીજી ઠાલા નાખે હાથ રે. સરજન૦
એક ગયો મશાણમાં,
બીજાનું ઓષડ થાય રે;

૧૨ મેવાશી ઇ૦–માહેલા (અંતઃકરણમાંના) મેવાશી (અર્થાત્ મેવાશી જેવા કામક્રોધાદિ) સર્વે જગજીવનનો મર્મ જાણવાથી નરમ થયા છે.
૧ મેલ–મલિનપણ.

ત્રીજાની ઘડીઓ ગણાય છે,
ચોથાની હાડકી બંધાય રે. સરજન૦ ૪
દાસ બાપુને ધીરે મળ્યા,
થયુ ધીરે ધીરે કામ રે,
જરણ મરણ મટી ગયુ,
મને મળ્યા આત્મારામ રે. સરજન૦ ૫

પરજીઓ ૨ જો.

બાપુ પધાર્યા સતધામમાં, સૌને કહેજો શ્રીરામ રે;
નામ નીરાંત તારી સાનમાં, મારે જાવુ ગોવિંદગામ રે. બાપુ૦૧
ફુલ ખીલીને ખરી પડે, એવુ કાયાનુ છે કામ રે;
માટે ચેતીને ચુપ ચાલવુ, મૂકી મમતા તમામ રે. બાપુ૦૨
આજ આનંદ મારા અંગમાં, પરબ્રહ્મ ભેળાં થઇએ રે;
જ્ઞાન રાખીને ગર્વ ટાળજો, સત માનો સાચુ કહીએ રે. બાપુ૦૩
સ્વપ્નું હતુ તે સમાઇ ગયુ, સુરતા થઇ છે એક તાર રે;
સરિતા સિંધુમાં ભળી ગઇ, પળમા પામી ભરતાર રે. બાપુ૦૪
સંવત અઢાર નવાણુવો, ઉત્તમકારી આસો માસ રે;
સુદ એકાદશીને બુધરાત્રીએ, ગયા ધામ બાપુદાસ રે. બાપુ૦૫

પરજીઓ ૩ જો.

જગતને મરણની બીક છે, આનંદ મારે મન રે;

---

૫ જરણુ—જરાવસ્થા પામવાપણું (જનન હોય તો જન્મવાપણુ).

૧ તારી સાનમાં—તેં બતાવેલી નામ રૂપી સાનમાં. અથવા જ્યાં નીરાંત ગુરૂ બાનામા (જમીન ગીરીમા) છે ત્યા ગોવિંદના ગામમાં જવાનુ (જન્મ મરણ ન થતા મુક્તિ મળવાની). ૪ સરિતા—ચાતવૃત્તિરૂપી નદી. સિંધુ—(આનંદ બ્રહ્મરૂપી).

સાંધે સાંધો રે મળી ગયો, માટે ગુરુજીને ધન્ય રે. જગત૦ ૧

સમા તે જોગ આવી મળ્યો રે, બિંદુ પડયાનો આ જોગ રે;
તાશીર આવી મળી આ દેહની, ઉદય થયો છે આરોગ રે. જગત૦૨

બિંદુ પડે ને બીજ સુધરે રે, દેહ રહે ત્રણ દિન રે;
મૂળમાંથી પાછો ખશી પડયો, ક્ષણભંગ આ તન રે. જગત. ૩

એકવીશ હજાર છસે કાળ છે રે, રાતદિન કહીએ કાળ રે;
એમને રૂંધીને રાખશે, માથે મરણતણી ફાળ રે. જગત૦ ૪

અંત કરણ હોય ઉજળાં, ઇંદ્રી બ્રહ્મા કહેવાય રે;
પાંચ તત્વને તન્માત્ર, તમો ગુણમાં સમાય રે. જગત૦ ૫

ત્રણ તે ગુણ અહંકારમાં, અહંકાર માયા લીન રે;
પુરુષ પ્રકૃતિ મળી આત્મા, ભેદ કહ્યો ભિન્ન ભીન્ન રે. જગત૦ ૬

મન હતું તે મટી ગયું, આત્મા પરમાત્મા એક રે;
બાપુ સમાયા સતધામમાં, કોય સમજે વિવેક રે. જગત૦ ૭

---

૧ સાંધે સાંધો—અર્થાત્ તત્વેતત્વ. ૪ એકવીશ હજાર છસે—શ્વાસો શ્વાસ (રાત્રી દિવસના). ૫ ઇંદ્રી—ગુહ્યેંદ્રિય. પાંચતત્વ-પૃથ્વી, જળ, તેજ, વાયુ, આકાશ. તન્માત્ર—પાંચ તત્વોના ગુણ. (અનુક્રમે ગંધ, રસ, રૂપ, સ્પર્શ, શબ્દ) તમો ગુણ-મલિન જડાત્મક ગુણ. બાપુએ અહીં લયનો પ્રકાર બતાવ્યો છે. એવી રીતે કે જે તત્વોનો દેહ બન્યો છે તેમાંનું પ્રત્યેક તત્વ યોગીએ તેના કારણમાં લીન કરતા જવું. જેમ પૃથ્વીનો જળમાં, જળનો અગ્નિમાં, અગ્નિનો વાયુમાં, વાયુનો આકાશમાં, આકાશનો તમો ગુણમાં, તમસ્ આદિ ત્રણે ગુણનો અહંકાર નામે તત્વમાં, અહંકારનો મહાનતત્વમાં અને માયાનો પુરુષમાં લય કરવો. માયા એ પ્રકૃતિ અને પુરુષ એ આત્મા છે. એમ થવાથી "હું સુખી દુઃખી" એમ કલ્પના કરનાર મનનો નાશ થવાથી આનંદ સ્વરૂપ માત્ર અવશિષ્ટ રહે છે એજ મુક્તિ કે પરમપદ છે.

ષડ્રિપુના રાજીઆ.

કામદેવનો.

રાજીઓ ૧ લો

પાધર પરોણા હોય પાટવી,
તમે તમારૂ મૂક્યુ એ તાજવી,
અહો રંગીલા રૂડા રાજવી ૧

કામનીઓ કૂટતી કારમી,
પાટવી આ પાધર ન હોય રે,
બીજી બાઈઓ તે કે'તી નથી કારમુ,
રાજવી મરણ હોય હોય હોય રે પાધર૦ ૨

સ્વામી તમે તે મોજો ઘણી માણતા,
આ તો થયો કાળો કેર રે,
ત્યારે બીજી તો બોલી એમ થાય છે
નથી લીધા દૈવે તે વેર રે પાધર૦ ૩

સ્વામી સેજતળાઇઓ સૂની પડી,
મુને ગમશે કેમ ઘેર રે,
બીજી તે બાઈઓ એમ બોલતી,
માનો તમે મા'વજીની મેર રે પાધર૦ ૪

કંથ ગાલમશુરિયા મેલા થયા,
તેનો હવે કાઢે કોણ મેલ રે,
કૂટનાગી કે' થશે ને થયુ,
મળશે એમને વિમાનની વેલ રે પાધર૦ ૫

તાજવી–તાજુમી—આશ્રી

ચાદરો સ્વામી ફાટી ગઇ,
હવે તે તો લાવેજી કોણ રે,
સન્મુખ ઊભા એમ બોલતા,
પણ્યુ બાઇ તારૂ તો પોણ રે. પાધર૦ ૬

સ્વામી પલગ તો હાલી ગયો,
હવે એને કરે કોણ ઠીક રે;
બીજી બાઇઓ એમ બોલતી,
લાગી નહિ જમડાની બીક રે. પાધર૦ ૭

પાટી તૂટી ને છતરી પડી,
મારૂ નવ માને હવે કોઇ રે;
કૂટનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
તમે રહો હવે રોઇ રે. પાધર૦ ૮

ભર્તાર પાન શે ભોગીએ,
નથી મળતો એનો સાજ રે;
સામી ઊભી એમ ઉચ્ચરી,
ગયાં બાઇ રામજીનાં ગજ રે. પાધર૦ ૯

મને બીડી કરી કો ખવાડશે,
ખાવ ખાવ કે'શે કાણુ રે;
ત્યારે બીજી તો બોલી એમ થાય છે,
તોય પડ્યુ નહિ જાણુ રે પાધર૦ ૧૦

આ તો ચીર ચતુરા નથી ઓપતુ,
તમે બીજુ બદલો બાળ રે;
કૂટનારી કે'તી નખોદિયા,

૬ પોણ-પણ ૮ ઝમ્મર-કેદેર. ૯ પાન-તાંબુલ અથવા મદ્યપાન.

જાણ્યો નહિ કૂડો કાળ રે. પાધર૦ ૧૧
હવે અંગે તેલ કોણ લાવશે,
મને જોઈ ખુશી કોણ થાય રે;
ત્યારે સામી તે હારની ઉચ્ચરી,
થયું નહિ કોઈ સા'ય રે. પાધર૦ ૧૨
આવો બેસો હવે કો કહે,
સ્વામી હવે કરશે કોણ લાડ રે;
ફૂટનારી કે'તી કૂડું થયુ,
માન્યો નહિ પ્રભુજીનો પાડ રે. પાધર૦ ૧૩
સ્વામી ! મેશ કોણ અંજાવશે,
હવે મારે કંકુની શી આશ રે;
બીજી તે બાઇઓ એમ બોલતી,
બેની નવ જાણ્યો એણે પાશ રે. પાધર૦ ૧૪
હીંચોળાખાટ સૂની પડી,
હવે એમાં મઝા માણે કોણ રે;
(ત્યારે) સામી તે હારની ઉચ્ચરે,
જાણ્યું નહિ મરવું છે ઓણ રે. પાધર૦ ૧૫
આ તકતાને કોણ સ્વામી ભાળશે,
એમાં ચિતર્યાં સારાં ચિત્ર રે;
ફૂટનારી કે'તી કમોતથી,
મુઆ રહ્યા નહિ જો પવિત્ર રે. પાધર૦ ૧૬
પરોણાને પરો હવે કો કરે,
આવી કોણ સૂશે મારી સાથ રે;

લાવશે-લગાડશે. ૧૪ પાશ-મરણરૂપી કે માયારૂપી.

કૂટનારી કે'તી કર્મમાં નહિ,
નવ જાણ્યો જદુનાથ રે. પાધર૦ ૧૭
સ્વામી મદિરા તે હવે કોણ લાવશે,
કોણ કે'શે પિયો પિયો નાર રે;
કૂટનારી કે'તી ગજબ કર્યો,
જાણ્યો નહિ કૂડો આ સસાર રે. પાધર૦ ૧૮
સ્વામી રીસામણાં હવે કો કરે,
કોણ જાળવશે માન રે;
વચમાં ફરતી બાઈ ભાખતી,
જવાનીમાં જાણ્યો નહિ જાન રે. પાધર૦ ૧૯
સ્વામી હાવ ને ભાવ હવે ગયા,
ગઈ સ્વામી શરમની વાત રે;
કૂટનારી કે'તી ખરૂં ખરૂં,
પે'લી એણે જાણી નહિ જાત રે. પાધર૦ ૨૦
સ્વામી ફૂલડાં હવે કોણ લાવશે,
મને હવે પેરાવે કો હાર રે;
સામી તે ઉભી એમ બોલતી,
અમે જાણ્યા નહિ સમાચાર રે. પાધર૦ ૨૧
ગજરા તે ગુંથી કોણ લાવશે,
કો'શે કોણ પે'રો વધે પ્યાર રે;
વચે ફરતી જેહ કૂદતી,
તે તો કે'તી માણ્યો છે સંસાર રે. પાધર૦ ૨૨
સ્વામી અમે મોઢું ક્યાં મચકોડિયે,
મનમાં ગમે તોય કહીએ કંઇ નાથ રે;

---

૧૭ પરો—દૂર. ૧૯ જાન-જીવ-આત્મા. ૨૦ જાત—આત્મસ્વરૂપ.

કૂટનારી કે'તી સારૂ થયુ,
જીભે નવ કહી કદી હાય રે. પાધર૦ ૨૩

સ્વામી અત્તરને કોણ લાવશે,
ફાયો મને આપશે કો ભાયો રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
બાઇ ગુણ ગોવિંદ ન ગાયો રે પાધર૦ ૨૪

સ્વામી મને શણગાર કોણ સજાવશે,
હવે મને કે'શે કોણ સારી રે,
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
બાઇ એ તો ધર અવિચારી રે પાધર૦ ૨૫

કથ મારો કર સાઈકો જશે,
બોલો બેસો કેશે કોણ સ્વામ રે;
કૂટનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
નથી લીધુ રામનામ રે પાધર૦ ૨૬

મારે કાજે તે સગાં કોણ છોડશે,
હવે કોણ ઉડાડશે સત રે,
સામી ઊભી એમ બોલતી,
જોઈ ભજન દાખવતો (એ) દત રે પાધર૦ ૨૭

મને ગાડીઓમા સ્વામી કોણ લઈ જશે,
ચાદાતણુ ચાદરણુ તે ક્યાય રે,
ફરતી ફરતી એમ બોલતી,
મળશે સુખ જમપુરી માય રે. પાધર૦ ૨૮

---

૨૪ ફાયો—અત્તરનુ પુમડુ ભાયો—ગમતો ૨૫ ધર-પ્રથમથીજ.
૨૭ દત દાખવતો-હસતો

સ્વામી આલિંગશું હવે કઇ રીતે,
અમે હવે ખાઇશું કયાંહી વાય રે;
ફૂટનારી કે'તી ન જાણિયુ,
લાખો જીવ આવે અને જાય રે. પાધર૦ ૨

એમ બાપુ તે રડતી બાપડી,
નવ સમજ્યોમૂઢ કંથ રે;
ફરતાં ફરતાં તે ધીર નવ સાંપડ્યો,
નવ ન્યાળ્યો નીરાંતનો પંથ રે. પાધર૦ ૩

ક્રોધનો.

રાજીઓ ર જો.

સામા થતા હોય સાધવી,
તે તો તમારી જોડ કયાંહી લાધવી;
અહો રંગીલા રૂડા રાજવી.

માડી તે છાતી કૂટી બોલતી,
રાજવીના વેરીડા ન હોય રે;
(ત્યારે) ઝીલનારી કે'તી ખરૂં ખરૂં,
મરણ હોય હોય હોય રે. સામા૦

ભાઇ તારો તે દેહ મોટો ઘણો,
હારે તુંથી રાણો ને રાવ રે;
ફૂટનારી કે'તી થઈ ગયું,
કીધો બાઈ કાળે કૂડો દાવ રે. સામા૦

દિકરા દાનવ હારે તુંથકી,

હારે મોટો રાવણ શો રાય રે,
કૂટનારી કે'તી ખરૂ ખરૂ,
કાળ મુઓ રામજીને ખાય રે સામા૦ ૪
તારા પગ તળે તે ભાઈ પીલતો,
વાઘ અને મોટા નાગ રે;
ફૂદડી ફરતી ફરતી બોલતી,
એણે જાણ્યું નહિ કાળ કરે ભાગ રે. સામા૦ ૫
દિકરા લપડાક ઝટ જઈ મારતો,
તુ તો નવ સાખતો લગાર રે;
સામી ઊભી ઊભી બોલતી,
તેમ કાળે લગાડી ન વાર રે સામા૦ ૬
દિકરા લઢકણિયો કહી બોલતા,
તે તો મુઆ હસે છે અપાર રે,
કૂટનારી કે'તી ખરૂ થયુ,
હસે આજ જમ નિરધાર રે સામા૦ ૭
વેળા વર્તે જો ખાવાતણી,
રાતો પીળો થાતો રાજ રે,
કૂટનારી કે'તી કાં નહિ,
આજ હોયો ઝાલી ગયો બાજ રે. સામા૦ ૮
ભાઈ આંખો તમારી ચઢી જતી,
ત્યારે ડરતો મોટો દેવ રે;
ફરતી તે વિપરીત ભાખતી,
આજ જુઓ જમડા કરે(છે)સેવ રે સામા૦ ૯
અદ્યા માડીને તુ ભાઈ મારતો,

જ્યારે તને ચઢતી રીસ રે;
ફૂદડી ફરતી એમ ભાખતી,
પાડે ઝાલ્યો જમડાએ ચીસ રે.　　　સામા૦　　૧૦
ભાઇ બેનને તુ તો રજાડતો,
લોક કે'તા ક્રોધી નામ રે;
ચાભી ઊભી એમ બોલતી,
તે તો આજ હારી બેઠા હામ રે.　　　સામા૦　　૧૧
ભાઇ રે તુ તો દાંત(ઘણા)કકરાવતો,
જેથી ડરે વેરીડા તમામ રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
(એ તો) આજ બુઝ્યા ક્રોધકેરૂં નાન રે. સામા૦　　૧૨
ભાઇ તારૂં કપાળ ચઢી જતુ,
તેમાં વા'લા પડતી કઇ રેશ રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
જમડા તાણે રૂધિરને દેશ રે.　　　સામા૦　　૧૩
આંખો બોલીએ ગઈ બોલતાં,
મુઆ વેરીડા સર્વત્ર રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
જમ આજ જડીયા જડત્ર રે.　　　સામા૦　　૧૪
દિકરા મુક્કિયો હૃદેમાં મારતા,
ક્રોધે પછાડતા પાગ રે;
કુટનાર કે'તી કેર થઇ ગયો,
નથી મળતો બુટ્યાકેરો લાગ રે　　　સામા૦　　૧૫

---

૧૩ રેશ-લીટી-કરચલી. ૧૪ જડત્ર-જડે છે

રાતું તાતુ અગ થતુ મારા રાજવી,
જોરાળા તમે જુગે કાઢ્યું'તુ નામ રે;
કૂટનારી કે'તી કેર થઇ ગયો,
જાણ્યું નહિ પે'લાં પરમધામ રે. સામા૦ ૧૬

ભાઇ તમે ગાળ દઇ ભાખતા,
ડરનાં મુઆં દુશમનિયા તમામ રે;
કૂટનારી કે'તી ખરૂ ખરૂ,
તે તો ચાલે ભાલાવાળે ગામ રે. સામા૦ ૧૭

શાણા સાખવુ નો'તા જાણતા,
લઢતા બીજાની લડવાડ રે;
ફરનારી ફરી ફરી બોલતી,
જમડા નવ માને ગુણ પાડ રે. સામા૦ ૧૮

પટલિયા થઇ તમે ઘૂમતા,
શિરે વાંકા રાખી વાળ રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
એવાને તો દુ ખ દે છે કાળ રે. સામા૦ ૧૯

ભાઇ ગરીબ તારાથી કાપતા,
તેણે તુને બાળ્યો મારી વાગ રે;
કૂટનારી કે'તી ખરૂ ખરૂ,
જમડા તોડે સાણશિયે માસ રે. સામા૦ ૨૦

ભાઈ શધીને અમો બેસતા,
તે તો થતુ ટાઢુ જોણી વાર રે,
કૂટનારી કે'તી ખરૂ ખરૂ,

ભાલાવાળે ગામ-જમપુરી
૧

તેની નવ સુણે જમડા બ્હાર રે. સામા૦ ૨૧
માથુ ફોડવાને ભાઈ ઉઠતા,
રૂઠતા તમે જરા તરા રાજ રે,
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
બાથી નહિ પાણી પે'લી પાજ રે. સામા૦ ૨૨
ખાતા તે આવે કઈ કાકરી,
તમે મારો થાળી માથ રે;
કૂહડી ફરનારી એમ બોલતી,
આજ નથી કોઈ સાથ રે. સામા૦ ૨૩
પાણીમાં કચરો જો પડયો,
તે તો તમે ઢોળો ઘરમાંહી રે;
સામી ઊભી એમ બોલતી,
નવ ચાલે નરકમાં કાઈ રે. સામા૦ ૨૪
વાળ જો આવે ખાધાવિષે,
તો તો તમે કરો ઝાઝી ઝાળ રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
તેને પડે જમડા જોઈ ફાળ રે. સામા૦ ૨'
ધીમેથી નવ કદી બોલતા,
ધમકાવતા આવી ઊભો કાળ રે;
ફરનારી કે'તી ખરૂં ખરૂં,
તે તો ઊભા દીન થઇ બાળ રે. સામા૦ ૨'
ખરા ટેલીઆ તે તમથકી ત્રાસતા,
નાસતા માગણ તમામ રે;

ફુટનારી કે'તી અમ્મર થયો,
આજ તે તો હારી બેઠા હામ રે. સામા० ૨૭
ક્રોધીમાં નામ લખાવતા,
કે'તા નવ મારા જેવો કોઇ રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
તે તો આજ રહ્યા બેની રોઇ રે. સામા० ૨૮
સેવક થર થર કાંપતા,
તને જોઇ કંપે જમરાજ રે;
ફટનારી કે'તી જતુ રહ્યુ,
બેની એ તો મનસાનુ રાજ રે. સામા० ૨૯
આંખો તમારી ભાઈ ફાટતી,
જોઇ ડરતા સહુ લોક રે;
જીવનારી કે'તી અમ્મર થયો,
બેની એ તો થઇ ગયુ રોક રે. સામા० ૩૦
બાપુ તે ભૂલ્યા ક્રોધી નામને,
ભૂલ્યા એ તો જપ તપ નેમ રે,
નીરાત ધીર ભૂલી ગયા,
તેનુ કેમ કરે જમ ખેમ રે સામા० ૩૧

લોભનો.

રાજીઓ ૩ જો.

સારયુ સરયુ હાય સાધવી,
રાજ તમારી જોડ ક્યાંહી લાધવી;

મનસાનુ—મનનુ.

૧

અહો રંગીલા રૂડા રાજવી

દિકરી તે છાતી ફૂટી બોલતી,

રાજવીને મરણ ના હોય રે,

ઝીલનારી કે'તી કો નહિ,

મરણ એ તો હોય હોય હોય રે — સા૦ ૨

બાપજી વિપરીત વાતો બની ગઇ,

ગયું સારયું સરયું રાજ રે,

કૂટનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,

સાચે કીડી થાય તેતરનું કાજ રે — સા૦ ૩

બાપજી મેં'નત કરી કરી જોડિયું,

ધનમાટે ધ્યાન ચૂકયા બાપ રે,

કૂટનારી કે'તી કેર થઇ ગયો,

આજ દે છે જમડા બહુ તાપ રે — સા૦ ૪

બાપજી તમે અંગ ન અડાડિયું,

મેળવ્યું મન માન્યું સર્વે રે,

કૂદડી કૂટનારી એમ બોલતી,

બેની રાખ્યો નહિ કદી ધર્મ રે — સા૦ ૫

બાપજી દીકરીએ દીવો સહુ બોલતું,

તોય તમે મારયું ઘણું દામ રે,

કૂટનારી કે'તી ફરી ફરી,

સારયું સરયું આવે નરકમા કામ રે — સા૦ ૬

મેલા લૂગડા ગજ પે'રતા,

જ્યા ત્યા કરી મેળવતા નાણું રે,

ધર્મ—ભૂમિ

ફૂટનારી કે'તી કમર થયો,
જાણ્યું નહિ જમડાનું ટાણું રે. સાં૦ ૭
બાપજી ખાધું નહિ તમે કો દિન,
નવ કાંઈ ખરચ્યું તમે હાથ રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
લઈ ગયા સાંચ્યું સહુ સાથ રે. સાં૦ ૮
દિકરી કે'તી દમ તો થયો,
તેનો તમે કર્યો ન ઉપાય રે;
કુદડી ફરતી એમ બોલતી,
જાણ્યું કરશે સાંચ્યુ સહુ સા'ય રે. સાં૦ ૯
વૈધને તમે ના બોલાવિયો,
જાણ્યું તમે મેળ્યું વૈદ્ય ખાય રે;
ફૂટનારી કે'તી કમર થયો,
આજ બેઠા નરકમાં ના'ય રે. સાં૦ ૧૦
બાપજી મને તે નવ તમે રાખતા,
જાણ્યું દિકરી ખાઈ જાય રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
બેની કાળ તેવાને ખાય રે. સાં૦ ૧૧
ભાણેજ જમાઈ નવ ભાવતા,
નવ લેતા સગાંકેરૂં નામ રે;
ફૂદડી ફરતી એમ બોલતી,
કામ નવ લાગ્યો મેળ્યો ઠામ રે. સાં૦ ૧૨
બાપજી હું તો વા'લી તમારા છવથી,
તોય તેથી વા'લો કીધો ગર્થ રે;

૨મ–નાસ દાયક ગોત.

ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
એવે મોહે સરી ગયા અર્થ રે. સાં૦ ૧૩

બાપલિયા માખ મારી નીચોવતા,
જ્યાં ત્યાં તમે ભેળું કરતા દ્રવ્ય રે;
કૂટનારી કે'તી ખરૂં ખરૂં,
જમડાએ નવ જોયું સવ્ય અસવ્ય રે. સાં૦ ૧૪

બાપલિયા લોક સહુ બોલતા,
તૂટે ચમડી પણ દમડી નવ છૂટે રે;
કૂટનારી કે'તી ખરૂં ખરૂં,
તેને લીધા કાળે એક ઘૂંટે રે. સાં૦ ૧૫

દિકરી તે કૂટે કહી બાપલા,
હવે અમો જોઉં ક્યાંહી જોડી રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
સગાઇઓ તો જમડાએ તોડી રે. સાં૦ ૧૬

બાપલા દાતારને તમે નિંદતા,
લખાતી હું તો કૃપણની છોડી રે;
કૂટનારી કે'તી ખરૂં ખરૂં,
એની સાથે ગઇ નવ કોડી રે. સાં૦ ૧૭

બાપા પરોણા કદી ઘેર આવતા,
ત્યારે તમે લાવતાછ દ્વાર રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
કરતા તેની જમડા આજ બા'ર રે. સાં૦ ૧૮

---

૧૮ લાવતાછ—અડકાવતા. બા'ર—મઝા—ગમ્મત.

રાતે બાપલિયા નવ ઉંઘતા,
મનમાં દ્રવ્ય લેઇ જશે ચોર રે;
કૂટનારી કે'તી ખરૂં ખરૂં,
ખાધો આજ વીંછીડાએ મોર રે. સાં. ૧૯
બાપ તમે મરતા સુધી નવ બોલિયા,
સાંચ્યું સંચ્યું દાટ્યું તમે કયાંહી રે;
કૂટનારી કે'તી કમર થયો,
રહ્યું બેની જ્યાંહીનું તે ત્યાંહી રે. સાં. ૨૦
'બાપ તમને મરતાં અમુઝણ બહુ થઇ,
તોય તમે બોલ્યા ન લગાર રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
કરી નહિ જમડાએ કઈવા'ર રે. સાં. ૨૧
બાપા લોક તે બોલે કશુ કશુ,
મુઆ તેને કહીએ શું આજ રે;
કૂટનારી કે'તી ખરૂં ખરૂં,
તેથી આવે જમડાને દાઝ રે. સાં. ૨૨
બાપા નાગ થવાનુ વેરીડાં કહે,
કે' છે એ તો સાચવશે ધન રે;
કૂટનારી કે'તી એમ થાય છે,
ચલાવે જમડા ભાલાવાળે વન રે. સાં. ૨૩
બાપજી તેની સાથે અમો શું વઢું,
મેલા ઘેલા કહી દેતાં દૃષ્ટાંત રે;
કૂટનારી કે'તી ફરી ફરી,
સમજ્યો નહિ સત્ય જે સિદ્ધાંત રે. સાં. ૨૪

---

૯ વીંછીડાએ ઇ૦—કાળરૂપી વીંછી જીવ રૂપી મોરને ખાઇ ગયો.

હલ્લો મળ્યો તને દિકરી,
એમ કે'તાં વેરીડાં તમામ રે;
કૂટનારી કે'તી ખરૂં ખરૂં,
હાથે કરી ઓળખ્યું ન ગામ રે.　　　સાં૦　૨૫

બાપ સાપ થઇને તમે તો રહ્યા,
લાગે નહિ દ્રવ્ય કંઇ કામ રે;
કૂટનારી કે'તી એમ થાય છે,
જપ્યા નહિ નારાયણ નામ રે.　　　સાં૦　૨૬

બાપા તમારૂં સાંચ્યું અમે ખરચીએ,
ત્યારે કહે લોકડાં તો આમ રે;
કૂટનારી કે'તી ખરૂં ખરૂં,
એની એને સાંભર્યા ન રામ રે.　　　સાં૦　૨૭

ભાઇ જીવતાં કશું નવ વાપર્યું,
કર્યું પાછળ ઠીકા ઠીક રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
મારે મુઆ જમડા ઘણી ઠીક રે.　　　સાં૦　૨૮

બાપા તમે ઘણું કર્યું છે અતિ રળી,
તે તો નવ લેખવતા લોક રે;
કૂટનારી કે'તી કમર થયો,
જમડા માર આપે છે રોક રે.　　　સાં૦　૨૯

બાપુ નીરાંત શેણે સાંભરે,
બેઠે કયે ભાગ્યે ગુરૂ ધીર રે;
સતો કહે છે વળી ને વળી,
નિપજો તમે બ્રહ્માનંદ વીર રે.　　　સાં૦　૩૦

૨૫ ગામ—મોક્ષધામ.

મોહને.

રાજીઓ ૪ થો.

વીરા કોડીલા હોય રાજવી,
જેના રૂપની માઝા નવ માઝવી;
અહો રંગીલા રૂડા રાજવી. ૧
બેની તે ગાજી ગાજી કહતી,
વીરા મરણ નવ (હોય હોય) હોય રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
બાઈ મરણ હોય હોય હોય રે. વીરા૦ ૨
ભઈજી તમારી જોડ ક્યાં મળે,
તમે રૂપ રૂપના અબાર રે;
કૂટનારી કે'તી ખરૂ ખરૂ,
એનો જમે કર્યો ન વિચાર રે. વીરા૦ ૩
બેની તે કૂટી કૂટી બોલતી,
મગ સીંગજેવી આંગળીઓ તારી રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
કાળે નવ રૂપ જોયું કારી રે. વીરા૦ ૪
પગ ચાપવુ તે ઝળકે જશુ ચાટલુ,
જેની શોભા નહિ બીજે ઠામ રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
તેવા ઉપર થયા જમડા ઉદ્દામ રે. વીરા૦ ૫
ભાઇ તારા પગની પિંડીની બલિહાર છે,

---

૧ માઝવી—મર્યાદા (હદ) કરવી ૪ કારી—કારમું. ૫ ઉદ્દામ—
અર્થાત્ અતિ વિકળ.

તારા જેવો નહિ રૂપાળો કોઇ રે,
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
એવી નવ જોઈ જમે સોઇ રે વીરા૦ ૬
ડીંગ તારા ઢીંચણ ચક્ર જદુનાથનુ,
એવા નવ કોઇના કળાય રે,
કૂટનારી કે'તી કમર થયો,
નરકે પડયા કોઇને ન મળાય રે. વીરા૦ ૭
ભાઇ તારી જાગોથી હારી જાય કેલડી,
હૃષ્ટપુષ્ટ એવી હોય કોની રે,
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
બેની તુ તો બેઠી બેઠી રોની રે વીરા૦ ૮
વીરા કટિ કેસરી સહુ બોલતા,
વળી તેનો અતિ વાકો લક રે,
કૂટનારી કે'તી કમર થયો,
જમડા જુવે ચોપડામા વક રે. વીરા૦ ૯
શખ સમાન નાભિ સહુ કહે,
વીરા નવ બીજાકેરી એવી રે,
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
કરે પૂજા જમડા જોઈ તેવી રે વીરા૦ ૧૦
વીરા ત્રિવલી પડી ત્રિવેણી સમી,
જેથી ઉદર શોભા ન ગણાય રે,
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
તેનાથી સારૂં નગુ ન ભણાય રે વીરા૦ ૧૧

---

૧૦ શંખ સમાન- (નાભિનુ આવર્ત).
૧૧ ત્રિવલી-ત્રણ કરચલી ત્રિવેણી-ગગા, યમુના અને સરસ્વતી

વીરા વિશાળ હૃદે અતિ તમતણું,
ઊગ્યા તેના ઉપર રૂડા વાળ રે;
વચ્ચે ફરતી એમ બોલતી,
તેને પકડી ગયો ઝટ કાળ રે. વીરા૦ ૧૨

વીરા ઊભા તે શંખ જેવી ગ્રીવશુ,
તેવી ખભાતણી શોભા સારી રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
તેને મારે જમડા ઘણુ ડારી રે વીરા૦ ૧૩

દંડ ચઢે જાણે ધન ચઢ્યો,
અતિ ઘટ શોભા જેની ન્યારી રે;
ફૂટનારી કે'તી કમર થયો,
તે તો તોડે જમડા ધારી ધારી રે. વીરા૦ ૧૪

ભાઇ હાથની આંગળી છે પાતળી,
નખ જાણે ઊગ્યા તારા નભે રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
તેવાનું કૂડા કાળથી ન નભે રે. વીરા૦ ૧૫

વીરા અધર મવાળી અતિ ઓપતો,
તેવી દાઢી મૂછ નવ ન્યાળુ રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
સંભારે જમડા કર્મ જેહ કાળુ રે. વીરા૦ ૧૬

નાસા તે નમણી ભાઈ તમતણી,

• ૧૩ ગ્રીવ (ગ્રીવા)–ડોક. ૧૪ દંડ બાહુ ૧૫ તારા ઇ૦–જાણે નભમાં તારા ઊગ્યા હોય તેવા.

૧૬ અધર ઈ૦–પ્રવાળ જેવો લાલ અધર (નીચલો હોઠ)અતિ ઓપતો. (શોભતો).

જેની જુગમાં બલિહારી રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
જશે જમડા તેના પર વારી રે. વીરા૦ ૧૭

અંબુજદળ સમી આંખડી,
તે માંહી ભરી રૂપની ખુમારી રે,
ફૂટનારી કે'તી ખરૂં ખરૂં,
જુવે જમડા તેને ધારી ધારી રે વીરા૦ ૧૮

ભમર ધનુષ્ય જાણે રામનું,
એવી ભમર બીજાની ન ભાળી રે,
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
ઉભો રાખ્યો તેને જમે ટાળી રે. વીરા૦ ૧૯

ભાળ વિશાળ ભાઇ તમતણું,
તિલકની ટીલડીઓ તાણી રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
જાયે તેને જમડા તાણી તાણી રે. વીરા૦ ૨૦

બીંદી અનુપમ જે કરી,
આરશામાં જોઇ અતિ કાળી રે;
બાઇઓ તે બોલી ખરૂં ખરૂં,
તેને ગયો કાળ ઝટ ઝાલી રે. વીરા૦ ૨૧

શિરના તે કેશ કાળા ઘણા,
લાંબા સવા હાથ ભાઇ તારા રે;
ફૂટનારી કે'તી ફમર થયો,
આંટી પાડી ખેંચે જમડા ભારા રે. વીરા૦ ૨૨

રૂપ રસે ભરી નાગરી,

---

૧૮ અંબુજદળ-કમળપત્ર ૨૨ ભારા—ભાર અથવા ભારે.

ગોરા માઢી ગોરા તમે વીરા રે,
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
કરી તેહ શોભા ચાંદે ચીરા રે વીરા૦ ૨૩
લુગડા કડક તા ભાઈ તમતણા,
જે વીરા અંગે તંગ બેસે રે,
ફગનારી કે'તી ફરી ફરી,
મુઆ જમડા મારે તેને આજ હસે રે વીરા૦ ૨૪
વીંગ કડા પોચી ને પે'રી વીંટીઓ
તેણે અતિ સારી થાય શોભા રે,
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
કરે જમડા શોભા જેવી ઓભા રે વીરા૦ ૨૫
તને લોક કે'તા છે વર્ણાગિયો,
તેવા ઢોંગા મૂકી બાંનો પાઘ રે,
ઝીનનારી કે'તી ખરૂ ખરૂ,
તેવાને લેઈ ગયો કાળ વાઘ રે વીરા૦ ૨૬
કલગી તે ફુલની હાથે ઝાલતા
દીપો તેથી રૂપાળા અપાર રે,
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
ખાય તેવા જમડાનો મ ર રે વીરા૦ ૨૭
વીરા મોહમા તમે તો ઘણા મા'લતા
કે'તા સારૂ સારૂ મહુ મારૂ રે,
કૂટનારા કે'તી કેર થઈ ગયો
તેને આવી વળગ્યુ જમડાનુ લાગ રે વીરા૦ ૨૮
વીરા મોહ મમતા તમે ભોગિયા,

તન મન (ધન) તમે ગણો એને પ્રાણ રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
તેની કરી કાળે ઝટપટ હાણ રે. વીરા૦ ૨૯
બાપુ જમડાને કાળ એ તો એક છે,
પકડે નીરાતનુ નવ નામ રે,
ધીરે ધીરે નવ સાંભરે,
થાયે બાપુ તેનુ કૂડુ કામ રે. વીરા૦ ૩૦

મદનો.

રાજીઓ ૫ મો.

મદાળા રૂડા હાય માઝવી,
થયાં તમારાં મરણ એ તો તાજ્બી;
અહો રંગીલા રૂડા રાજવી. ૧
પ્યારા કશુ મરણ તે હોયે તમતણુ,
એમ નવ હોય હોય હોય રે;
ફૂટનારી કે'તી કમર થયો,
મરણુ હોય હોય હોય રે. મદાળા૦ ૨
પ્યારા તે પ્યાર એક આપનો,
બીજી રૂડી મદાઝી બે ચક્ષ રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
કરી ગયો કાળ કઇક તેના ભક્ષ રે. મદાળા૦ ૩

---

* માઝવી—માઝાવાળા. તાજ્બી—તાજુબી.

પ્યારા મદે મસ્તાના તમે હતા,
જેવો ફરે મકનો હાથી મદ રે,
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો
લીધા તેવા કાળે દાબી રદ રે મદાળા૦ ૪

વા'લા તમારો જુસ્સો કઇ અવનવો,
તેનુ કેમ થાયે વખાણ રે,
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
બેની કરી ઝમડે તાણાતાણ રે મદાળા૦ ૫

કેફી હીડે શુ રાજ ડોલતો,
હારે તે તો મદની જોઈ કેફ રે,
ફૂટનારી કે'તી ખરૂ ખરૂ,
બાઈ થયા તેવા નરકના ઉકેફ રે મદાળા૦ ૬

નીચુ કરમ અમે આદર્યું,
તોય રીઝુ તમારો જોઈ ટેક રે,
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
જાણ્યુ નહિ મરણ માથે એક રે મદાળા૦ ૭

લોકડિયા તમને અતિ નિદતા,
તેને તમે છાકયો કે'તા ઓલ રે,
ઝોલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
કાળે કર્યો તેનો રૂડો તોલ રે મદાળા૦ ૮

હુ હુ કહી વા'લા ડોલતા,
વારે વારે મૂછે ઘાલી હાથ રે,

મો હાથી—હાથીની એક મસ્તાન જાત રદ—દાંતે
૬—ઉકેમ અર્થાત નરકની પાગરૂપ થયા

ફૂરનારી કે'તી ફૂરી ફૂરી,
તેમાંનું કશું ગયુ નહિ સાથ રે. મહાળા૦ ૯
વા'લા તમે મહાંધ રૂપે રાજતા,
તેવો નાહ મળે મુને નાથ રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
તેને ભરવી પડશે તાતે થભ બાથ રે. મહાળા૦ ૧૦
પ્યારા પ્યારીની રીત્યો તમે જાણતા,
બીજા શું ન લગાડતી આંખ રે;
રૂડડી ફૂરનારી એમ બોલતી,
ઊડી ગયો આજ કીડો થઇ માંખ રે. મહાળા૦ ૧૧
તમે અતિ ગર્વાળ કે'વાડતા,
તે તો આજ સૂતા તાણી સોડ રે;
ફૂટનારી કે'તી ખરૂં ખરૂં,
તેને જુઆ બાઝ્યા રૂધિરના તોડ રે. મહાળા૦ ૧૨
અભિમાની રાજા એક રાવણો,
વધે તેથી તમારૂં અભિમાન રે;
ફૂટનારી કે'તી ફૂરી ફૂરી,
તેને(સારી)આણી જમડાએ તો સાન રે. મહાળા૦ ૧૩
ઉન્મતાઇ તો પ્યારા આપની,
બીજાની બળો બળો બોલું રે;
ફૂટનારી કે'તી ફૂરી ફૂરી,
જમડા નથી લેવા દેતા ડોલું રે. મહાળા૦ ૧૪
વા'લા વિધ વિધ કામનાઓ કામની,
તે તો એક ભાળી'તી તમારી રે;

કુદડી ફરનારી એમ બોલતી,
કાઢી નાખી જમડે ખુમારી રે. મદાળા૦ ૧૫
ડરના શો શિર સાટે એકદા,
પિછે નવ ડરના કદાપિ રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
જમડા છોડે નહિ કરગરે તદાપિ રે. મદાળા૦ ૧૬
કિયા સો કિયા સુખ ક્યા લિયા,
મિયા ખાના પીના વોહી સુખ રે;
કૂટનારી કે'તી કમર થયો,
ભોગવે એવા વિધ વિધ દુ ખ રે. મદાળા૦ ૧૭
એવુ હિંદુ થઇને તમે બોલતા,
હવે તેવુ સુણુ અમે ક્યારે રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
તે તો નનતા ઊભા જમને બારે રે મદાળા૦ ૧૮
તોરી તે તનમદના હતા,
જ્યારે ત્યારે જોતા તમે તન રે,
વચ્ચે ફરનારી એમ બોલતી,
તેને મારે જમડા જુએ બીજા જન રે મદાળા૦ ૧૯
ધનના તે મીઠા મુખે બોલતા,
નથી માગ જેવો કોઈ ગ્રંથ રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
પીસ્યા ઘાલી ઘાણી માંહી અસ્થ રે. મદાળા૦ ૨૦
વિચામાં તો અમે એકવા,

મો-ને ૧૯ તોરી-તોરવાળા ૨૦ અસ્થ-અસ્થિ (હાડ).

એવા મળશે પ્યારા મને ક્યાંહી રે;
ફૂટનારી કે'તી કમર થયો,
વેઠે દુ ખ તે તો જ્યાંહી ત્યાંહી રે. મદાળા૦ ૨૧
સગાંનો મદ મદ જાતનો,
મદ જેને ઈરાકનો મોટો રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
થયો હાલહવાલ તો ખોટો રે. મદાળા૦ ૨૨
મદગળ માણીગર શું કરે,
તેથી ડોલો તમે તો અપાર રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
તેને કાળે નવ લેતાં કરી વાર રે. મદાળા૦ ૨૩
ન્યાતમા અમે અમે બોલતા,
તે તો તુ તુ થઈગયા આજ રે;
વચ્ચે ફરનારી એમ બોલતી,
ઝુક્યુ તે તો મનસાનુ રાજ રે. મદાળા૦ ૨૪
વેપારી નહિ કોઈ તમ સમો,
મદ મસ્ત થઈ મારતા તમામ રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
તે તો આજ હારી બેઠા હામ રે. મદાળા૦ ૨૫
જીવ સાટે તે દોસ્તી ભલી કરી,
વળી એક પરાઈ મા'રાજ રે;
ફૂટનારી કે'તી કમર થયો,
તેનું કરે વ્હાલડા રૂડુ કાજ રે. મદાળા૦ ૨૬

---

૨૩ મદગળ-મદથી ગળતા માણીગર—મહા સુખ માણનાર
૨૬ પરાઈ—પારકી.

વા'લા નારી તમારી મૂકી તમે,
ગણી નવ લોકતણી લાજ રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
આણે તેથી જમડા દુઃખે વાજ રે. મદાળા૦ ૨૭

હુ તમારી નથી એમ જાણતા,
તોય તમે મારી મારી કે'તા રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
બાઈ તે તો નરકમાં રે'તા રે. મદાળા૦ ૨૮

જ્યારે તમે તે મૂક્યાં પ્યારા આજથી,
ત્યારે અમે બીજો જોડુ પ્યાર રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
એવા થયા તન મન ખ્વાર રે. મદાળા૦ ૨૯

બાપુ તજો એવી પ્રીતડી,
છૂટે નીરાંતને સગે મહામદ રે;
ધીરે ધીરે ધીરાને મળે,
બાપુ તેનાં પાપ થાયે રદ રે. મદાળા૦ ૩૦

મત્સરનો.

રાજીઆ ૬ હો.

પાથર પગેલણા હાય પાટવી,
પૂજ્ય દાનાઈ રહી હવે દાટવી;
અહો રંગીલા રૂડા રાજી. ૧

સાસુબાઇ છાજિયું વાળતી,
મરણ કેમ હોય હોય હોય રે;
ફૂટનારી કે'તી ખરૂ ખરૂ,
મરણ બાઇ હોય હોય હોય રે. પાધ૨૦
પરોણા તમે પધાર્યા એ તો શુ થયુ,
આજ થયો કાળો કેર રે;
ફૂરનારી કે'તી ફરી ફરી,
જાણી નહિ જીવનની પેર રે. પાધ૨૦
મારી દિકરી તો એક વિધવા થઇ,
રહ્યુ નહિ હવે પૂઠે નામ રે;
પૂચ્ચે ફૂરનારી એમ બોલતી,
બાઈ એણે નિંધુ તમામ રે. પાધ૨૦
નખોદિયા કહી કૂટતાં,
આવે પૂજ્ય અમને બહુ લાજ રે;
ફૂરનારી કે'તી ફરી ફરી,
આવે તેવી જમડાને દાઝ રે? પાધ૨૦
પરોણા તમે તમારૂં ઉચુ રાખતા,
બીજાનો નવ સાંખો બોલ રે;
કૂટનારી કે'તી કમર થયો,
તેવો તોડ્યો જમરાજે તોલ રે. પાધ૨૦
પરોણા તમે કોઇનુ સારૂ નવ સાંખિયું,
કદી નવ ભાખ્યા ભલા બોલ રે;
ફૂરનારી કે'તી ફરી ફરી,
તેવો માર્યો માર જમડાએ અતોલ રે. પાધ૨૦

તમારૂં તમે ઉપર લાવતા,
કે'તા તમને મતીલા લોક રે;
વચ્ચે ફરનારી એમ બોલતી,
તેવું આપ્યુ યમરાજે શેક રે. પાધર૦ ૮
પરોણા ભલુ થતું હોય કોઇનું,
તેમાં તમે આડી વાળો જીભ રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
ટાળ્યો એવો જમડાએ દિભ રે. પાધર૦ ૯
મચ્છરાળ નામ પડાવિયુ,
તે તો હવે અમે સુણું કયાહી રે;
ફૂટનારી કે'તી કમર થયો,
સહુ રહ્યું જ્યાંનું ત્યાંહી રે. પાધર૦ ૧૦
કદી તમને પૂછ્યા વિણ કંઈ કરે,
તેનુ તમે ભાંજો સુધુ કાજ રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
માર્યો પારધીએ પાપી બાજ રે. પાધર૦ ૧૧
તમને કદી કોઈ પૂછતુ,
તેનું તમે કરતા ઠીકા ઠીક રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
નાખ્યા તેને રૂધિરની નીક રે. પાધર૦ ૧૨
કામ તમારે પરોણલા,
ત્યહીંનું તહીં તહીંનુ આંહી રે;
કટનારી કે'તી કમર થયો,

૯ દિંભ-દંભ.

ધીગધીગતે થએ દીધુ સાહી રે. પાધર૦ ૧૩
નિંદા કરો તમે લોકની,
તેમાં તમે બચ્યા પરાણા રે;
ફરનારી ફેંતી ફરી ફરી,
એવા પણ થઈ ગયા રાણા રે પાધર૦ ૧૪
તમારે માથે આળ આવતુ,
તે તો તમે હડસેલતા હાથે રે;
કૂટનારી કેતી ફેર થઈ ગયો,
આજ દુ ખ આવી પડ્યાં માથે રે. પાધર૦ ૧૫
પરોણા પાપ તમારા જે કર્યા,
તે તો ભોગવતા કોઇ રે,
ઝીલનારી કેંતી ઝમ્મર થયો,
બેઠા તેવા તેવા રોઇ રે. પાધર૦ ૧૬
જ્યારે બીજાને માથે જતુ તમતણુ,
ત્યારે તમે કરતા ખુંખારો રે;
ઝીલનારી કેંતી ઝમ્મર થયો,
આજ કરે દુ ખનો પુકારો રે. પાધર૦ ૧૭
એવા પરોણા હવે કયા મળો,
બળો બળો લીધો જનમારો રે,
કૂટનારી કેંતી ખરૂ ખરૂ,
આવી પહોચ્યો એવાનોય વારો રે પાધર૦ ૧૮
હુ કે તમારી રાખ્યા છોકરાં,
તે તો હવે થયા અતિ રકાં રે;
ફરનારી કેંતી ફરી ફરી,
બાઇ થયા મારાં સહુ વકાં રે. પાધર૦ ૧૯

તમે આપું આપું કહી બોલતા,
પછી તમે પોંળા કરતા હાથ રે;
કૂટનારી કે'તી કમર થયો,
કષ્ટ આવી પડ્યાં સહુ સાથ રે.　　પાપ્ર૨૦　　૨૦
વિવાહ તે કોઇના કરાવતા,
તમને કદી મળી નવરાશ રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
મૂકી ચાલ્યા ઝાઝી હતી આશ રે.　　પાપ્ર૨૦　　૨૧
કામ તમારે હોય જો કદી,
તો તો તમે બીજાનુ બગાડો રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
જમડા કે'તા એને તડો તાડો રે.　　પાપ્ર૨૦　　૨૨
સ્વાર્થી તે સાચા તમે હતા,
હવે એવો મળે કો પરાણો રે,
વચ્ચે ઊભી એમ બોલતી,
મર્યો દશ તેને તો અજાણ્યો રે　　પાપ્ર૨૦　　૨૩
રજ સ્વારથ હોય તમતણો,
બીજાનુ તમે ગજ તો બગાડો રે;
કૂટનારી કે'તી ખરૂ ખરૂ,
બાઈ તેને ઉંધે માથે ગાડ્યો રે.　　પાપ્ર૨૦　　૨૪
કોઈ કરે ભલુ કોઇનું,
તેમાં તમે જઈ પડો વચ્ચે રે;
સામી ઉભી એમ બોલતી,
એ તો હવે નરકમાં પચે રે.　　પાપ્ર૨૦　　૨૫
કોક નિંદા તે ખોર તમને ભણે,

પણ તમે અમારા તો વા'લા રે;
ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
એવા તેવા નીકળી ગયા ચાળા રે. પાધર૦ ૨૬
લોક કે'તા તમને અવનવુ,
પરોણા તમે મત્સરના દેવતા રે;
ફૂટનારી કે'તી કેર થઇ ગયો,
તે તો આજ નરકને સેવના રે. પાધર૦ ૨૭
પરોણા રકને તમે રજાડિયા,
તમે કર્યા તવગર અમને રે;
ઝીલનારી કે'તી ઝમ્મર થયો,
જભડા નવ આણે દયા મને રે. પાધર૦ ૨૮
બાપુ એમ ષડ્‌રિપુમા સહુ મોહી રહ્યું,
ફૂટનારી નવ જાણે મારૂં તારૂં રે;
બાપુ ફરનારી કે'તી ફરી ફરી,
નામ એક નીરાંતનુ સારૂ રે. પાધર૦ ૨૯
ધીરે બાપુનું નામ કેવુ ધર્યું,
ગાયકવાડ રાજ મહારાજ રે;
બાપુ ઉભય ગુરૂને જઇને નમુ,
કરૂ હું તો જ્ઞાન રાજકાજ રે. પાધર૦ ૩૦

ગરબીઓ.

મનચંગ.

ગરબી ૧ લી.

કરો વશ મનડુ તમારૂ પહેલુ ભોગી;
તો તો તમે કહેવાવ ખરા યત જોગી. ટેક ૧

એ તો જોને મારગ આરો ભૂલાવે;
એ તો જોને દેહડી મુદ્ધાં તે દૂલાવે. કરો વશ૦ ૨
એણે તો અલ્યા જ્ઞાની મુનિ ને મોટા રાગી;
પાડ્યા ભૂમિતળમાં ને હાક જેની વાગી. કરો વશ૦ ૩
એણે તો અલ્યા દેવ દાનવને લડાડ્યા;
એણે તો અલ્યા શૃંગીઋષિને પાડ્યા. કરો વશ૦ ૪
એને તો મોટો દેવ સાતો તમે માનો;
એનાથી નથી કોઇ મોટો ભાઇ છાનો. કરો વશ૦ ૫
એનો તો અ'પા મહિમા કહે કોણ મોટો;
ટાળી દે એ તો જ્ઞાનતણો ધર્યો સોટો. કરો વશ૦ ૬
એ તો જઈ આકાશમાં ઘર બાધે,
એ તો જઇ દ્રવ્યનો ધ ધો સાધે. કરો વશ૦ ૭
એ તો જઈ નરકમાં ભમી આવે;
એ તો જઇ પુષ્પની વાસના લાવે. કરો વશ૦ ૮
એ તો અલ્યા ઘોડા કરતા ઘણું ચાલે,
એ તો અલ્યા જ્ઞાનની ગુજોને બાળે. કરો વશ૦ ૯
બાપુ નામ નીરાંતનુ મૂકાવે;
ભાઈ એ તો ધીર ધણીને ચૂકાવે. કરો વશ૦ ૧૦

ગરબી ૨ જી.

માનો તમે મનદેવ મોટામા મોટો;
એથી બીજો આડબર માનો તમે ખોટો ટેક. ૧
એનુ રૂપ હશે કેવુ કોણ જાણે;
એ તો વૃત્તિ સતમા લાગેલી ભાઈ તાણે. માનો૦
એણે તો ભાઈ નારદ નારી બનાવી;

એણે તો દુર્વાસાતણી મતિ ભમાવી. માનો૦ ૩
એણે તો કર્યા વસિષ્ઠ વિશ્વામિત્ર ગાંડા;
એણે તો કર્યા ચંદ્રમા જુઓ ખાંડા. માનો૦ ૪
એની તો કંઈ અકળ કળા છે અપારી;
એનાથકી સુખ ભોગ સાંભરે નારી. માનો૦ ૫
એને તમે બાંધી બાંધી કદી રાખો;
એને કદી છાંડી છૂંદી તમે ભાખો. માનો૦ ૬
હવે તો અમે મનડુ વશ સારૂ કીધુ;
કંઈશો જ્ઞાનામૃત ગુરૂ પાસેથી પીધુ. માનો૦ ૭
તે તો સહુ જાણજો વાતે વાતો;
એના વિશ્વાસે [રિ'તાં] થાય જ્ઞાની ખત્તા ખાતો. માનો૦ ૮
એની તો કંઈ અકળ કળા અલબેલી;
મન દેવ છે મસ્તાનો અને વળી છેલી. માનો૦ ૯
બાપુ તમે જ્ઞાન ઘૂંટડો પીવો ધારો;
તો તો ભાઈ નીરાંત જશું મન મારો. માનો૦ ૧૦

ગરબી ૩ જી.

મનડું નાખે અટપટી આંટી અપારી;
કરે એ તો વાયુના વેગ પરે સ્વારી. ટેક. ૧
લલચાવે એ તો સંત ને મોટા મહંત;
એનાવડે જોગી (અતિ) અતિ દુઃખ સહંત મનડુ૦ ૨
એ તો જઈ આંબાનું ફળ કદી ખાયે,
એ તો જઈ નરકના કુંડમાં નાંચે મનડુ૦ ૩
એતો કદી પાંચ પકવાનનું ભુખ્યુ;
એ તો કહેશે પેટમાં ઘણું મને દુખ્યુ. મનડું૦ ૪

અસ્થા દેહ દોરવાનું ધારે તો દોડે;
એ તો ભાઈ ચોરી કરવી નવ છોડે. મનકુ૦ ૫
એ તો કરે પુણ્ય દાનનાં કામો;
એ તો મેળવે શુદ્ધ સ્વરૂપનો ગ્યામો. મનકુ૦ ૬
યોગીરાજની છે કુંચી એની પાસે;
એનાથી મોટા સંત મહંત બહુ ત્રાસે. મનકુ૦ ૭
એને કદી લાગે જો કૂડમાં રાડ;
જુવે નહિ તડકો વરસા કે ટાઢ. મનકુ૦ ૮
એને કદી લાગે અતિ ઘણી (ભાઈ) ભૂખ;
બાપુ લાગે ટાઢ વરસાદ ને લૂખ. મનકુ૦ ૯
નીરાંતનું નામ એ તો નીગરાવે;
બાપુ મૂઢ હોય તે આવે એને દાવે. મનકુ૦ ૧૦

ગરબી ૪ થી.

મનની તો ગતિ મુનિવર જોયા વખાણે;
એ તો અલ્પ આગ્નમજાનું સુખ માણે. ટેક. ૧
એ તો થાયે જોગી જતિ કોઈ વાગે;
એ તો કેદી ષડરિપુને સહાગે. મનની૦ ૨
એ તો કદી ષડરિપુનું થાય સ્વામી;
એ તો કદી બનતું મહાયોગ ધામી. મનની૦ ૩
એની કળા મુનિવરથી ન કળાયે;
એનાથી ભાઈ સંત મહંત લજાયે. મનની૦ ૪
એને તો કોઈ વશ કરે મોટા જોગી;
થઈ જાય તે તો ભવદુઃખના પાર ભોગી. મનની૦ ૫

૬ સ્વામો—સ્વામ-ભગવાન. ૮ રાડ-પ્રીતિ. ૫ ભવ ઈ૦-ભવદુઃખની પારના ભોગી થઈ જાય. અર્થાત્ મુક્તિના ભોગી થાય.

કદા મરતુ નથી ને મરે મનડુ;
તો તો જાણો પ્રભુને તમારૂ એક તનડુ. મનની० ૬
એ તો પડે સતસમાગમ કેદે,
એની ગતિ મહુત મોટા થઈ છેદે મનની० ૭
એને તો આ યા સતો હૃદયમા રૂધે,
પછી એને લટકાવે માથે ઉંધે મનની० ૮
પાણુ એવા શિક્ષા કરે કોઈ મોટા,
બાજા તો નામગનાથા ગાજમી જાણે રોટા મનની० ૯
બાપુ ધીર નીરાતની કરે મન સેવ,
મળ્યા એણે એવા સતથકી આતમેવ મનની० ૧૦

ધીઆ ગ.

ગરબી ૧ લી.

આવો આવો, સુણાવુ જ્ઞાનની વાતો,
જેથી મટે, તમારી અજ્ઞાન ગતો ટેક ૧
તમે તરિયાના, તોર તનથા તોડો,
તો તો પરબ્રહ્મ થઇ તમે ચિત્ત જોડો આવો० ૨
એ તો કરશે, આપજો તને સહુ પેલો,
અનેકાજે, મૃદ થઇને ફેરો ઘેરો આનો० ૩
એનેકાજે તો ઘર વન ॥ જોયુ,
એનેકાજે તો સુખડા ગા ખોઈયુ આવો० ૪
એ તો ગુરૂને ઘેર કેમે ન ર જાશો,
બાઈ બાઇડીના મન મુકીએ ખાશો આવો० ૫
એ તો જાણે છોકરા બાઇ એક ટાંકો;
કેમે ખાવાનુ નાખો એમ દમે સાડો આવો० ૬

---

૯ નામગનાથા—ગડમંગ જેવા ૧૦ આતમેવ—આત્મરૂપ

એ તો ગોટું ચડાવી કરશે મટકો;
એ તો ગર્જે વચન કરશે લટકો. આવો० ૭
એ તો છોકરાંને મારશે તારી રીશે;
એ તો અલ્યા પ્રાણીને ભાંડશે તારે મિષે. આવો० ૮
એ તો માટચો લાવીશ ત્યારે ચોળી માગે;
એને માગું આપીશ ત્યારે કજીઓ જાગે. આવો० ૯
બાપુ એવી નાર છે ભાઇ ખાતે ખાટી;
છોડાવશે જ્ઞાનની વાત ભાઇ માગી સાટી. આવો० ૧૦

ગરબી ૨ ૭.

માનો માનો અમારૂં જ્ઞાન વગે હૃદે;
નારીતણો ખુદાવ્યો તું તો કેમ ખુદે. ટેક. ૧
નથી મુક્તિ કે નથી જગતની મુક્તિ;
એ તો તને બુડી નાખીને ભાઈ ભરી ભુક્તિ. માનો० ૨
તેમ ચેતે ન મૂઢ તુંય મનથકી;
દ્રવ્ય વિના રહેવાય ઘડી એક ટકી. માનો० ૩
અલ્યા નવ પૈસો લઇને તું ઘેર આવે;
ત્યારે ભાઈ બોલશે બાઈ જેમ મન ભાવે. માનો० ૪
હું તો શંધું શેણે તારા ઘરમાં આવી;
અલ્યા ભીખારીની રાંડ અમો કા'વી. માનો० ૫
આ છોકરાંને નથી આંગલાં ટોપી;
એમ કહી મર્યાદ જાણજે એણે લોપી. માનો० ૬
કદી નાતરાનો ચાલ અલ્યા તારી ન્યાતે;
તો તો બાબા ઘડજે તમે બેઠા હાથે. માનો० ૭

૬—બોળવતી. ૭ બાબા ઘડજે—રોટલા કરજે.

અલ્યા કદી વાણિયા કે બ્રાહ્મણની જાત તારી,
તો તો જાણજે તને તેહ નાખે મારી.　　માનો૦　૮
કદી ઉગરે મરવામાથી એક વેળા;
કરશે સો પચાસ દાવ નારી ભેળા　　માનો૦　૯
બાપુ તારી દશા એવી તો થશે રાત દા'ડો;
એટલુ છતા નવ માને તો તો તુજ પાડો. માનો૦　૧૦

ગરબી ૩ ૭.

સુણો સુણો તમારા શરવા કાને;
માનો માનો અમારૂ મનડું માને.　　ટેક　૧
કદી ધીંગો તો થયો અલ્યા ધનથકી,
તો તો જાણજે ગઇ તારી નાર છકી.　　સુણો૦　૨
તારી માતાને ગાળો મોટી મોટી દેશે;
તારા બાપને તો નખોદિયો કે'શે　　સુણો૦　૩
તારાં છોકરાને ભૂમિ માહી આફટશે;
અલ્યા તારી તે સાથ એ તો નિત્ય લડશે.　સુણો૦　૪
તારી બેનીને કે'શે તમે મરો ક્યારે;
તારી દાદીને તારી પૂઠે મારે　　સુણો૦　૫
હઇશ ધીંગો તો નારી અલ્યા એમ કરશે;
તારા મિત્રને તે વિધ વિધ આવી નડશે　　સુણો૦　૬
કદી મારવા જઇશ તો ધાટો દશે;
કસઈવાડાનો બોલ તને પે'લો કે'શે.　　સુણો૦　૭
તારી આબરૂમા મોટુ મીડું ફેરવશે;
એ તો લડવાને કાંઇ કાંઇ ટેરવશે.　　સુણો૦　૮

---

૮ ટેરવશે—પાયો ટેરવશે—ઉશ્કેરણી આપશે

એમ જાણીને છોડ જેહ મોટી બલા;
મારૂં માનીને જ્ઞાની થાવ ભાઈ ભલા. સુણો૦ ૯
બાપુ આવ્યુ તે કહું છુ અમે અનુભવી;
છોડો નારી તો દર્શે ફાક નવો રવિ. સુણો૦ ૧૦

ગરબી ૪ થી.

જાણો જાણો તમે તો ભાઇ જુવતી કેવી;
માણો માણો વિચારીને માયા દેવી ટેક ૧
નમો નમો નીરંતનુ નામ લઈ;
ભમો ભમો ભામા તમે શાના ભઈ. જાણો૦ ૨
માનો માનો અમારૂ તો તો નારી છોડો;
તાનો તાનો લાગે તો તમે તનકુ તોડો જાણો૦ ૩
શાણો શાણો થઇશ તો તુ જન્મમા ત્યારે;
છાનો છાનો કહુ છુ નારી ડાટે છારે. જાણો૦ ૪
વા'લા વા'લા તે અમો ભાઇ લાગુ ક્યારે,
કાલા કાલા તે બોલ તમે ગાળો જ્યારે જાણો૦ ૫
મારી મારી તે શીખ અમો દેઉં સાચી,
મારી મારી તે મમતાને જાઓ રાચી જાણો૦ ૬
તરો તરો તરછોડો તમે મન માની;
વરો વરો મીરાની તમે જાણી બાની. જાણો૦ ૭
છરો છરો છુદવાનો અસ્યા છે કામી,
ભરો ભરો ન ભારે પાપ પાપાણી પામી જાણો૦ ૮
સતી મતી નથી અસ્યા કોઇ એકે;

રવિ—(જ્ઞાનરૂપી). ૫ માગો-તાજો ૭ બાની-વાણી.

મતિ મતિ સીતાની જુઓ ફેવે ટેકે જાણો૦ ૯
બાપુ બાપુ કહે છે મારૂ માનો ભાઇ,
દાપુ દાપુ ચૂકાવો તમે બ્રહ્મ રાઇ જાણો૦ ૧૦

વિશ્વાસઅંગ

ગરબી ૧ લી.

રાખો વિશ્વાસ તમે એક ટેક રે,
કામ થાય ભાઈ વાસાના લેકે રે ટેક ૧
પથ્થર પૂજી પૂજીને માહી માનો રે,
કોઇ તમને દેખાય છે પ્રભુ છાનો રે રાખો૦ ૨
છાણના દેવ કરીને તમે પૂજો રે,
માટી નળિયુ ને ઈંટ ભેળો પુજો રે રાખો૦ ૩
તેથી તરી જઇએ એમ તમે માનો રે,
અલ્યા આપનુ આપ શેણે ન પિછાનો રે. રાખો૦ ૪
અ યા બાપના બાપનુ તમે જાણો રે,
તેના ખરા ખોટા માહી માણો રે. રાખો૦ ૫
પુરાણ લખે વરસ થયા ટાડો રે,
રાખે વિશ્વાસ તેના પર ગાડો રે રાખો૦ ૬
નવ વિશ્વાસ આંખ ઘડી મીંચી રે,
નથી છાણ માટોડી કે કેડે માહી વીંછી રે રાખો૦ ૭

---

૧૦ દાપુ ઈ૦—બ્રહ્મરૂપી રાજાનુ દાપુ તમે ચુકવો
૧ વાસાના લેકે—એક દિશાના ઠોકનથી. ૪ આપનુ આપ—પોતાનો આત્મા. ૬ ટાડો—પોર (ઘણા)

પે'લાં લીલાં તે પીળાં માંહી દેખો રે;
પછે અવનવુ અજાયબ પેખો રે. રાખો૦ ૮
એમ કરો તમે વાર વાર ભાઇ રે;
તો તો આવી મળે પરબ્રહ્મરાઇ રે. રાખો૦ ૯
બાપુ એક વિશ્વાસ જોઇએ મન મોટો રે;
તો તો ધીર નીરાંતનો ધણી નથી ખોટો રે. રાખો૦ ૧૦

ગરબી ૨ ૭.

વિશ્વાસે અલ્યા પાડાની થાય છે પાડી રે;
વિશ્વાસે અલ્યા ખાડાની થાય છે ખાડી રે. ટેક. ૧
વિશ્વાસે અલ્યા ગાડાનાં થાય છે ડાહ્યા રે;
અવિશ્વાસે ભાઇ મૂતા મૂકે છે જાયાં રે. વિ૦ ૨
વિશ્વાસે જોને ચાતક તરસ્યુ ન રે'તુ રે;
વિશ્વાસે જોને આપમાંથી આપ એમ કે'તુ રે. વિ૦ ૩
લાગે તને માળામાં જો વિશ્વાસ રે,
તો કયમ તનમાળો તે પૂરે નવ આશ રે વિ૦ ૪
લાગે મૂર્ત્તિમાં મન અલ્યા તારૂ રે,
તો કયમ ઇશ્વિરનિર્મિત લાગે ખારૂં રે. વિ૦ ૫
પૂરશે પથ્થર જો આશા તમારી રે;
તો તો માનો થોડીશી શીખામણ મારી રે. વિ૦ ૬
જેવુ મનડુ પથ્થરમાં પરોવો રે,
તેવુ ધ્યાન મુક્તિમણિમાં પરોવો રે. વિ૦ ૭
પછે જુઓ પથ્થરાએ પૂરેલી આશા રે;

---

૩ આપમાંથી કે૦—પોતાનામાથી પોતાનુ આત્માસ્વરૂપ જણાય.
૪ તનમાળો—શરીરરૂપી માળો

પછે જો જો આખ મીચીને તમે નાસા રે વિ૦ ૮
બેમાથી આનંદ થાય તે પ્રે'જો રે,
ખરૂ ખોટુ આવીને મને કે'જો રે. વિ૦ ૯
બાપુ જુએ નાસા તે એક પો'ર રે;
ધીર નીરાત મળે જન્મોજનમનો પોર રે. વિ૦ ૧૦

ગરબી ૩ ૭.

વિશ્વાસે જોને અલ્યા માતાના ઉદર માહી રે,
તારૂ નાગદાર પોષણ કરે ત્યાહા રે. ટેક ૧
વિશ્વાસે જોને રક્ષણ કેવુ કરે છે રે,
વિશ્વાસે જોને ઉદર બનેનુ ભરે છે રે વિ૦ ૨
ભરોસો રાખે તો ગખજે એક રે,
જન્મતા પહેલો જોજે પયનો વિવેક રે. વિ૦ ૩
કદી કહોશ એ તો થાય નિરગ્યુ રે;
તો જળચર આદિથી મન કર્ય શરમ્યુ રે. વિ૦ ૪
અગાધ જળમાં માછલાને ક્ર્યુ સૂવા રે,
તારેકાજ કાઈ નથી દીધુ એણે ચૂવા રે. વિ૦ ૫
ખાન પાન વસ્ત્ર અને મીઠા મેવા રે;
ગુરૂદ્વારે સમજાવે તને રૂડી સેવા રે. વિ૦ ૬
કર્ય વિચાર એક થોડુ કહુ છું રે;
મન રખે ફેરવતો દુવાઈ તને દઉ છું રે. વિ૦ ૭
નર નારીથી તે નાનેરૂ બાળ રે;

પશુ પક્ષી પતંગ કીટ ભાળ્ય રે વિ૦ ૮
એમાં કોઇ કદીએ સૂવે અન્યા ભૂખ્યું રે,
જેણે વિશ્વભરને તે દુખ સહુનું દુખ્યું રે વિ૦ ૯
બાપુ પછે વિશ્વાસ કેમ નથી ધરતો રે,
ક્ષીર નીરાતનું કહ્યું કેમ નથી કરતો રે વિ૦ ૧૦

ગરબી ૪ થી.

અન્યા જેમ ભટકે શ્વાન તેમ તમે ભટકો રે,
કદી લઇ પથરો ને માથું માહી પટકો રે ટેક ૧
કદી દોડો દશે દિશામાં ધાઈ ધાઈ રે,
તો પણ તુને મળતી નથી એક પાઇ રે અન્યા૦ ૨
કેટલાક વગર શ્રમે ઘણું પામે રે,
તું તો ટગર ટગર જોઇ રહેછે તેની સામે રે અન્યા૦ ૩
મળ્યાને કહેછે તું તો એનું ભાગ્ય મોટું રે,
ધરત્ય વિશ્વાસ પછી તારું કોંજે ખોટું રે અન્યા૦ ૪
પણ નહિ વિશ્વાસ અન્યા તને મૂઢ રે,
અવિશ્વાસ આગે આભરે ન ગરુડારૂઢ રે અન્યા૦ ૫
જો સદ્ગુરૂનો સમાગમ થાય તને રે,
તો તો ભાગે વિશ્વાસનું ઘર કને રે અન્યા૦ ૬
પણ એ તો માયાદેવીની મોટી ઘાટી રે,
શા ભોગે છૂટે તારાથી એ આટી રે અન્યા૦ ૭
એક દિવસ વિશ્વાસે ભૂખ્યો તું સુઇ રે જો રે
ભૂખ્યો રે'તો આવી મને કેજે રે અન્યા૦ ૮
એક દહાડો તો માન કહ્યું મારૂં રે,
જ્યાં સુધરે જનમોજનમનું તારૂં રે અન્યા૦ ૯
બાપુ રખ્ય ધીર ધણીનો ભરમો રે,

નીરાતના નામમાં પડવાનો નથી તને સાંસો રે. અ૦ ૧૦

ધનઅંગ.

ગરબી ૧ લી.

ધન ક્યાથી લાવુ ક્યાથી લાવુ ક્યાથી લાવુ જો;
ખાડો ખોદુ આડો પડુ કૃપણ કા'વુ જો. ટેક. ૧
કૂવા ખોદુ માહી મરૂ ટાકા ધોઊ જો;
ચગદઈ મરૂ તોય માહી બેઠો રોઊ જો. ધન૦ ૨
અલ્યા ખોધુ હાથ એકસો ને આડ સુધી જો;
તોય ધન ન જડ્યું પાણી પીધુ બુધી જો. ધન૦ ૩
હાટ માંડી મરચુ વેચુ હીંગ વેચુ જો;
એમે પેર પેરનુ ધરેછે તુ તો મન પેચુ જો. ધન૦ ૪
ખાતો નથી પીતો નથી ધનકાજે જો;
ધનકાજ સાત દહાડો આવે વાજે જો. ધન૦ ૫
વા'ણમાં બેશીને પીએ ખારૂં પાણી જો;
સુખ દુ:ખ વેઠે નાણુ એક મન આણી જો ધન૦ ૬
સૂવે નહિ સેજડીમાં રૂવે બેશી જો;
ભવે તને વર્ષ તો થયાં(અલ્યા,ખરાં બેશી જો. ધન૦ ૭
ઝાડે ચઢે પા'ડે ચઢે તાડે ચઢે રોજે જો,
હાથી ધરે વાઘ ધરે જ્યા ત્યાં ધન ખોજે જો. ધન૦ ૮
ગાંડો થાય ડાહ્યો થાય મૂગો બને જો;
જ્યાં ત્યાં કરી તુ તો ધન તારી કરે કને જો. ધન૦ ૯
બાપુ કરીરા શુ ઘણુ મેળ્યુ ધન અલ્યા જો,
વ્યર્થ જાશે નવ નીરાન ને ધીર મળ્યા જો ધન૦ ૧૦

---

૪ પેચુ—પેચ.

ગરબી ૨ જી.

અલ્યા ધનકાજે મૂઢ તું તો મારે સગો જો;
કરી મિત્રતા ને કરે માંહો માંહી દગો જો. ટેક. ૧
ધનકાજે પરણી નારીથકી નિત્ય લઢે જો;
રાંડ વાપરી દે છે કહી કહી કઢે જો. અલ્યા૦ ૨
અમે મરીએ ધનકાજે નવ ધ્યાને ધરે જો;
રાંડ બેઠી બેઠી ચોખુંચટ મેળ્યુ (સહુ)કરે જો. અલ્યા૦ ૩
રાંડ કોઠાં જોઇએ બોરાં જોઇએ તારે ખાવા જો;
હવે એવું કરશો તો થઈ જઇશુ અમે બાવા જો. અલ્યા૦૪
મરી મરીને કમાઇએ અમે ધન ઘણુ જો;
હાય હાય કરતાં નારીથી ન તારે બન્યુ જો. અલ્યા૦ ૫
એમ ખરચાએ કદી પૈસો એક તારો જો;
ડરાવે બાઈડીને ઝાલું અમો એકતારો જો. અલ્યા૦ ૬
રાંડને સમજણ નહિ કે ધન કેમ મળે જો;
ધણી થઈને કહે રાંડ તારો બાપ રળે જો ! અલ્યા૦ ૭
ટળવળે છોકરૂં તો તેને નવ આપે પાઈ જો;
છાનો છપનો તું તો છોકરાંથી જાય ખાઈ જો. અલ્યા૦ ૮
મરો છોકરાં કે અલ્યા મરો તારી પરણી જો;
(તોય) તું તો કાઢે નવ ધન ધર્યું જેહ ધરણી જો. અલ્યા૦૯
બાપુ એવું કરી કરી તું તો ભરે દલ્લો જો;
ધીર નીરાંત વિના ન પંથ સુજે ભલ્લો જો. અલ્યા૦ ૧૦

ગરબી ૩ જી.

સંતસમાગમ મૂકે તું તો ધનકાજે જો;

ડરે–નીકવે–કકાપો કરાવે. ૬ એકતારો–એક તારવાળું વાજું–તંબુરો.

ચોરી કરે ધનકાજે માર ઘણો વાજે જો. સત૦ ૧
વૃદ્ધ માતાને દુખ ઘો છો પૈસામાટે જો,
વા'લી પુત્રીને જઇ વેચો પૈસા સાટે જો સત૦ ૨
આજ મરે કાલે મરે એવો વર જુઓ જો,
પૈસો લેઇ તાપ ત્રિવિધિના ખુઓ જો સત૦ ૩
પરણી થાય ધનવાન તર્ત દેહથી જુઓ જો,
તમે બા'રનુ ભાઈ તો ત્યારે ઘણા રૂઓ જો સત૦ ૪
એમ થાવ ડાહ્યા ગાડા તમે ધનસારૂ જો,
ધનકાજ તમે પડાવો શરીરે ધારૂ જો. સત૦ ૫
મારા ધન આગે અલ્યા તારૂ કશા લેખે જો,
એમ આખડી ચઢશે ને ભાઇ નવ દેખે જો સત૦ ૬
હુ છુ શ્રીમત અને અલ્યા મોટો ધની જો,
એમ ધન મળ્યા પછી વાત જાશે તારી બની જો સ૦ ૭
નહિ મળે તો કહીશ ગરીબ છુ અમો ઘણા જો,
પેટકાજ હવે દાસ થઉ કોણતણા જો સત૦ ૮
મળે ધન તોય સાચવ્યાની બીક રહે જો,
ન મળે તો દીનતાતણુ દુખ વહે જો સત૦ ૯
બાપુ માને જો મારૂ તો તો કહુ સીધુ જો,
ધન ધીર નીચતના નામે તારૂ જોયે દીધુ જો સત૦ ૧૦

ગરબી ૪ થી.

સુણ અલ્યા ધનના મેળવનાર વાત મારી જો,
તારી મતિ અવળી કરૂ સધી સારી જો ટેક ૧
હાયવરાળ કરીને તુ તો ધન રળ્યો જો,

---

૧ વાજે લાગે ૪ ગા રનુ—બાહારનુ—ઉપર ઉપરનુ

એક ચોની જનાગે અલ્પ. તને મળ્યો જે સુણ૦ ૨
ધન ગળી રળી આપ્યુ તે તો વ્યાજે સહુને જો,
ઓઢી ચાદર ને રડાવ્યા ધની બહુને જો સુણ૦ ૩
કર્યો વેપાર ને માહી લાગી ખોટ ઘણી જોઃ
તો તો થઈ પડ્યો પાછો આ યાતુ જન્મની જો સુણ૦ ૪
ચઢ્યા દરિયામા માય લેવા જાવે જવા જો,
મળ્યુ નહિ દશ વીશ દિન ત્યાંહી ખાવા જો સુણ૦ ૫
એમ કરી ફરી લાવ્યો ધન તીર સુધી જો,
વાહાણ ખડકે અફળાયુ કશુ કરા બુધી જો સુણ૦ ૬
કદી જાવે જઇને લાવે તારા પરિયા ચાવે જો,
તોય જો જે અ યા કહુ નહિ ફાવે જો સુણ૦ ૭
ચોગ ન થાવા તે તો બાધી પળની પાળી જો,
પાગ પેશી લાલબ ને દેશે અન્યા સહુ જાગી જો સુણ૦ ૮
ત્યારે કરશો તમે કશુ મને આવી કહો જો,
સત્ય નામ સમજો તો મને મગ્ન રહો જો સુણ૦ ૯
બાપુ ધન એક ધારો તમે ધીર મોટો જો,
નામ નીરાત વિનાનો ખેલ સહુ ખોટો જો સુણ૦ ૧૦

પુત્રઅંગ.

ગરબી ૧ લી

પછે તમે છોકરાંનેકાજે ભરમાશો જી. સુણો૦ ૨
સેવશો સત સાધુના તમે પાગ જી;
કરશો ધન ખરચી જગન ને જાગ જી. સુણો૦ ૩
હિંદુ થઈ સેવશો કાટયા મુંડયા જી;
એમ તમે છોકરાકાજે જાશો ઝૂડયા જી. સુણો૦ ૪
કદી તમે નહિ કરો છોકરાંની આશ જી;
તો તો તમને વાંઝીઆ કે'શે દાસી દાસ જી. સુણો૦ ૫
ત્યારે તમારૂં મન તો અતિ ભરમાશે જી;
અરેરે મેળવ્યુ ધન અમારૂં કોણ ખાશે જી. સુણો૦ ૬
કદી તમે વાળશો તમારૂં મન ભાઈ જી;
પણ કપમે નહિ જપે તમારાં આઈ જી. સુણો૦ ૭
તે તો બોલાવી બાવા નવ નવા જી;
વઝા દોષ કઢાવી પીશે સવા જી. સુણો૦ ૮
જ્યારે જડશે એવુ એવુ કરતાં જી;
ત્યારે તેથી કરશે મોટાં કાજ નરતાં જી. સુણો૦ ૯
એમ તમે છોકરાંનેકાજે રડવડશો જી;
બાપુ વગર મારેલા તમે મરશો જી. સુણો૦ ૧૦

ગરબી ૨ જી.

છોકરાં વગર કે'શે શ્રાદ્ધ કો સારે જી;
નથી ભાઈ આગળ પાછળ કો મારે જી. ટેક ૧
લોક લોક તે મૂકે કરી પોક જી;
હોય છોકરો તો પુણ્ય પામુ રોક જી. છોકરાં૦ ૨
કરે લવવી તે ઊભો ઊભો આડી જી;

૪ કાટયા—મુસલમાન. મુંડયા—સંન્યાસી, વેરાગી વગેરે.

તોય પાસું પિડ કે' એની માઠા જી. છોકરાં૦ ૩
છોકરા વિનાનું જીવવું તે શેનું જી,
વાઝિયું કહી મુખ નવ જુવે તેનું જી. છોકરાં૦ ૪
ઉપમ કરીએ ત્યારે મુઆ થાયે છોરૂ જી,
જાશે જીતીત બાઈ અમારૂં કોરૂં જી. છોકરાં૦ ૫
અમે વે'તી નીકે દીધા હશે પાગ જી;
અટકાવ્યા હશે ઈશ્વરકરતા જાગ જી. છોકરાં૦ ૬
ધાવણા બાળકને દીધા હશે છેહ જી,
તેથી પડ્યા આ વાઝિયાના વેહ જી. છોકરાં૦ ૭
એમ ટળવળે પુત્રને લાગે જી,
ન મળ્યાથી એક દિકરી માગે જી. છોકરાં૦ ૮
જન્મી દિકરી તો કે'શે ઘર ઘાલ્યાં જી,
મેળવેલા ધન લઈ દિકરી તો ચાલ્યા જી. છોકરાં૦ ૯
એમ બાપુ છોકરાની આશાએ બાંધ્યા જી,
ચીને આતમા તો ટળે સહુ વાધા જી છોકરાં૦ ૧૦

ગરબી ૩ જી.

મહા મહા મોહિનને થયો એક પૂત જી,
તેના જો જો તમે હવે ભાઈ તૂત જી ટેક ૧
થયો જન્મ કે ઊઆ ઉઆ જાગ્યું જી,
અથી બાપનું દુખડું કેયું ભાગ્યું જી! મહા૦ ૨
આવ્યા જોષી ને કર્યા જનમાક્ષર જી,
જો જોરી તો જટસા નિરક્ષર જી મહા૦ ૩
મેળવી મળેલું જમા સાટ્યું મન જી,

૮ લાગે- રાગ મળગ ગાઢે ૩ નિ રાગ-મગ-અધિકાન

વાંઝણ સુત જાણે ફૂલ્ય ઘણી મન જી.　　મહા૦ ૪
તારે ખાવા પીવા વ૦ચુ મીઠું જી;
ભર્યા ખેતરમાં પડ્યું ગોટુ છીકું જી.　　મહા૦ ૫
ના'વાનું પાણી લેજો જઈ હાથે જી;
જો કઇ બોલ્યા તો હુ ખડા આવ્યા માથે જી. મહા૦ ૬
રડી પડી તારૂં કામ મૂકાવે જી,
ચોટ્યુ દેવસેવામા ચિત્ત ચૂકાવે જી.　　મહા૦ ૭
હઇશ વૈષ્ણવ છૂતો નવ કોઇને જી,
કરે પૂજા કરતાં મળમૂત્ર રે'શો રોઇને જી.　　મહા૦ ૮
ખમા ખમા ભાઈ રહો તમે છાના જી;
એમ કરતાં નવ આવડયુ તો તમે શાના જી. મહા૦ ૯
બાપુ છોકરો થયાથી શ્રાદ્ધ તારૂં સારે જી;
પણ લુડાપણું પે'લું કરવું પડશે તારે જી.　મહા૦ ૧૦

ગરબી ૪ થી.

અલ્યા કદી ફૂળવાળી ફળ ઘણાં આપે જી;
તોપણ જાણજે તને તે સંતાપે જી.　　ટેક. ૧
પાંચ છોકરા ને એક મારે છોકરી જી;
જાણતાં જાણતાં થઈ ગઈ હું તો ડોકરી જી. અલ્યા૦ ૨
હજી તાબિયા તમારા અમો આણુ જી;
હું તો તારાં જાણ્યાંને કૂવે જઈ નાખું જી. અલ્યા૦ ૩
રડે કકળે મળી એકઠાં જો છોયે જી,
તારી દશા ફરી ત્યારે તું જોયે જી.　　અલ્યા૦ ૪

---

૪ વાંઝણુ ઈ૦–વાંઝા છોકરો જાણવાથી મનમા ઘણી ફુલ ગણે છે. વ૦ચુ તો–અડકનો.

એમ તને છોકરામા સુખ નહિ લાગે જી,
તોય કહીશ વાંઝિયા મેહેણુ ક્યારે ભાગે જી અલ્યા૰ ૫
એ તો ઊભયપાશ રજ્જુ છે મોટો જી,
થાયે સે'જમા એ સહુ ખોટો જી અલ્યા૰ ૬
ભલે છોકરા હોયે એક ખાડી જી,
પણ જોજે સદ્‌ગુરૂની હાટ માડી જી અલ્યા૰ ૭
તે તો કે'વે રસ્તે ચાલે ભાઈ જી,
તેની જઇને લેજે તુ તો સાઈ જી. અલ્યા૰ ૮
તો તો છૂટશે તારા સહુ દોષ જી,
તજશે જાણતી અણજાણતી રોષ જી અલ્યા૰ ૯
આપુ છે શુદ્ધ શીખામણ મારી જી,
જોને નિર્મળ મતિ કરી તારી જી અલ્યા૰ ૧૦

ગુરૂઅંગ.

ગરબી ૧ લી.

ભજો તમે સદ્‌ગુરૂ સાહેબને મનથી રે લોલ,
તો તો તમે તરી તે જાવ ભાઈ તનથી રે લોલ ૧
આનદનો વરસાવિયો જેણે વરષા રે લોલ,
જેણે કરી તને આત્મરામ દરશા રે લોલ ૨
જેણે દયા કરી ધરી દીલ અતિ સાચુ રે લોલ,
તેને મૂઢ તુ તો કયી વિધ જાચુ રે લોલ ૩
અલ્યા તને શબ્દના શિખર પર મૂકી રે લોલ,
કાઢી તારી વાસના તે વિષયમા ઢુકી રે લોલ ૪
પ્રભ શબ્દ સુણાવ્યો તને સાચો રે લોલ,

ઉભય પાશરજ્જુ—બે પાસથી બાધનારી ફાસાની દોરડી ૮ કે'વે માગ સાઈ—મદદ અથવા ખબર અતર

તારો કાટ કાઢી નાખ્યો સહુ કાચો રે લોલ ૫

ગયા કાશી ગોમતી ને ગંગા મૂકાવી રે લોલ;
ત્રિવેણી તારા તનડા તે માંહી રૂકાવી રે લોલ. ૬.

રામ કૃષ્ણ મચ્છ કચ્છ ને છોગાળો રે લોલ;
તારા દેહમા દેખાડયો ગોપાળો રે લોલ. ૭

અલ્યા અંધારૂં અંધારૂં તે તો દીઠું રે લોલ;
તને અજવાળુ અજવાળુ કર્યું મીઠું રે લોલ. ૮

અલ્યા તારે અંધારી પડતી રાતો રે લોલ,
તે તો સૂર્યરૂપે મટાડી સહુ ભાતો રે લોલ. ૯

અલ્યા તું તો ભ્રમની તે જાળમા ભૂલ્યો'તો રે લોલ,
ભાઇ તું તો દેહડી સુદ્ધાં તે ડૂલ્યો'તો રે લોલ. ૧૦

બાપુ તેમાંથી તને મૂકાવ્યો રે લોલ,
ધીર ધણી ખોટો તે રસ્તો ચૂકાવ્યો રે લોલ. ૧૧

ગરબી ૬૭.

હું તો ભાઇ ભવજળ માંહી પડયો'તો રે લોલ;
તરતાં નવ આવડે માંહી ખડયો'તો રે લોલ ૧

એવા બૂડતાને કાઢયો ગુરૂ મોટે રે લોલ;
નવ જાણ્યું બૂડતો વળગશે કોટે રે લોલ. ૨

મરણવાને તે ભય નવ હોયે રે લોલ;
એ તો બૂડેલા તારે છે સહુ જોયે રે લોલ. ૩

કાઢયો એમાં તે કહીએ અમે કોને રે લોલ;
પણ મારો કહીને મટાડયો સહુ મોને રે લોલ. ૪

---

૬ ગયા—એ નામનું તીર્થ. ત્રિવેણી–ગંગા, યમુના, સરસ્વતી અથવા ઇડા. પિંગળા, સુષુમ્ણા. રૂકાવી—રોકી

બૂડચો કહીને મૂકે જેમ તારો રે લોલ,
તેમ સાચો ગુરૂ નહિ કરે એ ધા તારો રે લોલ ૫
એ તો બૂડતો તાગીને કઇક દશે રે લોલ,
તને ભાઇ ચઢાવી દને સારે દશે રે લોલ ૬
નામા કર્ણુ બ ધ કરો એમ કે'શે રે લોલ,
જોઉં ભવજળ ડૂબો તમે કેસે રે લોલ ૭
જો તુ માનીશ ગુરૂકેરૂ સાચુ રે લોલ,
તો તો ડુબવાનુ બગી જશે ડાચુ રે લોલ ૮
શીખીશ ડૂબકી તે મારતા સારી રે લોલ,
પથ પાણી નવ પેસે શીખ મારી રે લોલ ૯
બાપુ તરે એમ ભવજળ ભારી રે લોલ,
ધીર નીરાતે દેખાડી મને બારી રે લોલ ૧૦

ગરબી ૩૭

ભાઇ તને ગુરૂની કુચી દેખાડુ રે લોલ,
લક્ષણુ રૂડે મકારે લેખાડુ રે લોલ ૧
પડે અજ્ઞાન તત્વસારના ઝટકા રે લોલ,
તોય ખરા ગુરૂ ન જાય કદી ફટકયા રે લોલ ૨
હિમ્મત શૂરાની માને સહુ સાચી રે લોલ,
ગુરૂની દઢતા આગળ લાગે કાચી રે લોલ ૩
બેઠા ધ્યાને તે દઢ મન ધારી રે લોલ,
ચળે નવ વરસે તે બાર મેઘ વારિ રે લોલ ૪
કદી આગની ઝગે રૂપ ચાર આડે રે લોલ,

---

૫ તારો–તારનારો ૬ દેશે–મોટા આપશે સારે દેશે–સારે માગ
૭ કેસે–કેવીરીતે

પડે શીતડી તે ઘણે ઘણે ઠારે રે લોલ. ૫
બેઠા તેહ ઓલકુ તે જળી થાય ખાખ રે લોલ;
તોય ધીરજની દાખે એક દાખ રે લોલ. ૬
એવી ઇદ્રી તે સહુ જેની કેદ રે લોલ,
જેની કાઢી નાખેલી સહુ પેદ રે લોલ. ૭
જેનુ અડગ અચળ મન સાચુ રે લોલ;
એવા ગુરૂ નહિ તેનુ બળો કહું ડાચુ રે લોલ. ૮
જેણે ગુરૂ પરપરાથી તે લીધુ જ્ઞાન રે લોલ,
જે ભાઇ પામ્યા તે જ્ઞાનીઓમાં માન રે લોલ. ૯
જેની બુદ્ધિ નિર્મળ જેવી આરશી રે લોલ;
બાપુ તજેલી જેણે સહુ પારશી રે લોલ. ૧૦

ગરબી ૪ થી.

જોને ગુરૂ ઢાંકયા ઢબુરયા નવ રે'તા રે લોલ;
એ તો સમાધિમાં પ્રખ્યાતિ ક્રે'તા રે લોલ. ૧
તારા સત્વનુ કાઢી તે નાખે સત્વ રે લોલ;
તારા રજ તમનુ તપાસે એ તો તત્વ રે લોલ. ૨
પછે તારા ત્રણે તે તાપ મટાડે રે લોલ;
બીજા અવગુણને વિધ વિધ ઘટાડે રે લોલ. ૩
મિથ્યા તને તે સહુ છે જણાવે રે લોલ;
એક ઉપદેશ સાચો ભણાવે રે લોલ ૪
અલ્યા જેના સ્વભાવે જાય હિમ હારી રે લોલ,
ભાઈ જેની સમતાની જઇએ બલિહારી રે લોલ. ૫

---

૫ ચાર આઠે-બારે અર્થાત્ બારે સમ રૂપે ૭ પેદ-જુસ્સો-બળ ૧૦ શી-નિશાની-પ્રપંચ

૨ સત્વ-એ નામનો પ્રકાશાત્મક ગુણ રજ-રજોગુણ તમ-તમોગુણ

નિત્ય તને તે કહે એક વાત રે લોલ;
તું તો તપાસજે તારી અલ્યા જાત રે લોલ. ૬
સર્વ જક્તમાં તું અને તુમાં જક્ત રે લોલ;
નમજે એક જુએ જ્યાં સાચો ભક્ત રે લોલ. ૭
બે એ તો બોબડાં બકરાંની વાણી રે લોલ;
એક એ તો સત મહાસતે માણી રે લોલ. ૮
એવી અદ્વૈતભાવના ભેરવશે રે લોલ;
દ્વૈતથકી તે મનડું ફેરવશે રે લોલ. ૯
બાપુ એવા ગુરૂને નમો નિત્યે રે લોલ;
ધીર નીરાંત ધણીને અતિ પ્રીતે રે લોલ. ૧૦

વૈરાગ્યઅંગ.

ગરબી ૧ લી.

મારૂં મારૂં કરીને મૂઢ શું ફરે છે;
તું તો દોરડીને સાપે અલ્યા શુ ડરે છે. ૧
જોને ભાઈ મંદિર વસવા એક તારૂ છે;
લાગે અગ્નિ તો તેહ તો જનારૂં છે. ૨
હાથી ઘોડા ને ગજકેરૂં લારૂં છે;
મૂઢ શું બકી બકી કે'છે મારૂં છે. ૩
નથી અલ્યા કાંઈએ જો મોટુ એક બારૂ છે;
સુખ સંસારનું સર્વે ખારૂ છે. ૪
તારૂં તનકું તે જો ટળનારૂ છે;
પછે કયું તે મુખ તારે સારૂં છે. ૫
નથી માતા પિતા સહુ ખોટું છે;

ન્દત-મૂળસ્વરૂપ. ૮ બે-દ્વૈતભાવ (બકરા બેં બોલે છે તેની સાથે
ગી છે).

એ તો તને માયાનુ ગુદરિયુ ચોટ્યું છે ૬
ભાઈ મારૂ મુકાવે સાર જેહજ છે,
જાણ નકામો એ સહુ છેહજ છે ૭
ધન ધામ નથી સત્ય એકજ છે,
મિથ્યા ધણિયાણી ધાણી અને લોકજ છે ૮
નામ નીરાતનુ એક કામનુ છે,
બીજુ તારણ તે ધીર ધણી ધામનુ છે. ૯
બાપુ સાચુ તે નામ સત્ય રામનુ છે,
ખોટુ આની નજીવુ મહુ દામનુ છે ૧૦

ગરબી ૨૭.

કરી કાગળની હાથણી તે કાચી છે,
એક શ્યામની સગાઇ એ તો સાચી છે. ૧
જાણ સસાર જુગારની બાજી છે,
અને ભોગવે તે જાણો તમે પાજી છે. ૨
જેણે છોડ્યુ તે અતિ અતિ ગાજી છે,
તેની દેહડી તે રોગ વિણ માજી છે ૩
સુણી સતનામ માયા ભાઈ લાજી છે,
ઓળખ્યા ગુરૂ તેને કોયલી એ બાજી છે ૪
વ્યર્થ દિકરો દિકરી દાદી દાજી છે,
વ્યર્થ હાથી ઘોડા ને મઝ્યા વાજી છે. ૫
ખોટુ મારૂ ને તારૂ એ નો નગુ છે,
તોય ભુગયો થઇ બાનું માગે છે ૬

૪ કોયલી-મોટી ગરોળી ૫ દાજી-દાદા વાજી-ઘોડા
૬ ભુગયો-ભગ્માયલો

ખરૂં ખાંતે તરવુ તો ગુરૂ નામે છે;
મોર ધારણુ ખરી તે એન ધામે છે. ૭
મારૂં મારૂં કહેછે એ તો જૂઠું છે;
નથી ભૂત બાવળિયાનુ ઠુંઠું છે. ૮
તોય ભૂત કહે એહ ભ્રમણા છે,
નાચ કાળના તે જાણો તમે નમણા છે ૯
સત્ય નીરાંતનુ નામ એકલુ છે,
બાપુ ભાગ્યુ દ્રટ્યુ બીજુ રેકળુ છે. ૧૦

ગરબી ૩ જી.

જોને અલ્યા ચાર દિવસ સાજી કાયા છે;
બીજી વળગેલી જાઠી તને માયા છે ૧
સગા સર્વે મુઆ પછી ના'યા છે;
તારી બેન બાઈ મોટા ભાયા છે. ૨
તારા લાડુ નિપાઈ તેણે ખાયા છે;
તારા રાજીઆ તે રાજવી કહી ગાયા છે. ૩
એવી જાણો તે તમે મળી નારી છે,
એથી દુઃખડાં તે તમને ભાઇ ભારી છે. ૪
તારી તારી કહે નવ તારી છે,
એ તો તને મૂકીને જનારી છે ૫
અલ્યા તારૂં તે તડાભર વારિ છે,
શીદ મગે તે કહી ભૂમિ મારી છે ૬
એ તો કળા કર્ત્તાની કઈ ન્યારી છે,
તારી ખોટી સર્વે ખુમારી છે. ૭

---

૯ નામ-વેશ. ૧૦ રેકળુ-ગાડું.

એક ખરી ભક્તિ તો જાણ ભાઈ તારી છે;
તેને રીઝી તે કહી કહી મારી મારી છે ૮
જો તારો બાપ ગયો તેહ રસ્તો છે;
નથી મોંઘો એ તો અલ્યા શસ્તો છે. ૯
બાપુ નામ તે જાણવુ મોંઘું છે;
બાકી ભ્રમણાનું ઘર તે તો સોંઘું છે. ૧૦

ગરબી ૪ થી.

તું તો ધારે છે તે સહુ ખોટું છે;
તું તો જાણે છે સુખ મેં બોટ્યું છે. ૧
કોટિ ઉપાય ધનકાજ કીધા છે;
ખોટા રસ્તા તમે તો ભાઈ લીધા છે. ૨
જુઓ કોના મનોરથ સીધ્યા છે;
રાવણ જેવા તો રામથી બીધ્યા છે. ૩
કાળે હિરણ્યકશિપુ લીધા છે;
એણે કાર્તવીર્યને દંડ જુઓ દીધા છે. ૪
એણે કંસ જેવા તો અલ્યા વિંધ્યા છે;
જરાસંધનાં જોર જેણે છિધાં છે. ૫
તહીં તારૂં ગજું તે અલ્યા કેટલું છે;
હાથી પાસે મગતરા જેટલુ છે. ૬
તોય હું હું કરીને મસ્તાનો છે;
એ તે ખરો કે ખોટો તને તાનો છે. ૭
ઉંધે માથે લટકયો તે અલ્યા ભૂલ્યો છે;
આજ હુંપદ માંહી તું ફૂલ્યો છે. ૮
(પણ) કાળ ન મૂકે એ તો જાણો સાચું છે;

રૂડું કે ભુડું ગ્રહો કે બાળો ડાચુ છે. ૯
બાપુ નામ નીરાત એક મોટું છે;
બીજુ જાણો તે ધીર વિના ખોટુ છે. ૧૦

દેહઅંગ.

ગરબી ૧ લી.

અલ્યા તુ તો કં'છે ન તન તો અમારૂ;
ત્યારે તુને એકજ વાત હુ તો વિચારૂ ટેક. ૧
તારૂ તન તે અલ્યા જ્યાહી સુધી સાજુ;
પછી તુ તો જાણ જે ટૂટેલુ એ તો વાજુ. અલ્યા૦ ૨
જ્યા સુધી વાજે છે શબ્દો સારા સારા;
ત્યા સુધી જાણજ મારા અને તારા અલ્યા૦ ૩
એક અલ્યા છ મહિના તો ખાટલે રે'ની,
પછી તુ તો મારૂ મારૂ મને કે'ની. અલ્યા૦ ૪
કે'શે આનુ તનકુ તે ક્યારે જાય તૂટી,
કે'શે તારા આવરદાની દોરી જુઓ છૂટી. અલ્યા૦ ૫
રોગ રાઇ લેશે તે તો તારી દેહ લૂટી;
તારી રગ રગ રહી જશે ઘૂંટી. અલ્યા૦ ૬
ત્યારે અલ્યા તારો તે દેહ કોણ કે'શે;
જ્યારે બાઇઓ આવીને બધે બેસે અલ્યા૦ ૭
તારે મૂખે કહીશ મરાય તો સારૂ;
તોયે તને છૂટશે નહિ મારૂ તારૂ અલ્યા૦ ૮
તને અલ્યા ધિગધિગતી પોટલિયો ચાપે;
જેથી તારૂ તારૂ તન કે' તેહ કાપે અલ્યા૦ ૯

૧ વિચારૂ-પૂછું. ૨ વાજુ-વાદ્ય ૭ બાઈઓ બેસે-રડવા આડ
૯ ...ીને એમે એવી દવા—અગની

બાપુ તારૂં તારૂં કે' તેને તરિયા ચાપે;
જે તુ એક દિવસે ખેત ખાપે અલ્યા૦ ૧૦

ગરબી ૨ જી.

ભાઈ તમે ભજો ભજોને ભગવાન,
છોડો તમે તમારૂં સમજ્યું ગુમાન ટેક. ૧
જુઓ કે'વુ કર્યુ તમારેકાજે દેવે,
તેને મૂઢ કયો હોય તે ન સેવે. ભાઈ૦ ૨
જો જો તમે પાવકને તપાસી તપાસી,
પાણી રેડે જશે એ તો ભાઈ નાશી. ભાઈ૦ ૩
તેનો તમે અજબ તમાસો અલ્યા જો જો,
જઠરાગ્નિ થાય બાજાલ સશે ખોજો ભાઈ૦ ૪
મરને કરો કારીગરીઓ અનેક;
તોય વળે હરિની કારીગરીએ છેક ભાઈ૦ ૫
ભાળ આંખ નાસા અને જુઓ મુખ,
છૂપાવ્યું ગુહ્ય જોતાં લાગે તને દુ ખ ભાઈ૦ ૬
જો તારેકાજે કર્યું એટલુ આજ,
તુ તો મારો દેહ દેહ કરી આવ્યો વાજ ભાઈ૦ ૭
મરવા પડે ત્યારે લેતો રામનામ,
નહિ તો મારો મારો કહી ઘૂમતો તુ આમ ભાઈ૦ ૮
જેવો તુ તો ઠગે અ'યા દેવને જાણુ,
તેવો તારો કાઢે કદી દેવજો ઘાણ ભાઈ૦ ૯
બાપુ તે તો કરો શુ તમે નાદાન,
ધીર ધીંગ દાની નન થાપે અદાન ભાઈ૦ ૧૦

---

૧૦ ખાપે—ખોદે. ૫ [illegible] ૧૦ અદાન—દાન ન આપનારો

ગરબી ૩ ૭.

તું તો કે'છે તન મારૂ એક મારૂં;
અમો પણ ભાઇ ભેગુ કહીએ સારૂ. ટેક. ૧
પારૂં એક વાતનો છે સંશય અમારે;
તેનો તો ખુલ્લાસો કરવો પડશે તમારે. તુ તો૦ ૨
પૂછીએ અમે તે સુણો તમે ધ્યાને;
જો કંઇક આપ્યુ હોય ભગવાને તુ તો૦ ૩
પારૂ તુ તો કે'છે કપાળ મારૂ,
તેવાં આંખ કાનને અમો પણ ધારૂ. તુ તો૦ ૪
નાક મુખ અમે ગોરા ગાલો;
દાઢી અને મૂછોએ કર તમે ઘાલો. તુ તો૦ ૫
ગ્રીવા હૃદય ને હાથ પગ મોટા;
ઉદર નખ ને કેશ નથી છોટા. તુ તો૦ ૬
એ સહુ તારૂં તેમા નથી વાંધો,
પણ મુઆ પછી કરે મહુ લાંઘો તુ તો૦ ૭
તારૂ મુખ જોતા તે પંડિત કાપે;
તને તારા કોઇ સરસ્યો ન આપે તુ તો૦ ૮
તારૂ મુખ તારૂ નાક અને ડાઢી;
તે તો ડાઘુ રાતકાકે અલગ વાઢી. તુ તો૦ ૯
બાપુ ત્યારે તુ તો બોલ્યા વિના સૂતો;
કયમ નવ છતો થયો હુ હુ જ્યારે હુતો. તુ તો૦ ૧૦

---

૭ લાંઘો ઉપવાસ ૯ ડાઘુ ઇ૦—ડાઘુએ તે બાળ્યુ અને રાતકાકે (હજામે) તે વાઢી નાખ્યુ' અથવા ડાઘુરૂપી હજામે

ગરબી ૪ થી.

તારી માત કે'તી મારો એ તો મારો,
લોક કે'તા ખરો બાઇ તારો તારો ટેક ૧
સત કેતા નથી એહ અલી તારો,
એને આવશે તે કોઇ દિન વારો તારી૦ ૨
બાપ કે'તો એ છે મારો બેટો,
કે'તા સત કરો એને છેટો તારી૦ ૩
બેની કે'તી તે વીરો અમારો,
સત કે'તા કે કા૦ જોયે ભારો તારી૦ ૪
બાઇડી કે'તી કે માટી એ તો મોટો,
સત કે'તા કે કાળનો રોટો તારી૦ ૫
છોકરાં કે'તા કે મારો બાપો,
સાધુ કે'તા કે સુતળીનો પડશે કાપો તારી૦ ૬
એમ સત અસતની વઢવાડો,
તેમા આવીને કાળ થયો આડો તારી૦ ૭
મરતા મારો કે'તા સહુ અટક્યુ,
મડદુ જોઇને ફરે સગુ ફટક્યુ તારી૦ ૮
ત્યારે મતે તે આવી દાખવિયુ,
જ્ઞાનામૃત તે કઇ ચાખવિયુ તારી૦ ૯
બાપુ તોય રડવુ તે નવ કોઇએ મક્યુ,
મન્નાન્ની પાસે તે કોઇ નથી ઢુક્યુ તારી૦ ૧૦

તૃષ્ણાઅંગ.

૦

ગરબી ૧ લી.

હુ તો આજ ભજુ હરિ કાલ ભજુ રે,
હાલ મારૂ હરિ ભજવાનુ નથી ગજુ રે ટેક ૧

આજ ઉમર છે અતિ નાની રે;
મોટપણે ભક્તિ કરીશુ છાની રે. હું તો૦ ૨
ગઈ બાળવય ને આવી જવાની રે;
ત્યારે તો થઈ ગઈ વૃત્તિ તે હિવાની રે. હું તો૦ ૩
કર્યા ઈશિક ને ખેલ બહુ ખેલ્યા રે;
ભાઈ ઘણા રંગ રાગમાં છકેલા રે. હું તો૦ ૪
સુણ્યાં ગાન તાન આવ્યુ નહિ ભાન રે;
કોઈક સંતે આવી શીખાવી છે સાન રે. હું તો૦ ૫
ત્યારે વાયદા કર્યા તે વૃદ્ધપણકેરો રે;
સર્વ છોડી કરૂં સફળ તો ફેરો રે. હું તો૦ ૬
એમ કરતાં કરતાં આવ્યો છે બુઢાપો રે;
ત્યારે લાગ્યા તનને તે અતિ સતાપો રે. હું તો૦ ૭
છોકરાં સાંચ્યું સંચ્યું લઈ ચાલ્યાં રે;
ડોસે ટગર ટગર દુઃખ ભાળ્યાં રે. હું તો૦ ૮
ત્યારે સાંભર્યા રામજી રહિયાળા રે;
દાદા કે' અમે થાઉં મઢિયાળા રે. હુ તો૦ ૯
બાપુ છોકરાં કે' મૂકો તમે ટક ટક રે;
નીરાંતની મૂકો તમે બક બક રે. હું તો૦ ૧૦

ગરબી ૨ જી.

ત્યારે વળી પળના તે વાયદા કરતા રે;
પળ વિતે ત્યારે ઘડીએ ઘૂંટ ભરતા રે. ટેક. ૧
ઘડી જાય ત્યારે પો'રના પરાણા રે;
પો'ર વીતે ત્યારે દિવસના શાણા રે. ત્યારે૦ ૨

---

૯ મઢિયાળા—મઠવાસી—સંન્યાસી.

દિવસ જાય ત્યારે રાતો રાખે રે;
એમ તૃષ્ણાનાં ચૂથણા ચાખે રે ત્યારે૦ ૩
આખર વખત એવે આવી લાગે રે;
દાદાજીના તે હિચણિયા ભાગે રે ત્યારે૦ ૪
સુતા સૂતા જપે કદી નામ રે;
ત્યારે છોકરા તે કે'છે દઇએ ડામ રે ત્યારે૦ ૫
થયો સનેપાત તેથી કરે લવરી રે,
ત્યારે રાખે દાદાજી જીભ નવરી રે ત્યારે૦ ૬
એમ આખર સુધી તૃષ્ણા તાણે રે;
પણ મૂઢ આત્મારામને નવ માણે રે. ત્યારે૦ ૭
તૃષ્ણા ટૂટતાં દુ ખ સુખ તૂટે રે;
પણ એ તો કયા પુણ્યથી ભાઈ છૂટે રે. ત્યારે૦ ૮
નવ સદ્ગુરુનુ નામ લેવુ રે,
સાજા ત્યારે તો કે' તૃષ્ણા સેવુ રે. ત્યારે૦ ૯
બાપુ થાય તૃષ્ણાની એવી ફજેતી રે;
ધીર નીરાતને જાણ્યા છે ચેતી રે ત્યારે૦ ૧૦

ગરબી ૩ જી.

ભાઈ તમને તલભર મળે કઇક અન્ન રે;
તહીં તમે દોડાવો તમારૂ મન રે ટેક. ૧
જો કદી કોઇ આપવા પાશેર ધારે રે,
તો તમો જાઓ પૂસ શેરની પારે રે ભાઈ૦ ૨
કોઇ શેર આપવાનુ વિચારે રે,
તો તો તમે દશેરને મરો ભારે રે. ભાઈ૦ ૩
એક સો મળે તો માગો બસે રે,

આપે હજાર તો તેનું સહુ જશે રે. ભાઈ૦ ૪
તમને મળે કદી એક હજાર રે;
તો તો તમે ઇચ્છો સોનૈયાની પાર રે. ભાઈ૦ ૫
સોનું મળે તમે હીરા માગો રે;
આપે હીરા તો મોતીથી રાગો રે. ભાઈ૦ ૬
એમ તૃષ્ણા તો તમારી ન તૂટે રે;
એના ઉભરા તે કોઇથી ન ખૂટે રે. ભાઈ૦ ૭
અન્ન વસ્ત્ર મળે તો માગો પૈસા રે;
મળે જૈસા તૈસા તો માગો પૈસા રે. ભાઈ૦ ૮
કોઇ અવતર્યાં નથી એવા દાતા રે;
તૃષ્ણાખોરને ખવરાવી ખાતા રે. ભાઈ૦ ૯
બાપુ એક તૃષ્ણાને જીતે ગુરૂદેવા રે;
ધીર ગાયકવાડ નામ ધરે કરે સેવા રે. ભાઈ૦ ૧૦

ગરબી ૪ થી.

તને કોઇ કે'તું કે ન કર્ય તૃષ્ણા રે;
તારૂં સહુ પૂરૂં કરશે હરિ કૃષ્ણા રે. ટેક. ૧
ત્યારે તુ તો તેને દેતો જબાપ રે;
ઘરમાં બેઠે આવી આપે મારો બાપ રે. તને૦ ૨
સૂતા રહો તમે તૃષ્ણાના ત્યાગી રે;
તમારી ભૂખ જશે સર્વે ભાગી રે. તને૦ ૩
તેને સત કહે સુણ શ્વાન રે;
કંઇક અમારૂં કહ્યું તું માન રે. તને૦ ૪
અલ્પ અજગર ઉદ્યમ ભાખો રે;
જેને ખાવા જોઇએ ખાંડી લાખો રે. તને૦ ૫

૬ રાગો—પ્રીતિયુક્ત થાવ. ૮ તૈસા—એવા.

તેનું ઉદર ભરવા તમે જાવો રે;
તમે સૂવા ઉદ્યોગી સર્પને ભાવો રે. તને૦ ૬
સિંહ શું આટ્યા તારી પેઠ ભટકે રે;
એને ભક્ષ તો ગુફામાં આવી અટકે રે. તને૦ ૭
ત્યારે તૃષ્ણાળ બોલે છકી રે;
તમારે કેમ બીખારીની ટેક ટકી રે. તને૦ ૮
ત્યારે સત બોલ્યા સુણ મૂઢ રે;
કોક શંકર જેવો ધની મળ્યો ગૂઢ રે. તને૦ ૯
બાપુ તેથી કુબેરને સોંપ્યું કાજ રે;
ગાયકવાડ નામ ધરી કરીએ રાજ રે. તને૦ ૧૦

વચનઅંગ.

ગરબી ૧ લી.

વચન પાળે તે તો સંત મોટા;
બીજાએ જાણો વાત્યા તે ખોટા લંગોટા. ટેક. ૧
વચન સાચું તેની ખરી માનો સેવા;
વચન સાચું તેને ગુરુરાજ કે'વા. વચન૦ ૨
વચનમાં રૂપ રંગ અને વસે શોભા;
વચન જતાં ગુરુરાજની જાણો ઓભા. વચન૦ ૩
ધિક જેણે ગુરુ થઈ વચન ન પાળ્યાં;
તેનાં જાણો કાળે તે મૂખ નિશ્ચે બાળ્યાં. વચન૦ ૪
વચન એ તો સદ્ગુરુકેરી જોડી;
ભૂંડ્યો જેણે વચનની ગાંઠ તોડી. વચન૦ ૫
વચન ચૂક્યા તે તો જાણો વચબેલા,
તેને ગણો કમાઈ કે કમાઈના બેલા. વચન૦ ૬

વચનકાજ હરિશ્ચંદ્ર શું શું કીધું;
વચનકાજ પાણી રાણીએ શિર લીધું. વચન૦ ૭
વચનકાજ વસિષ્ઠ વિશ્વામિત્ર લડિયા;
વચનકાજ એવા એવા ઘાટ ઘડિયા. વચન૦ ૮
વચન એ તો સદ્‌ગુરૂકેરી શોભા;
વચન પર બાપુ જેવા કંઈક થોભ્યા. વચન૦ ૯
જોયા બાપુએ વચનના સાચા;
એક ધીર નીરાંત વિના સહુ કાચા. વચન૦ ૧૦

ગરબી ૨ જી.

તમે જુઓ જુઓ વચનની શોભા;
જેણે વેણે દેવ દાનવ જેવા લોભ્યા. ટેક. ૧
એક વાણી હાડ તારાં ભજાવે;
એક વાણી તારા અરિને રંજાવે. તમે૦ ૨
મૂકો ભાઈ સતની વાતો હમણાં;
થઇએ સંસારી તમથી બમણા. તમે૦ ૩
સંસારીમાં જો વચનનો સાચો;
તો તો તારો પડશે વેપારે માઠો. તમે૦ ૪
કદી ધની હોઈ ભાઈ તું જ જૂઠો;
તો તો જાણજે રામજી તને રૂઠ્યો. તમે૦ ૫
જૂઠાને જણ્યાં સુધાં નવ માને;
જૂઠાને પાસે કોઈ નવ આણે. તમે૦ ૬
જો સંસારીમાં એટલું ગોઠું;
તો તો અલ્યા જ્ઞાનીની ગલીમાં કેવું ખોટું. તમે૦ ૭
ત્યાં તો જોઇએ સચાઇની એક સાડી;

બીજી નથી નહિ વાત જેહ લબાડી. તમે૦ ૮
કરી જોને અનુભવ સાચકેરો;
એક બે દિનમા છૂટશો ચોરાશીના ફેરો. તમે૦ ૯
બાપુ ધીર ધણી એ તો એક સાચો;
બીજા નીરાતને જોઈ બાપુ રાચ્યો. તમે૦ ૧૦

ગરબી ૩ જી.

અલ્યા સત્ય વચનના મોહની જૂદી;
જૂઠો જુએ તેને નાખે સહુ છૂંદી. ટેક. ૧
જોને અલ્યા સાચાનો કેવો વિશ્વાસ;
જોને પૂરી પડે કેવા કેવાની આશ. અલ્યા૦ ૨
તને લલચાવવાને કહું એક;
તું તો ધર્ય સાચાતણો વિવેક. અલ્યા૦ ૩
પછે કદી જૂઠું બોલીશ કદી ઢોંગી;
તો તો તારી સાચાની સવાસે સોગી. અલ્યા૦ ૪
અલ્યા તારા ગુરૂ જેહ થઈ ગયા પે'લા;
તે તો બોલ્યા સત્ય થયા તેણે સહુ ઘે'લા. અલ્યા૦ ૫
તેનું રચ્યું કે કર્યું તમે ખાવો;
ટીલા તાણી તાણી સાચાને તાવો. અલ્યા૦ ૬
થાવ સાચા તો મળે ઘણા લોકો;
થઈ સાચા પછે ધન હરો રોકો. અલ્યા૦ ૭
તો તો મનકું અમારૂં કંઈ માને;
એટલું કરો આપી સાન ભગવાને. અલ્યા૦ ૮
ભાઈ તમે ભકતો જો જો એટલું જ્યારે;

૪ સવાસે—છવાસે કે સુવાસે—સુદાસે. સોગી—સોગ લેવાપણું.

ગુરૂ ગુરૂ કહી ગોદા ખાજો ત્યારે. અલ્યા૦ ૯
નવ જુઓ સાચું શમણા માંહી;
બાપુ તમે નવ જાશો કદી ત્યાંહી. અલ્યા૦ ૧૦

ગરબી ૫ મી.

બાપુ અમે જ્ઞાનની કરી કંઇ વાતો;
તે વાંચી કરો શુદ્ધ તમારી ભાઈ જાતો. ટેક. ૧
ધારો તમે સાચી તે ટેકની સગાઇ;
તો તો તરો બાઈ અને તમે ભાઇ. બાપુ૦ ૨
માનો મિથ્યા તમે સહુ જ્યારે;
હરિ હર કરે સા'ય તમને ત્યારે. બાપુ૦ ૩
મારૂં તારૂં નથી મૂક્યું જ્યાં સુધી;
બાપુ કે' નવ તરો તમે બુંધી. બાપુ૦ ૪
ખરા ટેકની તરવારે ભાઇ રે'શો;
ત્યારે તમે કંઈ લીધું એમ કે'શો. બાપુ૦ ૫
અનુભવ કરી કરી અમે કહીએ;
અમો જેવે રૂપે થઈ રહીએ. બાપુ૦ ૬
તમો સમજો તો અમે સમજાવું;
ભક્ત થવું એમાં રખે ધારો ખાવું. બાપુ૦ ૭
કવિ રવિથકી ભક્ત રાજ મોટા;
ધની કણી જાણો એહથકી ખોટા. બાપુ૦ ૮
પણ હોય ભક્તરાજ જ્યારે સાચા;
નહિ તો જાણો સર્વને તેમ તેને કાચા. બાપુ૦ ૯
બાપુ નામ નીરાંતનું અમે લઇએ;
ગુરૂ ગુરૂ ધીરાને તો કહીએ. બાપુ૦ ૧૦

જ્ઞાનોપદેશ.

કાફી ૧ લી.

સમજ્યા વિના સાધન રે, તેની નવ થાય ગતિ;
હરિનામ વિના રે, જે નર રહ્યા મૂઢ મતિ. ટેક. ૧
હરિનામ વિના જે જે કરવું તે, ભાત ભાતના કર્મ,
સદ્ગુરૂ મળે તો સંશય ટાળે, ભાગી જાય સહુ ભ્રમ;
કર્મ ગયા સહુ નાશી રે, પાયે પડે ગતિ મુક્તિ. સમજ્યા૦ ૨
જાગ જગન કરૂં (તો) દોષ ઘણો એસે, લક્ષ લક્ષ જીવ મરી જાય,
એક કુળગુરૂ તો આત્મા દુખે, ત્યાં સુધી કર્મ કહેવાય;
નામ ઘણું મોટું રે, આવરણ ના આવે રતિ. સમજ્યા૦ ૩
દમ ના ઘુંટું ને પુષ્પ ના રટું, સુરત નામ એક રૂપ,
નામી અનામી પોતે બન્યો છે, કોટિ બ્રહ્માંડનો ભૂપ;
જાપ ક્યાં જપીએ રે, પોતે તો બન્યો જગપતિ. સમજ્યા૦ ૪
સદ્ગુરૂ મહિમાનો પાર ન આવે, અંતરકેરૂં છે મહાશૂળ,
ભૂલ હતી તે સદ્ગુરૂએ ભાગી, વસ્તુ આપી છે અમૂલ;
ગુરૂ નીરાંત બાપુ કહે છે રે, પ્રગટ કરી ગુપ્ત હતી. સમજ્યા૦ ૫

કાફી ૨ જી.

પાણીના ખેલ બનાવ્યો રે, એતી તો કહીએ અકલ ધણી;
સહુથી રમનારો ન્યારો રે, શોભા તો એના નામતણી. ટેક. ૧
ખરૂં એ પાણી ને ખોટું એ પાણી, પાણી અફીણ ને ખાંડ,
એ પાણીથી થયાં નરનારી, ને એ પાણીથી બ્રહ્માંડ;

---

૩ કુળગુરૂ ઇ૦—સર્વના કુળગુરૂરૂપ જે આત્મા, તે દુખે—દુખાય ત્યાં સુધી કર્મ (બંધન કરનાર) કહેવાય, માટે નામ એજ ઘણું મોટું છે, જેને રતિ (લગાર) પણ આવરણ (પડદો—અંતરાય) આવતું નથી.

પાણીનુ બન્યુ મોતી રે, પાણીની બની હીરાકણી. પાણી૦ ૨

પાણીની અમૂલ્ય કાયા બનાવી, હાડ ચામ લોહી માસ,
પાણીના રે પશુ પક્ષી બનાવ્યા, પાહાડ પથ્થર ને ઘાસ,
પાણીના હાથી ઘોડા રે, પાણીની સાલ પામરી બની પાણી૦ ૩

સર્વે ધાત તો પાણીની બની છે, પાણીતણા પચરંગ,
સહુથી ન્યારો મારો સાંઈ બિરાજે, તેને દેખીને થયો છુ ડંગ,
સંગ કીધો તેનો રે, સત્તા તો આતમાની ઘણી પાણી૦ ૪

અક્ષારાતીતે અક્ષરબ્રહ્મ નીપજાવ્યા, ને અક્ષરથી નરનાર,
ૐકારથી ત્રણ ગુણ નિપાવ્યા, એ અઠાવીશ નિરધાર,
ઓગણત્રીશમા વિષ્ણુ રે, ત્રીશમા બાપુ ગાય ભણી. પાણી૦ ૫

કાફી ૩૭.

પુનમિયા તેને કહીએ રે, પુરણ નીમ જેણે રાખ્યો,
હરિ સાથે પ્રીતિ રે, અદ્વૈત પ્યાલો તેણે ચાખ્યો. ટેક. ૧

રણ મૂકાવે તેને રણછોડજી કહીએ, સદ્ગુરૂ તેનુ નામ,
મરણ જન્મનો સંશય મટાડે, તો વીશવશાએ થયુ કામ,
આતમારામ જાણ્યા રે, દ્વૈતભાવ કાઢી નાખ્યો પુનમિયા૦ ૨

ગુરૂમતિ જળમા સ્નાન કીધુ, સાકર માખણ પ્રેમ,
સુરતા તુળસી વા'લાને ચઢાવી, એમ રાખ્યો છે નેમ,
ધન મળ્યુ જૂનુ રે, ગુણગાગેર દરો દાખ્યો પુનમિયા૦ ૩

દેહ દ્વારકામાં દીનાનાથ બિરાજે, હરિનામની છે છાપ,
સદ્ગુરુ દેવે કૃપા કરી ત્યારે, ટાળ્યા ત્રિવિધીના તાપ;
પાપ ગયું નાશી રે, ગુરુએ આપી જ્ઞાન આંખો. પુનમિયા० ૪
સચરાચરમાં હરિ દેખાડ્યા, જેમ જળમાં સૂર,
વા'લા વિના કોઈ ઠામ ના ઠાલો, જ્યાં જોઉં ત્યાં ભરપૂર;
બાપુ નામ સાચું રે, ગુરુકૃપાથી હરિ ઓળખ્યો. પુનમિયા० ૫

કાફી ૪ થી.

કેવળપદ સાચું રે, પંડિત તમે ઉરમાં આણો;
જેનાવડે બોલે રે, તેને તો તમે નવ જાણો. ટેક ૧
ખત વાંચે તો પાર ના આવે, ને વસુલ કરે વસુલ થાય,
કુરાન પુરાણ સૌ વાંચીને થાક્યા, પણ આત્મા સમજે તો દુઃખ જાય;
સુખ થાય ઝાઝું રે, મત તમે શીદ તાણો. કેવળપદ० ૨
પિયુ પરદેશે ગયા ને મૂકી ગયા, પોતાના ઘટનો રંગ,
મન મનોરથ ત્યારે રે થાય જ્યારે, સ્વામી મળે અભંગ;
આપ નવ શોધ્યું રે, તો જ્ઞાન દીવો કીધો રાણો. કેવળપદ० ૩
લાજ મૂકીને માથે છેડો રે નાખ્યો, તેને સ્વામીનો નહિ પાર,
પતિવ્રતા સ્વામીની વાતો કરે છે; ત્યારે વચળીને આવે ખાર;
એક આંખવાળો રે, દુઃખિયો થાય કે'તાં કાણો. કેવળપદ० ૪
તાંબાનો રૂપિયો કહીં ના ચાલે, ગમે તેવી પાડે છાપ,
જડને જાચે કર જોડીને તોય, નવ મટે ત્રિવિધિ તાપ;
બાપુ નામ સાચું રે, સંત તમે સત્ય માણો. કેવળપદ० ૫

કાફી ૫ મી.

નામ જેણે જાણ્યું રે, તે તો વેદ ચારે ભણ્યો;

૩ ઘટનો રંગ-બ્રળી. ૪ વચલી-વચળેલી.

ભેદ જેણે જાણ્યો રે, તે તો ખરો તરત બન્યો. ટેક ૧

બત્રીશ આભરણ અંગે ધરે નારી, નાક વિના શો શણગાર,
કવિએ જો આપનું આપ નવ જાણ્યું, તે કયમ કરી ઉતરે પાર,
સાર કયાથી મળશે રે, ભણ્યો ખરો પણ નવ ગણ્યો નામ૦ ૨

વાંઝણી નારીને સ્વપ્નું આવ્યુ છે, પુત્ર નથી રે એની પાસ,
એમ ભજન દેખા દેખી કરે છે, તેની કેમ પૂરી થશે આશ;
કોને બાપ કહેશે રે, વેશ્યાએ જે પુત્ર જણ્યો. નામ૦ ૩

નામ ગુણ ને રૂપનો નાશ વળી, ચોથું પદ અવિનાશ,
એ ચોથા પદનો ભેદ જાણ્યો તેને, કહીએ હરિતણો દાસ,
નાશ કરી કરમનો રે, સંશય એક પળમાં હણ્યો. નામ૦ ૪

ગરીબી રાખી તમે ગુરૂજીને સાહો, કરો શબ્દનો તોલ,
આપણથકી જો અદકો મળે તો, તેનો ધારણ કરજો બોલ,
ગુરૂને સગ બાપુ રે, અનામી નામ પોતે બન્યો નામ૦ ૫

કાફી ૯ મી.

સંશય રૂપી સ્વપ્નું રે, સદ્‌ગુરૂ વિખ વાળે;
વગળ કાહાડી નાખે રે, સોની જેમ સોનું ગાળે. ટેક ૧

એક હસ્તીએ બકરી જનમી, બીજું જનમ્યું ઊંટ,
ઊંટની ગરદન એવી લાબી, તે પોંચી ચારે ખૂટ;
ખૂટે બાધ્યું રેશે રે, છૂટે તો એ ઊંધુ વાળે. સંશય૦ ૧

ઊંટ બકરીને સંયોગ થયો, તેનાં બચ્ચાં થયાં વીસ ને આઠ,
અનુભવી જન તો મગન થયા છે, બીજા શું જાણે એ વાત;

---

૫ અનામી—નામ રહિત બ્રહ્મ

૯ હસ્તી—અંતઃકરણ બકરી—બુદ્ધિ ઊંટ—મન. ખૂંટા—ધ્યેય પદાર્થ.

બકરીએ મારગ પાડચો રે, રબારી વિના સહુને ખાળે. સંશય૦ ૩
બકરીનું જોર વાધ્યુ ત્રણ લોકમાં, ઊંટની કરી નાખી બકરી,
રાજા રંક કોઇનું નવ ચાલ્યું, બકરી તો એવી વકરી;
ભણ્યા ભેદુ ભૂલે રે, બળી મુવા એની લારે.　　　સંશય૦ ૪
ઊંટ બકરીને એક ચારનારો, જેને હાથ પાઉં નહિ શીશ,
જ્ઞાની જન તો મગન થયા છે, ચડે અજ્ઞાનીને રીસ;
બાપુ નામ સાચુ રે, મરે ના કોઇ કાળે.　　　સંશય૦ ૫

સિદ્ધિખંડન.

કાફી ૧ લી.

ગુરૂ સેવા સાચી રે, બીજી તો સહુ ખોટી વાતો;
જેનાવડે જઇએ રાચી રે, ભૂલ્યો તે તો માર ખાતો.　　ટેક. ૧
સાધન ભક્તિ સહુને સૂવાડો, જગાડો ગુરૂગમ એક,
પહેલુ ધ્યાન ધરો તમે ગુરૂજીનું ઘટમાં, મૂકી બીજે સહુ ટેક,
વિવેક રાખો એવો રે, અંધારાની ટળે રાતો.　　ગુરૂ૦ ૨
દેવ મૂકો તમે દેવી મૂકો ભાઇ, વળી અથડાવું ઠામે ઠામ,
કથા સાંભળી કાંઇ કામ ન આવે, તેમ રાતો પીળો સુંદરશ્યામ;
કામ થાય એકે રે, ભેટે ગુરૂ જ્યારે માતો.　　ગુરૂ૦ ૩
ગંગાજળ પીધે શુદ્ધિ ન થાયે, ન થાયે રટે રામ રામ,

---

૩ બચ્ચાં—પચીસ તત્વ, ચિત્ત અને અહંકાર, એ સત્તાવીશ. મારગ પાડયો —બુદ્ધિમાં દેહાધ્યાસ થવાથી દેહરૂપ થઇ ગઇ અને તેથી મુક્તિનો માર્ગ રોકીને બેઠી. રબારી—સદ્ગુરૂ.

૪ ઊંટની બકરી કરી નાખી—મનને બુદ્ધિરૂપ કરી નાંખ્યું. મન કલ્પના કરે છે પણ તે નિશ્ચયાત્મક બુદ્ધિના અનુમોદન વિના અમલમાં આવતી નથી.

૫ ચારનારો—ક્ષેત્રજ્ઞ-જીવાત્મા.

૧ માતો—બ્રહ્મજ્ઞાનથી પુષ્ટ.

અનેક જનમ અફળાવું પડે પણ, સિદ્ધ ન થાયે કંઈ કામ;
નામ જડે વહેલું રે, મૂકો જદા જાત ભાતો. ગુરૂ૦ ૪
યોગકળામાં ઈશ્વર નથી બેઠો, નથી પેઠો સિદ્ધિકેરી માંય,
સિદ્ધિ જડે તેથી ઉલટો એ ભાગે, ગર્વ વધે ઘણો ત્યાંય;
બાપુ ભૂલે સરવે રે, વાહેલિયા વ્યર્થ વા'તો. ગુરૂ૦ ૫

કાફી ૨ જી.

દેવ દેવી જૂઠાં રે, એ તો અમે કહ્યું પે'લું;
યોગવિદ્યા તેવી રે, માને તેનું મન મેલું. ટેક. ૧
યોગવિદ્યાવાળો ઝઝુમે, તેની કરીએ હવે વાત,
એની સિદ્ધિ અરાઢને આડી સુવાડી, મારીએ ઉપરથી લાત;
ભાત કાઢી ભેળો રે, ટાળીએ એને સહુ છેલ્લું. દેવ૦ ૨
તેવી ભાઈ એની અરાઢ ધારણા, એ પણ જૂઠી જાણ,
ગર્વ થવાનાં સાધન એ તો, ભોગવે તેહ અજાણ;
માન નવ તેનું રે, હશે તો ઘટશે વે'લું. દેવ૦ ૩
યોગી અમે ભાઈ યોગ તો સાધ્યો, કાપું તારો સંતાપ,
વાંઝિયાને હું દીકરો આપું, પણ મઠ કે'શે કોને બાપ;
તાપ એ તો તનના રે, લાગ્યું તને મૂઢ ઘેલું. દેવ૦ ૪
તું કહીશ કે પરમારથ કરીએ, તોય માંહી પ્રકટશે તાપ,

છોકરૂં નહિ આપુ તે તો આવી વળગશે, નિરાશી દેશે શાપ;
માપ જાશે બાપુ રે, બ્રહ્માનંદ નહિ રેવુ. દેવ૦ ૫

કાફી ૩ જી.

યોગવાળા જોઈએ રે, તારી અલ્યા સિદ્ધિ કેવી;
પથ્થરની જેવી જોઈ રે, તેવી તો એ છે દેવ દેવી. ટેક. ૧
અણિમા એ તો તું પે'લી અફાળે, સિદ્ધિ શાણી હર તાપ,
એ વિષે હું પૂછુ છુ હમણાં, દેજે તેનો તું જબાબ;
પાપ નથી કે'જે રે, સિદ્ધિ તો અમે સેવી સેવી. યોગવાળા૦ ૨
અલ્યા ઈશ્વરે તારો નર દેહ બનાવ્યો, તે તજી થાયે તું માંખ,
ચકલી થઈ ચેંચેં પેંચે કરે, આવે બિલાડી તો તોડે પાંખ;
રાંક ત્યારે તું તો રે, દશા તારી ગણું કેવી. યોગવાળા૦ ૩
સ્થૂળ દેહનો સૂક્ષ્મ દેહ કરો, એ તમારી સિદ્ધિનું જોર,
મોટાના અમે નાના થઈએ, જ્યાં ત્યાં કરો એવો તમે સોર;
તોર વધે તેથી રે, મૂકો મુક્તિ લેવી દેવી. યોગવાળા૦ ૪
લોક કે'શે ભાઈ માણસ મોટો, થઈ ગયો નરકનો જીવ,
આ નર દેહ ધરી તમે અર્થે ભૂલ્યા, ખાંતે ખોળવો શિવ;
બાપુ જીવ જાશે રે, થશે દશા જેવી તેવી. યોગવાળા૦ ૫

કાફી ૪ થી.

યોગી કહું બીજું રે, ધ્યાન દઈ સુણજો તમો;
ઊરમી શોણે શમે રે, મોટમપદ શોણે ધમો. ટેક. ૧

---

૨ અણિમા—સૂક્ષ્મરૂપ ધારણ કરવાની સિદ્ધિ. ૪ સ્થૂળ-મોટો સૂક્ષ્મ-નાનો. તોર-મદ.

૫ શિવ-કલ્યાણરૂપ આત્મા જેવી તેવી-અર્થાત્ હલકી.

૧ ઉરમી-મનને ઉછાળો. અથવા ટાઢ, તાપ, ભૂખ, તરસ, અને જન્મ-મરણ, એવી સ્થૂળ દેહની છ ઉર્મિયો ધમો-ધૂળ મેળવો.

યોગી બીજી સિદ્ધિ તે મહિમા તારી, તેનાં કરીએ વખાણ,
સમજ આવે તુને અભાગી, કદી ઓળખું પદ નિરવાણ;
વાણ કહું સાચી રે, બાણ મારૂં હૃદે ખમો. યોગી૦ ૨
મહિમાએ તારો મહિમા વાધે, થાવો તમે યોગીરાજ,
પાડી હો તેના પાડા થઈ જાઓ, પછે ભેંશોના થાવ તમે રાજ;
લાજ નવ લાગે રે, નર દેહ નાખી ભમો. યોગી૦ ૩
કીડીના કુંજર થઈ બેસો, પછે પેસો કીચડ માંય,
રીબાઈ રીબાઈને મરો તમે યોગી, કો કાઢનારૂં નવ ત્યાંય;
સિદ્ધિ એવી સાચી રે, ઓળખો મૂઢ સાચો સમો. યોગી૦ ૪
ધીરને ભેટો જઈ સંશય નિવારે, મૂકી જેણે માથાફોડ,
નીરાંતના તો પહોંચી ગયા છે, પરથમથી ભાઈ કોડ;
બાપુ જોડ ન તેની રે, વાહોલિયાં શેણે વમો. યોગી૦ ૫

કાફી ૫ મી.

સુણો ઘર ત્રીજું રે, યોગના તમે અધિકારી;
દુઃખડાંમાં ભીજું રે, દયા આવે અતિશે તારી. ટેક. ૧
લઘિમા સિદ્ધિ ત્રીજી છે તારી, નથી અમારી એ સાર,
તાગેકાજે માથાફોડ કરૂં , કાંઈ સમજે તુ સાર અસાર;
ભાર શીદ વે'છે રે, ઉગરવાની નથી બારી. સુણો૦ ૨
ભાઇ મળમૂત્ર ખાઇ કદી ભુંડ થયો તુ, તેનું થવાય પતંગ,
દીપ દેખી તું મરવા પડે ત્યારે, તારૂં બળી જાય સહુ અંગ;
ભંગ થાય ભુંડા રે, કંઈક જો તુ વિચારી. સુણો૦ ૩
લોક કે'શે મોટો પેટો હતો તે, થઇ ગયો ટેટારૂપ,

---

૨ મહિમા—મોટું કદ કરવાની સિદ્ધિનું નામ. નિરવાણ પદ-મોક્ષપદ.
૪ સમો-મનુષ્ય દેહરૂપી. ૫ મૂકી-પડીમૂકી. વમો-વામો-વામ ભરો.
૨ લઘિમા-હલકુંરૂપ ધારણ કરવાની શક્તિ.

યોગી ઉપરથી તુ સારો દેખાઇશ, પણ ભૂલીશ ભુવનનો ભૂપ,
ચૂપ રહે ચેતી રે, શીખામણ માની મારી સુણો૦ ૪
ખરા થયા તેણે ખોળીને મૂક્યુ, યોગ સાધનકેરૂ કામ,
સાખ્યને રસ્તે ઊતરિયા સૂધા, તરી ગયા એવા તમામ,
બાપુ સત્ય કે'ઠે રે, આખર જશે એ પર વારી સુણો૦ ૫

કાફી ૬ ઠ્ઠી.

કેવુ છે ઘર ચોથુ રે, તે તો આપુ ઉઘાડી,
બેશો જાણ્યો પાડો ર, કે રાતે જાણી પાડી. ટેક -- ૧
એવો ભ્રમ ભાઈ રે' નહિ તમને, એવી કરીશુ વાત,
સિદ્ધિઓની અમે સહુ સમજાવુ, એક એક લઈ જાત,
ભાત ભુડી જેની રે, વીસરાવે મુક્તિ માડી. કેવુ છે૦ ૨
ભાઈ ભૂતરૂપે તમે ભરમાશો, પ્રાપ્તિનો પામી પાર,
સર્વે પ્રાણીનુ ઇંદ્રિ દેખાશે, એથી બીજો કયો સાર,
માર જાશે જમનો રે, વાત તમે જાણો ઘાડી કેવુ છે૦ ૩
વળી પ્રાણીઇદ્રિનો દેહ દેખાશે, પછે તેનો જેહ સબધ,
અજવાળુ થઈ જશે એમ મન ધારો, હુ તો ધાઉ થાશો અધ,

બંધ બહુ બાઝે રે, અજ્ઞાનની ઓઢો સાડી. કેવું છે૦ ૪
મારૂં ન માનો તો પૂછો શાણાને, ધીર જેવો ધનવંત,
નીરાંત કરે સહુ નીરાંત તારી, ભેટાડે ખરો ભગવત;
ચંત થાય ચોખુ રે, બાપુ મટે આંખ બાડી. કેવુ છે૦ ૫

કાફી ૭ મી.

પાંચમું પદ તારૂં રે, ખુલ્લુ કરે છે બાપુ;
વીણી વીણી આજે રે, હાથ તારે હુ આપું. ટેક. ૧
સૂરજ જેવો આજ થયો મારે, સિદ્ધિ પ્રાકાશ્ય ઉજાસ,
હવે મારે કંઈ બાકી નથી ભાઈ, જગત થયુ મારૂં દાસ;
પાસ રાખું તેને રે, આપે પેલુ જેહ દાપુ. પાંચમુ૦ ૨
યોગી પરલોકમાં તારો બાપ બિરાજે, નરકકુંડમાં નાંય,
પ્રાકાશ્યવડે તને મોઢું જણાયે, તારો બાપ ગોદા કેવા ખાય;
આય કેવી એની રે, દર્શન દઈ દુખ કાપુ. પાંચમુ૦ ૩
વળી આ લોકનાં છીનાળાં જાણે તું, યાંની ત્યાંની સહુ વાત,
યોગી મોટા થઈ મનમાં ફૂલો તમે, પણ ભૂલ્યા છો જાત;
જ્ઞાત મૂકી પેલી રે, ભાંગ્યાં હાડ પગ ચાપુ. પાંચમુ૦ ૪
એ જાણ્યેથી અરથ એટલો, થયો જાણ્યા તમે મૂઢ,
પણ બ્રહ્મમાં તમે ભૂલા પડ્યા તેથી, વીસર્યા ગરૂડારૂઢ;
બાપુ ગૂઢ ગયુ નાસી રે, સિદ્ધિ કેછે હું શાપુ. પાંચમુ૦ ૫

કાફી ૮ મી.

બોધ કંઇ માનો રે, ભલુ તમે મનમાં ધરો;

---

૪ બંધ-(કર્મ વાસનાના). ૫ ચંત-ચિત્ત.
૨ પ્રાકાશ્ય—ત્રણે લોકની વાત જાણવાની શક્તિરૂપ સિદ્ધિ. ૩ આય—શક્તિ. ૪ ચાપુ—પગનુ ચાપવું. ૫ ગૂઢ—ગૂઢ બ્રહ્મનાથ.

યોગનો ગઢ મોટો રે, ભાઈ ધાર બેના છરો　　ટેક૦　૧
છઠ્ઠુ પદ તમે પામીને બેઠા, થયા જોગધારી અનુપ,
અનુપમ રૂપ લાધ્યો તેથી અગ્યા, ભૂ યો તુ તારૂ રૂપ,
કૂપ માહી પડિયો રે, ઊતર્યો નહિ તારો બરો　　બોધ૦　૨
જેમ બાજીગર વસ્ત્રના બનાવે, પૂતળા તે પેરપેર,
પછી તેને થેઈ થેઇ નચાવે જોનાર આગ્રુ મે'ર,
ફેર થાય કૂડો રે, ચાડિયાને ફે'રો ચરો　　બોધ૦　૩
તેમ અ યા તુ સહુની માયા જાણે, ચાડિયો થઇ તતકાળ,
જ્ઞાનગર્થ નવ મળે કદા તો, તને યુકી કરશે બેહાલ,
માલ જાશે મૂળગો રે, હશે ત્યારે કરશો વરો　　બોધ૦　૪
ઈશ્વિર માયાની માથાફોડ માહી, મરશો તમે મતિ મૂઢ,
કામ ક્રોધ લોભ આવી વળગશે, મોહ આદિક રિપુ ગઢ,
બૂઢ થઇશ કપિમા રે, બાપુ જ્ઞાન હૃદયે ભરો　　બોધ૦　૫

કાફી ૯ મી

માનો માનો મારૂ રે, હઠયોગ મૂકી પરો,
નહિ વળે કઈ તારૂ રે, જાણજે એ તો છૂપો ધરો　　ટેક　૧
સાતમી સિદ્ધિ મોટામા મોટી, જેનુ વશિતા એવુ નામ,
એ મળી તેનુ તો કારજ સરી ગયુ, યોગવાળા કહેછે તમામ,
શ્યામ નથી એમા રે, વિશ્વામ સત શાણે કરો　　માનો૦　૨
એક મહાઅજ્ઞાની દુ ખ વેઠે છે, રોગથી અપરમપાર,

---

૨ છઠ્ઠુ પદ—ઇશિત્વ સિદ્ધિરૂપ-બીજાના ઉપર સ્વામીત્વ પ્રાપ્ત કરવાની શક્તિરૂપ સિદ્ધિ બરો—મદ

૩ ચરો—ફેરો અથવા ફરીને પૈસા મેળવો

૨ વશિતા સર્વને વશ કરવાની શક્તિરૂપ સિદ્ધિ બાપુએ તેને ઇંદ્રિયોનો નિગ્રહ કરી વિષયથી અસગ રહેવાની શક્તિરૂપે વર્ણી જણાય છે

શ્યામ સલૂણા શુદ્ધ બુદ્ધ ભૂલી, અંતર પ્રગટી આગી,
રિતુ વસંત ને રમવા ચાલી, જેને વચન ગલોલી વાગી;
કામણગારે કોઇ પેર દાગી. લાલનસેં૦ ૨

પ્રેમ ગુલાલકી ઝોરી ભરકે, ગોક ગોવિંદજીકે માગી,
મન્મથ પૂર્ણ કરો હે મોરારિ, નારી નાચત કૂદત નાગી;
અનભે થઈ ભય ગયો ભાગી. લાલનસેં૦ ૩

બાંહ્ય પકરકે રાધે બોલી, કહાં જયો કાન કહોરી,
ભોજલનો સ્વામી સદા નિષ્કામી, પામી પ્રીતે શામ સુવાગી;
જેણે ઓઢી અવિચળ ધાગી. લાલનસેં૦ ૪

પદ ૩ જું.

કોઇ હરદમ હોરી મચાવે, મચાવે કોઇ હરદમ હોરી. ટેક
નાભિકમળથી સુર ચલત હે, શબ્દમેં સુરતી મિલાવે,
પસર્યું હોય તેને પાછુ સકેલે, રોમ રોમ રંગ લાવે;
એણીપેરે પિયુકું રીઝાવે. કોય હરદમ૦ ૧

---

૨ સલૂણા—મીઠા—રમ્ય. હે શ્યામ! તમને જોઇને શુદ્ધ તથા બુદ્ધ હું ભૂલી છું—બ્રહ્મને વિષે એકતાનતા થવાથી બહિર્વૃત્તિ નાશ પામી છે. (એ રીતે બધે આધ્યાત્મ પરત્વે અર્થ બેસાડવો). રિતુ—ઋતુ. વચન ગલોલી—(ગુરૂ ઉપદેશરૂપી). દાગી—ડાઘ કર્યો—નિશાની કરી.

૩ ઝોરી—ઝોળી. ગોવિંદજીકે—ગોવિંદની પાસે મન્મથ-કામ-બ્રહ્માનંદરૂપી કામના. નારી—(બુદ્ધિરૂપી). નાગી—વાસનારૂપી વસ્ત્ર વિનાની. અનભે—નિર્ભય. સુવાગી—સુહાગી

૧ હરદમ—હમેશ. નાભિકમળમાંથી સુર ચલત હે—ચાલે છે-નિકળે છે. તે શબ્દમેં—તે સુરમાં સુરતી અંતર્વૃત્તિ મિલાવે-મેળવે છે. પસર્યું ઈ૦—પસર્યું હોય તેને પાછું સંકેલે-સંકેલી લઈ રોમે રોમે-રોને રામ રંગ લાવે-લગાડે છે. તાત્પર્ય કે નાભિકમળમાંથી (જે ગુરૂનો શબ્દ નીકળે) તેમાં અંતર્વૃત્તિ મેળવી (મન આદિક) જે પસરી ગયું હોય (ફેલાઈ ગયું હોય)

હદ ને બેહદ છૂટી ગઇ, અનહદ ઉઠી લે'ર બલજાઉ;
ગુણ ને અવગુણ સે'જે ગળ્યા, નહિ પ્રીતિ ને વેર મહાદશા૦ ૪
એવા સુખ કોઈ સન્જોગિયા માણશે, સોળ સજી શણગાર બલજાઉં,
ભોજો ભગત કહે એવી ભક્તિ કરતા તે, પો'ચ્યા છે પરા ને પાર મા૦ ૫

કવિત ૧ લું

ભાવ શાખ માથે ભારે બે, ભક્તિતણો તુ છેડો ગ્રે',
નિઠતો નો સાઇ સાચો છે, જો ચાલ્ય તો અમર રે' ૧
જો ચેત તો સુખે પાળ, જમકિંકરને પાછા વાળ્ય,
જો સૂઇ રે' નહિ આતમરામ, બેલાઇ જાશે તારૂ ગામ ૨
આ કળિયુગમા લાગે બીક, તેમા રહેવુ ઠીકોઠીક,
જમકિંકરની ભારે વાત, ભેળી ગે'ર ઉપજાવે ઘાત ૩
જે કોઈ નગ પગથિયે ચઢે, હડશેલે તો પાછા પડે,
એ દૈત્યોનુ બળ છે બહુ, ભવસાગરમા રહ્યા છે સહુ ૪
કોઈ કોઈ આવીને આફળ્યા, થયુ ધિંગાણુ ધરાર,
દૈત્ય લાગ્યા ડોલવા, તેને બરછિયુના માર ૫
બાધવા હતા તે તનરિયા, શત્રુ ભાગ્યા ચાર,
ભોજો ભગત કહે ગુરૂપ્રતાપે, પછે વરતાણો જેજેકાર ૬

---

૫ સન્જોગિયા–મારા સન્જોગ (સરાર)સાળા

૧ નિઠનો ઈ૦–તુ ભક્તિ કરતા પાછો હઠતો નો (નહિ), કેમકે સાઇ (પરમેશ્વર) સાચો છે આવ્યા–(ભક્તિને માર્ગે)

૨ જો ઈ૦–જો તુ સૂઇ રહે તો આતમરામ–આત્મારામને જાણે નહિ અને ન જાણે તો તારૂ શરીરરૂપી ગામ બેનાઈ જશે–શરીરનો નાશ થઇ જાગે તેને–જે ચેત્યા નથી તેને ૦

૪ દૈત્ય–કામાદિક ૬ બાધવા ઈ૦–ભોજો ભગત કહે છે કે ગુરૂપ્રતાપે જેને બાધવા હતા તે તનરિયા–નગે? રહી ગયા કે તણાઇ ગયા(?)અને ચાર શત્રુ–કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ એ પણુ ભાગી ગયા પછી જેજેકાર વરતાણો – થતાઇ

કવિત ૨ જું.

આ કળિયુગમાં એવું થયું, માન મોટાનું ઘટી ગયું;
સુરિનર મુનિવર બેઠા ખાય, કાયર ઉઠી રણમાં જાય. ૧
કીડી બેઠી કટકાયું કરે, બાણ લઇને જુદ્ધા ફરે;
બાણના બળિયા દીસે બહુ, તેની વાત કરે તે માને સહુ. ૨
કામ ક્રોધ મદ મોહ ને દામ, જેસે ઠાઉકું કીધું કામ;
હાથ ન રહે ને હડી કરે, મરતાશુ ભેલા મરે. ૩
ચાર યુગમાં પોતે ફરે, ચકવે રાજ સંસારમાં કરે;
સીંઠા રાજા ન ગાંજે કોય, પલમાં નગરી બેલી જોય. ૪
દશ દરવાજા હાથે દઇ, ગઢકોટમાં સૂતા જઇ;
ભારે શે'ર ભૂલવણી માંહી, સર્વે સસાર તો રહ્યો ધુચાઈ. ૫
અંધા નર આફળે, જ્યાં જાય ત્યાં આડો કોટ;
ભોજો ભગત કહે ગુરૂપ્રતાપે, નર નીકળ્યા ક્રોડ્યુમાં કોક. ૬

કવિત ૩ જું.

હેત વિના ન હાલિયે જેમ, ગોકિર ચઢિયું ગામ;
પડતો પૂરાનો પૂગશે સન્મુખ લડવાને શ્યામ. ૧

---

૧ મોટાનું-બ્રાહ્મણાદિકનુ. કાયર-શૂદ્રાદિક. ૨ કટકાયું-કરડાગીઓ. કીડી—માયારૂપી. બાણ-પંચ વિષયરૂપી જુદ્ધા-કામાદિક તેની-વિષયની.

૩ કામ ઇ૦—કામાદિક જેવાએ ઠાઉકું (વ્યવહારમાં ઠરેલ) કામ કીધુ. હાથ ઇ૦—કામાદિક હાથમા રહેતા નથી તે (પણ) હડી કરે છે-ધમે છે અને મરનારનીસાથે મરે છે -અર્થાત્ ફરી જન્મતાની સાથે જન્મે છે. અથવા મરનારની સાથે (જીવન્મુક્ત થનારની સાથે) મરે છે-નાશપામેછે.

૪ સીંઠા—જોરાવર-ઠગ. રાજા-કામાદિક. ગાંજે-જીતે (કામાદિકને). નગરી-દેહરૂપી. બેલી-ઉજડ કરી. ૫ દશ દરવાજા—દેહના દશ દ્વાર. ગઢકોટ-અંત કરણરૂપી. શેહેર-દેહ રૂપી.

૧ હેત ઇ૦—જેમ ગોકિરમાં (ભૂમિયામાં) હેત હોય તો ગામ ચઢે

હદ ને બેહદ છૂટી ગઇ, અનહદ ઉઠી લે'ર બલજાઉં;
ગુણ ને અવગુણ સે'જે ગળ્યા, નહિ પ્રીતિ ને વેર. મહાદશા૦ ૪
એવાં સુખ કોઈ સન્જોગિયા માણશે, સોળ સજી શણગાર બલજાઉં;
ભોજો ભગત કહે એવી ભક્તિ કરતા તે, પો'ચ્યા છે પરા ને પાર. મા૦ ૫

કવિત ૧ લું.

ભાવ રાખ માથે ભારે ભે, ભક્તિતણો તું છેડો એ';
નિઠતો નો સાંઇ સાચો છે, જો ચાલ્ય તો અમર રે'. ૧
જો ચેત તો સુખે પાળ, જમકિકરને પાછા વાળ્ય;
જો સૂઇ રે' નહિ આતમરામ, ભેલાઇ જશે તારૂં ગામ. ૨
આ કળિયુગમાં લાગે બીક, તેમાં રહેવુ ઠીકોઠીક;
જમકિકરની ભારે વાત, ભેળી શે'ર ઉપજાવે ઘાત. ૩
જે કોઈ નર પગથિયે ચઢે, હડશેલે તો પાછા પડે;
એ દૈત્યોનુ બળ છે બહુ, ભવસાગરમાં રહ્યા છે સહુ. ૪
કોઈ કોઈ આવીને આફળ્યા, થયું ધિંગાણું ધશર;
દૈત્ય લાગ્યા ડોલવા, તેને બરછિયુંના માર. ૫
બાંધવા હતા તે તલરિયા, શત્રુ ભાગ્યા ચાર;
ભોજો ભગત કહે ગુરૂપ્રતાપે, પછે વરતાણો જેજેકાર. ૬

---

૫ સંજોગિયા–સારા સંજોગ (સંસ્કાર)વાળા.

૧ નિઠનો ઈ૦–તુ ભક્તિ કરતા પાછો હઠનો નો (નહિ), કેમકે સાંઇ (પરમેશ્વર) સાચો છે. ચાલ્યા–(ભક્તિને માર્ગે).

૨ જો ઈ૦–જો તું સૂઇ રહે તો આતમરામ–આત્મારામને જાણે નહિ અને ન જાણે તો તારૂ શરીરરૂપી ગામ ભેલાઈ જશે–શરીરનો નાશ થઇ જગે. તેને–જે ચેત્યા નથી તેને. ૦

૪ દૈત્ય–કામાદિક ૬ બાંધવા ઈ૦–ભોજો ભગત કહે છે કે, ગુરૂપ્રતાપે જેને બાધવા હતા તે તલરિયા–તળેર રહી ગયા કે તણાઇ ગયા(?)અને ચાર શત્રુ–કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ એ પણ ભાગી ગયા પછી જેજેકાર વરતાણો–વરતાઇ રહ્યો.

કવિત ૨ જું.

આ કળિયુગમાં એવું થયું, માન મોટાનું ઘટી ગયું;
સુરિનર મુનિવર ખોડા ખાય, કાયર ઉઠી રણમાં જાય. ૧
કીડી બેઠી કટકાયું કરે, બાણ લઇને જુદ્ધા ફરે;
બાણના બળિયા દીસે બહુ, તેની વાત કરે તે માને સહુ. ૨
કામ ક્રોધ મદ મોહ ને દામ, જેસે ઠાઉકું કીધુ કામ;
હાથ ન રહે ને હડી કરે, મરતાશુ ભેલા મરે. ૩
ચાર યુગમાં પોતે ફરે, ચકવે રાજ સંસારમાં કરે;
સાંઠા રાજા ન ગાંજે કોય, પલમાં નગરી બેઠી જોય. ૪
દશ દરવાજા હાથે દઇ, ગઢકોટમા સૂતા જઇ;
ભારે શે'ર ભુલવણી માંહી, સર્વે સંસાર તો રહ્યો ઘુચાઈ ૫
અંધા નર આફળે, જ્યાં જાય ત્યાં આડો કોટ;
ભોજો ભગત કહે ગુરૂપ્રતાપે, નર નીકળ્યા ક્રોડ્યુમાં કોક. ૬

કવિત ૩ જું.

હેત વિના ન હાલિયે જેમ, ગોફિર ચઢિયુ ગામ;
પડતો પૂરાનો પૂગશે સન્મુખ લડવાને શ્યામ. ૧

---

૧ મોટાનુ—બ્રાહ્મણાદિકનુ. કાયર—શૂદ્રાદિક. ૨ કટકાયું—કરડાગીઓ. કીડી—માયારૂપી. બાણ—પંચ વિષયરૂપી જુદ્ધા—કામાદિક તેની—વિષયની

૩ કામ ઇ૦—કામાદિક જેનાએ ઠાઉકુ (વ્યવહારમા ઠરેલ) કામ કીધુ. હાથ ઇ૦—કામાદિક હાથમાં રહેતા નથી તે (પણ) હડી કરે છે—ધમે છે અને મરનારની સાથે મરે છે—અર્થાત્ ફરી જન્મતાની સાથે જન્મે છે. અથવા મરનારની સાથે (જીવન્મુક્ત થનારની સાથે) મરે છે—નાશપામેછે.

૪ સાંઠા—જોરાવર-હઠ. રાજા—કામાદિક ગાંજે—જીતે (કામાદિકને). નગરી—દેહરૂપી. બેઠી—ઉજડ કરી. ૫ દશ દરવાજા—દેહના દશ દ્વાર ગઢકોટ—અંત કરણરૂપી શેહેર—દેહ રૂપી.

૧ હેત ઇ૦—જેમ ગોફિરમા (ભૂમિયામાં) હેત હોય તો ગામ ચડે

કાઢી ને રણમા કોપિયા નહિ રહ્યાનુ ઠામ,
મલ્લ હોય તો મૂક, નહિ કાયરનુ કામ ૨
શત્રુ હતા તે સહારિયા, ભય ભાગી જાય,
ચોકી કાપી શામની, જઈ અમરાપુર વાતુ વચાય ૩
રમનારા રમશે ખરી, નિત્યના ખેલ માય,
ભાવ હશે તો સો ભાળશે, સાચાની સાખ્ય પુરાય ૪
જેણે બાંધી નાથડ્યુ, એ જગો જગ જાણ,
જે નર બેઠા પાટિયે, ઉડચા જાય વા'ણ ૫
રામ આગળ રતિ જેટલો, વાતરિયે વતરાય,
દૂભો નાવે ત્રિકમા, કેમ કરી સાજો થાવ ૬
શરીર જેનુ સાજુ નહિ, પૂર્ણ લાગ્યા ઘાય,
એને માથે આવી બની, રહ્યો રણ મોઝાર ૭

છે–જાય છે તેમ ભક્તિરૂપી રણક્ષેત્રમા પણ હેત (પ્રેમ) વિના ન હાલીએ–જવાતુ નથી એ લડાઇમા જે કોઈ પૂરો (સપૂર્ણ પ્રેમી) હશે તેનો પડતો (પડછો) પૂગશે, કેમકે સ્વામની સાથે તે લડાઇ લડવાની છે

૨ મૂક—રણમા આગળ પગનુ મૂક ૩ શત્રુ–કામાદિક ચોકી—માયારૂપી. ૪ રમનારા ઇ૦—જે યુદ્ધમા રમનારા હશે તે ખરી (ખરેખરી રીતે) રમશે–ખેલશે નિત્યના–અખડના સાચો–ચલા

૫ પાટિયે–ભક્તિરૂપી વહાણને પાટિયે ૬ રામ ઇ૦—રામ આગળ (રામની ભક્તિથી) જે પુરુષ રતિ જેટલો વાતરિયે પણ વતરાયો હોય (કપાયો હોય) તેને ગમો લાગે નહિ–તે પાછો સધાય નહિ મતલબ કે રામ ભક્તિથી ઘાયલ થયેલો પુરૂષ પાછો સસારમા સધાતો નથી

૭ એને ઇ૦—હરિભક્તને માથે યુદ્ધમા મરવાની વેળા આવી બની તેથી તે રણમાજ રહ્યો મતલબ કે ભક્તિમાથી નીકળીને પાછો સસારમા ન ગયો

કર કાઢી કટકા કર્યા, ચર્ણ વિના કેમ ચલાય;
ભોજો ભગત કહે ગુરૂપ્રતાપે, તે નર વિમાનમાં હુંકા જાય. ૮

કવિત ૪ થું.

હેતે ને પ્રીતે હાલવું, નર રહેવું હુશિયાર;
પુલિયુંતણા ખેલ કરવાને, ઝુંઝવું વણ હથિયાર. ૧
ધેન ધારણ ને ત્યાગવું, રહેવું એકલું યાર;
માંડતાં પગને મોરશે, ચીર કરશે ચાર. ૨
એવિયું વાટું વસમિયું, ખેલ ખાંડાંની ધાર;
ત્યાં નરતે ને સુરતે ચાલવું, ઘડી ન લગાડવી વાર. ૩
મોટો માર્ગ સહી કર્યો, તલખે તલખે તૈયાર;
૫ પેથી પૃથવી આવી રહ્યા, આગળ પિયારનો ખાડ. ૪
માણ ઓના નહિ પાતલા, જગો જગ જાડો;
ત્યાં મહામતિ મુઝાઇ રહ્યા, એવો અઘાટ ઘાટ આડો. ૫
ત્યાં જીવતા કેમ જઇ શકે, મુવેલ ઉડચા જાય;
ઝીણી રેતીમાં ગડા નહિ ભળે, રજમાં રજ સમાય. ૬

---

૮ કર ઇ૦—કર્મેંદ્રિયરૂપી કર તથા ચરણના કટકા કર્યા અર્થાત્ કર્મ ધર્મ તજી દીધા અને એક બ્રહ્મમાં વૃત્તિ લીન કરી તે પુરૂષો વિમાનમાં હુંકા જાય છે–મુક્તિ પામે છે.

૨ ધેન ધારણ–(મોહરૂપી). મોરશે—ભાગશે. ચીર—ચીરા. અર્થાત્ ભક્તિ કરવાના આરંભમાંજ મુમુક્ષુને પાડશે.

૪ તલખે તલખે—તલપે તલપે—તકે તકે. પંપેથી–લક્ષચોરાશીરૂપી પંપમાંથી પૃથ્વીમાં (મનુષ્ય જન્મમાં) આવી રહ્યા, તો ત્યાં પણ આગળ પિયારનો (સ્નેહનો) ખાડ છે.

૫ ઓના–એના. ૬ જીવતા—સંસારી. મુવેલ–મુક્ત. ગડા—ગાંગડા.

વણ સ્થળ નર ઉડચા જાય, એને નહિ આભનું એધાણ,
ઘણે થોડે દહાડે નર ઘરે ગયા, ઓળખી પોતાનું પ્રાણ. ૭
ચૌદમું ધામ જઇ સહી કર્યું, જીવને મહાસુખ થાય;
ગ્રહી ટેક ને આસન રચ્યા, સત્યમાં તમ સમાય. ૮
હોસેથી જેનર હાલિયા, એના મનની વૃત્તિ જોય,
ભોજો ભગત કહે ગુરૂમતાપે, હવે કળિયુગમાં લાખે કોય. ૯

કવિત ૫ મું.

નેજો આવ્યો જેને નામનો, હાલશે ધણી હજુર રે;
અભાગી સામા જઇ આફળ્યા, તનમાં વાગ્યા તૂર રે. ૧
નર આકાર તિયા નહિ, નહિ રૂપ ને રંગ;
નહિ પુરૂષનો પ્રવેશ, નહિ નારીનો સંગ. ૨
અટકળમાં આવે નહિ, લેખુ નહિ લગાર;
વાણીએ કેમ કરી વર્ણવું, વાતું પરા ને પાર. ૩
પરા ને પારથી પીછિયે, જો સદ્‌ગુરૂ ભેદ બતાવે;
સોહં જપો તમે સુમણા, તો અગમતણી ગમ આવે. ૪

---

૭ વણ સ્થળે—બ્રહ્મમાં (બ્રહ્મ સર્વત્ર છે માટે એનું અમુક સ્થળ છે નહિ) ઘણે થોડે દહાડે-કેટલેક જન્મે ઘરે-બ્રહ્મધામમાં પ્રાણ-મૂળસ્વરૂપ

૮ ચૌદમું ધામ-ચૌદલોકને સહી કર્યા-જીત્યા આસન-પદ્મ, સ્વસ્તિક વગેરે. સત્ય ઇ૦-સત્ય બ્રહ્મમાં માયારૂપી તમ સમાઈ જાય છે.

૯ જોય ઇ૦-જે પુરૂષો મુક્ત થઈ ગયા છે તેમના મનની વૃત્તિઓ જોણી -તેને અનુસરવું.

૧ નેજો-નિશાન અભાગી ઇ૦-જે અભાગી હતા તે પ્રેમ યુદ્ધમાં સામા જઈને આફળ્યા અને તેના તનમાં તૂર (રણશીંગા) વાગ્યા (તોપ તેઓ ચેત્યા નહિ-મુક્ત થયા નહિ)

૨ તિયાં (ત્યાં)-બ્રહ્મધામમાં. ૪ સુમણા-સુમુમ્ન

કાફી ૧૯ મી

આડબર જાઠો રે, આને તારે શે કામે,
તરતુ એક તણે રે, સાહેબના સત નામે ટેક ૧
સાત્તમી સિદ્ધિ તે કહુ હમાણા, અપતિહતાજ્ઞા નામ,
એ જાણી તેણે સરસ જાણ્યુ, યોગીઓ કે' થઇ ગયુ કામ,
આમ'શુ ભૂનો રે, દૃવ્યો તમે ખોટે દામે આડબર૦ ૨
હુકમ ઉડાવે નગ પશુ પખી, એથી વધ્યુ શુ ગુમાન,
આવી વળગી અકળામણ એ તો, મિ'થા તુ હુ માન,
ગુમાન જશે ઘે ના રે, પો એ નર બ્રહ્મનામે આડબર૦ ૩
ઓપદેવને એ સિદ્ધિ જડી'તી, થયા વશ વાઘ ને નાગ,
જ્ઞાનદેવે જ્યારે ગમ બતાવી, આવી લાગ્યા એ તો પાગ,
રાગ ગયા નાશી રે, ઓળખ્યા આત્મારામે આડબર૦ ૪
બાપુને એમ હુપદ લાગ્યુ, દૃટી ગતુ નીગત નામે,
મારૂ કહ્યુ જો લગે હૃદયમા, તો તા વેદના વામે,
બાપુ આવે કામે રે, ગુરૂને જ્યારે શિરનામે આડબર૦ ૫

કાફી ૨૦ મી

ભૂનો નહિ ભ્રમમા રે, તો તો થાય કામ ભાઈ,
નથી નાનો મોટો રે, નથી એને બાઈ બાઈ ટેક ૧
આઠમી સિદ્ધિની આશ બતાવુ, થઇ જઓ જેથી નિરાશ,
સાપ્ગામાથી સાપ છૂટે જેમ, તેમ છૂટે સિદ્ધિના પાશ,
આગ વધે ઊડી રે, માને તો માણો જદુરાઈ ભૂનો૦ ૨

---

૭ અપ્રતિહતાજ્ઞા—કરેલી આજ્ઞા ભગ ન થવારૂપ સિદ્ધિ ૪ ઓપદે—ગો ાામૌ ળ ત એ ાાસની મ્ાા ી ક ના દનો

કામરૂપા સિદ્ધિ કારમી ભાઇ, જેથી મળે ધારેલું રૂપ,
રૂપ જોઇ મોહ સર્વને જાગે, થાયે તદાકાર તદ્રૂપ,
ભૂલે ભૂપ મોટા રે, સિદ્ધિ શું ધારે સગાઇ. ભૂલો૦
એ સિદ્ધિ કામદેવે મેળવી, મોહિત કર્યા સરવન,
તેની ગતિ અમે વર્ણી દેખાડું, લખી લેજો તમે પન;
તર્ત તોડો તેને રે, જુદા મનના ન્યાયી. ભૂલો૦
શંકરને ભોળવવા ગયા'તા, કામરૂપ સિદ્ધિએ કામ,
બળી ભસ્મ થયા ક્ષણુ માંહી, હારી બેઠા પછે હામ;
બાપુ નામ સાચું રે, બીજું જૂઠું ચાઈ ચાઈ ભૂલો૦ ૫

બ્રહ્મબોધ.

^ ૧

રાત દા'ડો બેડીમા રે'વુ, નીકળવાની નવ જાગ,
ઋતુ બતુ તો વર્વને સોપી, એ તો તપાસે લાગ,
બાપુ નામ ભૂલાવે રે, આશાપાશ નન છૂટે. બેડી૦ ૫

કાફી ૭૭

ન છૂટે એવુ શુ છે રે, તે તો આજ જોઇએ વે'ના,
ભેદ જોઇએ એ તો રે, વિચારીએ વસ્તુ પે'લા ટેક ૧
અફીણનો બધાયણી થયો, નિત્ય ખાયે વસુ અઢીભાર,
ગાજો પીએ ને ભાગ પીએ છે, એ પણ છટે નિરધાર,
વાર નવ લાગે રે, ટેકે જોઇશુ ચઢેના ન છૂટે૦ ૨
વ્યભિચારી કુકુ કર્મ મૂકે, ખાયે શિર પે જાગ,
ચોગ ચોરવુ ચૂકે વે'લો, મહીપતનો ખાઇ માર,
એમ સહુ છૂટે રે, પણ પાશ એકે જડેના ન છૂટે૦ ૩
દુર્ગુણ જાયે સદ્ગુણથી, સદગુણ દુર્ગુણથી જાય,
આશાનો પાશ અનગ નવ થાયે ખત્તા ખાતેથી ખાય,
મોટોપાશ એ તો રે, છે દૃઢ લોઢે મઢેના ન છૂટે૦ ૪
સદ્ગુરૂ વાર વાર સમજાવે, આશા છોડો અવિચાર,
ગુરૂનામવાળાને ફાંદ ફસાવે, બા'રચના જાણો વે વિચાર,
બાપુ મોડ સાચો રે, જ્ઞાન ઘોડે અડેના ન છૂટે૦ ૫

(તિક મામ વગેરે) એ બેડી—સ્ત્રી અને વન ... ુ છે કે "कान्ताकनकसूत्रेणवटि तसकलजगत् । नासुतेयत्रिरक्तश्चोद्भनाव परमश्वर " ॥

૨ ટેકે ઇ૦—તે ટે મા ચઢે ા જોઇએ અથાત્ દૃઢ મનના જોઇએ ૩ પણ ઈ૦—પણ તે સર્વને એક પાશથી જડેલા છે તેથી તે છૂટે છે

૫ બા'રચના ઈ૦—બાહારના—વ્યવહાર માર્ગના વિચાર જાણવે બાપુ ઇ૦—બાપુ કહે છે કે જે જ્ઞાનરૂપી ઘોડે ચડે ના (તે પર સ્વાર થશે ના) હશે તેમનો કોડ સાચો થશે

કાફી ૩ જી.

જુઓ ઝાડ એક ઉગ્યું રે, ફળ તેનાં લેજો ફોલી;
જાળવજો જુગતે રે, ત્રાજવામાં લેજો તોલી. ટેક. ૧
બ્રહ્મરૂપ એક વૃક્ષ બની ગયો, તેના મૂળ પ્રકૃતિ પુર્ષ,
પ્રકૃતિએ બે બાળક જન્મ્યા, જેને વળગ્યા તે થયા મૂર્ખ;
એવા બે બેટા રે, જન્મી જાણો ભાયડો'ળી. જુઓ૦ ૨
એકનું નામ તો તત્વ મોટું, બીજાનું ભાઈ અહંકાર,
એ અહંકારને ત્રણ છોકરા હુઆ, તેનાં નામ કહું નિરધાર;
કાન દઈ સુણજો રે, ઝટ ઝટ નાખું બોલી. જુઓ૦ ૩
સત્વ રજ અને તમ નામ તેનાં, કહુ તેનો પરિવાર,
તમે મોટાં ભૂત નિપાયા, વિષયાદિ અવિધાર;
રજે દશ ઈંદ્રિ રે, બનાવી છાલી છોલી. જુઓ૦ ૪

---

૨ પ્રકૃતિ–અનાદિ માયા. પુર્ષ (પુરૂષ)–ચેતન્ય. ૩ તત્વ મોટું—મહત્તત્વ. ચૈતન્ય જે સર્વત્ર વ્યાપ્ત છે તેમા સ્વભાવના યોગથી (સ્વાભાવિક રીતે) ઉપજેલુ એક અવ્યક્ત તત્વ એ તત્વ ઉત્પત્તિમાત્રનું મોટું બીજભૂત છે માટે એને મહત્તત્વ કહે છે અહંકાર—અમુક પદાર્થમાં તાદાત્મ્યપણાનું અભિમાન (એ અહંકાર તત્વની ઉત્પત્તિ બાપુ પ્રકૃતિથી થયેલી કહે છે પણ બીજા કેટલાક તત્વવેત્તાઓ મહત્તત્વથી કહે છે. અર્થાત્ મહત્તત્વ જે છેક અવ્યક્ત હતુ તે લગારેક વ્યક્ત થયુ તેનું નામજ અહંકાર)

સત્વમાંથી મન આદિક જાણો, તેના દેવતણો વિસ્તાર,
એ ભ્રમજાળ છે મૃગજળ જેવું, શુદ્ધ બ્રહ્મ વૃક્ષને કરીએ પ્રુવાર;
ખાવાં જોઇએ તે ઉછેરે રે, બાપુ વૃક્ષ મન ડોલી. જુગે૦ ૫

કાફી ૪ થી.

ગુરૂજી તમે કો'છો રે, બ્રહ્મ તારી પાસે વશ્યો;
મને નૃવ દીસે રે, કયા રસે એ તો રશ્યો. ટેક. ૧
માથું બ્રહ્મ કે બ્રહ્મમાં માથુ, બ્રહ્મ આખમાં કે આંખ બ્રહ્મ,
નાકમાં એ વસિયો કે મુખમાં, એ વિષે થાય મુને ભ્રમ;
સંશે નિવારો રે, ભ્રમમાંથી જાઉં ખશ્યો. ગુરૂજી૦ ૨
હાથમાં કે પગમાં ગુરૂ, હૃદય કે છાતી માય,
પગમાં હોય તો પણું નહિ વે'લો, બ્રહ્મ બેઠા છે કયાંય;
વદો ગુરૂ મોટા રે, શિષ્ય જ્યારે કમાણી કરયો. ગુરૂજી૦ ૩
ગુરૂજી કે' તમે શિષ્ય સાંભળો, આંમળો કાઢી આજ,
એક અવયવે નવ વા'લો બિરાજે, પાણી પે'લી બાંધું પાજ;
દૃઢ હોય ધ્યાને રે, નથી એ તો જશ્યો તશ્યો. ગુરૂજી૦ ૪
જેટલા ધ્યાને ધરીને જાગો, તેટલો પાસે એહ,
રૂપ રંગ વિનાનો તદ્રૂપ થાશે, જ્યારે ધ્યાનનો ચઢશે મેહ;
બાપુ બહુ રૂપે રે, જોશો જગદીશ જશ્યો. ગુરૂજી૦ ૫

કાફી ૫ મી.

જ્ઞાનીઓ બતાવુ રે, બંધ મુક્તિ આત્મા કેવો;
આંખ મીચી ઉઘાડો રે, દઢતા ધરો તો સેવો. ટેક. ૧
સૂક્ષ્મ બુદ્ધિ હોય તો સમજશો, નહિ તો કરશો ન માથાકૂટ,
સે'લુ ઘટ તો અમો બતાવુ, પીઓ અમૃતનો છે ઘૂટ;
ખુંટ મારી ખોલુ રે, કહુ બ્રહ્મ જેવો તેવો. જ્ઞાનીઓ૦ ૨
ચૈતન્યમા દૃશ્ય કલ્પવુ જાણો, બંધતણુ એ મૂળ,
ચૈન્યમાથી કલ્પના છૂટવી, મુક્તિ જાણો સમૂળ;
દૃશ્ય વગરનુ ચૈતન્ય રે, આત્મારામ રૂપ સેવો. જ્ઞાનીઓ૦ ૩
ત્રણ લીટીમા ત્રિભુવન સમાયુ, બ્રહ્મ વિધાનો ભોર,
આહા ઓહો કરી અફળો, એવો નથી એ સોર;
ખરી છે એ વિધા રે, ચિત્તમાં રૂડી ચેવો. જ્ઞાનીઓ૦ ૪
મહાશ્રમવડે અમો સમજ્યા છુ, તે દેખાડ્યું પળમાંય,
ન સમજાય તો પૂછો આવીને, આંતરો નથી કાંઈ આ'ય;
ચોખું ઘટ કેવું રે, બાપુ બ્રહ્મ એક દેવો. જ્ઞાનીઓ૦ ૫

કાફી ૬ ઠ્ઠી.

ઘડે ભર્યું પાણી રે, સુરજ માંહી આવી પડ્યો;
ઘટાકાશ ભાગ્યુ રે, ભાગ્યો તેની સાથે લડ્યો. ટેક. ૧
ઘડામાં માને સુરજ હતો તે, ભાગી નાખ્યો અલ્યા ભૂર,
ઘડો ગયો તેની ચિંતા નથી ભાઈ, (પણ) નાશી ગયો મારો સુર;
એને કાંહી દેખુ રે, જુક્તિએ શેમાં જડ્યો. ઘટે૦ ૨
એવે એક આ ની કે' ગમોછ સુઆ, તેનો જીવ કયમે નવ જાય,

---

૨ દૃશ્ય—જોવામા કે કલ્પનામાં આવે તે પદાર્થ. ૪ ત્રણ લીટી—(ત્રીજી કડીની). સોર-ટેલ.

અતિ ઘણા દુઃખિયા થયા, કોઇએ કરી નહિ આ'ય;
દ્રવ્યકાજે બાળ્યા રે, જીવતા ચિતા માંહી પડયા. ઘટે૦ ૩
ઢોંગી ગુરૂ કે' એનો આત્મા બળ્યો ભાઇ, જીવતાં મુઓ અજાણ,
જ્ઞાનીને સુણી હૃદે બિચ લાગ્યુ, અજ્ઞાનીનું ફેકું બાણ;
ઘટમાં ભાગ્યો સૂરજ રે, બીજો તેવો ઘટે તડયો. ઘટે૦ ૪
જ્ઞાની કે' સર્પ ન આવે જાવે, લાગ્યો એ તો ભ્રમ ફોક,
મરે ન અનુનરે આત્મા અલ્યા, શીદ હસાવે છે લોક;
ગેક માનો મારૂ રે, બાપુ બીજો પાસો સડયો. ઘટે૦ ૫

કાફી ૭ મી.

કઠણ કામ કે'તાં રે, તુને સાવચેત કરિયે,
અશે જશે ભાગી રે, પછે ડરો નહિ જરિયે ટેક. ૧
ચકલી સમુદ્ર તરવા ધારે, એ તે બને કેઇ પેર,
એનાં પક્ષીથી તરાય એ તો, તરે પ્રાણીની મે'ર;
સાગર તરવો સાચો રે, નામ સુણી મન ડરિયે. કઠણ૦ ૨
ચકલીને તો ડર લાગે, અમે સમુદ્ર કેઇ પેર તરિયે,
પણ ગરૂડને અલ્યા ભય છે તેનો, તન મન માહિ જરિયે?
નથી તેનું કારણ રે, વધાર્યું બળ હરિયે. કઠણ૦ ૩
તેમ સસાર સાગર મૂઢને મોટો, જ્ઞાનીને મન છે ખાડ,
ગુરૂકૃપા નવ હોય તો જાણજો, આગરમાં ખડક રૂપિયા પા'ડ;
ખાડ બીજી મોટી રે, તરિને ગુરૂને વરિયે. કઠણ૦ ૪
એ સાયર જે કોઇક તર્યા, તેનાં કહુ એંધાણ,
ચિત્ત રાખીને સુણજો તમે તો, જાણો પદ નિરવાણ;
બાપુ સત્ય બોલે રે, સગવ્યા નવ અરિયે કઠણ૦ ૫

૫ બીજો—આ સિવાય બીજો ઉપદેશ તે સડેલા પાસા જેવા જાણવા
૪ ખડક રૂપિયા પા'ડ–ખડકરૂપી પાહાડ. ૫ સરાવ્યા–ખમેડયા

કાફી ૮મી.

જુઓ તમે જ્ઞાની રે, અમો ઓળખાવી દઇએ;
થતા નવ માની રે, પિયાલો આ પઈએ. ટેક. ૧
સંસારરૂપી નાટક ઉભો, આવે વિધ વિ: વેષ,
તારક હારક જાગક તેમાં, બની આવે એશા બેશ;
જોનાર તેહ જુવે રે, જ્ઞાની કેવા કહીએ જુઓ૦ ૨
સ્વસ્વરૂપભૂતચૈતન્ય માત્રે, વાસ વશ્યા ગુરૂ દેવો,
દેહાતીત થયેલા એ તો, તજી કરી અહમેનો,
ટેવો સુણો તેની રે, મારગ મોટે વહીએ. જુઓ૦ ૩.
મારણ મોહન વશિકર્ણ જાણે, લાવે તેના રૂડા ભેખ,
જ્ઞાની દૂરથી સર્વ નિહાળે, એક જગાવી અલેખ;
દેહ જુવે દૂરથી રે, આપણ પાસે રહીએ. જુઓ૦ ૪
દુ:ખ થાય તો તેના ધર્મ જાણે, સુખ થાય તો નવ કાંઇ,
ભટકી ભટકી તમે મથી મરો પણ, જડશે એના નહિ સાંઇ;
જ્ઞાન અર્ક ઉગે રે, બાપુ બા'ર નવ જઇએ. જુઓ૦ ૫

કાફી ૯ મી.

નથી સગા જાણજો રે, આત્માને કોઇએ;
સુખ દુ:ખ દ્વંદ્વ એ તો રે, ઉપરથી જોઇએ. ટેક. ૧

---

૨ નાટક ઉભો—નાટકનો ખેલ ઉભો કર્યો છે ૩ દેહાતીત-દેહ ધારણ કરવાની ઉપાધિથી નિર્મુક્ત થયેલા

૪ અલેખ જગાવીને-આત્મસ્વરૂપમાં મગ્ન રહીને. દેહ૦ઇ૦-જ્ઞાનીઓ પોતાના દેહને પોતાથી નિરાળો જુએ છે અને આપણે પાસે રહીએ છીએ-જૂદો જોતા નથી.

૫ તેના--દેહાદિકના નવ કાંઇ -તેની કાંઇ તેમને દરકાર નથી. બા'ર-બીજી જગોએ (શોધનામાટે).

૧ દ્વંદ્વ-જોડું.

ગાડી કરી તમે બેસવામાટે, રાખ્યા ચોધરી ચાર,
દોડાવતાં ગાડી ગઈ ભાગી, કડકા થઈ ગયા બાર;
ચોધરીને શેનું રે, રડવું આવે કે રોઇએ. નથી૰ ૨
મન મસ્તાનુ થઈ જાય ભાઈ, વસ્તુને શો સંબંધ,
ઘોડે ચઢશે ને પડશે પાછું, અફળાશે ભીતે અંધ;
વસ્તુ એ તો ન્યારી રે, ખોટ તેની ખોઇએ નથી૰ ૩
ઘોડા[૪] ચઢે ને ઘુઘવે પાણી, સાગરને શું હોય,
તેવા ઉપર તો થાય તરંગો, સાગરને મન નહિ સોય;
પૂર્ણ એ તો પુરો રે, તાલમેલના ટોઇએ નથી૰ ૪
હાકડું માકડું કે પંખીડું, માણસનું સગું થાય ?
તેમ વિષયાદિક તો જાણો તમે, જીવના કંઈ ન લેવાય;
અલગ મારો વા'લો રે, બિરાજે ખરી સોઇએ નથી૰ ૫

કાફી ૧૦ મી.

સગપણ બતાવું રે, દેહને આત્માતણું,
વિચારો મનથી રે, સમજી તમે ઘણું ઘણું ટેક ૧
સરોવર માંહે કમળ ઊગે, ખીલે હજાર પાખડી માંહી,
રંગ બેરંગની ભાત દેખાડે, જોનારાને જાહી,
રીઝે જોઈ લોકો રે, સગપણ મારૂં બન્યું. સગપણ૰ ૨
ઉદર માંહીથી ઉપજાવ્યું, નાનું મોટું કર્યું માગ,
સુંવાડાં ઉડાડ્યું જોશે. સાચવ્યું વારવાર;
તોડ્યું આવી હાથી રે, સગપણ ગણ્યું ના ગણ્યું સગપણ૰ ૩
જોવા માત્રથી સગપણ દીસે, જોનારાની આંખ,

૪ ઘોડા-ભરતીનો વેગ રોઇએ-અર્થાત્ ફરી ૫ જાણો-માણસના ॥ નથી એમ જાણો

ઉનાપાણીમાં ઝંપલાઇ જાણી, મરે કોણ રડે આંખ;
તેવું આવે રડવું રે, કમળસર સગપણું. સગપણ૦ ૪
તેવું જીવ શરીર ધરે છે, વળી તે સાથે સગાઈ,
ભ્રમથી ભાસે જુદાઈ છે નહિ, જાણો જૂદા જદુરાઇ;
અલગ વસે દે'થી રે. વાણીએ કેમ વણુ. સગપણ૦ ૫

કાફી ૧૧ મી.

ભાખો તમે જોઇ રે, સત કે અસત હશે;
બતાવો સોઇ રે, જ્ઞાન કંઇક હૃદે વસે. ટેક. ૧
ચાટલું લઇ તમે પ્રતિબિંબ જુઓ, ખરૂં કે ખોટું એહ,
તરંગમાં અલ્યા તેહ દખાશે, પાણી તેલ ઘીમાં જેહ;
ખરૂં કે ખોટું રે, કવિઓ કહો નવે રસો. ભાખો૦ ૨
જો ન સમજાય તો હું સમજાવું, ન લાગે કંઈ વાર,
અનિર્વચનીય જાણી રે'વું, કશો કરવો ન ઉચ્ચાર;
સાચુ છે અમારૂં રે, ગોનુ જાણો કસાણી કરો. ભાખો૦ ૩
તેમ પરમાત્મામાં જાણો, શરીરનોજ સંબંધ,
સાચો નથી જૂઠો નથી, જેમ બેલ ને બેલનો કંધ;

---

૫ તેવું ઇ૦—જેમ સરોવર કમળને ધારણ કરેછે પણ હાથી તેને સૂંઢી નાખે તો તેનો તેને ખેદ નથી તેમ ચૈતન્યરૂપી સરોવરમાં દેહરૂપી કમળો ખીલે છે ને તેને કાળરૂપી હાથી ચૂંટી લે છે તથાપિ ચૈતન્યને તેનો શોક નથી.

૩ અનિર્વચનીય—જેને ખરૂ ખોટું કહેવામાં ન આવે એવું. પ્રતિબિંબ પરતુ સ્વરૂપે હાથ લાગતુ નથી માટે તે ખરૂં કે સત નથી અને તે બિંબનાં જેવું કાર્ય કરે છે માટે તે ખોટું કે અસત્ નથી. એ રીતે સત્ અને અસત્થી વિલક્ષણ હોવાથી તે અનિર્વચનીય છે. એ દ્રષ્ટાંત ગાયાને લાગુ પાડવું. કસણી —કસોટી.

એ તો વાત એવી રે, જાણે જેહ આવો ખસે. ભાખો૦ ૪

સાચુ નથી જૂઠુ નથી. એ માનવાની મરજાદ,
હદ બેહદની વાતો જાણે, તો તો છૂટી જાયે વાદ,
નહિ તો રે' ઉભો રે, શ્વાન જ્યમ પડઘે ભસે ભાખો૦ ૫

કાફી ૧૨ મી.

જળમાં અલ્યા જો જે રે, શું શુ તણાઈ આવે;
પથ્થર લાવે તાણી રે, કાઠ નવ ફૂડો કાં'વે. ટેક. ૧

વા'ણમાં બેશીને આવે જાવે, લોક તો અપરમપાર,
બૂડી જાયે તો જાય જાનમમા, જળને સ્નાન સૂતક છે સાર ?
નથી એને કાઇ રે, આવો જાવો જો ફાવે. જળમાં૦ ૨

જાણો તેમ પચભૂતનુ પૂતળુ, આવ્યુ આત્મા સાથ,
બૂડે કે તરે એને શુ લાગે, અળગો બિરાજે નાથ;
બાથે ન ઝાલે રે, દેહ મૂકી જો રાવે જળમાં૦ ૩

એને દુખ નહિ ને સુખ નહિ, અવિચળ આપે એક,
અખડિત મારો વા'લો બિરાજે, ખરી રાખી જેણે ટેક;
વિવેક વિચારો રે, તજી ગોપી જો મા'વે જળમાં૦ ૪

---

૪ આઘો ખસે—લાબો વિચાર કરે ૫ સાચુ ઈ૦—આ સાચુ નથી અને આ જૂઠુ નથી એ તો માનવાની મરજાદા (સીમા) છે. આટલે સુધી આ સાચું છે અને આટલે સુધી આ જાઠુ છે, એ માનવા માત્ર છે હદ બેહદની—વિશ્વની અને તેની પેલી પારની. શ્વાન ઇ૦—શ્વાન જેમ પડઘો સાભળીને ભસે છે તેમ અજ્ઞાની પણ મિથ્યા વસ્તુ ઉપર વાદ વિવાદ કર્યા કરશે.

૩ રાવે–ગણ્યાએ. ૪ મા વે–કૃષ્ણે આત્મારૂપ કૃષ્ણે દેહરૂપી ગોપી તજી છે તે તું જો

એવી જૂદાઇ છે આત્માની સંગે, સમજે તો થાય સગાઇ,
મિથ્યા છે ખરૂં એહ ભાઇ પણ, જાણ્યે બેસો તમે ના'ઇ;
સુખ તેથી થાશે રે, ભળશો બ્રહ્મ લા'વે. જળમાં૦ ૫

કાફી ૧૩ મી.

જૂદું નથી કોઇ રે, સત્તા એક બ્રહ્મની ભલી;
ખરૂં કરૂં તેને રે, સુણજો સહુ વળી વળી. ટેક. ૧
તરંગો તળે ઉપર થાય પણ, એનું તપાસો મૂળ,
જળની સત્તાએ એ તો ઝઝુમે, જેમ સુઝે અનુકૂળ;
સત્તા એક જળની રે, જોરમાં ઝાઝી મળી. જૂદું૦ ૨
તેમ આત્માની સગાઇથી કાંઇ નથી અળગું, ચિત્ત આદિક ચાર,
પદાર્થ સર્વે માંહે છે સત્તા, આત્માની અવિચાર;
સાર એ સમજો રે, બ્રહ્મમાં જાશો ભળી. " ૩
જેમ સાયરનું જળ તરંગમાં તે, ખાડમાં તેનું તેજ,
ચલન વલનની એજ ચપળતા, સાચું નહિ કાંઇ હેજ;
તેનું કહું બીજું રે, સંશય જાશે ટળી. " ૪
મનુષ્યાદિકમાં ચપળતા જોઇ, આત્મા દર્શે તેવે રૂપ,
પત્થરમાં ચપળતા નહિ ત્યાં, તેવો દર્શે અનુપ;
પત્થરમાં જે વસિયો રે, બાપુ તુજમાં તેહ બળી. " ૫

કાફી ૧૪ મી.

જૂદું નથી કે'ની રે, જીવ તે તો સભરે ભર્યો;

---

૫ જાણ્યે ઇ૦—મિથ્યાને મિથ્યા જાણવાથી તમે નાહાઇ બેસો–તેની આશા તજીને નિવૃત્તિ પામી બેસો.

૧ સત્તા—હોવાપણું (existance). ૪ ટેજ—તત્વ. બીજું—બીજું બધું

નિશ્ચે થયો મનનો રે, ત્યારે તું તો આપે તર્યો. ટેક. ૧
પા'ડ માંહી જીવ છે ને ઝાડ માહી જીવ છે, લાકડે વસ્યો ભગવાન,
જે રૂપે એ તુજમાં બિરાજે, તે રૂપે બીજે વાન;
રૂપ નહિ બીજું રે, સમજ્યો તેનો અરથ સર્યો જૂદું૦ ૨
સ્થાવર જો જે તું તો તપાસી, દેખે તને દીનાનાથ,
જગમાં પણ જેવડો તેવડો, તદ્રૂપે આવે એ તો હાથ;
આત્માવત સર્વે રે, કેવો એણે ખેલ કર્યો " ૩
એટલું સમજે જેહ જોગીજન, ભોગી સમજે થાય ભૂપ,
એ સિધ્ધાંતથી સમાન દૃષ્ટિ, થતા બને તદ્રૂપ,
અલૌકિક ભારો રે, રખે તું જાય ડર્યો " ૪
અજ્ઞાન છે આત્માનું કલ્પ્યું, મોટો છે આત્મારૂપ,
એમ સહુ જોનો આત્મારૂપે, જેમ ઉદબત્તી ને ધૂપ;
ચૂપ થઈ રે'વું રે, બાપુએ તો આત્મા હર્યો. " ૫

કાફી ૧૫ મી.

ભેદ બતાવું રે, પે'લો હું તો જીવતણો;
સમજીને લેજે રે, તેથી પાર શિવતણો. ટેક. ૧
શિવ પ્રતિબિંબથી અજ્ઞાન અરસ શોભે, તે તો જીવ કે'વાય,
તે જીવ બંધાયો દેહ પિંજરમાં, અજ્ઞાન જેની સેવાય;
ધારે પ્રાણ તેથી રે, જીવ મોટો એજ બન્યો. ભેદ૦ ૨

અહંકારની એ જાગણ જાગે, ત્યારે કે'વાયે હું,
નિશ્ચય કરે તો બુદ્ધિ કે'વાયે, હું પદમાં હું તું,
સંકલ્પે મનડું રે, તારો જીવ અમે ગણ્યો ભેદ૦ ૩
કલ્પનાથી અજીવ નીપાવે, પ્રકૃતિ પડિયું નામ,
મોહવડે બંધાયો માટે, દેહ રૂપિયું એ ગામ,
અજ્ઞાને જડ જાણો રે, ચૈતન્યે ચેતન શણ્યો ભેદ૦ ૪
એ રીતે અજ્ઞાન ને ચૈતન્યકાંતિ, મળ્યે કે'વાયે જીવ,
મન મતિના નામ એજ ગણાવે, ન્યારો છે ભાઇ શિવ,
બાપુ વાત ઊંડી રે, જાણે ગુરૂ પાસે ભણ્યો ભેદ૦ ૫

કાફી ૧૬ મી.

સંસારનું કારણ કિયું રે, તે તો આજ દાખું તને,
ગુરૂએ સમજાવ્યું રે, જેવું તેવું ભાઇ મને ટેક. ૧
કારણ સંસારનું જીવને માનો, સમજી સારી પેઠ,
અથવા તો ભાઇ ચિત્તને માનો, બીજાને વળગી વેઠ,
આવો તપાસું રે, તમે ભાઇ મારી કને સંસારનું૦ ૨
દેહ અન્યા એ તો હલકામાં હલકો, મુંગો કહે સંતનોક,

જણાય છે તથાપિ બિંબભૂત સૂર્ય તો તેથી અનગર્જ છે તેમ પરમાત્મારૂપી બિંબ અજ્ઞાન અંશરૂપ અવિદ્યામાં પ્રતિબિંબિત થયો છે એ પ્રતિબિંબને જીવ કહે છે

૩ સંકલ્પે ઇ૦—કલ્પના કરે તે મન કહેવાય ૪ પ્રકૃતિ ઇ૦—જીવ મનનકે કલ્પના કરીને અજીવ પદાર્થોને ઉત્પન્ન કરે છે માટે તેને પ્રકૃતિ કરીને કહે૦ છે રાચ્યો-આભ યો

૫ અજ્ઞા ા—જે પોતાનું સ્વરૂપ નથી તેને પોતાનું સ્વરૂપ માનસાનું બુદ્ધિ ઊંડી-સૂક્ષ્મ

એને કોઇ ન કારણ ધારે, ધારે તો ધારવું ફોક;
એણે શું કીધું છે રે, આવિયો જે નિધને. સંસારનું૦ ૩
આત્મા તો અવિનાશી અખંડિત, સંસારી ન કે'વાય,
હીંચકા ખાતો જીવ છે કારણ, બોલ્યા વિના ન રે'વાય;
માનો મારૂં સાચું રે, લોભ નહિ તને ધને. સંસારનું૦ ૪
એ કારણ રૂપનો નાશ નથી, જડ દેહ ગયે જીવ જાય,
બીજા માંહી જઇ બેસે એ તો, જેમ ઘડા પાણીનું થાય;
બાપુ ખરી વાતો રે, સમજાયે નહિ જ્ઞાન વને. સંસારનું૦ ૫

કાફી ૧૭ મી.

ભ્રમજાળ ભાગો રે, તો તો પામો મુક્તિને;
ભ્રમ કાઢી નાખો રે, જણાવું જુક્તિને. ટેક. ૧
ઊંબાડિયું એક હાથમાં લેઇ, ફરવે બાળ અપાર,
અગ્નિચક્ર નહિ પણ ચક્ર દેખાશે, મિથ્યા એ વિચાર;
ભ્રમ છે એવો રે, ભજો નવ ભુક્તિને. ભ્રમજાળ૦ ૨

---

૩ કારણ—(સંસારનું). આવિયો ઇ૦—જે નિધને (મૃત્યુમાં) આવ્યો છે—જેનું મૃત્યુ થાય છે તેને સંસારનું કારણ કોણ ધારે?

૪ હીંચકા ખાતો—એક દેહમાથી બીજા દેહમાં જતો. લોભ ઇ૦—મને કાંઇ તન કે ધનમાં લોભ નથી

તેમ ચિત્ત તારૂં જો ભ્રમમાં પડ્યું તો, તેની ન કરવી વાત,
ખરા ખોટાની એહ ભૂલવશે, જાત અને વળી ભાત;
સમજો શાણા રે, તજો એવી રૂકિતને. ભ્રમજાળ૦ ૩
ખોટું જગત તે ખરૂં કરી દે'શે, ચિત્તભ્રમનું એ કામ,
શાણા સમજીને અટકાવે, ભૂલાવે પરમધામ;
નામ જાય નાશી રે, જોઇ ચિત્ત સુકિતને. ભ્રમજાળ૦ ૪
ભેદ સમજ્યો તેને ભ્રમ ભાગ્યો, બીજાને જાગ્યો અપાર,
કોને પડી તે સમજાવે તેને, ખરૂં કહે નિરધાર;
આપુ હોય પુણ્યે રે, પામે વય પુક્તિને. ભ્રમજાળ૦ ૫

કાફી ૧૮ મી.

રૂંધી પ્રાણ દાખુ રે, પગથિયે પે'લે ચઢો;
કામ થાય ભાખુ રે, ષડ્‌રિપુ સાથે લઢો. ટેક. ૧
બોલવું તો ભાઇ લાગે સે'લુ, કરવુ કઠણ છે કામ,
અનુભવેલુ અમો બતાવુ, રીઝશે આત્મારામ;
કામ થાશે તારૂ રે, જદુનાથ જાયે જડયો. રૂંધી૦ ૨

---

૩ રૂકિત—મર્મ ૪ શાણા ઇ૦—જે પરમધામને ભૂલાવે એવો ચિત્તનો ભ્રમ છે તેને શાણા પુરૂષો સમજીને અટકાવે છે. ચિત્ત ઇ૦—ચિત્તની સુકિત (ગૃઢ્ઢાપણા)ને જોઇને નામ (મત્ નામ—અહં) નાશી જાય છે.

૫ બીજાને-ભેદ ન સમજ્યો તેને કોને ઇ૦—જેને એવો ભ્રમ થયો છે તેની પીડા કોને પડી છે કે તેને સમજાવે અને તેને નિરધારીને ખરૂં કહે? વય પુક્તિને ઇ૦—પુખ્તવયને પામે ત્યારે પૂર્વના પુણ્યે કરીને તે હોય—સતસમાગમથી જ્ઞાનોપદેશ હોય

૧ પાછળ કહ્યા પ્રમાણે તત્વ વિવેક થયા પછી આત્માનો અનુભવ કરવાનો માર્ગ બતાવવાનો ઉપક્રમ કરે છે રૂંધી ઇ૦-સ્પષ્ટ છે રૂંધી-રોકો. પ્રાણ -પ્રાણ વાયુ—શ્વાસોચ્છ્વાસ.

૨ બોલવું ઇ૦-કામાદિક તજીને પ્રાણાયામ કરો, એ આત્માનુભવનુ

નજરથી લઇને બાર આંગળ લગી, નીચેનુ જે આકાશ,
જેહ નિર્મળ અતિશે સારૂં, રોકય ચક્ષુની દૃષ્ટિ ખાસ;
મન માંહી રોકો રે, જોઇએ ન કાંઇ જડો. રૂપી૦ ૩
એમ આંખ અને મન રોકી જોજે, ઘડીભર તું નિરધાર,
ચલન વલન એ ભૂલશે ત્યારે, પ્રાણ તારો અવિધાર;
સત્યનો સાખી રે, સામો આવી અડ્યો. રૂપી૦ ૪
એ રીતે તો પ્રાણ રૂંધાએ, દેખાડ્યું દૃષ્ટાંત,
કરી જોશો ત્યારે તો સમજશો, ખરૂં જેહ સિદ્ધાંત;
બાપુ નામ સાચુ રે, બીજા સહુ જૂઠો સડો. રૂપી૦ ૫

કાફી ૧૯ મી.

હૃદય સમજાવુ રે, સુણે જો તુ મારૂં;
ભેદ બતાવુ રે, જાણે સારૂં સારૂં. ટેક. ૧
તારા દેહને તુંજ ભરી જો, થાશે વેત્યો સાત,

પેહેલુ પગથિયું છે એમ બધાય કહે છે પણ તે કેમ થાય તે અમે બતાવીએ છીએ. જદુનાથ—આત્મારૂપી ભગવાન.

૩ તે પ્રકાર બતાવે છે નજર ઈ૦—નેત્રથી બાર આંગળ નીચે હૃદયાકાશ જો, અને માંહીથી (અંદરથી) મનને રોક—મનની વૃત્તિઓ બીજે ન જવા દેતાં હૃદયાકાશમાજ સ્થિર કર. એને રોકવાને કાંઇ જડો—રેખો જોઇતી નથી.

૪ ચલન વલન ભૂલશે—શ્વાસોચ્છ્વાસ બંધ થશે. સત્યનો ઈ૦—સત્યનો સાખી (સાક્ષી)—અંતરાત્મા સામો આવીને અડ્યો—પ્રત્યક્ષ થશે. આ ક્રિયાને યોગશાસ્ત્રમા જાલંધરબંધ કહે છે. હડપચીને ગળાની નીચે અડકાડી હૃદય ઉપર દૃષ્ટિ સ્થિર કરી પ્રાણવાયુ રોકવો તે જાલંધરબંધ કહેવાય છે.

૧ પાછલા પદમાં હૃદયાકાશમા દૃષ્ટિ સ્થિર કરવાની કહી છે માટે આ પદમા હૃદયાકાશનુ સ્વરૂપ બતાવે છે. હૃદય ઈ૦—સ્પષ્ટ છે.

હૃદય તેમાં ક્યાંહી વસે તે, તુજને કહુ સાક્ષાત;
વાત માન સાચી રે, ખરૂં નથી એ બારૂ.　　　　હૃદય૦　૨
હૃદયના બે ભેદ જાણે છે, તેનો સુણ વિચાર,
માનવા જેવુ ને નહિ માનવાનુ, એવા બેજ પ્રકાર;
તે સાંભળાવુ રે, લાગે તને નહિ ખારૂં.　　　　હૃદય૦　૩
છાતી વચ્ચે જે હૃદય છે તે, નહિ માનવાનુ માન,
અખંડઅનુભવ નામ છે જેનું, માનવાનુ તે તો માન;
સાન ધરજ એવી રે, ચિત્ત રૂચે ચારૂ　　　　હૃદય૦　૪
એ હૃદયની વાત અલ્તયબ, સંભળાવીશ હું આજ,
સુણવાને એકે કાને થાજો, અમો સુણવું એમ રાજ;
બાપુ બોલે સાચુ રે, સમજે તેને તો પ્યારૂ.　　　　હૃદય૦　૫

કાફી ૨૦ મી.

માનેલુ મનાવું રે, હૃદય હવે હું આજે;
કાઇ નવ જોઇએ રે, અમારે તો સાજે.　　　　ટેક.　૧
માનેલુ હૃદય એ તો જાણો, દેહથી છે બાઇબા'ર,
અંદર પણ એને માને છે, જોગી જતિ અપાર;
કોક કે' ત્રીજું રે, કહુ તારેકાજે.　　　　માનેલું　૨

---

૨ બા'રૂં-હૃદયાકાશરૂપી.　૩ માનવા જેવુ-લક્ષમાં લેવા જેવુ—મનમાં જેને ખરૂં સમજવું તે. નહિ માનવાનુ—લક્ષમા નહિ લેવા જેવું.

૫ એ હૃદયની—માનવા જેવા અખંડ અનુભવ હૃદયની.

૧ માનેલુ મનાવું-લક્ષમા ધારવા જેવા હૃદયનુ સ્વરૂપ દૃઢ કરાવું. સાજે-સાહિત્ય પણ

૨ દેહથી-મનુષ્યના દેહથી. અંદર—વિરાટ્ના દેહની અંદર. કોક—આત્મજ્ઞાની. ત્રીજુ-આત્મારૂપ હૃદય.

ભાઈ દેહાદિક જો નથી તો, બા'ર ભીતર નથી એહ,
પણ એ તો છે મુખ્યમાં ભાઈ, જાણો નિઃસંદેહ;
જગત છે એમાં રે, ધૂનિ ઘૂઘૂ ગાજે. માનેલું॰ ૩
હૃદય કો' કે આત્મા કહો, એનો એક વિવેક,
હદ બેહદની વાતો ન્યારી, જાણે જે ધારે ભેખ;
ખરી વાત ખાતે રે, કહું તારી દાઝે. માનેલું॰ ૪
અનહદ વાજાં વાજે જ્ઞાનીને, સમજે ચતુર સુજાણ,

---

૩ દેહાદિક ઇ૦—તત્વજ્ઞાનીને મતે જો દેહાદિકજ મિથ્યા છે તો પછી હૃદય બાહાર કે ભીતર તો નથીજ, પણ એ તો મુખ્યમા—ચેતન્ય આત્મામાં જગત ઈ૦—જગત્ એ આત્મારૂપી હૃદયાકાશમા છે જેમ મનુષ્ય પોતાના યમાં કલ્પના કરીને નાના પ્રકારના મનોમય ઘાટ રચે છે તે જીવકૃત જગત ુષ્યના હૃદયાકાશમા કહેવાય છે તેમ આ સઘળુ જગત્ એ પણ સર્વેશ કલ્પ ારના હૃદયના મનોમય ઘાટ છે. અને તેથી તે પણ ઇશ્વરના હૃદયાકાશમા "એ રીતે જગત્ એમા છે." આત્મામા જગત્ છે, એનો બીજો ખુલાસો મ સમજવો કે જેમ સર્વત્ર પરિપૂર્ણ મહાસાગરમા સઘળે પાણી સ્થિર છે ! જ્યાં પવનની લેહેરો હોય છે ત્યાજ મોજા થાય છે. તેમ આત્માચૈતન્ય ોે શાંત છે પણ જ્યા પ્રકૃતિરૂપી પવનની લેહેર લાગે છે ત્યાંજ જગત્રૂપ જાં જણાય છે. ધૂનિ ઇ૦—તે હૃદયાકાશમાં ધૂ ધૂ એવો ધ્વનિ ગાજે છે—ગશાસ્ત્રમા કહે છે કે અપાન (નીચેનો વાયુ) અને પ્રાણનો સંયોગ થાય ત્યારે મેઘગર્જના જેવી ગર્જના હૃદયમા સભળાય છે. મહદાકાશમા રહ્ મેઘગર્જના ગાજે છે તેની સાથે એને સરખાવી.

વાત અજાયબ અવનવી એ તો, ચેતે ન પંડિત પા'ણ;
બાપુ જોવા જાણે રે, ગુરૂ અનહદ વાજે. માનેલું૦ ૫

કાફી ૨૧ મી.

નરસંઈજી જઈએ રે, અમે દરશન કરવા;
પૂજા જઈ કરીએ રે, પ્રભુ પરસન કરવા. ટેક. ૧
સ્વકલ્પેલું રૂપ ત્યાં જોઈએ, કરીએ તેને પરસન,
નરસંઈજી અમો બા'ર બેસાડ્યો, કરીએ તેનું દરશન;
પ્રાણવાયુ રેલ્યો રે, બાહેર તો ભરવા. નરસંઈજી૦ ૨
આવાહન ને પૂજા અમારી, જોઈ રીઝ્યા નૃસિંહ,
ત્યારે ત્યાંહી તો કાંપવા લાગ્યો, રચ્યો રંગ્યો જે સિંહ;
અમે પૂજા માંડી રે, લાગ્યો દેવ તો ડરવા. નરસંઈજી૦ ૩
અમારે અમારો પૂજવો, ડરવાનું નહિ કામ,
ગાંડા ઘેલા લોક જે જે બોલે, મા'રાજ આપજે દામ;

---

૫ અનહદ વાજાં ઇ૦–જ્ઞાની પુરૂષોને ઉપર કહ્યો તેવો ધ્વનિ સંભળાયછે એ અનહદ વાજાં વાજે છે. ગુરૂ ઇ૦–ગુરૂરૂપી હદ વગરના વાજાવડે.

૧ બાપુને કોઇ તેનો મિત્ર વડોદરામાંના નૃસિંહજીનાં દર્શન કરવા આગ્રહથી તેડી ગયો હતો. ત્યાંથી આવ્યા પછી તેમણે આ અને આની પછીનું એવાં બે પદ રચ્યાં છે. તેમાં નૃસિંહજીના દર્શન સબંધી સંસારીનું અજ્ઞાન અને નૃસિંહજીના નિમિત્તથી ખરો બોધ દર્શાવ્યો છે.

૨ સ્વકલ્પેલું–મનુષ્યે પોતે કલ્પી કાઢેલું. બા'ર–હૃદયની બહાર. અર્થાત્ આત્મારૂપી નરસઈજી તેજ એ છે–માત્ર તેનું રૂપ કલ્પિત છે. (નામ અને રૂપ એ બે અંશ કલ્પિત છે એવો વેદાંતનો સિદ્ધાંત છે.) અથવા, અમે પણ ધ્યાન કરીને નૃસિંહજીની કલ્પના કરી તેનું દર્શન કરવા માંડ્યું. પ્રાણવાયુ ઇ૦–અંતરનું રૂપ બહાર આણવામાટે રેચક કર્યો તેથી બાહાર પ્રાણ રેલ્યો.

૩ ત્યારે ઇ૦–અમે માનસિક પૂજા કરવા માંડી ત્યારે કલ્પિત સિંહ કંપવા લાગ્યો.

લેશે દામ એ તો રે, કારજ એહ ધન હરવા. નરસંઇજી૦ ૪
અમે અમારી પૂજા આરતી, તે તો કરીએ હાલ,
નરહરિ આત્મા પ્રસન્ન થશે તો, છૂટશે સહુ જંજાળ;
બાપુ કરે પૂજા રે, અરથ ગરથ સરવા. નરસંઇજી૦ ૫

કાફી ૨૨ મી.

ષડ્રિપુ ઉપર રે, બિરાજો નૃસિંહ તમે;
ઊર્મિઓ આડી રે, દબાવો નૃસિંહ તમે. ટેક. ૧
મનસા ફૂલ તો છે મારી પાસે, નહિ મોગરો ગુલાબ,
મતિકેરી અમો ભરીને ઝાલી, નરસંઇજી આ છાબ;
રીઝો તમે દેવા રે, આજ કેમ બાહેર ગમે. ષડ્રિપુ૦ ૨
તૃષ્ણાની તુલસી અમે બનાવી, તૃષ્ણા કરી જડ જાણું,
જડ તો ભાઈ જડને ચઢાવી, મારા નૃસિંહને સોંપ્યા પ્રાણ;
પૂજા કરૂં એવી રે, જાણું દેવ જેવો સમે. ષડ્રિપુ૦ ૩
અક્ષત તો અકળામણ મારી, રૂપ જાણો નિરવાણ,
અકળાવે તેને એહજ અર્પું, મારા નાથને મનોહર વાણ;
પૂજા થશે પૂરી રે, સાચું એ તો અહીં દમે. ષડ્રિપુ૦ ૪

દક્ષણી ડામાડોલજ માનો, દિલ મારૂ જેહ વાર.
મારા વા'લાને તો બુદ્ધિ નિર્મળ, દક્ષણામાં આપી બાર;
પાર બાપુ પામ્યો રે, મિત્ર કહે રીઝયા અમે ષડ્રિપુ૦ ૫

કાફી ૨૩ મી.

સંસાર નથી સાચો રે, બુરાડે બે મગથી;
વર્તે તે વહે નહિ રે, તોડે રંગે રગથી ટેક ૧
અલ્યા શમણા માંહી તું રાજા થયો, તે ગજા શું રે'શ,
જાગીશ ત્યારે ગરીબ થઈશ તું, સારૂ માઠું કેને કે'શ;
ચેત ચેતાવું રે, ડર તું ખરા ખગથી. સંસાર૦ ૨
એ સ્વપ્નું તેવું આ તું સમજજે, નાનું મોટું એહ ભેદ,
ખોટાને ભાઈ ખરૂં માને તું, ન માને કહ્યું જે વેદ;
ભેદ જાય ભાગી રે, જ્ઞાનતણી શગથી. સંસાર૦ ૩
ગર્ભવાસમાં તું કેવું કે'તો'તો, જો કહે તારાં પુરાણ,
કાટેલા હો તો તમે વિચારો, શું કે'છે કુરાન,
સંભારો સાચું રે, છૂટયા શેણે ભગથી સંસાર૦ ૪
મારૂં માને તો જાણ તું એતું, નાના મોટા શમણાં માન,
બન્ને મિથ્યા જાણજે તું તો, સમજી સારી સાન,
ભાન ન ભૂલીશ રે, બાપુ વદે વગથી. સંસાર૦ ૫

કાફી ૨૪ મી.

કૃષ્ણજી કાળા રે, મૂકો તમે સહુ ચાળા,
મોરલીવાળા રે, મકટો તમે ગોવાળા ટેક ૧

---

૧ બે મગથી—બે તરફથી વહે—(મ સાગનો બાર) તોડે—(સંસારને)
૨ ખગ—અજ્ઞાનરૂપી પક્ષી ૩ આ—(સંસારરૂપી) ૪ કાટેલા—અર્થાત્ મુસલમાન ૫ એતું—એટલું. વગથી—તારો પક્ષ કરીને.

ગોવર્ધન ધરીને, ગઉઆં રાખી, મારી નાખ્યા રિપુ વાઘ,
ગોપીની સાથે રાસજ રમિયા, ઋચા માટે નવ ડાઘ;
સાધ તમે સાચા રે, નચવી હરિ બાળા. કૃષ્ણજી૦ ૨
કામ કેશીને ઠીક વિડાર્યો, ક્રોધ કંસનો કર્યો ઘાત,
લોભ બગાસુર ઠીક સૂવાડ્યો, મોહ અજગરને મારી લાત;
મદ નાગને નાથ્યો રે, ખરી મુરલીવાળા. કૃષ્ણજી૦ ૩
મત્સર તૃણાવર્ત હરજી તોડ્યો, ગાજ્યું ગોકુળ ગામ,
ઉર્મિપૂતના મારી નાખી તેણે, જુગમાં ગવાયું નામ;
બ્રહ્મભેદ જાણ્યો રે, હરજી હતા બાળા. કૃષ્ણજી૦ ૩
એવા કૃષ્ણનું વર્ણન કરતાં, તરી ગયા વેદ વ્યાસ,
બ્રહ્માનંદ ભલો રે ભજાવ્યો, ગાય શુ બાપુદાસ;
નમું બ્રહ્મ રૂપે રે, કરૂ રમતે ઢાળા. કૃષ્ણજી૦ ૪

જ્ઞાનીનાં લક્ષણ.

કાફી ૧ લી.

સાધુને ઓળખવા રે, તો મારી વાંચો કાફી;
તન મન થશે નિર્મળ રે, સર્વાંગે થશે સાફી. ટેક. ૧
ફૂલકાને તમે દાબો જ્યારે, ત્યારે તે બેસી જાય,
ફૂલાવો ત્યારે તેહ તો ફૂલે, શીસ ફુલાણ ના થાય;
જોગી જાણો એવા રે, સારે ખોટે દે માફી. સાધુ૦ ૨
સોનાને તમે તાવી જો જો, બમણો ચડશે રંગ,
પુષ્પે વધાવો કે પાણે મારો, બદલાયે નવ અંગ;
ક્રોધ ન ફૂકો રે, વદે ન આફી લાફી. સાધુ૦ ૩

---

૨ ઋચા માટે—પણ ગોપીઓ વેદની ઋચાઓ કહેવાય છે માટે કૃષ્ણને ડાઘ લાગ્યો નથી. ૫ રાળા-સકામ.

૨ ફૂલકો-ફૂકો. ૩ આફી લાફી-ગોલ દેલ.

ધાન્ય ચઢાવો ચૂલે કદી તો, પાણીથી જાય રંધાઈ,
સાંધો લગાડો લાકડાને તો, જાણે ગયું સંધાઈ;
તેવો સાંધો ન લાગે રે, ગાંગડુ મરો બાફી. સાધુ૦ ૪
નિંદા કરનારા હારીને બેસે, લાજી પેસે ઘરમાંય,
સારૂં માઠું નવ સતને કાંઈ, સાંઇ મળિયો જાણો ત્યાંય;
બાપુ સત્ય બોલે રે, સુખ દુઃખ રે'શે હાંકી. સાધુ૦ ૫

કાફી ૨ જી.

પરોપકાર દેખો રે, જઈ તો તો ત્યાં જમજો;
નહિ તો નવ ભમજો રે, દેહડી નવ દમજો. ટેક. ૧
ઝાડને જોઈ ગુરૂને જો જો, ઝાડને સ્વારથ સોય,
ફળ ખવરાવે વાયરો આપે, કાપે તો દુઃખ ન હોય;
જો જો તમે એવું રે, વશી મનમાં ગમજો. પરોપકાર૦ ૨
બીજો તો તમે પાંડજ જો જો, કરજો કંઈક વિચાર,
પરોપકાર જુઓ તમે એનો, લેજો માંહીથી સાર;
પછી ગુરૂ કે'જો રે, રીઝી કને રમજો. પરોપકાર૦ ૩
જગત તરશ્યું તેમાં શું એને, પાણીના ઓકલે ભાર,
કાળમાં તારૂં રક્ષણ કરે છે, કરનો નથી વળી સોર;
ઉપકારી એવો રે, જોઈ પૂઠે ભમજો. પરોપકાર૦ ૪
મેઘના ગુણ તો એવા જાણજો, ગુરૂમાં ધરજો ધ્યાન,
અજ્ઞાનની જો આણી કાઢે તો, દેજો તેને જઈ માન;
બાપુ એવા જોઈ રે, શાંતપણે શમજો. પરોપકાર૦ ૫

કાફી ૩ જી.

બોલે જ્ઞાન વાણી રે, સારો માઠો નવ જુવે;

૧ જમજો-જામજો-સ્થિર થજો.

ભાઈ ને ભાઈ રે, પૂછે તેનો સંશય ખુવે ટેક ૧
આ સ્થળ મારૂં ને પેલું ઓવારૂં, એવી મૂકે માયાફોડ,
દુખીઓ કે સુખીઓ આવે પાસે, તેના પહોંચાડે કોડ,
ધ્યાન એક ધણીનું રે, સુખ દુખે નવ રૂવે બોલે૦ ૨
જાણે આત્મા દેહનો સંબંધ, દેહ વિકારમાં આત્મારામ,
જન્મ મરણમાં સંશય નાહીં, રીઝાવે સુંદરશ્યામ,
એક[૨]નીમ એવો રે, મેલું દેખી તર્ત ધૂવે બોલે૦ ૩
વાપરા જેવી ટેકજ પાળે, મને ધરે એવું ધ્યાન,
સર્વ જગાએ વાવું સ્વતંતર, ફૂલ નરકેનું તછ માન,
એવો સંત જોઈ રે, હૂઓ તેને જ્ઞાન ફૂવે બોલે૦ ૪
કલિયુગમાં એવો કોક લાધેવો, સતયુગમાં જેની છાઠ,
જ્યાં ત્યાં જોઇએ ત્યાં મનડું તપે છે, નરકની મોટી ઘાટ,
સાચો જુવો જ્યારે રે, સો મણની સેજે સૂવે બોલે૦ ૫

કાફી ૪ થી

જો જો તમે પેલું રે, રૂપ કેવું સંતતણું,
પગલું પછે માડો રે, તો તો પામો તમે ઘણું ટેક ૧
પરાધીન નહિ પણ પરાધીનતા, જો જો તમે સંતમાય
કોઇ બોલાવે ત્યાં જઇને બેસે, ના નર કે'તા ત્યાંય,
ન્હાઇને એવું રે, ગુરૂપણું જાણો ગણ્યું જો જો ૨
ગાડીમાં બેસો તો તેમાં બેસે, પગે ચાલે તો કોંશે ચાલ
બાળક વૃદ્ધ બરાબર જાણે, તેવાને જઈ ભાળ,
રૂપ એવું રૂડું રે, રીઝો જ્યારે જુઓ બાણ્યું જો જો૦ ૩
મારે તો નવ ઉચ્ચાર ધારે, પૂજે તો નવ ખુશી થાય,

---

૨ ઓસાર-તછ દેઉ

સાચ કરે કોઈ તોયે ઠીક છે, સારૂ માઠુ આવ્યુ ખાય,
ગુરૂ રાય કે'જો રે, વાન જુઓ તેનુ વણ્યુ જો જો૦ ૪
આપે તેનો નહિ આનંદ અંગે, લઈ જાય તેનુ ન દુ:ખ,
ખવરાવે તો ખાયે સાધુ, નહિ તો જણાવે નહિ ભૂખ,
એવો જોઈ ગુરૂ રે, બાપુએ જ્ઞાન શણ્યુ જો જો૦ ૫

કાફી ૫ મી

જો જો વળી બીજુ રે ઓળખાણુ આપુ અમો,
વિચારજો તમે રે, શાતપણે સારો સમો ટેક ૧
સર્વમા વ્યાપક ગુરૂજી જાણીએ, ને અલગ આઠે જામ,
સંગ રંગમા નિશદિન રમે પણ ન્યારો જાણે આત્મારામ,
કામ થશે તેવે રે, બીજાથી ન દેહ દમો જો જો૦ ૨
ભળી ગયેલો તે દખાયે, પણ ભેદ એક મોટો,
છે સમજવો ખરો એ ભાઈ, નવ જાણીશ તુ ખોટો,
જોગે નવ લાધે રે, એવા ગુરૂ તને ગમો જો જો૦ ૩
પરોવાયે છે સહુમા પણ, તેહ મોતીની પેઠે નહિ,
જાણે જેહ જૂદા છુ સૂત્રથી, જ્યા ત્યા જાણે એવુ સહી,
કહી વાત સાચી રે, નમો જોઈ તેવો તમો જો જો૦ ૪
પાણીએ ન પલળે ને રજે ન લેપાયે, સ્વચ્છ જેનુ શરીર,
દઢતા જોઈને શૂરો હારે, એવો જો જો તમે વીર,
બીક ભાગે અતો રે, બાપુ કહે નમો નમો જો જો૦ ૫

કાફી ૬ ઠ્ઠી

ખાય મળે જેવુ રે, અલમસ્ત મતમાલો,
જોગી તેને જાણો રે, લાગે મને મન વાલો ટેક ૧
આરૂ નરતુ પ્રાણીને નહિ જેમ, મન બુદ્ધિ વડે ઘાટ,

આડી તેડી કંઇ વાત ન બોલે, દેતા ન તેને શાપ;
ધીર બાપુ એવા રે, બોલાવ્યા નવ બોલે. ગુરૂ૦ ૫

કાફી ૮ થી.

મઠી જુઓ તેની રે, જોશો નહિ માંહી ખીજું;
(એક) આપ ને પુસ્તક પડિયું રે, ટોળું સંતનું ત્રીજું. ટેક. ૧
વસ્તીમાં વાસ કરે નવ વિઠ્ઠલ, જેજેના નવ શબ્દ,
પૂજા કરાવે નહિ પરમેશ્વર, કશામાં મન નહિ બંધ;
ગુરૂ એવા કોઇ રે, જોઇ હૃદયે ભીજું. મઠી૦ ૨
તમે પાત્ર ન લાજો ગુરૂજી પાસે, એક પાત્ર ધરે ગુરૂ દેવ,
પેટ પાત્ર તો રચ્યું પેલેથી, તેની જેવી તેવી કરે સેવ;
ધન્ય ગુરૂ દેવા રે, તન મનથી રીઝું. મઠી૦ ૩
પુસ્તક સંત વસે ગુરૂ નિકટ, તેમાં નહિ સંતાપ,
આવી મળ્યું તો પુસ્તક વાંચે, શિષ્ય પૂછે તો ફેડે તાપ;
જપું જાપ તેનો રે, બીજા પર હું ખીજું. મઠી૦ ૪
ધન જોઇએ નહિ સેવાકાજે, મન જોઇએ નિશ્ચિંત,
પ્રશ્ન પૂછે તેની કથા ચલાવે, નિર્મળ થાય જેમ ચંત;
બાપુ સંત એવા રે, ઢોંગીને જોઈ સીજું. મઠી૦ ૫

કાફી ૯ મી.

ગતિ કેવી ગુરૂની રે, સુણો તમે શ્રીમંતો;
લક્ષણ જોઈ આવાં રે, ઓળખી લેજો સંતો. ટેક. ૧

---

૫ બોલે–શરમાય–દીન થઇ જાય.

૧ આપ—પાણી. ૨ વિઠ્ઠલ—વિઠ્ઠલરૂપી ગુરૂ. જેજે ઇ૦–તેને 'જેજે જેજે' એવા શબ્દ પ્રિય નથી હોતા

૪ પુસ્તકસંત–સંત એજ પુસ્તક ૫ રીઝું—અર્થાત્ દાઝું. અથવા નરમ પડી જાઉં.

કોઈ ઠામ નહિ વા યોગ્ય નહિ ત્યાં, છાના વસતા આપ,
આડંબર તો હોય નહિ એમાં, પણ છૂપાવે થાય ન તાપ;
સંતાપ ન બીજો રે, એવો એ ગુણવંતો. ગતિ॰ ૨
સત સમાગમ થાવાનો જ્યાંહી, પ્રકટ થાય પરમેશ,
ચર્ચા ચલાવે ગુરૂજી ગરવા, સભારે પિયારો દેશ;
એવો ગુરૂ જોઈ રે, માનું હું તો ભગવંતો. ગતિ॰ ૩
કોઈ મુક્ત થવાનો મારગ ખોળે, તેનું કરે કલ્યાણ,
ખાવા પીવાની વાત ન બોલે, કલ્યાણની એક વાણ;
ચિત્ત ચોખુ તેનુ રે, જ્ઞાન જેહ વેંચંતો. ગતિ॰ ૪
ભૂખે ભટકતાં ખાવા કો આપે, તેનાં બાળે સહુ પાપ,
દેવ દાનવે દીધેલો ટાળે, ઘણા ગુન્હાનો શાપ;
ધીર વીર એવો રે, બાપુ જ્ઞાન વહતો. ગતિ॰ ૫

કાફી ૧૦ મી.

વિચાર એક રાખે રે, ગુરૂજી જેહ ગરવો;
સુણે કોઈ સારો રે, શ્રોત્રનો જે શરવો. ટેક. ૧
એક વિચારમાં ધ્યાન નિરંતર, જેથી જાગે વૈરાગ,
તારી મારી કંઈ વાત ન તેને, સારા માઠામાં નહિ અનુરાગ;
એવો ગરૂ જોઈ રે, ભાઈ તારે પગ ધરવો. વિચાર॰ ૨
કાળનું કામ તો જોયા કરશે, ડર નહિ મન લગાર,
નિશદિન અજપા જાપ જપે, તુલના સાર અસાર;

---

૨ કોઈ ઠે॰—જ્યા કોઈ ઠામ (ઘર વગેરે નિવાસ) અથવા યોગ્ય (રહેવા યોગ્ય જગા) ન હોય ત્યા ગુરૂ આપ છાના વસતા. છૂપાવે ઇ॰— તેમ છતા પણ છૂપાવ્યાથી તાપ (ઉપાધિરૂપી) થાય નહિ, માટે છૂપાવે છે. ૩ પિયારો—પ્યારો

૨ અનુરાગ—પ્રીતિ.

ધન્ય ગુરૂ એવા રે, સગ જોઈને કરવો વિચાર૦ ૩
એક મરે અને અનેક અવતરે, તે સમજે મતિમાન,
પૂછે તેને એહ શી રીતે બતાવે, સમજાની રૂડી સાન,
માન તેના ગુરૂને રે, તારે મનમા ધરવો વિચાર૦ ૪
કાળનુ ચવાણુ સત ને સાધુ, જાણે તેને નહિ તાપ,
ઉપદેશ એવો મરેજ નિરતર, સગુ નહિ માને બાપ,
બાપુ ધીર એવો રે, નોરાતનો નહ ભરવો વિચાર૦ ૫

કાફી ૧૧ મી.

જાણે એક સાચુ રે, પૂછે તેને ક્હે' પોતે,
તર્યા આપ તેથી રે, તારે પેઢી શિષ્ય સોતે ટેક ૧
વૃદ્ધિકેરૂ ગુરૂ રૂપ જાણે, વખાણે વખોડે સાર,
બધે કહાને નિર્ણય બતાવે, પહોચાડે પરિયા પાર,
એવા ગુરૂ સાચા રે, સુણો તમે જે કો' તે જાણે૦ ૨
હાનિ જાણે જે આ માહી રહી છે, બતાવે તેનો વિવેક,
માને નહિ તે મારજ ખાયે, એકવાર ક્હે'વાનો ટેક,
એવા ગુરૂ કોઈ રે, મળશે જોત જોતે જાણે૦ ૩
ઘટઘટને એક કરીને, સમજાવે તેની સાન,
જગતમા જશ વાધ્યો જેનો, વખાણાએ છે વાણ,
નમુ અમો તેને રે, હનારૂ હશે હોતે જાણે૦ ૪
ગર્ભની ઉત્પત્તિ ક્યાથકી, એને ક્યા વસવાનુ ઠામ,
અતર બા'રનુ જાણે સહુ એ, નિશદિન અજપા કામ,
બાપુ નામ નિશ્ચે રે, ડરે નહિ જે મોતે જાણે૦ ૫

---

૧ પેઢી શિષ્ય-શિષ્ય પરપરામા થએના શિષ્ય ૨ બધે-વૃદ્ધિ અને હાનિ-લાભ અને ખોટ પરિયા-પૂર્વજ

કાફી ૧૨ મી.

ઉદાર એ કેવા રે, વળી મનના મોટા;
ગ્રહે એ તો કેવું રે, પરચાના નહિ ખોટા. ટેક. ૧
ઇંદ્રિયો જાળવવા જેટલું, ગૃહ કરી આપે કોઈ,
અન્ન ધન પણ તેટલુ લેશે, સાચવ્યાની તજે સોઇ;
લલુતા ન બીજી રે, આ મારા લોટી લોટા. ઉદાર૦ ૨
જોઈતું લીધું એ પણ જાણો, માગે આવી કોઈ પાસ,
તુર્ત આપતાં વાર ન કરતા, લુબ્ધાએ નહિ આશ;
ફિકર નહિ બીજી રે, જેના જુગ નહિ જોટા. ઉદાર૦ ૩
કાલે ખાવાની કાલ પડી છે, આજની કરશે વાત,
પળ વિપળની રે આશ ન ધારે, જુએ નિહાળી જાત;
તેને નવ રે'તા રે, કશી વાતના ટોટા. ઉદાર૦ ૪
અબુધ ભૂલે જેમ આત્માને, દેહનો જોઈ સંબંધ,
તેહતણો એ તો વિવેક કરતા, સાધે સાંધો ખરી સંધ;
આંધ ટાળી આશા રે, બાપુ કે'તા સહુથી મોટા. ઉદાર૦ ૫

કાફી ૧૩ મી.

આસક્તિ ન એકે રે, ખરા સંત તો ધરતા;
જાણે એક આત્મા રે, જેહ કરતા હરતા. ટેક. ૧
સૂવું નીરાંતે ને બેસવુ વાતે, ફરવું હરવુ એ શોક,
ઊભાં ઊભાં રહી કીર્તન કરવું, રાજી થાય જેથી લોક;

ધન્ય ગુરૂ એવા રે, સંગ જોઈને કરવો. વિચાર૦
એક મરે અને અનેક અવતરે, તે સમજે મતિમાન,
પૂછે તેને એહ ચીધી બતાવે, સમજની રૂડી સાન;
માન તેવા ગુરૂને રે, તારે મનમાં ધરવો. વિચાર૦
કાળનુ ચવાણું સંત ને સાધુ, જાણે તેને નહિ તાપ,
ઉપદેશ એવો કરેજ નિરતર, સગુ નહિ માને બાપ;
બાપુ ધીર એવો રે, નીરાંતનો નેહ ભરવો. વિચાર૦

આસક્તિ ન એવી રે, ધીરતા મન ભરતા. આસક્તિ૦ ૨
નિઃશંક નહિ તેમ શંક ન આણે, નિઃશંક શંકનો જાણે ભેદ,
પ્રમાણમાં એક માને કહું તે, તત્વ કહ્યું ચારે વેદ;
બીજું ન મનમાં રે, પર દુઃખમાં મરતા. આસક્તિ૦ ૩
છોકરાં હોય કદી સંતને ભાઇ, તેના ઉપર નવ મીત,
હા હા ભાઇ તમે બેઠા છો, એમ રમાડવાની ન રીત;
નીત રૂડી પાળે રે, ભજન ભલું કરતા. આસક્તિ૦ ૪
આસક્તિ આત્મામાં રાખે, તે પણ એક ઓળખાણ,
અવડી ચવડી સુણે ન કદાપિ, તેના તે મુખની વાણ;
માન કહ્યું મારૂં રે, બાપુ બુરૂં પરહરતા. આસક્તિ૦ ૫

કાફી ૧૪ મી.

ઇંદ્રિવાળા હોય સાધુ રે, તોય તેને નવ પોષે;
દેખી સારી શોભા રે, તોય તેના પર રોષે. ટેક. ૧
શરીર શક્તિ સારી જુએ પણ, કરે ન ઉધમ એક,
ઉધમ કરતાં ધન મળે તેથી, વિસરાયે વિવેક;
ટેક એવી રાખે રે, ખાંતે બીજું સહુ ખોશે. ઇંદ્રિવાળા૦ ૨
સારૂં નરતું જો વસે ન મનમાં, તો શું ઉધમનું કાજ,
શરીરરૂપી પારેવો નિશ્ચે, ઝાલી જવાનો બાજ;
ઉધમ કામ ન લાગે રે, બેઠા બેઠા રોશે. ઇંદ્રિવાળા. ૩
ઉપવાસ થાય અનંત કદાપિ, સો લાંઘે જાય આંખ,
ઇંદ્રિયો ઓછી કરવા ધારે, તેને શી ઉધમ ઝાંખ;

---

૨ ધીરતા–ધીરપણું. ૩ પ્રમાણમાં ઇ૦–જે ચારે વેદમાં તત્વ કહ્યું છે તે તત્વ માત્ર પ્રમાણમાં તે બીજાને બતાવે છે એમ હું કહું તે તું માને–માન.
૫ અવડી ચવડી–ભલી બૂરી.
૩ પારેવો—કબુતર.

ભૂખે મરે નાહીં રે, ખરે એક સંતોષે ઇંદ્રિવાળા૦ ૪
થોડું મળે તો થોડું ખાયે, ધાયે ન વધારે માટ,
તેમજ કો' પછે તેને કશ્યો છે, ઉદ્યમનો ઉચ્ચાટ;
ખરી ખાતે ખેચે રે, બાપુ જોષ શા જોશે. ઇંદ્રિવાળા૦ ૫

કાફી ૧૫ મી.

જોગી જન જુઓ રે, જનકવિદેહી જતિ,
સમૃદ્ધિ મળી સારી રે, નવ ચળી જેની મતિ. ટેક. ૧
તેવી મતિ જેની નવ ચળતી, જોગી જાણો તેહ,
પંથ ચલાવે ને પરોણો બને તે, જોગી ન સમજવો એહ;
પંથ કદી ચાલે રે, તેને અડકે ન રતિ જોગી૦ ૨
વૈભવથી તો વેગળા રે'તા, ખરા જોગી જેનાં નામ,
મગન મસ્ત જણાયે તે તો, હૃદય ગંભીર તમામ;
એવા જોગી જો જો રે, સતે હારે મોટી સતી જોગી૦ ૩
કાળથી પાર અપાર છે આધા, મૂકેલા રાગ ને દ્વેષ,
નિર્વિકાર નિરંજન જેવા, દર્શે ન કાંઈ વેષ,
નિશાની એ ભાખી રે, ગઇ જ્યાં સુધી ગતિ. જોગી૦ ૪
વધે ઘટે નહિ લોકને બોલ્યે, તોલે બ્રહ્માનંદ તન,
મન મારી જેણે માટી બનાવ્યુ, તેનું જાણે જે ધન;
બાપુ ગુરૂ તેવા રે, મળે તો કરો ધર્મપતિ. જોગી૦ ૫

કાફી ૧૬ મી.

માયાએ બનાવ્યા રે, મૂકે એ તો વૈભવને;
રટે નામ નિશદિન રે, અંતરજામી રાઘવને ટેક. ૧
સોના રૂપાનો સ્પર્શ ન કરતા, તાણું પીતળ તેવુ મન,

---

૪ રાગ—પ્રીતિ. ૫ તોલે બ્ર૦—બ્રહ્માનંદમાં પોતાના તનને તોળે.

આસક્તિ ન એવી રે, ધીરતા મન ભરતા. આસક્તિ૦ ૨
નિઃશંક નહિ તેમ શંક ન આણે, નિઃશંક શંકનો જાણે ભેદ,
પ્રમાણમાં એક માને કહું તે, તત્વ કહ્યું ચારે વેદ;
બીજું ન મનમાં રે, પર દુઃખમાં મરતા. આસક્તિ૦ ૩
છોકરાં હોય કદી સતને ભાઇ, તેના ઉપર નવ પ્રીત,
હા હા ભાઇ તમે બેઠા છો, એમ રમાડવાની ન રીત;
નીત રૂડી પાળે રે, ભજન ભલું કરતા. આસક્તિ૦ ૪
આસક્તિ આત્મામાં રાખે, તે પણ એક ઓળખાણ,
અવડી ચવડી સુણે ન કદાપિ, તેના તે મુખની વાણ;
માન કહ્યું મારૂં રે, બાપુ બુરૂં પરહરતા. આસક્તિ૦ ૫

કાફી ૧૪ મી.

ઇંદ્રિવાળા હોય સાધુ રે, તોય તેને નવ પોષે;
દીઠે સારી શોભા રે, તોય તેના પર રોષે. ટેક. ૧
શરીર શક્તિ સારી જુએ પણ, કરે ન ઉધમ એક,
ઉધમ કરતાં ધન મળે તેથી, વિસરાયે વિવેક;
ટેક એવી રાખે રે, ખાંતે બીજું સહુ ખોશે. ઇંદ્રિવાળા૦ ૨
સારૂં નરતું જો વસે ન મનમાં, તો શું ઉધમનું કાજ,
શરીરરૂપી પારેવો નિશ્ચે, ઝાલી જવાનો બાજ;
ઉધમ કામ ન લાગે રે, બેઠા બેઠા રોશે. ઇંદ્રિવાળા. ૩
ઉપવાસ થાય અનંત કદાપિ, સો લાંઘે જાય આંખ,
ઇંદ્રિયો ઓછી કરવા ધારે, તેને શી ઉધમ ઝાંખ;

---

૨ ધીરતા–ધીરપણું. ૩ પ્રમાણમાં ઇ૦–જે ચારે વેદમાં તત્વ કહ્યું છે તે તત્વ માત્ર પ્રમાણમાં તે બીજાને બતાવે છે એમ હું કહું તે તું માને–માન.
૫ અવડી ચવડી–ભલી ભૂંડી.
૩ પારેવો—કબુતર.

ભૂખે મરે નાહીં રે, ખરે એક સતોષે. ઇંદ્રિવાળા૦ ૪
થોડુ મળે તો થોડુ ખાયે, ધાયે ન વધારે માટ,
તેમજ કો' પછે તેને કશ્યો છે, ઉદ્યમનો ઉચ્ચાટ;
ખરી ખાતે ખેચે રે, બાપુ જોષ શા જોશે ઇંદ્રિવાળા૦ ૫

કાફી ૧૫ મી.

જોગી જન જુઓ રે, જનકવિદેહી જતિ;
સમૃદ્ધિ મળી સારી રે, નવ ચળી જેની મતિ. ટેક. ૧
તેવી મતિ જેની નવ ચળતી, જોગી જાણો તેહ,
પંથ ચલાવે ને પરોણો બને તે, જોગી ન સમજવો એહ;
પંથ કદી ચાયે રે, તેને અડકે ન રતિ જોગી૦ ૨
વૈભવથી તો વેગળા રે'તા, ખરા જોગી જેનાં નામ,
મગ્ન મસ્ત જણાયે તે તો, હૃદય ગંભીર તમામ;
એવા જોગી જો જો રે, સતે હારે મોટી સતી. જોગી૦ ૩
કાળથી પાર અપાર છે આઘા, મૂકેલા રાગ ને દ્વેષ,
નિર્વિકાર નિરંજન જેવા, દશે ન કાંઈ વેષ;
નિશાની એ ભાખી રે, ગઇ જ્યા સુધી ગતિ. જોગી૦ ૪
વધે ઘટે નહિ લોકને બોલ્યે, તોયે બ્રહ્માનંદ તન,
મન મારી જેણે માટી બનાવ્યુ, તેવું જાણે જે ધન,
બાપુ ગુરૂ તેવા રે, મળે તો કરો ધર્મપતિ. જોગી૦ ૫

કાફી ૧૬ મી.

માયાએ બનાવ્યા રે, મૂકે એ તો વૈભવને,
રટે નામ નિશદિન રે, અંતરજામી રાઘવને ટેક. ૧
સોના રૂપાનો સ્પર્શ ન કરતા, તાણું પીતળ તેવુ મન,

---

૪ રાગ—પ્રીતિ. ૫ તોયે બ્ર૦-બ્રહ્માનંદમા પોતાના તનને તોળે.

ઓળે ન લે એવુ કાંઈ નહિ, અડક્યે અંબડાતો નથી ધન;
પણ ત્યાગે મનથી રે, ભજી એક માધવને. માયાએ૦ ૨
રાતાં પીળાં નવ પેરે ગુલાબી, બીજા રંગ બેરંગી જાણ,
ધોળાં વસ્ત્ર ધરેજ નિરંતર, માણે પદ નિરવાણ;
મોહ બીજો મૂક્યો રે, દમે રૂંધ્યો પવને. માયાએ૦ ૩
લાલચને તો લાત લગાવી, લોભ ન દર્શે કાંઇ,
રાત દિવસ તો રટન કરેછે, સંભારે મારો સાંઈ;
માયાને તો મારી રે, લોટ ખાઇ જવને. માયાએ૦ ૪
બ્રહ્મજ્ઞાની કંઈ ભૂલા પડ્યાછે, પણ ઉઠી ગયા છે ઘેર,
પ્રારબ્ધ ચોગે દૂષિત થાય તો, રાખે ન તે પર વેર;
સત્ય કહે બાપુ રે, ભક્તિ છોડશે ન વને. માયાએ૦ ૫

કાફી ૧૭ મી.

રમતા રામ જોગી રે, વસતા કેવી રીતે;
તેનો ભેદ બતાવુ રે, અમો આજ તો મીતે. ટેક. ૧
એક ઘરમાં એક વનમાં ન વસતા, એક ગામ ન નગર નિવાસ,
બંધ થાય કે બેડી તોડીને, ચાલતા જે અવિનાશ;
ખરા સંત એ તો રે, બંધાય નહી મીતે. રમતા૦ ૨
શાસ્ત્ર પુરાણ ખોટાં નવ ભાખે, લે તેમાંથી જે સાર,

---

૨ ઓળે—છાયે. ૪ લોટ ઈ૦—જવનો લોટ ખાઇને. ૫ બ્રહ્મજ્ઞાની ઈ૦—કંઇક બ્રહ્મજ્ઞાનીઓ એવા ત્યાગમાથી દૂષિત થઇ ભૂલા પડયા છે (તેમણે ફરીને પાછો ત્યાગ મંભાળ્યો નથી.) પણ તે ઊઠીને ઘેર ગયા છે, પણ આ જ્ઞાની તો પ્રારબ્ધ યોગથી દૂષિત થાય તથાપિ તે દોષ પર કે દૂષણ આપનાર પર વેર રાખતા નથી.

૧ મીતે—માપમાં-ટુંકામા.

બગડયું હોય ત્યાંથી સુધારે, રાખેન્ન ભારેભાર,
બ્રહ્મવિદ્યા બોગી રે, જેને નવ કોઇ છ્તે રમતા૦ ૩
કોઠાર એક કોડીનો રાખ્યો, બીજુ તજે તમામ,
તન્કર જો મઢી માહે આવે, તો દખે સુંદરશ્યામ,
એવા ગુરૂ ચોખ્ખા રે, બોરે બી'તે બી'તે રમતા૦ ૪
એ લક્ષણ વિનાનો લહો જોગી તો, ધન્ના મારજો બાર,
ગુણ કહ્યા હોય તેવા રહે, તો દંડવત કરજો ચાર,
બાપુ શું બોરે રે, કાળ કેટલા વીતે રમતા૦ ૫

કાફી ૧૮ મી.

સગ ન કોનો રે, તુ તે ભાઈ નહિ જોશે;
તેહ કહે બાપુ રે, સરાય સહુ ખોશે ટેક. ૧
સ્ત્રીનો સગ નહિ ગુરૂદેવા, મનસા વાચા નહિ નામ,
કાયની સ્ત્રીનો સ્પર્શ નહિ, જાયે ન એણે ગામ,
કામ થાય તેનું રે, બીજા ગુરૂથી રોશે સગ૦ ૨
દયાળુ દવ ગુરૂજી તેથી, બાળપણ પરણ્યા અજાણ,
જનકવિદેહી જેવા ક્રમે, તો તો જાણો સુજાણ;
ગુરૂ એવા જોઇએ રે, બેઠા હોય જો કોશે સગ૦ ૩
પાચ પ્રાણી પાચ વિષયે બધાયા, આ પ્રાણીને વિષય પાચ,
યોગી હશે તે અસગ બિરાજે, જેને અડકે ન ઉની આચ,

---

૩ ભારેભાર—ગોળગોળ—ગોટાગો હોય તેવોને તેવો ૪ એક કોડીનો—પેટ માત્રનો.

૩ દયાળુ દેવ—ગુરૂદેવ દયાળુ છે તેથી જો અજાણમા બાળપણે પરણ્યા હોય તો જનકવિદેહીના જેવા ક્રમથી તેનુ પોષણ કરે કોશે—(મિસ) ગાઉપર

કે'જો ગુરૂ તેને રે, અતિ ઘણુ સ તોષે સગ॰ ૪
શ્રમ ભારી ને ખીસા ખાલી, ગુરૂ નહિ એ કામ,
ઠાલા માલા અને સભર ભરિયા, જપજો આત્મારામ,
બાપુ ધીર એવો રે, નીરાત ન્યાળ્યા ન ગેજે સગ॰ ૫

કાફી ૧૯ મી

યોગીને મળે શુ શુ રે, તે તો હુ કહુ આજે,
એકલો જો બેઠો રે, ઊજડ વનમા રાજે ટેક. ૧
ધન કમાય મહામહાશ્રમથી, તે લઈ જાય યોગી પાસ,
હાથે હાથે જવાય નહિ, દર્શન કરવા દાસ,
ધન એમ આવે રે, સમાણા સહુ સાજે યોગીને॰ ૨
મન ગમતુ ભાઈ વસ્ત્રજ લીધુ, યોગીને અરપ્યુ તેહ,
જાણે સફળ થાયે જન્મ અમારો, વણ શ્રમ વરસે મેહ,
ભાગ્ય રતિ એવી રે, લાગે અન્યનુ કાજે યોગીને॰ ૩
સાચનારે સાચી સાચી રાખ્યુ, કોઈ દિવસ કર્યાં પકવાન,
રમતા રામ જઈ ચઢ્યા ત્યાહી, જમિયા સ્વય ભગવાન,

---

૪ પાચ ઈ૦–હરણ આદિ પાચ પ્રાણી શ્રવણાદિ એક એક વિષયથી બંધાયા છે તો આ મનુષ્ય પ્રાણી જેને પાચ વિષય વળગ્યા છે તે બધાય તેમા શુ આશ્ચર્ય ? જેમ પુરાણમા કહે છે કે “ कुरगमातगपतगभृगमीनाहता पचाभिरेवप च । एकप्रमादासस्यनहन्यनेय सनतपचाभिरेवपच ” અર્થ “ હરણ, હાથી, પતગ, ભમરો અને માછલુ, એ પાચ પ્રાણી અનુક્રમે શ્રવણ, સ્પર્શ, રૂપ, ગધ અને રસ વિષયથી લોભાઈને નાશ પામે છે તો જે અસાવધ મનુષ્ય એકજ હોઈને પાચ ઈંદ્રિયવડે પાચ વિષયને સેવે છે તે કેમ ન નાશ પામે ”?
૫ નિરાત ઈ૦–જેણે નિરાત ગુરૂ નિહાળ્યા છે તે રોગે નહિ .

૨ સમાણા ઈ૦–સમાયા–સઘળા સાજવડે રહી શક્યા ૩ કાજે—ઉપયોગમા.

અન્ન મળે એવું રે, યોગી રહે પણ માઝે. યોગીને૦ ૪
આ વાત તો શુદ્ધ જોગીતણી છે, ભોગીને શિક્ષા રૂપ,
ઢોંગીડા ઘણા ભૂખે મરે છે, ઢોંગી થાય કો ભૂપ;
બાપુ જે સાચા રે, દયા તેહને ગાજે. યોગીને૦ ૫

કાફી ૨૦ મી.

ગાન તાન ન ગમતું રે, લીધી જેણે ઉદાસી;
મન જેનું ન ભમતું રે, માયા થઇ છે દાસી. ટેક. ૧
ઢોલ વજાડે ને કીર્તન કૂટે, કાંસીતણો ઘોંઘાટ,
એ ગાન તાન તો જ્ઞાન ચૂકાવે, સાચા સિદ્ધને જોઇએ ઉચ્ચાટ;
આનંદ ત્યારે આનંદ રે, રખડે નહિ સન્યાસી. ગાન૦ ૨
તુંબની માંય કોઈ દેવ બિરાજે, તારમાં ત્રિભુવન ભૂપ,
એવું એવું કહીને સમજાવે, ચળે ન જોગી અનુપ;
તુંબ નામ જાણ્યું રે, ગયાં ગાન સહુ નાસી. ગાન૦ ૩
દૂરથી કાંઇ સબ્દ સુણે તો, કાનને ઢાંકે પાણ,
અનહદનાદનું ગાયન કરતા, ખરા જોગી જગમ સુજાણ;
એવા જોઈ ભેટો રે, મળે ગયા ને કાશી. ગાન૦ ૪
નિરંજનનું ગાયન મુખથી, કે ગાયન અવિનાશ,
આત્મારામમાં મગ્ન છે નિશદિન, છૂટેલા સર્વે પાશ;
બાપુ સંત એવા રે, કોક જોયા તપાસી. ગાન૦ ૫

કાફી ૨૧ મી.

યોગી એકીલા રે, નહિ જેને સંગ કોઇ;

---

૨ ઉચ્ચાટ—(ગાન તાનથી). ૩ સમજાવે—બીજા તંબુરિયા ભક્ત. તુબ ૪૦-કાં તો "તુંબ" ત્વં—તું (ઇશ્વર) નામ જાણ્યું એટલે સઘળા ગાન તાન નાસી જશે એવો અર્થ કે કાં તો તુંબ નામ જાણવાથી (ગાન નહિ પણ) જ્ઞાન સઘળાં નાસી જવાનાં.

શિષ્ય જે સાચા રે, તેની સોઇ નવ જોઇ. ટેક. ૧
એકલો વાંસ વસે જગલમાં, અખડ આઠે જામ,
ભેગા થાય કે સળગી ઉઠેછે, તે ચવુ છે કશુ દામ?
સિદ્ધાંત એ જાણે રે, વસે જોગી સહુ ખોઇ. યોગી૦ ૨
ઘૂઘરો એક હશે બાંધેલો, અવાજ તેનો નવ થાય,
દશ વીશ જો મળી બેસે તો, ઘોંઘાટથી માર ખાય;
સુખ ન શમણે રે, કર્યુ કાર્યું નાખે ઘોઇ. યોગી૦ ૩
એ સિદ્ધાંત સમજીને સાચો, એકલો રે' યોગીરાજ,
કર્મ યોગે વસ્તીમાં વસવું, તોપણ એકલો રાજે રાજ;
સુખ સહુ એકે રે, ઝાઝે મુઆ છે રોઇ. યોગી૦ ૪
પરચો અને ધન સગ્રહ નહિ જો, તો એકલા રે'વાય,
નહિતો વગર બોલાવી આવી વળગશે, અહીંથી તહીં બલાય;
બાપુ એકીલા રે, શાણા સુખી હોઈ. યોગી૦ ૫

કાફી ૨૨ મી.

ભજન સુણો તેનુ રે, ખરા જેહ છે જોગી;
મન જેનુ નિર્મળ રે, નહિ તનના રોગી. ટેક. ૧
ઉપાધિ રહિત હે! ઇશ્વિર મોટા, સ્વયપ્રકાશ અનુપ,
આત્મારામ અખડ સુહાગી, બ્રહ્મજ્ઞાની કે ભૂપ;
સચરાચર સાચા રે, અભોગી અને ભોગી ભજન૦ ૨
અનુભવાત્મક આનદ રૂપા, અજર અમર અવિનાશ,
મોક્ષરૂપ છો સર્વમાં વ્યાપક, આદિ પુરુષ પ્રકાશ;
અમર અજ દેવા રે, છેલતણી છોગી. ભજન૦ ૩

---

૧ સોઇ ઇ૦—સાચા શિષ્યોની સોઈ પણ તેમણે જોઇ નથી-તેમનાથી મળતી અનુકૂળતા ઉપર ધ્યાન આપતા નથી. ૩ ઘૂઘરો ઇ૦—ભાગવત એકાદશમા કહેલુ કુમારિકાની ચૂડીઓના ખડખડાટનું દષ્ટાત સરખાવો.

શિષ્ય જે સાચા રે, તેની સોઇ નવ જોઇ. ટેક. ૧
એકલો વાંસ વસે જંગલમાં, અખંડ આઠે જામ,
ભેગા થાય કે સળગી ઉઠેછે, વેચવું છે કશુ દામ ?
સિદ્ધાંત એ જાણે રે, વસે જોગી સહુ ખોઇ. યોગી૦ ૨
ઘૂઘરો એક હશે બાંધેલો, અવાજ તેનો નવ થાય,
દશ વીશ જો મળી બેસે તો, ઘોંઘાટથી માર ખાય;
સુખ ન શમણે રે, કર્યું કાર્યું નાખે ધોઇ. યોગી૦ ૩
એ સિદ્ધાંત સમજીને સાચો, એકલો રે' યોગીરાજ,
કર્મ યોગે વસ્તીમાં વસવું, તોપણ એકલો રાજે રાજ;
સુખ સહુ એકે રે, ઝાઝે સુખ્યા છે રોઇ. યોગી૦ ૪
પરચો અને ધન સગ્રહ નહિ જો, તો એકલાં રે'વાય,
નહિતો વગર બોલાવી આવી વળગશે, અહીંથી તહીં બલાય;
બાપુ એકીલા રે, શાણા સુખી હોઈ. યોગી૦ ૫

કાફી ૨૨ મી.

ભજન સુણો તેનુ રે, ખરા જેહ છે જોગી;
મન જેનું નિર્મળ રે, નહિ તનના રોગી. ટેક. ૧
ઉપાધિ રહિત હો ઇશ્વિર મોટા, સ્વયપ્રકાશ અનુપ,
આત્મારામ અખંડ સુહાગી, બ્રહ્મજ્ઞાની કે ભૂપ;
સચરાચર સાચા રે, અભોગી અને ભોગી. ભજન૦ ૨
અનુભવાત્મક આનંદ રૂપા, અજર અમર અવિનાશ,
મોક્ષરૂપ છો સર્વમાં વ્યાપક, આદિ પુરૂષ પ્રકાશ;

આવાં નામ જપે નિશદિન તો, આનંદમાં રંગરોળ,
દ્વૈત ભાવ ન મુખથી દર્શે, અદ્વૈતનો એક બોલ;
જ્ઞાની એહ પૂરા રે, સાંખ્યયોગકેરા યોગી. ભજન૦ ૪
સર્વેના સાર લઈ કર્યો નિશ્ચે, આત્મારામ છે પાસ,
માળા તુલસી મનની કરી છે, ફૂલ પાન સુવાસ;
બાપુ સંત એવા રે, ભજો મુકિત તો હોગી. ભજન૦ ૫

કાફી ૨૩ મી.

સત સમજાવ્યા રે, તેવાને ભજો તમે;
બીજા નામ બોલું રે, કહું તે માનો અમે. ટેક. ૧
જે લક્ષણ અમો દાખવિયાં, તે ચારે વેદ ગાય,
પુરાણ કુરાનમાં એમ કહ્યું છે, માને નહિ તો ખત્તા ખાય;
સાચી વાત માનો રે, કદા ભાઇ મને ગમે. સંત૦ ૨
ખટશાસ્ત્ર તું તપાસી જોજે, સાધુતણું એજ સ્વરૂપ,
બીજું દર્શે તે જાણો બૂડેલું, કે નથી થયા તદ્રૂપ;
શોધી શોધી ભાખ્યું રે, દુઃખ ખોટું અમને દમે. સંત૦ ૩
જો તુજમાં ગુરૂમાં અંતર નહિ તો, શેના માને ગુરૂરાય,
ઉપદેશથી કદા વડો થયો તો, ગુરૂની માનવી સા'ય;
એમ ન હોયે રે, તો તો તું રખે નમે. સંત૦ ૪
કીર્ત્તિ સાંભળી જા ગુરૂ પાસે, મુણે તેવું ત્યાં દખ,
નજર ઠરે નહિ તારી કદાપિ, મો'વાઇશ નહિ નિમેષ;
બાપુ ધૈર્ય પ્રીતિ રે, નીતિ તો જોઈ સમે. સંત૦ ૫

કાફી ૨૪ મી.

તારે કાજે કહું છું રે, મારે હવે શાની પડી;
ગુરૂગમ લાધી રે, મને તો પડી જડી. ટેક. ૧

---

૫ હોગી—(હોયગી) થશે. ૫ નિમેષ-ક્ષણ વાર પણ.

તેમ અથ્યા તને કેમ મળશે, વિચારી જો મન,
તન વિનયી છે તારૂ અ યા, વા'લુ લાગે ઘણુ ધન,
અમે એ સહુ મૂક્યુ રે દાળભાત જમવી કઢી તારે૦
હુ અથડાયો તે દુખ તારૂ જાણી, વહુ અમૃત જેવા બોલ,
વણિક હો તો કાટે ચઢાવો કરી જુઓ કો'નુ ઘણુ તોલ,
નમે જેહ બાજુ રે તેમ તમે જાજો અડી તારે૦
બ્રાહ્મણ હો તો પુસ્તક જો જો, મારૂ કેવુ છે અસત્ય ?
તુલનાએ જો લાગે ખરૂ તો, માનજો મારી મત્ય,
ખરી વાત કે'વી રે, જાણુ નહિ માયા મઢી તારે૦
ગદ્રને તો આ સીધી છે વાતો, નહિ શુ ચવણનુ નામ,
ગાયકવાડ જો નામનો બાપુ, તો ક્ષત્રીનુ થઇ ગયુ કામ,
પરમધામ પામ્યા રે જ્ઞાનગની દીઠી વડી તારે૦ ૫

---

૪ મા ા મઢી— માયા ે મઢી જાણનો નથી-કપટથી વીંટીને' ક(
જાણતો નથી અથવા માયારૂપી મઢીને જાણતો નથી

૫ ગાય વાડ ઈ૦—પાછળ આવ્યુ વૈશ્ય અને શદ્રને આ વાત સમજ
વાના સ્તા બતાવ્યા પછી કહે કે, જો બાપુ સાહેબ નામના ગાયકવાડ છે
(તો ક્ષત્રિ દરે છે) તો ક્ષત્રિયનુ કામ થઈ ગયુ છે, કેમકે તે તો જ્ઞાનની
ગોઠી ગની જોઈને પરમધામને પામી ગયા છે

